

S. C.
23/2

38. 5.2.1

Para
S. J.

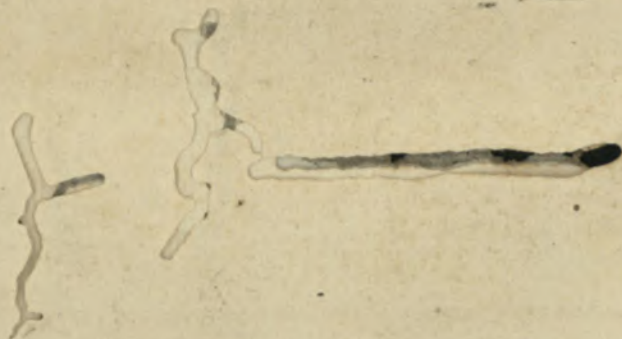
doado aop^e Jorge Cabral

S.C.
23/2

~~11-1-23~~

2312

DIRECTORIUM

644

ADVOCATORVM.

Et de Privilegijs eorum.

AVTORE BENEDICTO ÆGIDIO
Lusitano Pacensi, in suprema Lusitaniæ Sup-
plicatione causarum avvocato.

AD ILLVSTREM, ET GENEROSVM D.D.
*Vincenium Nogueiram Ecclesia Metropolitana Olyssipponensis Ca-
nonicum, summi Pontificis in utraq; signatura Referenda-
rium, sacra Casarea Majestatis Consiliarium; apud Ca-
tholicam Majestatem Regium in summo ordine
Equitem, & Senatorem; Leopoldi Austria
Archiducis Cubicularium.*

Soliviana

publiea de S. Roque

OLYSSIPPONE.

Apud Petrum Craesbeeck Regium typographum 1638.

Cum omnibus facultatibus necessarijs.

CHUR

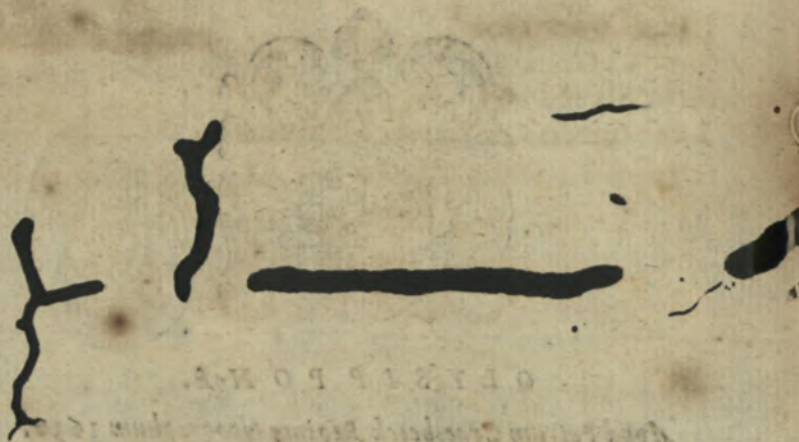
ADVOCA

TORVM

PLATE TWENTY

THE HISTORY OF THE
CITY OF TORONTO
FROM 1793 TO 1827

AND THE
COUNTY OF YORK
FROM 1793 TO 1827
BY
JAMES H. BROWN
OF THE
CITY OF TORONTO

OF THE CITY OF TORONTO

THE HISTORY OF THE
CITY OF TORONTO
FROM 1793 TO 1827

L I C E N Ç A S.

PRaxidi librum hunc, cuius titulus est, Directorium ad
vocatorum, & de eorū privilegijs: nihil continet fidei,
aut bonis moribus repugnans. Imo est opus vtile, ideo que
dignum censeo quod typis excudatur. Vlyssipone in do-
mo S. Rochi societatis I E S. V 7. Ianuarij 1620.

D. Iorge Cabral.

Vista a informação, pode se imprimir este liuro, cujo
titulo he, Directorium aduocatorum, &c. composto
pelo licenciado Bento Gil aduogado da casa da Suppli-
cação, & depois de impresso torne a este conselho pera se
conferir & dar licença pera correr, & sem ella não cor-
rã Lisboa 9 de Janeiro 1620.

O Bispo Inquisidor geral.

Pode se imprimir este Directorium aduocatorum, vista a li-
cença que traz do Santo Officio. a 17. de Janeiro de 620.

Viegas.

Pode se imprimir este liuro vistas as licenças que offero
ce do santo Officio, & do Ordinatio, & antes decorrer
tornará a esta mesa pera nella ser taxado. Em Lisboa a
4. do Feueiteiro 620.

F. V. Pinto.

I. Fe. tira.

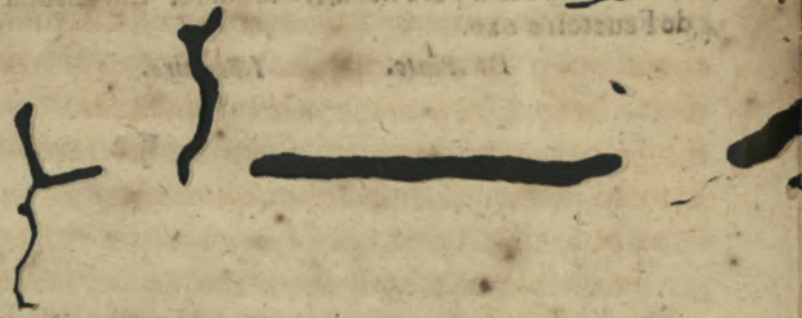
L E G I S L A T I O

De rebus in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris

De rebus in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris

De rebus in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris

De rebus in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris
vestris et in rem vestris et in rem vestris

ILLVSTRI ET GE-
NEROSO DOMINO D. VINCEN-

tio Nogueiræ Ecclesiæ Metropolitanæ Olyssip-
ponensis Canonico, Summi Pontificis in utraq;
signatura Referendario, sacræ Cæsareæ Majesta-
tis Consiliario, apud Catholicam Majestatem
in summo ordine Equiti & Senatori, Leopoldi
Austriæ Archiducis Cubiculario.

VM per tunc insperatum, nobis cer-
tè valde immaturum fratris nostri
Benedicti Aegidij obitū vltimus hic
illius fœtus periclitaretur, deq; abortu
timendum foret; nobisque tantum
patroni electio relinqueretur, cuius auspicijs auspi-
catò in lucem prodire deberet: occurristi illico edi-
turientibus, Vir maxime, veluti currentibus calca-
ria addens, dubiaque mente vacillantibus obviam
liberalitate tua iuisti. Aptè igitur nos te Mæcena-
tem adsciscere suasere, & còmunis causa, & private:
còmunis quidem; quia præclara fortunæ naturæ
virtutisque dotes, quæ per alios dispersæ inveniun-
tur, in te coniunctas suscipi nemo non fatebitur.
Est tibi namque sanguinis nobilitas, majorumque
splendor; est doctrina, & ad miraculum rarissima
eruditio; est liberalitas maximumque de omnibus,
in primis literis literatisque, benemerendi studiū;

Epistola

est denique benignitas, affabilitas, comitasque urbanissima. quæ omnia cum sint cunctis in Hispania, Lusitaniaque nostra notissima, referre superfluum duceremus, & modestiæ pudorique tuo morè gerentes, & nostræ in dicendo tenuitati consultum euntes; ad exemplum celebris, illius pictoris, qui velo inumbravit quod penicillo æquare desperabat; nisi nos vel brevissimè attingere cogerent, & gratitudinis ratio, & gratia exterorum; in quorum forsità manus Syntagma istud deveniet; qui jejunitatem accusabunt nostram, & altum silentium de viro, cujus saltem nomen ipsis ignotum esse neutiquam potest.

Nogueiræ familiæ vetustissimam nobilitatem vel hinc arguere liceat; quod scilicet irruente ante quingentos annos in Portugalliam Henrico Burcardo primo Portugalliæ Comite, primi Regis Alfonsi patre ad illam ab Arabum manu vendicandam, inter ceteros Gothiciæ sanè stirpis Regni Legionensis Gallicique ad id operis delectos Heros, majores tuos, viros iam tunc clarissimos secum adduxit: quorum res gestas præmijs Regijs fuisse decoratas ante annum 1212 ex publicis & indubijs Regis & Regni monumentis constat. Ab his igitur per quatuorcentum, & amplius annos continua & nunquam antehac rupta serie agnatio tua & genus deducitur tuum: quod, proh dolor, necessario humanitatis fato in te jam nunc penitus interibit.

Dedicatoria.

ribit. Manebit tamen inter posteros, dum literis dum armis honos, Nogueirarum proceram grata memoria. Vix enim, ac nec vix quidem progenitorum tuorum unus invenietur, qui vel in sago, vel in toga, non fuerit patriæ suæ alicui decori. Possimusque meritò putare familiam hancce bono publico natam, & servatam desinere, & finire; quando desinente ipsomet bono publica res, si nondum præceps, ruinam certè maximam minitatur.

De tua doctrina, & eruditione fortasse nobis satius nulla quam pauca dicere: decantarentur quidem, & prædicarentur ab omnibus, nisi cunctis virtutibus exosum sæculum præsens illas tanquàm vitia oderet & insectaretur; injuriamque propriam unusquisque putaret alienam gloriam celebrari. Audiat tamen, vel fremente invidia, literarius cæcus singulos in quaque professione doctissimos viros mirari, quantum in sua profeceris. Solemne enim tibi, quod plurimis deluetum, cum quoquam de sibi tantum cognitis agere, & disputare: idque tam Socraticè tantaque modestiæ, ut illorum animos fortissimo amoris nexu tibi devincias. Avebit forsitan quispiam illorum, qui te minimè con-
~~venerit, scire, cui demum scierit, siæ lingua, ve te~~
addixeris; cui uno verbo respondebimus: F E R E
O M N I B V S. in illis enim appares, alter Picus Mirandulanus, dictus sui ævi phoenix: in istis alter Michridates. Quid namque in Philosophia, quid

Epistola

in utraq; jurisprudentia, Arithmetica, Geometria, Astronomia, Musica, Geographia, Nautica, Historia, Chronologia, Politica, humaniori Encyclopædia tibi ignotum? nec Theologiæ, aut Medicinæ planè es expertus: ast illarum dogmata tamquam abstrusiora sapienter vitans, omnem ex illis gloriam deprecaris. Tuum in linguis studium est sanè portentosum: Hebræorum siquidem doctissimi te tantum Hebraicam Chaldaicamq; callere existimant; hoc de alijs vix æquè credunt: idem Græci de sua, idem Arabes: vulgarium Italicæ Gallicæq; prout ipsimet indigenæ: Germanicæ utcumque peritus, Turcicæ Perlicæque non omninò es rudis. Quibus meritis numquam tibi Hispania egresso maximi Christiani Orbis Monarchæ primarios ultrò honores detulere. Summus enim Pontifex Paulus V. Præsulum ordini te adscripsit Referendarium suū constituens, alijsq; favoribus prosequens, quos sanctissimi successores hodièque exsequuntur. Ferdinandus II. Augustissimus Imperator in suorum nobilium consiliariorum numerum te retulit. Ludovicus XIII. Francorū Rex Christianissimus literis amœbæis, ijsque nimisquàm honorificis, te excoluit. Jacobus I. magnæ Britannicæ Rex, pro suo in literas iteratosque ardenti amore vehementer te sibi adstare peroptavit; referentè summæ fidei teste (quicum de hoc sæpè familiariter egit) Illustrissimo Comite de Gondomar D. Didaco Sarmien-

Dedicatoria.

to de Acugna Hispanico legato, intimæ admissio-
nis amico. Idem reliquorum Principum de te ju-
diciũ rogati benignè testarentur Serenissimi Maxi-
milianus Rheni Comes Palatinus Elector, utriusq;
Bavariæ Dux; Leopoldus Austriæ Archidux: Col-
mus II. magnus Hetruriæ Dux; sed & alij. Et (quod
veluti Colophonem extremo loco servavimus) in
aula educatus Philippi II. & III. dominorum nos-
trorum Regium puerum agens, dehinc Equitem,
in supremæ tandè Lusitanicæ Supplicationis Sena-
tum minorennis adhuc ab isto allectus, opere tuo
ostendisti inveniri quandoque in juvenibus canos
sensus hominum.

Liberalitatem tuam erga cunctos experiuntur
quot quot illa indigent; non vulgarem fortuitam,
& trivialem: at aptam illam, & eruditam ex mente
Philosophorum, & in primis Senecæ: cujus de be-
neficijs doctrinam mirè genio quadrantem tuo
ita imbibisti, vt semper sit tibi in ore, semper in
opere. Quamvis enim in re tenui, imò pro gradu
& splendore tuo tenuissima, tam concinnè das, ut
divitem te esse accipientes putent, & asseverent.
Iam erga doctos, vel aliquo merito insignes viros
largitiones tuas, profusiones iustas quis appellet?
illos enim veluti creditores, quibus omnia tua de-
beantur, aspicias; proindeque te patronum libentis-
simè sibi venditant: & quemnam rectius quam
qui ita à natura est formatus & comparatus, vt be-
nefi-

Epistolæ

neficium se accepisse existimet, cum benè confert.

De benignitate affabilitate comitateque tua, & insigni animi moderatione longiùs nobis agendum foret, si per locum liceret: at illius angustiaè progressum inhibent, cessationem imperant, & nos omnino coercent, ac si tibi laudes inviderent. illud tamen vel cursim minimè censemus omitendum: hæc virtutes tantum tibi locum Matriti in Regia, tantum tibi æstimationis, & existimationis apud Satrapas & Magnates Hispanicos conciliasse, vt maxima secùm æqualitate (quod paucissimis, etiam speciosis titulis fulgentium tribuunt) te dignarentur: idque non ullius muneris, nec vilius officij adulatorio intuitu: siquidem jam tunc Musarum, & secretiorum studiorum amore te spòte præclarissimo Magistratu, post sexennium laudatissimæ functionis, abdicaveras; renitente ferè Regum Maximo Philippo. III. frementibus certè purpuratis, & tantam liberæ mentis magnanimitatem agrè ferentibus: quin etiam majorum Principum illic legati tuam in privata fortuna amicitiam ita ambibant, ac si negotiorum suorum expeditio à te uno penderet. Quod omnes qui sapiunt genij tui beneficæ naturæ solum acceptum ferunt.

En cõmunes causæ, ob quas rectè sibi consulat quisquis illustrissimum tuum nomen, tamquam nobilem prospectum, libris suis ob oculos posuerit,

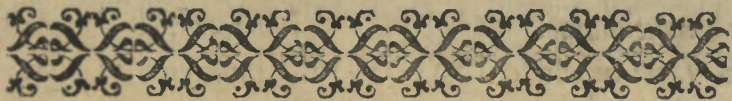
Dedicatoria.

rit, & veluti vestibulum ante ipsum. Privatas jam nostras tu omnium optime, Vir maxime, nosti ut illarum autor: tu enim defunctum fratrem nostrum benignissime inquisisti; tuam ei amicitiam primus obtulisti; Senatorem agens illi coram te advocato amicissime favisti; muneribus denique illum & nos prosequutus es, nullam de humilitate nostra benemerendi occasionem prætermittens. Hoc ille vivens nobis quotidie testabatur; hoc etiam moriens: sed & scriptis suis summum erga te amorem, & observantiam testatam reliquit, ni viro pijsimo altè insedisset nulli mortalium opera sua dicere; quin potius Deum Optimum Maximum, immaculatam Deiparam Virginem Mariam, aliosque Cælites etiam hoc religiosi cultus genere velle sibi demereri: quod neutquam ipsi nunc fraudi fuerit. Accipe igitur benigna fronte hoc tui clientis extremum pignus, de que nobis porrò benemereri perge. Vale Mæccenas, & sæculi delictum. Olysippone ipsis Eidibus Martijs anni 1630.

Defuncti sorores ex se hæredes.

BENIGNO LECTORI.

INTER aliquot doctrina & laboris monumenta, que edenda reliquit frater noster Benedictus Aegidius, non minimum locum obtinere meretur commentatio ista advocatos dirigens, & illorum privilegia pertractans: sperabat siquidem magnam ex omnibus in foro versantibus gratiam adquisiturus; quippe qua, longo advocacionis usu scopulos & syrtes diu multumque expertus non minus patrocinantium quam clientium commodis prospexisset. Quicumque igitur palmarijs illis, & eruditissimis eiusdem autoris libris: Ad l. ex hoc iure ff. Iustit. & jur. ad l. Titia si non nupserit ff. Condition. & demonstr. ad l. i. C. sacros. Eccles. & de privilegijs Honestatis: Impense favisti, eadem benevola favoris aura opus istud proseguere; non novitij ac tyronis, sed veterani, & in hac militia omnino emeriti: sic enim efficies, ut ex defuncti schedis consilia in magni momenti causis ad praxim utilissima, ut publicentur, depromamus: Ad que nos incitat prompta & effusa liberalitas clarissimi & omnium saeculorum memoria dignissimi Herois D. D. Vincentij Nogueira patrocinijs minime defugientis; imò nobis magnificè illud offerentis, & obtrudentis: quod te lector ignorare minime oportuit. Vale, cæpi, que nostris benignè aspira.

CAP. PRIMI

S V M M A R I A.

1. **A**duocatorum officium necessarium est in re publica, & armatis militibus comparantur.
2. Aduocatorum officium nobile est. Et scientia ipsa nobilitat, & præstantior est nobilitas per scientiam acquisita, quã quæ à maioribus venit, & nu. 3.
3. Aduocatorum officium meritorium valde est apud Deum, si bene agatur.
4. D. Ambrosius causas Romæ per vndeim annos peroravit, & D. Hieronymus fictis se libus exercebat, munus agere intendens. Et de Sancto Theophylo Martyre, Scholastico nuncupato.
5. S. Philogonius aduocati munus gessit, & de illo ad Episcopalem dignitatem assumptus est Antiochie. Et de prerogatiua Antiochene Cathedralæ, & ciuitatis.
6. De Sancto Luone qui etiam aduocati munus egerit. Et quòd plures alij laudabiliter idẽ munus egerunt. Et quòd aduocati, appellantur honorati, & salarium illis deditum, honorarium.

nuncupatur.

8. Dominus noster IESVS
Christus aduocatus ius-
tus pro nobis, apud pa-
trem, quem continuo pro
nobis interpellat. Et
quomodo iustus pro in-
iustis, versicul. Sed dicet
aliquis.

9. Beatissima Virgo Maria
aduocationis munere pro
nobis fungitur in celo,
cuius est regina, & ad-
uocate nomine, & titulo

inuocatur.

10. Etiam cum in mortali
hac vita viuerent Do-
minus ipse, & B. Virgo,
aduocationis munus ex-
ercuerunt.

11. Dominus noster IESVS
Christus pro inimicis
suis, & crucifigentibus
se aduocati munus apud
Patrem peregit. Et pro
inimicis postulare à iu-
dice compelli nemo po-
test. & num. 12.

DIRECTO

DIRECTORIUM

ADVOCATORVM, ET

DE PRIVILEGIIS

EORVM.

C A P. I.

De nobilitate, & excellentia muneris *aduocatorum.*

Aduocationis officium laudabile, vitæque hominum necessarium vocat Anastasius Imperat. in l. laudabile. C. de aduocat. diuersor. iudic. subdens, maximè Principalibus præmijs oportere illud remunerari. Sed huius muneris præconia, & excellentiam adeo extollit Leo, & Innocentius in pp. in l. aduocati. C. de aduocat. diuersor. iudicior. vt, ab humanis literis maiora alia expetere, seu desiderare, superuacaneum sit;

Aduocati, inquit, qui dirimunt ambigua facta causarum, suæque defensionis viribus sæpe publicis in rebus, ac priuatis lapsa erigunt, fatigata reparant: non minus providens humano generi, quam si prælijs, atque vulneribus patriam, parentemque saluarent: & paulo post in calce, Militant, namque, causarum patroni, qui gloriosi vocis confisi munimine laborantium spem, vitæ, & posteros defendunt. Acque ita literatex. aduocatorum munus maximè laudat, eosque militibus expressè cõparat; quod est summarium

Director. Aduoc. & de priuileg. cor.

Baldi ibi, qui pulchrū vocat ibid. illius legis dictū, & notandum dicit; & tex. illum elegantem, atque à Togatis albo lapillo notandum dicit Andr. Gail. lib. 1. obseruat. 43. num. 4. sicut enim milites reipublicam armis defendūt, ita patrocinio suo sub illo susceptos defendunt aduocati; vnde, aduocatum, nihil aliud esse, quàm defensorem, dixit Zaz. conf. 7. incip. Casus talis est, num. 6. & 14. volum. 2. citatus à Gail. libr. 2. obseruat. 54. num. 2. & idcirco, patronus etiam appellatur, *protektor*, & *defensor*, secundum eum ibid. Et est communis Doctorum assertio per tex. ibi, in d.l. aduocati, quod aduocati militant legibus, sicut milites armis, vbi tamen, Bart. scripsit quod aduocati, magis sunt necessarii reipublicæ, quam milites. Idem tradit, & explicat Iodoc. Damhouder. in Enchirid. parium, verb. Aduocatus, & miles.

Quod quidem in huius

muneris laudem, & dignitatem plurimum confert.

2. Quod verò necessarium, in republica officium istud sit, dicit Imperat. in d. l. laudabile; de quo Chassen. in catalog. gloriæ mundi 7. part. considerat. 31. Burgos de Pace in proæm. leg. Tauri num. 379. Didac. Perez libr. 2. Ordinament. titul. 19. l. 1. gloss. 1. in princ. Matienz. in Dialog. relatoris, & aduocat. 1. part. cap. 7. num. penult. & vltim. Quod nobile sit, & hominem nobilitet, probat tex. & ibi Scribb. in l. prouidendum C. de postuland. vbi nobilissimos vocat, qui in foro muneris functione alijs antecellunt, & tradit Chassen. d. 7. part. consider. 28. & multis adductis cõprobabat Tiraq. de nobilit. c. 29. à nu. 12. Azened. l. 1. nu. 2. titul. 10. no. 2. recopilat. & l. 2. tit. 10. lib. 8. n. 117. Ioan. Garf. de nobilit. Hispan. gloss. 35. a nu. 11. Matienz. d. Dialog. 1. part. cap. 9. num. 4. & plurimis citatis

Castill,

Cap. I. De nobil. & excell. muner. aduoc. 3

Castill. de Bouadill. in politic. libr. 3. cap. 14. numer. 16. in gloss. liter. D. tom. 2. post omnes Phæbus Lusitanus decision. 48. num. final. de quo per eundem cum autoritate rei iudicæ in Supremo Senatu ad varios articulos, arest. 56. cum duobus sequentib. Mendes à Castro in practic. Lusitan. libr. 1. cap. 3. num. 27. nouissimè Lusitanus item, & consistorialis aduocatus noster Martins à Costa in tracta. Domus supplicationis annotat 17 ex nu. 7. cum sequentib. Et sola ipsa scientia nobilitat, tradit Rebus. de priuileg. scholar. priuileg. 45. & notat gloss. verb. nobilissimos per rex. ibi in d. l. prouidendū, & ibi Cyn. Bald. & Reliqui; secundū quos nobilitas per scientiā acquisita præstantior est, quam à patribus transmissa; & non hinc præferatur secundū Roman. singul. 656. quem retulit Bouadill. in politic. libr. 1. c. 4. nu. 3. gloss. ideo Ulpianus, tom. 1. alijs in propositum

adductis, Matienz. d. Dialog. 3. part. c. 9. num. 3. qui enim à maioribus suis nobilitatem habet, præsumptiuè nobilis dicitur secundū Cyn. d. l. prouidendū, per rex. quem allegat, in l. quòd si nolit § qui mancipia. ff. de edilit. edict. Quod est intelligendum de interiori animi nobilitate, quæ scientia, & bonis moribus acquiritur: scientia, namque nobilitat animum, ut dixit Cato ab eodem Cyn. ibid. relatus, & bonis etiam moribus, quos scientia docet, animus nobilitatur. Vnde ait Salyc. d. l. prouidendum, & notat ex gloss. ibid. quòd nobilitas est filia scientiæ, quæ nobilitat interiùs, & exteriùs: interiùs, quia illuminat intellectū; & exteriùs, quia intellectus ita illuminatus corpus bene regit, bonis instruens moribus; quod quidè nobilitas, quæ à genere habetur, per se non operatur, quia illa personæ non coheret, seu non qualificat personam: ideo, inquit, Salycet. nec quis de nobili

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

profapia; vel genere sit; si bonis moribus nō pollear, non debet nobilis nuncupari, qui potiūs dicendus est à sua degenerare profapia. Quia verò generosa hæc nobilitas, bonorum morum, ac virtutum, quibus maiores, vnde illa profluit, claruerunt, præsumptionem secū fert, nobilem è genere, præsumptiuè nobilem dixit Cyn. loco citato per tex. qui in hunc sensum conuenit, in d. §. qui mancipia. At verò nobilitas, quæ per scientiã acquisita est, non præsumptiua, sed vera nobilitas est; quæ in animo verè residet, illiquè in hæret; ex quo hæc illa præstantior à Nostris asseritur; & quia animi dotes, cuius dotes, corporis dotibus præstantiores longè sunt, vt anima ipsa præstantior est corpore.

3. Adeò autem literarum scientia nobilis, & excellens est, vt. & Regum scepra, & Imperatoriam ipsam Maiestatem illa decorat, Iustiniano Imperatore teste, qui in initio pro-

mij institution. *Imperatorem, inquit, Maiestatem, non solum armis decoratam, sed etiam legibus, oportet esse armatam; & ibid paulò post subdit, Principem Romanum decere, quod fiat tam iuris religiosissimus, quàm victis hostibus triumphator magnificus. Hæc enim duo, arma, scilicet, & leges quasi sororizant, & se inuicem iuuant, vt idem Imperator ait in l. vnic. in princip. C. de Iustinian. Codice confirmand. vbi, Istorum etenim alterum, ait, alterius auxilio semper eguit; & tam militarijs res legibus in tuto collocata est, quàm ipsa leges armorum presidio seruata sunt. Ex quo apparet, aduocandi munus perquam nobile esse, quod nobilissima legum scientia innititur in magnum reipublicæ commodum, vsunque necessarium: vt merito, qui in iudicijs præstant, nobilissimorum nomine honorentur ab Imp. in d. l. prouidendum. Cod. de postuland. Et qui nobiles aliunde effecti sunt, per*

Cap. I. De nobil. & excell. muneris aduo. 4

huius muneris professione
nobilitati suæ haud qua-
quam derogant, vt tradit
Chassen. conf. 64. Visopro-
cessu. col. vltim. & cum
refertens Tiraq. de nobilit.
d. c. 29. nu. 15. vbi ponderat
tex. vt hoc expresse probā-
tem, in l. 2. §. Seruius autē,
ff. de orig. iur. ibi, *Turpe esse
patricio, & nobili viro, &
causas oranti, ius, in quo ver-
satur, ignorare*, & ibi nu. 18.
tradit, olim nobilissimos
quosdam, & cōspicua dig-
nitatis vitos hoc munus
egisse, quorū aliquot me-
morat ibid. post eū Burg-
de Pace in proæm. leg.
Taur. num. 381. Matien. d.
dialog. 1. part. c. 7. num. 2.
plurimosque extitisse vi-
ros doctissimos, & multorū
annorum aduocatos, qui
in republica administran-
da maximum de se testi-
monium exhibuerunt, te-
stat. Mastrill. de Magi-
stratio. in cap. 12. hanc
part. 1. Sed quod muneris
istius nobilitatem, decus
& honorem magnopere
prædicat, & extollit, illud
est, quod Imperatores ad

gloriam nominis, & laudē
referunt, ab ordine Aduo-
catorum genus trahere, vt
ex Sarnense in repetit. c. si
pater, de testament. libr. 6.
ab eo relato tradit Mart.
de iurisdic. 4 part. centur.
2. cas. 115. nu. 5.

4. Verūm, meliores
alios habemus collegas, &
confortes muneris nostri,
viros, nempe, non paucos,
qui aduocatorum albo in
tetra laudabiliter nomen
dederunt, quorum nomi-
na scripta sunt in cælo in
libro vitæ. Difficillimum
reputatur, aduocatū esse,
& sanctum simul; notum
est enim illud ab antiquis,
iam in nostros percrebes-
cens, nescio quibus natum
authoribus, dicitur, *Bo-
nus Iurisconsultus, malus Chri-
stianus*, cui concinit quod
Caiet. ait in summ. verb.
aduocatus, post init. vbi,
*Heu, inquit, apud mundanos
bonus aduocatus est, qui de
mala causa facit bonam.* Meri-
torium tamē officium est,
non modicum apud Deū,
vt comprobatur Alberic. in
l. vn. nu. 6. C. de suffrag.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

& ex illo Caccialup. tract. de aduocat. quæstion. 2. Chassen. in catalog. gloriæ mund. 7. part. considerat 32. Mart. de iurisdic. d. cas. 115. num. 1. argumento spiritualium misericordiæ operum, è quibus est, impendere consilium dubitanti, & alia, quæ muneris sui ministerio præstant aduocati; de quibus, atque etiam de bonis iudicibus ait Hostiens. in proæm. sum. decretal. § 1. num. 8. versicul. Ciuili verò, quòd vitam ducunt actiuam, siue politicam; quæ, si bene duceretur, magis fructifera esset, quàm contemplatiua. c. nisi cum pridem. §. nec putes, de renuntiat. c. licet, de regularib. Quod sanè Hostiens. dictum in ore Nostræ, in frequens, & celebre est. Notandum est tamen, non ita ab illis cõmuniter refertur in Authore ipso, cuius est, reperitur: vt bene aduertit Burgens. d. proæm. n. 383 versic. Nec Hostien. illi enim inquit, Hostien. loco citato dixisse, Vitam

bonorum aduocatorum meritoriam magis esse apud Deum, quàm vitam fratrum prædicatorum, & aliorum religiosorum; & Hostiens. dixit, magis fructiferam esse, quàm vitam contemplatiuam: ex quo nõ sequitur, meliorem esse coram Deo, seu magis meritoriam (quod idem est) quod Hostien nõ dixit, nec nos dicere debemus, qui certò scimus vitam contemplatiuam, actiua præstantiorem esse: de illa, namque, dictum est ore veritatis ipsius, *Maria optimam partem elegit, qua non auferetur ab ea.* Luc. 10. & multis adductis rationibus comprobatur D. Thom. 2. 2. quæst. 182. art. 1. in corpor. qui sequenti articul. docet, vitam contemplatiuam maiorem esse merito, quàm actiuam; nostra verò vita in officio aduocationis, si bene agatur, Marthe asignatur, & quia in commune proximorum bonum tendit, magis fructiferam esse, quàm contemplatiuam, dixit Hostiens. *Sed qui sunt, inquit, hi, & laudabimus eos, fecerunt enim*

Cap. I. De nobil. & excell. muneris aduo. 5

enim mirabilia in vita sua:

5. Sunt tamen non pauci in hoc ipso munere laudabiles valde; & quos vitæ sanctitas insigniter commendat. Quorum nōnullos refert Chassen. d. catalog. gloriæ mundi 7. part. considerat. 29 in fin. & subdit, quod plures alij fuerunt, quos longum esset enumerare, & primo loco ponit D. Ambrosium, qui per vndecim annos causas Romæ in Palatio splendide perorauit; quàm etiam, & Sanctos alios qui munus idem egerunt, refert Mart. de iurisdiction. d. cas. 115. numer. 2. post Sarnens. ab eo citatum in repetit. cap. si pater de testamēt. lib. 6. Quibus addo alterum clarissimū Ecclesię lumen; atque Doctore sanctum Hieronymū, qui quidem, si aduocati officium effectu non egit, ad meliora tractatus, adolescens agere intendebat; atque, vt præstantius ageret, fictarum litium pariter se exercebat, vt ipse de se testatur in commentar.

epistol. ad Galat. cap. 2. vbi sic ait. *Aliquoties, cum adolescentulus Romæ controuersias declamarem, & ad vera certamina fidelis in litibus exercerem, currebam ad tribunalia iudicum, &c.* Mosenim erat, vt, qui veras lites, muneris causa agere intendebant, in fictis prius se exercerēt: è quorum etiam numero fuit Theophylus Christi Martyr, cuius mentio fit in Martyrologio Romano sexta Februarij die, vbi Scholasticus nuncupatur: quo nomine nuncupabatur fictarum litium declamatores, qui deinde transirent ad tractandas veras, vt ex Tacito lib. de orat. & alijs tradit Cardin. Baron. in annotat. ad Martyrol. super eodem sancto Theophylus verbo Scholastici. Scholasticici etiam aduocati dicebantur, secundum eū ibidem, de illis accipiens text. quę allegat, in l. 2. C. de lucr. aduocat. lib. 12. per quem idem tradit Stephan. Gratian. disceptatio. forens. c. 56. n. fin. co. 1. Iuxta quę Martyr Theophylus, Scho-

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

scholasticus nuncupatus in Martyrologio Romano, vel aduocatus fuit; vel esse intendebat fictis se interim litibus exercens, vt ad veras postea tractandas idoneior factus transfirer.

6. Cæterùm, alios habemus, quos, certò constat, hoc ipsum munus sanctè egisse, in illoquè vitæ sanctitate floruisse, vt cernere est in Sancto Philogonio Antiochiæ Episcopo, de quo habetur in Martyrologio Romano vigesima die Decembris, quæ est natalis eius dies (natalis autem Sanctorum dies, seu natalitium, illa dici consuevit, qua mortali hac vita functi ad æternam transferunt) quòd ex causidico ad Ecclesiam regendam Dei nutu accersitus, aduersus Arium vnà cum Sancto Alexandro Episcopo, & socijs primum pro fide Catholica certamen iniit; clarisque meritis quieuit in Domino, & quòd eius annuam festiuitatem S. Ioannes Chrysostomus prælati encomio celebrauit. Hec

de illo canit Ecclesia in Martyrologio; de quo etiã Diuus Hieronymus, & alij egerunt relati à Baronio in annotat. ibid. Eius autè laus, ac vitæ probitas in ipsa muneris administratione in eo maximè nitet; atque commèdatur, quòd ex causidico ad Episcopalem dignitatem Dei nutu accersitus dicitur. Et id quidè in Antiochena cathedra, cuius laus, & prerogatiua in eo maxima est, quòd primò in ea Sedit Petrus Princeps Apostolorum, vt Sanctorum Patrum testimonijs comprobatur idem Cardin. Baron. in annotat. ad Martyrolog. vigesima secunda Februarij annotat. 1. & quòd in ciuitate illa Discipuli primùm Christiani cognominati sunt, vt habetur act. 11. atque ita felicissimum hoc Christiani nomen Antiochiæ primùm cepit. Qua autem ratione id acciderit tradit D. Athanasius in disputatione contra Arium, & ex eo Baron. loco proximè citato annot. 2.

Cap. I. De nobil. & excell. muner. aduoc. 6

7. Hoc item munus egit laudabiliter ac Sancte S. Iuo, cui patria Britania minor, quæ Gallici Regni pars est, in Dioccesi Trecorensi sub prouincia, seu Archiepiscopatu Turonensi, de quo canit Ecclesia in Martyrologio, quod pro Christi amore causas pupillorum, viduarum, ac pauperum defendebat; meritis, ac miraculis clarus obiit, seu sanè ad cælum abiit anno Domini millesimo trecentesimo tertio die Maij decima nona; qui tunc primus Dominicus dies erat post Ascensionem Domini. Denique plures alij fuerunt laudabiles in hoc munere viri, & peritia literatum, & probò, atque perutili reipublice earum usu.

Obnoxium quidem periculum multis officium hoc est; sed apud Deum meritorium, & valde meritorium, quia quanto difficilior pugna est, tanto gloriosior victoria: nobile in populo est, & honorabile hominibus. Vnde & aduocati ipsi honorati

appellantur ab Impp. in l. 1. iuncta gloss. ibi Cod. de offic. civil. iudic. & quod illis salarij nomine præstatatur, honorarium nuncupatur, l. 1. §. in honorarijs ff. de varijs, & extraordinaria cognitionib. & saepe alibi. Est denique perutile reipublice officium; atque necessarium, quod magnis in rebus versatur, quod Principes laudant, & honorant. l. aduocati Cod. de aduocat. diuersor. iudicior. l. laudabile. C. de aduocat. diuersor. iudic. quodque insignium Virorum professione commendabile plus est.

8. Sed quod hæc omnia, & vniuersa, quæ humana facundia eloqui potest de istius muneris laude, longè supergreditur, illiusque excellentiæ magis, ac magis atrollit: illud vnum est, quod legimus I Ioan. c. 2. de magno illo, atque primario totius humani generis Aduocato, quem apud Patrem habemus: *Aduocatum*, inquit, *habemus apud Patrem Iesum Christum*

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

Christum iustum, &c. Nota verbum, *iustum*, non dixit, *pium*, cum ille quidem pius sit, ac super omnia scelera nostra, & delicta nostra longè, & incomparabiliter pius, sed dixit, *iustum*, quasi, scilicet, de ipso aduocati munere sit, ac de natura illius, quod illud agens in hoc ipso munere peragendo iustus sit. Sed dicit aliquis, Qui iustus est, iustam causam tuetur, iniustæ partis prudens sciensque patrociniū non suscipit: Quomodo ergo nos, cum mali simus, & iniusti, iustū pro defensione nostra habere possumus aduocatum; & non potius, ut pius, & misericordem B. Apostolus illum nobis inculcat? Sed, *Et ipse est*, inquit, *propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi*, innuens, scilicet, iustum quidem pro nobis aduocatum esse; iustitiam verò nostrā, qua patrociniū illius pro nobis iustum efficitur, non nobis ex nobis, esse, sed ex illo, qui propitiatio

est pro peccatis nostris; qua propitiatione, quia maior illa est, ac maius pretium illius, quā iniquitas nostra, & debita nostra, ini- quitas omnis nostra diluta omnino est: & ita iustum aduocacionis munus pro nobis agit, qui, omne, quod debebamus, plenè, & vltra solutum à se esse, veraciter ostendens, Deum iustum iudicem pro nobis. continuo interpellat, qui & est ad dexteram Dei, qui etiā interpellat pro nobis, ut ait Apostolus ad Roman. 8. Ad rem ergo: Quæ maior muneris dignitas, & excellentia, quā talem habere Magistratum?

9. Sed & Beatissima Virgo eodem incessanter aduocationis munere fungitur, & hoc illam nomine, & titulo tanquā proprio illius vocamus, atque in patrociniū nostrum inuocamus. In manu quæ illa antiphona, & oratione eidem Virgini sacrata, quæ incipit, *Salve Regina* vbi, post aliqua, Ecclesia laudā decente, subditus, *Ei ergo aduo-*

Aduocata nostra. Reginam, quidem, prius appellamus, idque veraciter, est, namque, Cæli, & terræ Regina, & postea, vt aduocatam nostram confidenter interpellamus.

10. Nec verò solùm in cælo hoc munus peragunt Dominus noster I'ESVS Christus, & Beatissima Virgo Maria Mater eius; sed &, cùm in terra motabantur, idem exercuerunt. De Domino patet in Maria Magdalena, quam, vt aduocatus illius, à Marthæ sororis querela defendit, Luc. 10. super quo D. Augustin. serm. 27. de verbis Domini tom. 10. *Ipse, inquit, eius factus est aduocatus, qui index fuerat interpellatus.* Eandem antea similiter à Simonis Pharisæi calumnia liberauerat, eam in conuersionis suæ statu iustitiam illo optimo atque inenitabili concludens argumento, Luc. 7. Ac, denique, de prodigalitatæ vitio redagutam, propter estusum super caput Domini vnguentum pretio-

sum, Dominus ipse, quasi eiusdem aduocatus, non solùm defendit, sed de bono opere, vt insigniter pio, laudauit; quod idcirco in vniuerso mundo predicandam fore, dixit, in memoriam illius, Matth. 26. Marc. 14. Et vltra Magdalenam, alijs etiam Dominus idem officium est impertitus, vt in accusatione mulieris illius adulteræ, & varijs Discipulorum suorum criminationibus, in Evangelio factum legimus. At verò Sanctissima Virgo deficiente vino in nuptijs illis, quæ factæ sunt in Cana Galilææ, sedulam se prestitit aduocatam, & cùm primam à Filio pati repulsam videretur, à munere non destitit: sed magis, ijs, pro quibus patrocinata est, cõsuluit, quid facere debuissent, quò voti compotes feliciter euaderent. Quodcumque, ait, dixerit vobis, facite. Ioan. 2. Magna est ergo muneris dignatio, quod tales sibi vendicat Assertores.

ii. Et non solùm vinēs in

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

in hoc mundo, sed & transiense ex illo ad Patrem Dominus Iesus apud Patrem sedulum se præstitit aduocatum; & pro crucifigentibus se singulariter hoc munus peregit. *Pater*, inquit, *dimitte illis: non enim sciunt, quid faciunt.* Luc. 23. Ecce non solum pro illis deprecatus est; quod Isaïæ vaticinio prædictum antea fuerat. c. 53. in fine, ubi ait, *Et pro transgressoribus rogauit*, sed (quod aduocati proprium est) criminis excusationem prætendit ignorantix eorum obtentu.

12. Sed dicet aliquis: Postulare, seu aduocare (quod idem est) est desiderium suum, vel amici sui in iure apud eum, qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere, iuxta Vlpian definitionem scriptam in l. 1. versicul. Postulare ff. de postuland. & transcriptam in c. infames in princ. 3. quæst. 7. atque ita videtur, quod erga inimicos, aduocationis officium non detur; quia illis

definitio non competit; in qua amicorum mentio fit, ibi, *vel amici sui*, &c. Ex quo obiter notandum erit, quod, etsi iudex compellere possit aduocatum ad suscipiendum pro aliquo patrocinium sub pæna priuationis fori ipso iure incurrenda, iuxta l. prouidendum versicul. si quis verò, iuncta gloss. ibi C. de postuland. d. c. infames §. si quis verò, tamē pro inimico suscipere non est cogendus, quia non cadit super eum definitio, de qua sup. quod tenet gloss. in l. 1. §. initium, verb. ait prætor, in fine ff. de postuland. per quam ita se in Senatu iudicatum vidisse, testatur Cabed. decis. 214. nu. 8. patt. 1. vbi gloss. illam notabilem vocat. Quomodo ergo dicimus, quod Dominus Iesus pro inimicis suis aduocati munus peregit? Peregit sanè, ac perfectissimè impleuit. Nec muneris definitio obstat, quæ sic intelligenda est; vt ij. pro quibus hoc agitur munus, amicorum

locò

Cap. I. De nobil. & excell. muner. aduoc. 8

loco sint aduocato, ex parte illius; in eo enim, quod pro illis munus hoc subit, quasi amicos sibi asciscit, quanuis illi inimici eius sint, & odio habeant eum gratis. Dominus, ergo, quanuis illi capitales, &

acerbissimi inimici essent, aduocatum se præbuit; & aduocati munus pro illis egit apud Patrem, quasi amicus inimicorum suorum; amicos eos sibi facere, & Patri suo reconciliare, contendens.

CAP. SECVNDI S V M M A R I A.

1. **P**ostulare pro alijs omnes possunt, qui iure prohibiti non reperiuntur. Et qui prohibiti reperiuntur, traditur.

2. Aduocatus esse non potest, qui literarum peritiam non habet, quanuis sit in exercitio causarum expertus. Secus in iudice, & differentia ratio traditur. Limitatur in ijs qui à principibus illis rebus in iudicio munus promouentur, numero 3.

3. Peccant iudices, & aduocati, qui sufficientem ad exercendum munus suum scientiam non habent.

4. Aliquando illiterati in defectum literatorum aduocare permittuntur; nec tamen idcirco aduocatorum privilegij tales vii possunt.

5. Prohibitus aduocare, non censetur prohibitus consulege in Camera. Et quid in in clerico. Ibid. in fin.

CAP.

De ijs, qui aduocati munus exercere prohibentur.

I. **D**ictum de postulando prohibitorium est. l. 1. ff. de postuland. ideo, qui non reperiuntur prohibiti, postulare, seu aduocare possunt. l. ab ea parte, iuncta gloss. 2. ibi ff. de probation. tradit Speculat. lib. 1. rubr. de aduocato §. 1. nu. 12. vbi agit de prohibitis hoc munus exercere; & primò ponit, qui natura impediuntur, cuiusmodi sunt mutus, surdus, cæcus, & perpetuò furiosus. Item minor septemdecim annorum postulare pro alijs in iudicio nequit. An autè procurator ad iudicia, que etiam ad negotia minor constitui possit, egimus in 2. part. commēt. Lex hoc iure. ff. de iustit. & iur. c. 10. quod de procuratore est; vbi, quod attinet

ad iudicia, conciliauimus leg. Regias lib. 1. titul. 48. §. 20. & lib. 3. titul. 9. §. 5. quas postea vidi, diuerso alio sensu interpretari, & conciliare Barbof. ad Ordin. Reg. d. titul. 48. §. 20. Fæmina quoque postulare in iudicio prohibetur; idque honestatis causa, de quo scripsimus in tract. de iur. & priuilegijs honestatis art. 2. num. 12. qua etiam ratione procuratrix in iudicio esse non potest, vt tradidimus ibidem num. sequenti, & fusiùs de hoc d. cap. 10. de procuratore num. 7. & ab omnibus civilibus officijs publicis, que muneribus fæminæ sunt remota. l. 2. ff. de regul. iur. de que nouissimè Mastril tract. de magistratib. 1. part. lib. 2. c. 4. per tot. vbi nu. 13. cum sequentib, ad hoc

C.2. De ijs qui aduoc. munus exerc. prob. 9

vltra honestatis rationem, alias adducit Item infames ab hoc munere arcentur; est enim munus nobile, vt tradidimus sup. capit. præcedente: ad quod, idcirco, qui infamix nota laborat, non est admittendus, vt pro ratione tradit Tiraq. de nobilit. cap. 29. num. 13. Didac. Perez lib. 2. Ordin. titul. 19. l. 1. gloss. 1. dub. 2. aliam rationem assignat D. Thom. 2. 2. quæst. 71. artic. 2. in corpore, vbi ait, quòd non decet, vt alterius iustitiæ patronus existat, qui in se ipso iustitiam contempserit; & ideo infames, infideles, & damnati de grauib. criminibus nõ decenter sunt aduocati. Et de his omnibus habetur in d. l. 1. §. initium cum sequentibus ff. de postuland. rursus in cap. infames 3. quæst. 7. Lusitana Ord. lib. 1. titul. 48. §. 25. D. Thom. d. quæst. 71. artic. 2. & apud Speculat. d. rubr. de aduocato §. 1. Ioan. Monach. de defensorio iuris iud. titul. contra aduocatos. Latè Nepos à Montalbano tra-

ctat. de exceptionib. artic. 10. fusè item Siluest. in summ. verb. aduocatus, nu. 2. & nu. 3. tractat, an prohibitus aduocare à iudice vnius ciuitatis, postulare in alia possit, secutus gloss. in l. 1. C. de postuland. Apud quos etiam videre est de monachis, & clericis, qui regulariter ab hoc munere remouentur, præterquàm in certis quibusdam casibus, de quo nos egimus d. 2. parr. commentar. l. ex hoc iure cap. 4. & de hoc vltimo sunt tex. in cap. 1. cum sequentibus, & Scribb. ibid. extra de postuland. D. Thom. d. art. 2. in corpore. Omnes verò, qui regulariter, & vniuersim prohibentur, sequentibus versibus comprehenduntur quorum meminit Speculat. d. §. 1. nu. 1.

Non cuiunque datur, vt postulet, imò vetatur

Addictus panæ, seruus, puer, auctor arena,

Luminibus Casus, mulier, muliebria passus.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

Alij tamen sunt, ultra his versibus comprehensos, qui ad eandem iuris prohibitionem pertinent, cuiusmodi sunt surdus; quod intelligitur de illo, qui prorsus non audit, vt in d.l.1. §. initium versicul. propter casum; item mutus, furiosus, infamis, hereticus, & quouis alius infidelis contra Christianum l. nemo C. de postuland. l. nemo C. de episcopal. audient. c. excommunicamus r. §. credentes, de heretic.

2. Et denique, qui literarum peritiam non habent, aduocati esse non possunt, vt probat tex. in l. 2. C. de postuland. l. nemini C. de aduocat. diuersi. iudicior. l. iubemus §. nec de cetero. C. de aduocat. diuersi iudicium, vbi prohibetur, quemquam ad consortium aduocatorum admitti, antequam per statuta tempora legibus operam dederit; vbi gloss. de quin quennio interpretatur, quod studij tempus secundum ius commune requiritur, vt probatur in toz-

mio digestor. §. & quod iam primis, & alijs citatis tradit Bouadill. in politic. lib.1. cap.6. num. 20. tom.1. Atque ita patet, quod sine legum studio, ac scientia non debet aliquis ad officium aduocationis assumi; quod etiam probat tex. in l.1. §. aduocatos, iuncta gloss. ibi, verb. quoque ff. de varijs, & extraordinar. cognitionib. licet sit in exercitio causatum peritus, secundum Speculat. d. rubr. de aduocato §. 1. num. 11. Petr. Rebuff. de priuileg. scholar. priuileg. 39. nu. 7. Didac. Perez in l. 2. titul. 19 lib. 2. Ordin. versic. Vade infero; quauis alij contradicant, vt tradit Montalban. de exception. d. art. 10. nu. 15. moti per tex. in l. penult. C. de iudic. vbi traditur, militares magistratus, & illiteratos anos, qui quotidiano casuum vti sunt approbati, iudicandi munere fungi posse; quo argumento in aduocato idem. arg. probauit gloss. in l. 1. verb. exponere ff. de postuland. & in l. 2. C. eodem

C.2. De ijs qui aduoc. munus exerc. prob. 10

eodem titul. Sed Bart. d. l. §. postulare num. 2. tenet contra glossam ibi; & ait, quod Doctor. contra illam dicunt, & bene; sequitur Siluest. in summ. verb. aduocatus, nu. 1. versic. Primò verò, Monraluus in reperi- torio legum Regni verb. aduocati, & Suar. de Paz, qui illum retulit, in praxi annotat §. nu. 9. Alphons. de Azeued. l. 3. num. 2. titul. 16. libr. 2. nou. recopilat. & sanè glossæ obstant sup. ci- tata iura, quibus literarum studium, ac peritia in ad- uocato exigitur.

Et differentia ratio inter eum, & iudicem secun- dum Bart. d. §. postulare, est, quia aduocato incum- bit causam sub patrocinio suo assumptam, legibus in- struere, ac iurisdictionibus, & Doctorum scriptis cor- roborare; quod facere non potest, qui iurisperitus non sit. At verò, ad iudicis othi- cium spectat, iudicare se- cundum allegata, & pro- bata, propriumque inter dissidentium aduocatorum sententias proferre iudi-

cium; quod absque litera- rum studio, & pericia à vi- ro experto præstari com- modè potest. Quòd si res ita in ambiguo sit, vt, vtra pars iustius induat arma, iudicio suo discernere non valeat, turpe illi non erit, pro decisione casus ita du- bij, iurisperitum consule- re, de cuius consilio sen- tentiam proferat: cum, & assessorem habere, ei liceat, vt in auth. de iudicibus §. 1. collat. 6. & excusatur, cum de impericia arguitur, quã- do sententiam tulerit ex consilio peritorum, vt tra- dit Mastril. de magistratib. 2. part. lib. 6. c. 10. nu. 96 ex Matth. Matthesil. ab eo re- lato in l. 2. C. de pen. iudic. qui mal. iudicauit n. 4. & 5. quod aduocato turpe erit, ignorare, nēpe, ius, in quo versatur, & alios pro mune- ris sui causæ, instructione adire. l. 2. §. Seruius autē. ff. de origin. iur. & turpe est, aliorum manibus quærere, quod apud se inuenire de- bet, vt dixit Innoc. in c. cū in cunctis num. 1. de elect.

Quam differentia rationē

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

inter iudicem, & advocatū tradit Addit. ad Speculat. titul. de advocatione. d. §. 1. nu. 12. verb. loquuntur, Bart. d. l. 1. §. postulare, in fin. Siluest. d. verb. advocatus, n. 1. in fin. Azeved. d. l. 3. n. 2.

3. Quod autem dicitur, quòd, & qui peritiam iuris non habent, iudicandi munus exercere possunt, iuxta d. l. penult. C. de iudic. de ijs est accipiendum, quos princeps, ut illiteratos tali muneri præficiat, si enim, ut literatos præficiat, & illi non sint, aut ita leuiter edocti, quòd iudicandi muneri idonei non sint propter literarum penuriam, in ipsa muneris susceptione peccabunt. Peccant enim qui non habent scientiam sufficientem ad exercendum officium, ad quod assumuntur, ut dicit Innocent. d. cap. cum in cunctis nu. 2. & communiter Scribb. ibid. vbi Abb. nu. 4. scripsit, quòd Innocent. dictam; ultra rationem naturalem; probatur in c. non est putanda, in fin. 1. quæst. 1. per quem tex. in iudici-

bus loquens idem tradit Nauar. in manuali latino c. 25 nu. 12. & alibi in locis per eum ibid. citatis, atque eo, & alijs relatis Segura Daualos in directorio iudic. 1. part. cap. 3. num. 16. pro quo adducunt illud ecclesiastic. 7. *Noli quarere, fieri iudex: nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, & cat.*

Auiles in capit. prætor. cap. 4. in gloss. que les diere num. 8. In advocatione ergo idem æquè obtinet, ut, etsi per statuta tempora, & ultra iuri operam dederit, si tamen sufficientem ad exercendum advocationis munus scientiam adeptus non est, illius exercitio peccet, tradit Nauar. d. c. 25. num. 28. & Summistæ communiter, & in utroque, in iudice, inquam, & advocatione, qui minus, quam par sit sufficientem muneri, iuris scientiam callept, eleganter egit Lancellor. Polit. tract. de officio advocati §. nemo opinor, post med. versicul. Quippe, vbi scripsit, non leue scelus ab his patrari,

C.2. De ijs qui aduoc. munus exerc. prob. 11

patrari, qui temere, atque indignè eiusmodi sibi pro- uincias ambiunt, nec minus ab illis, qui apud Sum- mos Principes pro talibus supplicantes, promoueri eos ad hæc munera, preci- bus impetrant.

4. Aliquando tamen in oppidis aliquibus, ubi literati non adfunt, qui hoc munus agant, illitera- ti admittuntur, quod se in municipijs uidisse in lite- ratorum defectum, testa- tur Rebuff. de priuileg. Scholar d. priuileg. 39 n. 7. subdens, quòd in ciuitati- bus illiterati non admit- terentur ad postulationis officium, maximè in su- premis curijs, quæ aduo- cati doctissimis fulgere debent. Apud nos quidem, nec in municipijs in lite- ratorum defectum illite- rati admittuntur absque scripto Principis ad id impetrato; & tales, vulgari nomine, procuratores nu- merarij appellantur. Ad illos uero, quantum pro alijs in iudicio postulent, & ad- uocationis munus exer-

ccant, non pertinent quæ honoris, & priuilegij cau- sa in aduocatis traduntur; verè enim, quanuis specia- li Principis indulto, ob li- teratorum defectum aduo- cationis munus exercent, aduocati non sunt, qui li- terarum peritia carent; quæ, ut principale requisi- tum in aduocato exigitur, iuxta supra citata iura; & ita de illis sentit Speculat. d. titul. de aduocato § 1. nu. 11. ubi scripsit, loquens de illo, qui nō habet peritiam literarum, quòd eius pa- trocinium admittitur, li- cèt inter aduocatos non connumeretur, & ex Ioan. Andr. in addit. ad eum re- fert Rebuff. d. nu. 7. quòd fuit glossæ dictum in l. 2. C. de postuland. per iura, quæ allegat. Si ergo inter aduocatos non connume- ratur, aduocatorum priui- legijs frui non debet.

5. Vitimò, sciendum est, postulare, seu aduocare prohibitum, non censi- prohibitum consulere in Camera, ut tradit Bart. in l. 1. postulare. ff. de postu- land,

land. & ibi Angel. Abb. in rubric. de postuland. Dec. in l. fæminæ, num. 10. ff. de regul. iur. & alijs citatis Stephan. Gratian. disceptation. forens. c. 39. num. 4. cum sequentib. tom. 1. nouissimè Lusitanus Emman. Barbof. ad Ord. Reg. libr. 1. tit. 48. §. 25. nu. 5. Mart. de iurisdic. 4 part. cent. 2. cas. 15. num. 13. vbi loquitur in clericis qui coram iudice seculari aduocati officium exercere prohibentur, &

tamen in camera possunt consulere & scribendõ iudicem instructe, vt tenet ibid. contra Ioan. Andr. ab eo citatum in rubr. de magistr. col. 3. Cuius tamen Ioan. Andr. sententiæ ego adhererem contra clericum munus illud pecunia-rio questu publicè agentem, tametsi in camera exerceat; quia secularia sunt negotia, quibus se immiscere, non licet clericis, secundùm sacros Canones.

CAP. TERTII

S V M M A R I A.

1. **C**ontra parentes postulare in iudicio, nunquam licet, nec pro patria, quãuis causa ex parte patrie iusta reputetur. Et cui potius parendum sit, patri, aut patrie, cum distinctione traditur.
2. Clericus contra ecclesiam à qua beneficium obtinuit, vel à qua est beneficiatus, aduocare non potest, & alijs

beneficio priuatur. Limitatur in propria, aut parentis causa. Et prelati ecclesiam suam contra omnes iurare tenentur.

3. Vasallus contra dominum, à quo feudum habet, aduocare non potest; nec liberus contra patronum.

4. Emphyteuta contra dominum à quo emphyteusim. recepit, postulare pro alia, im-

C.3. De ijs qui aduoc. munus exerc. prob. 12

pure potest; & non valet argumentum de feudo ad emphyteusim, & e contra, data disparitate rationis.

5. Inquilinus contra locatorem domus dominū postulare pro alio potest, nec eam ob causam expelli potest durante locationis tempore.
6. Aduocatus duorum annuatim salariatus alterum contra alterutrum etiam causam iniustam agentem patrocinio suo iuuare non potest.
7. Aduocatus accusans testamentum, relictum sibi in illo amittit tanquā indignus, & sisco applicatur.
8. Aduocatus inimicitia causa repelli potest à postulando contra aduersarium cuius est inimicus.
9. Aduocatus vnius partis pro altera in eadem causa postulare nequit, & contra faciens grauiter puniitur. Et aditur, qui prauaricatores dicantur.
10. Aduocatus vnius in prima instātia, nō potest cōtra eū esse in causa appellationis.
11. Aduocatus in causa principali pro vno, impune cōtra

cum patrocinari poterit in causa liquidationis finitio principali. Item, qui in possessorio alteri patrocinatus est, potest contra eum in petitorio patrocinari. De honestate tamen in his abstinere se debet.

12. Priore derelicto, alteri cōtra eum postulare, licet aduocato, iudice iubente.
13. Prauaricationis crimen cōmittit, & qui clientuli sui secreta sibi cōmissa aduersario reuelat, vel qui in eandē causā consiliū illi prabet. Et an qui alteri prius consultus ab eo prastitit consiliū, contra illū postea in eodē negotio aduocare impune possit, cū distinctione traditur.
14. Prauaricationis crimen nō cōmittit, qui cōtra cōsiliū à se vni prastitū recepto salario, alteri patrocinatur, tamen si male agat. Nec qui diuersis temporibus, à diuersis cōsultus contraria respōdet.
15. Qui fuit iudex in causa aliqua, amarus ab officio ante causa decisionē, potest in illa alterutri parti patrocinari. Aduocatus verò in causa, nō potest postea in eadē iudex esse.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

16. *Contra amicum postulare, licet aduocato, sed non de-
cet.*

Contra amicum, aut pro ini-

*mico postulare, aduocatus
cogi nequit; & multo mi-
nus contra propinquos, ibid.
ad fin.*

C A P. I I I.

Contra quos non liceat, aut non deceat aduocare.

1. **L**odem illo iure, quo mentibus nostris naturaliter insito precipimur, vt parentibus pareamus. l. veluti ff. de iustit. & iur. venit, vt aduersus eos patrociniū alteri præstare non debeamus. Nec de hoc, quod iure nature venit, aliquis dubitat quando cum extraneis agitur. Sed quæstio est, quando inter patrem, & patriam lis orta est, cui potius patrociniū suum debeat exhibere aduocatus; Speculat. enim libr. 1. titul. de aduocato §. 1. nu. 28. tenet, parentes contra patriam fore iuandos, sumpto argumento a or-

dine scripturæ ex d. l. veluti, vbi parentes primò ponuntur, deinde patria. *Vt parentibus, inquit, & patriæ pareamus, & in l. 1. §. & generaliter ff. de ventr. in possession. mittend. dicitur, quòd partus non tantum parenti, cuius esse dicitur, verum etiam reipublicæ nascitur. Et quia natura magis impellit in parentum, quam in patriæ amorem; est enim pater, & filius, vna, & eadem caro. c. contradicimus, verbum primū gradum 35. quæst. 2. & natura pater & filius eadem esse persona pene intelliguntur, vt dicitur in l. final. ad finem. C. de impuber. & alijs substr.*

Quibus

Quibus additur, quod parē gratiam parentibus rependere non possumus, secundum Philosoph 8. Ethicor. quod intelligitur de recōpensatione in effectu, quā sic parentibus æqualem suscepto ab illis beneficio facere non possumus; affectu enim, & voluntate potest filius etiam aliquid maius patri retribuere, vt ex Senec. 3. de benefic. declarat S. Thom. 2. 2. quæst. 106. art. 6. ad primum. Vnde, nulli in his, quæ in natura sunt, filium debere tantum reuerentiæ, & præsidij, quantum parentibus, scripsit Fortun. d. l. veluti num. 19. de iustit. & iur.

Sed argumentum ab ordine scripturæ eludit Cyn. aut etiam pro patria retorquet per tex. ibi, in l. aduocati C. de aduocat diuor. iudicior. vbi patri prius, deinde parentū mentio fit; *Non minus*, inquit, *provident humano generi, quam si pralijs, atque vulneribus patriam, parentes quæ saluarent.* Similiter legitur apud Ciceron, lib. 1. of-

ficior. ex Platone, vbi, *Nō nobis, inquit, solū nati sumus, sed ortus nostri partem patriæ, partem parentes vendicant, partem amici.* Atque ita secundum ordinem literæ; si ab illo sumendum est argumentum, patria ibi prior est. Pro qua clarius deinde est eiusdem Ciceronis testimonium d. lib. 1. officior. vbi sic legitur, *Omniū societatum nulla est gratior, nulla charior, quàm ea, quæ cum republica est unicuique nostrū: chari sunt parentes, chari liberi, propinqui, familiares; sed omnes omnium charitates, patria vna complexa est; pro qua quis bonus dubitet, mortem oppetere, si ei sit profuturus?* Et, denique, vt cum Nostris rem agamus, data pari necessitate, patriæ potiùs, quam patri esse parendum, communis est sententia, secundum Iason. in l. 1. §. huius studij nu. 13. ff. de iustit. & iur. Syrd. de aliment. titul 7. quæst. 3. num. 5. Fortun. in d. l. veluti nu. 19. in princip. vbi, & duobus numeris sequētib; latè disputat, cui potiùs

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

potiùs parendum sit, patri, an patriæ, & multis pro vtraque parte adductis, distinctione tandem rem componit, quæ eò tendit, vt, cùm agitur de particulari commodo patris, & patriæ, præponendus sit pater; si verò res ita se habeat, vt ego possim, industria meã patriam saluam facere, aut patrem, non vtrumque, subueniendum patriæ sit, derelicto parente; quam concordiam posuit. Cyn. aut Additio ad eum in d. Iaduocati, Angel. & Fulgos. in l. penultim. ff. de postuland. vbi inquirunt, quòd vbi agitur de commo bursali, parendum est patri; vbi verò de reipublicæ statu ageretur, patriæ potiùs, quàm parentibus est obediendum. Iuxta quam distinctionem accipienda est Speculor. opinio vbi supra, pro patre, & Bald. in d. l. penultim. ff. de postuland. vbi scripsit, quòd potiùs quis debet iuuare patrem, quàm patriam, sequitur Ab. in

cap. final. num. final. de postuland. Auiles in capit. prætor. cap. 1. glossa tierra numer. 11. & 12. Et iuxta distinctionem eandem in posteriori membro accipienda est sententia illorum, qui parentibus patriam præferunt; cui in pari vtriùsque necessitate subueniendum magis fore, tradit Angel. in §. ius ciuile nu. 2. instit. de iur. natural. Flor. in l. liber homo. ff. ad leg. Aquil. & his citatis Iacob Nouell. de iur. prothomiscos §. 2. nu. 12. Conrad. Brun. de seditionib. lib. 1. c. 13. nu. 9. vbi citat Bald. in l. qui necessario. C. de aduocat. diuersor. iudicior. & Alex. in d. l. veluti; & circa patrocinium aduocati idè æquè tradit; quod tamen ad primum distinctionis membrum, quod pro patre est, magis pertinet Et questio in aduocato loci vendicat, quando vtriùsque causa iusta putatur; iniustam, namque, nec pro patre, nec pro patria suscipere vnquam aduocatus debet.

Crederem tamen, quod, etsi causa ex parte patriæ iusta reputetur, & iniusta ex parte patris, ab aduocato aduersus patrem suscipienda non sit, reuerentiæ causa, quam parentibus debemus, quia nos genuerunt, & etiam gratitudinis causa propter plurima, ab illis beneficia recepta. Nec obstat text. in l. minimè ff. de religiof. & sumpt. funer. vbi filio permittitur, patrem, qui ad defendendam patriam venit, impunè occidere, & etiam cum præmio; hoc enim pertinet ad posterius distinctionis membrum, quod patriæ salutem, & incolumitatem respicit, ad quod etiam pertinet Marc. Tullij sententia d. libr. 1. officiof. sup. relata, & id, quod dicitur in l. postlium. §. filius. ff. de captiu. & postum. reuerf. quod disciplina castorum antiquior fuit parentibus Romanis, quam charitas liberorum. Unde fertur, Brutum, filios pro-

prios, qui Tarquinium superbum reducere, molitum fuerat, securi percussisse, pluraque Veterum extant exempla pro patriæ incolumitate, de quibus apud Valer. Maxim. lib. 5. cap. 6. que pertinent ad posterius distinctionis membrum. At nos agimus de causa pecuniarij comodi inter patriam, & patrem, quam, etsi iniuste agat, aut defendat patet, aduersus eum à filio aduocato suscipi non debet, tam irreuerentiæ, quam ingrati tudinis evitandæ causa. sup. pol. 316. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. Qua etiam ratione clericus, quando dei aduocate, licitum sit, contra ecclesiam, à qua beneficium obtinet, aduocate prohibetur, & alias tanquam ingratus beneficio priuatur cap. final. de postuland. tradit. Speculat. dict. titul. de aduocato §. 1. num. 17. vbi idem dicit de aduocato contra episcopum, à quo beneficium habet. Quod est intelligendū, quando contra

epif-

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

episcopum lis agitur su-
per ipsis ecclesie rebus. Et
quod dicitur de aduocato
contra ecclesiam, à qua be-
neficiū obtinet, procedit
etiam in illo, qui aduocat
contra ecclesiam, in qua
est beneficiatus; quanuis
ab illa beneficiū non
accepisset; & ita loquens
in clerico patrociniū præ-
stante contra ecclesiam,
in qua est beneficiatus,
vel contra episcopum, vt
beneficio tanquam ingra-
tus priuetur, tradit *Quin-
tilian. Mandos. tract. de in-
gratitudine cap. 62. §. 10. &
rursus c. 68. Mart. loquens
in clerico cōtra ecclesiam
suam scribente, aut iudi-
cem instruente, de iuris-
dict. 4. part. cent. 2. casus.
num. 14. Dicit verò *Vin-
cent. quem refert Specul.
d. §. 1. num. 20. vt pro patre,
& matre impotentibus cō-
tra ecclesiam aduocare
possit, obtenta tamen prius-
licentia, aliās non, nisi ve-
lit perdere beneficiū.*
Atque ita, quando paren-
tes prouidere sibi de aduo-
cato æquè idoneo, & m-*

modè valent, non poterit
filius pro illis cōtra ec-
clesiam, cuius est benefi-
ciatus, aduocare. Quod du-
rum censeo, nec quidem
probo, per ea, quæ supra
dicta sunt ad quæstionem
inter patrem, & patriam.
Et quia pro se contra ec-
clesiam, in qua beneficia-
tus est, & à qua beneficiū
obtinet, aduocare quisque
impune potest, vt tradit
*Speculat. d. num. 20. quia
charitas bene ordinata in-
cipit à se ipso c. qui vult
ordinatè, de pænitent. dist.
3. l. præses. C. de seruitut &
aqua; si ergo pro se postu-
lare potest, & pro patre po-
terit, quia pater, & filius,
vna, & eadem persona re-
putantur. l. final. C. de im-
per. & alijs substit. & filius
etiam viuo patre, dominus
bonorum illius quodam-
modò existimatur l. in suis
ff. de liber & posthum.
denique, sententiam istam
probat tex. in cap. final. de
postuland. vbi clericus cō-
tra ecclesiam, à qua bene-
ficiū obtinet, pro extra-
neis aduocare prohibetur,
& aliās*

& alias beneficio spoliari potest; atque ita á contrario sensu pro coniunctis id ibi permitti impune videtur. Quod argumētū á contrario sensu, quāuis pro coniunctis alijs admitti non debeat, aut saltem non deceat; de quo Speculat. d. §. 1. nu. 19. tamen pro parentibus, & liberis non est negandum. In prælaro verò ecclesiæ contrarium est dicendum, quia illam contra omnes inuare semper debet, & etiam in causa illa, in qua antea contra eam pro alio fuisset aduocatus, argumento eius, quod in tutore erga pupillum traditur in l. final. ff. de postuland. & in specie tradit Speculat. d. titul. de aduocato. §. 1. num. 20. in fin.

3. Huc etiam pertinet quæstio de vasallo cum domino, á quo feudum habet, contra quem postulare nequit, & alias feudum amittit, vt tradit Specul. d. §. 1. nu. 30. vbi limitat in coniunctis personis, Afflict. decis. 265. nu. 86. Mandos. de

ingratiud. c. 62. nn. 10. Siluest. in Summ. verb. aduocatus nu. 8. in fin. Gail. libr. 1. obseruat. 88. nu. 5. vbi Afflict. rationem assignat, quia vasallus tenetur defendere dominum in prælio campestri, sed iudicium, dicitur iudiciale cerramen, l. aduocati C. de aduocat. diuersor. iudicior. ergo etiā in iudiciali certamine dominum defendere debet, non oppugnare, & alijs citatis tradit Marr. de iurisdiction. d. cas. 115. nu. final. Cuius argumento, & á fortiori idem in libetto erga patronum suum dicendum erit; liberti enim, & vasalli in iure æquiparantur, vt probat gloss. in l. solo C. de liberal. caus. Ias. in l. generaliter, nu. 4. ff. de in ius. vocand. Mandos. d. tract. de ingratiud. c. 66. in princ. Imo maiorem, ac multò

gratiam, & reuerentiam debet liberus patrono suo, quā domino vasallus, propter præstantius beneficium, quod in libertatis datione consistit. Non tamen dicere aude-

rem, quòd, si libertus in causa aliqua leui contra patronum suum aduocationis munus præstitisset, eam ingratitudeis pœnam incurrisset, vt in pristinam seruitutem redigi posset; nam, etsi eo ipso causam ingratitudeis commisisset, non tamen, vt ad pristinam seruitutem reducat, sufficit quælibet ingratitudeis causa, sed grauis esse debet, secundùm D. Thom. 3. part. quæst. 88. articul. 3. ad 2. Quod qualiter sit accipiendum, explicuimus in commentar. l. ex hoc iure 2. part. cap. 12. different. 4. sub nu. 16. ff. de iustic. & iur. pro intellectu l. 2. cum gloss. ibi C. de libert. & eorum liber.

4. Quia verò de feudo ad emphyteusim frequens in iure nostro est argumentum, quod probabile, vtilissimum, & frequentissimū vocat Euerard. in locis legalib. loc. 29. a feudo ad emphyteusim, vbi latè prosequitur, & cōmunem tradit Clarus l. 4.

sententiar. §. feudū quæst. 3. versic. Dicit etiam, & pluribus citatis Nicol. Intri gliol de feud. cetur. 1. quæst. 12. n. 1. cum sequentib. sicut & è contra, de emphyteusi ad feudum frequensest argumentū, de quo Euerard. loc. sequenti, videbatur dicendum, quòd emphyteuta non possit pro alio postulare contra dominum; à quo emphyteusim recepit, sub pœna emphyteusis amit tendæ; sicut non potest vassallus contra dominū feudi. Sed contrarium est tenendum, quia, inter alias commissi causas, scriptam hanc non inuenimus; & ideo, tanquam in materia pœnali ad eam non debet fieri extensio; quia in pœnalibus non admittitur extensio, sed odia restringi, & fauores conuenit ampliari, vt dicit iuris regula de regul. iur. lib. 6. Nec arguuntur de feudo ad emphyteusim, & è contra, securū semper est, quia in multis differunt, de quibus Valasc. de iur. emphyteut. quæst. 39. vbi viginti enumerat diffe-

differentias; inter quas vna est, quã secundo, & quarto loco scripsit, nempe, quod feudum est beneficiũ gratis, & ex beneuolentia concessum natura sua. c. 1 §. fin. in quib. caus. feud. amittatur: altera, quam quinto loco posuit, est, quia de substantia feudi est fidelitas, quã vasallus domino promittit, sine cũ iuramento, siue sine illo, & inde etiam feudum nomen accepit, à fide, si iacet, seu fidelitate; quam esse huius verbi etymologiam probat tex. in c. 1 §. nulla, per quos fiat investitur. & cõmunis sententia quã ex Curt. Junior. ab eo citato. tradit Clarus d. §. feudum, quæst. 5. latè Nicol. Intrigliol. de feud. cent. 1. quæst. 2. ex num. 1 & hæc duo, nempe, beneficiũ ex parte domini, & fidelitas ex parte vasalli in cõmuni feudi definitione reperiuntur, tanquã substantialia illius, quæ in emphyteusi locum non habent; quia illa natura sua gratis, & ex beneuolentia nõ conceditur, sed ad onerosos perti-

net cõtractus, ex quo propter ingratitudinẽ nõ reuocatur emphyteusis, vt tradit Valasc. d. q. 39. n. 12. hæc inter alias differentiã assignans inter feudum, & emphyteusim; de quo scripsi d. 2. part. l. ex hoc iure d. c. 12. different. 4. n. 20. & sequenti; nec emphyteuta fidelitatẽ domino promittit, nec illi vnquam seruire tenetur, vt domino vasallus; & in his reuerentiæ, & obsequij causa consistit, atque etiam debitæ gratitudinis causa, propter quam pro alio cõtra dominum patrociniũ suum exhibere nequit vasallus, quin debitum illi reuerentiæ, & gratitudinis ius offendat; quod cessat in emphyteuta, qui talem nõ promittit fidelitatem; nec tali se obsequio astringit in ipsa emphyteusis concessione. Atq; ita in re, de qua agimus, ad quã tam dispar vtriusq; est causa, & ratio, de vno ad alterũ non valet argumentũ, quod non procedere, quãdo inter vtrũq; diuersa ratio reperitur, ex Nap. cons. 679. nu. 5. vol. 4.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

tradit Intrigliol. d. quæst. 2. nu. 4. quod ad alia pleraque, in quibus propter similitudinem Doctores nostri de vno ad alterum argumentantur, obseruandū erit; ne incautè argumentum, tametsi aliàs licitum, & frequens, admittatur, vbi id diuersitas rationis non patitur.

5. Ex eo autem, quod in emphyteuta tradidimus, ad inquilinum infertur, vt, durante conuentæ locationis tempore, è domo conducta expelli non possit, propterea quod cōtra locatorem domus dominum pro alio, etiam extraneo patrocinator; nec enim inter expulsionis causas, de quibus in l. xde C. locat. hec reperitur scripta; nec rursus, locum hic sibi vendicare potest ingratitude, quæ super onerosum contractum, qualis est locatio & cōductio, cadere nequit, vt scripsimus d. l. ex hoc iure d. c. 2. different. 4. nu. 22. Sed dicet aliquis, in re locata malè versari cōductorem, qui in illa contra do-

minum eius officium suum exhibet pro aduersario illius; quod legitimā præbet expellendi causam durante locationis tempore, iuxta d. l. xde in fin. Rursus, negari nequit, domus domino acerbum esse valde, habitatorem illius pro alio contra se in iudicio postulare; præsertim si causa grauis sit, aut criminalis, in qua ab aduersario accusatur, ita vt verisimile sit, quod si locationis tempore casum hunc præcogitasset, in locatione ipsa illum excepisset; ex quo pro eo subintrat celebris, & recepta glossæ sententia in l. tale pactum §. final. verb. per exceptionem, in fin. ff. de pact. quam passim Doctor. extollunt ad hoc, vt pro expresso habeatur, quod verisimiliter cautum fuisset, si de eo præcogitaretur. Sed est respondendum cum Bald. in l. vnic. numero. Cod. de his, qui ante apert. tabul. vbi pro declaratione doctrinæ illius scripsit, quod aut aliquid est omnino omissum, & habetur

habetur pro omisso. l. com-
modissimè. ff. de liber. &
posthum. aut sequitur ad
aliquod expressum; & tunc
reputatur omissum casu,
id est, habetur pro cauto. d.
l. tale pactum. §. final. l. iam
ex hoc iure ff. de vulgar. &
pupillar. substir. quâ Bald.
doctrinam sequitur Peregrin.
cum relatis ab eo de
fideicomiss. art. 11. num. 32.
& illa presenti casui con-
uenit, qui quidem non se-
quitur ad aliquod expres-
sum in ipso locationis cō-
tractu, ex quo pro cauto
habeatur, sed vt omnino
omisus pro omisso debet
haberi; præsertim, quòd
nec præsumptiuè nobis cō-
stat, quòd in oneroso con-
tractu, tali se pacto. astringere
voluisset conductor;
vt munere suo cōtra loca-
torè vt ei liberè nō licuisset;
quòd si locator aliud
voluisset, non sat est, id ita
cum voluisset quia locatio-
nis cōtractus solâ illius vo-
luntate non perficitur, sed
simultaneò vtriusque con-
sensu, & imputet ille sibi,
qui legē potuit apertius di-

cere, & nō dixit l. veteribus
ff. de pact. vbi est casus ex-
pressus contra locatorè in
ambigua cōuentione; quia
in illius fuit potestate, le-
gem apertius conscribere.

6. Queritur deinde de
aduocato, qui patrocinijs sui
annua salaria habet à duo-
bus, inter quos lis postea
exorta est, quem illorū iu-
uare debeat. Quâ quæstio-
nem potuit Specul. d. titul.
de aduocato §. 1. nu. 24. in
aduocato, qui habet feudū
ab vna ecclesia sub ea cōn-
ditione, vt ipsâ adiuet in
omni causa, & postea simi-
liter aliud ab alia recepit,
eamquè soluit dicēs, quòd
si primā ecclesiam iniquā
causam fouere sciat, secun-
dā iuuabit, licet prima pro-
peruero eum habeat. si verò
illud ignoret, primā per se
iuuet, & secundā per substi-
tutū, argumēto tex. in l. ad
similitudinē. C. de episcop.
& cleric. sed responsio ista
in vtroq; membro patitur
difficultatem; nam in pri-
mo, iniquitas causæ primæ
ecclesiæ cognita ab aduo-
cato illū excusat à patrocini-
o

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

nio pro ea suscipiendo absque conuentioni annui salarii diminutione, quia cōuentio, etsi de præstando in causas omnes patrocinio celebrata fuisset, de iustis intelligitur, & non de iniustis, quæ in conuentione, quantūcunq; generali incluse nō cēsentur, sed semper exceptæ, iuxta tex. celebrem in l. creditor §. Lucius Titius ff. mandat. l. si procurator §. 1. ff. de condition. indebit. l. si pater ff. de his, quæ in fraud. creditor. quibus probatur, in generali mandato illicita nō venite, notat Oldrad. conf. 66. in princ. & exornat Pallat. qui alios citat, in repetit. rubr. de donat. inter virum, & vxorem §. 66. n. 26. & ad rem, de qua agitur, optimū præstat argumentum l. si libertus ita iurauerit ff. de oper. libert. vbi, si libertus iurauerit dare se patrono, quot operas arbitratus sit, de ijs intelligitur iurata promissio patroni arbitrio commissa, quas æquum sit præstare, igitur conuenticio cum aduocato

facta de operis suis in omni causa alicui præstandis, non intelligitur de ijs, quas præstare, iniquum sit.

Quinimò si de his etiam conuenticio expressa esset, non valeret, tanquàm de maleficio, & re turpi conuenticio, quæ non valet. l. generaliter. l. si plagij ff. de verbor. obligat. l. si a reo §. fin. ff. de fideiussorib.

At verò causæ iniquitas ab aduocato cognita, & quāuis manifesta illa sit ex parte primæ ecclesiæ, non excusat aduocatū illius salariatū, vt cōtra eam alteri, cuius item salariatus est, in causa illa patrocinari valeat; nam, etsi cōuentio eū non arctet ad iniustæ causæ susceptionem; arctat tamē ad nullā, siue iusta, siue iniusta illa sit, suscipiendam contra ecclesiā, patrocinio suo generaliter cōmissam pro annuo salario; & licet enim in conuentione veniat, quod flagitiosum non est; alioquin diceremus, teneri aduocatū contra suos; & etiā cōtra parentes suos iniustè agentes alteri, qui iustè

• iuste agat, aut defendat, patrociniari. Quod nemo affirmabit, & circa patrem tradidimus sup.

Et hæc quidē quæ dicta sunt ad primū præcedētis distinctionis membrū, eandē vim habent in sequenti, in quo eadē militat ratio, vt aduocatus cōtra ecclesiā, seu cōmunitatem aliā, quam secundo loco sub patrocinio suo suscepit, alteram, quā ante suscepit, in lite inter vtramque motam post vtriusque susceptionē, iuuare nō possit, tametsi secūda iniuste cōtendat, vt circā primā dictum est, quæ non videtur potius ius in aduocato habere ad patrociniandum ei contra eam, cui se postea addixerat, ante iuramentum inter illas suscitatum. Nec quidem, per substitutum facere, ei licebit, quod se ipsum non licet; & argumentum de substituto præstando sumptum ex d. l. ad similitudinem. C. de episcop. & cleric. conducit ad casum, quo aduocatus ad munus aliud promoue-

retur, ex quo conditum patrociniij sui tempus perficere non posset; quo casu, vt residui temporis salariū lucretur, substitutum æquè idoneum præstare debet, longè aliter, ac quādo morte præuentus, aut infirmitate impeditus implere non posset; de quo inferius tradetur. Itaque, in casu proposito neutrum iuuet; quæ videtur esse glossæ sententia in cap. final. in gloss. final. de postuland. quæ loquitur in clerico beneficia habente in pluribus ecclesijs, & querit, an possit patrocinio iuuare vnam contra aliam, & respondet, quod neutrum iuuet; etsi Abb. ibi num. 4. in fin. Innoc. & alios secutus teneat quod sine pena possit iuuare primam. Sed vtcūque res se habeat ad penam ingratitudinis in hac facie euitandam, ad vtriusque salariū lucrandum, qui est casus, de quo agimus, neutram partem iuuet; ac, si potest, non aduocati, sed mediatoris inter vtramque officium

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

assumat ex consilio Hostiensis relato á Panormit. d. n. 4. Quauis priorem adiuuari ab aduocato amborum per se debere, posteriorem veró per substitutú, magis placeat Azeued. l. 18. num. 3. titul. 16. libr. 2. recopilat. cum Tiraq. de primogenit. quæst. 17. in princip. num. 14. cum sequentib; & Rolan. conf. 44. num. 23. cum sequentib. lib. 2. ab eo relatis, nouissimè Barbof. ad Ord. Reg. lib. 1. titul. 48. §. 27. num. 3. Quod tendit ad Speculat. sententiam de qua sup.

7. Illud cõstat, aduocatú accusantis testamentú, cõmodum sibi in illo relictú capere non posse, sed ab eo tanquàm ab indigno auferri fiscus, vt probat tex. in l. post legatum. §. sunt qui putant, ff. de his quib. vt indign. & ibi gloss. & communiter Scribb. Tunc de retr. lignagier. §. 1. gloss. 9. num. 263. Peregrin. de iur. fisc. libr. 2. titul. 7. num. 15. Matienz. l. n. titul. 8 gloss. 3 num. 13. libr. 5. recopilat. Quod limitatur in fisci

aduocato, qui officij necessitate excusatur. d. l. post legatum §. aduocatum; & in tutore idem probat tex. in l. tutorem ff. cod. titul. & in quouis alio administratore tradit Matienz. d. numer. 13. Filium quoque contra testamentum paternum pro alio postulantem, legitimam non perdere, tenet Peregrin. d. titul. 7. num. 16. per l. qui cum maior §. si patroni ff. de bon. libertor. quia in legitima filius de damno vitando agit, & in legato, de lucro captando, & non par ratio est damni, ac lucri ad casum propositum, secundum gloss. in d. §. sunt qui putant, & Bart. ibi.

8. Rursus, circa aduocatum aduersæ partis inimicum dubitari potest an ab illa inimicitie causa repellere possit. Quæstionem pro parte affirmatiua in Senatu decisam fuisse, fatetur Cabed. decis. 214. (quæ est vltima illius tomi) num. 10. part. 1. licet ipse num. præcedente

contrarium magis probare videatur, nempe, inimicum, contra inimicum patrocinari, non prohiberi, subdens, quòd imò in casu illo minus suspectus erit parti, cui patrocinator, & meliori animo (ut est hominum natura) contra inimicū patrocinator. Quæ tamē vltima ratio me magis mouet, ut teneam, prohiberi eū posse, iuxta quod Senatus noster decreuit. Etenim sic clientulo patrocini sui debitor est aduocatus, ut aduersario dānum iniuriosè nō inferat, quod ab inimico timere (ut est hominū natura) temerariū iudiciū nō erit. Porro, aduocatus maleuolo animo, & odio affectus, in aduersarium munus suū agēs, in multis iniuriosè illi nocere potest, moratoris, scilicet, exceptionibus litem retelando; & deteriora alia in litis progressu calumniosè procurans, ut cōsiderat Valase. sententiam hanc probans, & secundum eam, Senatum pluries iudicasse, testificans cōs. 124.

nu. 2. cum sequentibus. com. 2. Pro qua item adducitur, quòd inimicus inimicum accusare nequit. c. 3. cum duobus sequentibus. 3. quæst. 5. c. cum oporteat, de accusatione. Si ergo inimicus reum publici criminis, in cuius punitionem publica vertitur utilitas, accusare nequit, tanquam quilibet de populo, propter præsumptas de eo, quia inimicus est, calumniarum technas, atque machinationes in ipsa accusatione, pari ratione, & à fortiori etiam repelli poterit aduocatus à postulando contra inimicum. Sic tamen accipiendum hoc est, ut non quælibet inimicitia sufficiat ad repellendum eum, quantum ad iudicis recusationem sufficiens illa sit; maior enim requiritur ad aduocati repulsam, in cuius ministerio non tantum aduersæ partis præiudicium vertitur; nec tamen ad hoc capitalem exigo, aut grauissimam; sed talem, quæ cum in

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

muneris sui ministerio suspectum efficiat coram iudice, cuius arbitrio decernendum hoc erit. Limitat verò predictam sententiam Barboſ. ad Ord. Reg. libr. 1. titul. 48. §. 28. num. 4. vt nō procedat quando amicitia post susceptum patrociniū orta fuit, & repellendi patroni causa affectata; sicquē in ſui ipſius causa iudicatū fuiſſe in Pōrtugalenſi ſenatu, refert ibid.

9. Illud certō conſtat, vnus partis aduocatū, pro altera in causa eadem aduocare non poſſe; & contra faciens præuariationis crimine inuoluitur l. 3. vercul. Quōd ſi aduocato ff. de præuariatorib. l. 1. C. de aduocat. diuerſor. iudicior. Infamis efficitur. l. at. l. 1. et. §. item præuariator. ff. de his, qui not. infam. iuncta gloſſ. ibi; & extraordinaria pena punitur. l. 1. in fin cum leg. ſequenti n. de præuariatorib. d. l. 1. C. de aduocat. diuerſor. iudicior. Sed leg. noſtra Regia certa his ſtatuta eſt pœna perpetui exilij cum muneris de-

poſitione in Ord. lib. 1. tit. 48. §. 13. & in Regno Caſtellæ. l. final. ricol. 6 part. 3. pœna mortis imponitur, vbi vidēdus eſt Greg. verb. *deue morir*. Quauis aduocatus, propriē præuariator non dicatur. d. l. 1. verſicul. Cæterū ff. de præuariatorib. ſed impropriē, ſeu abuſiuē, vt dixit gloſſ. ibi verb. præuariator, & in d. l. athletas §. item præuariator verb. ex vtraque, Paul. in l. 1. nu. 2. C. de aduocat. diuerſor. iudicior. vbi tradit, quōd propriē præuariator is dicitur, qui aliquem de publico crimine accuſat, & poſtea ab eo forte corruptus, ipſum abſolui patitur. d. l. 1. §. is autē ff. de præuariatorib. l. 1. §. præuariatorem. ff. ad Senatuſconſult. Turpill. Aduocatus verò abuſiuē, ſeu impropriē dicitur præuariator, ſicut & omnes peccatores terre, qui a legē Dei defecerunt, iuxta illud Pſalmographi, *Præuariantes reputant omnes peccatores terra: & rurſus, Vidi præuariantes, & tabeſcebam: quia*
elo-

eloquia tua non custodierunt,
Psalm. 118.

Hoc autem fallit in causa pupilli, cuius, aduocatus qui in illa contra patrem eius postulauerat, factus postea est tutor; non prohibetur enim, pupillo suo adesse in negotio eodem. l. final. ff. de postulad. c. infames, versicul. Item si contra patrem. 3. quæst. 7. quod fauore pupillorum constitutum sic est, secundum gloss. magnam in fin. in d. l. final. Specul. d. titul. de aduocato. § Nunc tractemus nu. 11.

10. Sed est notandum quod præcitata glossa tradit ibid. nempe, aduocatū, qui fuit pro vna parte in prima instantia, impune posse contra eandem in eodem negotio postulare in causa appellationis, quia appellationis causa non est eadem cum prima; idem tenet Specul. d. § Nunc tractemus nu. 12. vbi ait, quod sæpe ita fit in Curiā; & vterque allegat illud, de quo in l. tutor. C. de negot. gest. ibi, *Saris, abundeque sus-*

scit, si cui vel in paucis amici labore consulatur; & quia aduocatus olim fisci, in causa in qua fisco patrociniū non præstitit, contra fisciū patrocinari, liberè potest l. 2. C. de aduocat. fisci. Subdit verò Specul. num. sequenti, quòd honestius est, abstinere in causa appellationis à patrociniū contra priorem, per ea quæ ibi scripsit. Quæ, sanè, non de honestate tantum, sed de necessitate id euincunt; nam, etsi instantia appellationis, alia sit à priori, causa tamen quæ vtraque agitur, est eadem, vt dicit Bald. in d. l. final. ff. de postuland. & idem ius, & partes eadem; idcirco non videtur quòd, qui in prima vnam sub patrociniū suscepit, contra eandem postea in secunda patrocinari queat absque præuariationis crimine, vt esse communem Doctorū opinionem, illam secutus tradit Auēda. de exequend. mandat. lib. 1. c. 2. num. 25. versicul. Tamen contra, Specul. d. l. 13. nu. 1. titul. 16.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

lib. 2. nou. recopilat. Ioan. Gutierrez. practicar. libr. 1. quaest. 30. nu. 3. & aduersus alios eum relatis ab eo Burg. de Pace in proem. leg. Taur. nn. 410. Lusitan. Barbof. ad Ord Reg libr. 1. titul. 48 §. 12. nu. 1 & contra gloss. tenere Doctores, affirmat Paul d l final in fin. & qui cuiuscemodi rem fecisset, tergiversatore[m] uocat Guhel. relatus à Bald. ibid. Peregrin. de iure fisci lib. 7. tit. 2. n. 10. quia nõ debet primã fidẽ irritã facere.

11. Sed postquam negotium principale est finitũ per sententiam, de cuius liquidatione est agendũ, aduocatus, qui fuit pro vno in principali, poterit in causa liquidationis alteri contra illum impune patrocinari. Diuersũ est enim liquidationis negotium ab ipso principali, & diuersum vtriusque ius, & factũ; idcirco qui in vno fuit, potest esse in altero contra primum, iuxta tradita per Auendan. d. c. 2. num. 25. versic. Item d l final. Cald. in relect. l. vnic. C. ex delict,

defuncti. in quantũ hered. conueniant. 5. part. nu. 33. versicul. Quinto non procedit. Qua item ratione, qui in possessorio iudicio vnus patronus fuit, alteri contra illum patrocinari poterit in petitorio; diuersa sunt enim, & nihil commune habet proprietas cũ possessione, quod indubitati iuris esse, dicit Cald. d. num. 33. ad fin. De honestate verò in casu isto, & multo magis in precedente abstinere se debet aduocatus.

12. Rursus, ab hoc crimine excusatur qui iussu iudicis priore derelicto aduersarium illius inclientelam suam recipit; hoc autẽ cõuenit, cùm in auditorio duo sunt aduocati alijs prestantiores, quos nobilissimos vocant Imperat. in l. prouidendũ in princip. C. de postuland. & vnus praecepit vtrũque: poterit iudex in hoc casu alteri de alterutro prouidere iuxta tex. ibi in fin. tradit Cabed. decis. 214. n. 8. part. 1. de quo apud nos Ord. lib. 1. tit. 48. §.

27. quæ illi, qui vtrumque
preoccupauit, eligēdi facultatē cōcedit, quē sibi velit.

13. Præterea, quanuis præuaricationis crimen committat, non solūm qui vtrique parti patrocinator, sed etiam qui clientuli sui secretum sibi commissum alteri parti reuelat, vt tradit Auendan. d. c. 2. nu. 25. in princip. citato Specul. d. §. Nunc tractemus nu. 10. versicul. Caueat. Azeued. l. 17. num. 1. cum sequent. titul. 16. lib. 2. nou. recopil. Mart. de iurisdic. 3. part. c. 7. nu. 23. & alijs citatis Bonadill politic. lib. 2. cap. 5. num. 25. gloss. in summa, tom. 1. vel qui aduersatio in eandem causam consilium præbet, Ord. d. titul. 48. §. 13. tamen non idem obtinet è conuerso, vt qui vni consilium præstitit, pro altero aduocare nequeat in negotio illo, de quo à primo consultus fuit, quāuis secreta causæ illi reuelasset, vt tradit gloss. d. l. final. ff. de postuland. subdens, quōd alioquin nulli homini consiliū esset dan-

dum, & quōd sic defacto iudicatum fuit, idem tenet Specul. d. §. Nunc tractemus, nu. 11. vbi etiam dicit, quōd alioquin nulli esset cōsiliū dandum, & quōd saepe vidit, ab aliquibus peti consilium. non vt acceptaretur, sed vt illi postea parti alteri consulere erubescant; sequitur Cald. in relect. d. l. vnic. 5. part. n. 33. versicul. Secundo, & Ioan. And. in addit. ad Specul. loco proximē citato fatetur, quōd omnes Doctor. Bonon. in hoc concordauerunt, subdens tamen, quōd ipse nulla ratione patrocinatoretur contra illum, pro quo dedisset consilium, recepto salario, & maximē in scriptis, & hoc ipsum probat Bald. secutus Guiliel. ab eo relatum in d. l. final. & Paul. ibi prope fin. Ioan. And. secutus, vbi dicit, quōd ista est veritas, Gregor. d. libr. 7. titul. 2. nu. 11. Gutierr. lib. 1. pract. quæst. 30. num. 5. Cabed d. decis. 214. num. 15. Emman. Barbo ad Ord. Reg. lib. 1. titul. 48. §. 12. num. 1.

12 Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

Iuxta quæ vtraque sententia ad concordiam reducitur, intelligendo primam, quando consilium est præstitum absque salarij redditione; de quo videndus est Gutierr. d. quæst. 30. à num. 1. Secundam verò, quando condigno soluto salario præstitum fuit. Et de vtriusque mente concordia ista est.

Addendum tamen primæ est, quòd, etsi consiliū fuisset præstitum, condigno salario soluto, & secundum propositam sibi facti narrationem, aduocatus, causæ merita non pro illo stare, à quo consultus fuit, respondisset, sed pro altero, istius postea in eadem causa aduocatus impune esse poterit, saluo tamen secreto, sibi à primo comisso, dum consilium peteretur. Si enim aduocato hoc non liceret propter consilium antea præstitum, propter modicum consilij salarium, maioribus fraudaretur stipendijs ex litis progressu obuenturis absque culpa sua; nec est, de quo

iustè conqueri possit primus consultor, cui fidem de patrocinando illi in causa nõ dedit aduocatus ab eo consultus, sed potiùs, vt abstineret, monuit, & consuluat, si iustè agere vellet; & ita in casu isto non dubiè sentit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. d. §. Nunc tractemus nu. 11. & tenent Rayner. & Alberic, in d. l. final. sic intelligètes gloss. ibi, Angel. & Doctor. in l. Labeo ff. de arbitr. secundum Burg. de Pace in l. 1. Taur. nu. 644. vbi ait, quòd sæpe alibi hoc traditur, sequitur Gutierr. d. quæstion. 30. nu. final. subdit tamen, quòd hoc nunquam faceret absque præcepto, & mandato iudicis, in hoc quoque secutus eundem Burg. d. nu. 644. ab eo citatum; quo in loco de facto proprio sibi contingente ita testificatus est; id probat Tibert Decian. in Apologia pro Iurisprudentib. cap. 22. cui titulus De officio consulentis nu. 14.

Et Ioan. Andr. leco proximè citato idem planè sentit

sentit, quando, et si pro primo consilium prætiterisset, secundum propositos sibi ab illo terminos, alijs deinde ab alio diuersis propositis, in eodem negotio pro illo suo munere fungeretur; ad quem casum Ioan. Andr. eo in loco refert, & sequitur Paul. d. l. final num. penultim. ff. de postuland. A uendan. d. c. 2. num. 25. versicul. Item, si ex alio fundamento, ubi ad idem citat Bald. in l. de tutela C. de in integr. restit. & Dec. in l. nemo potest mutare consilium. ff. de regul. iur. & eos secutus Cald. d. num. 33. versicul. Quartò, qui tamen loquuntur in casu alio à nostro diuerso, de quo infra. Tenēda uerò est prædicta opinio in prædictis speciebus, à quibus præuaricatoris nomen longè, ac prorsus abest; ipsius uero uerbi spectata etymologia, quæ à uarietate est; dicitur enim præuaricator, quasi uariator, secundum uipian. in l. i. in princip. ff. de præuaricatorib; & in l. præuaricato-

res ff. de verbor. significat. quæ uarietas longè abest ab eo, qui vni consuluit, & secundum id, quod consultus respondit, pro alio postea in iudicio postulat, ut in priore specie; & ab illo, qui contrarium non postulat, sed diuersum ab eo, quod prius respondit, supposita propositorum sibi ab utroque terminorum uarietate, ut in posteriore.

14. Illud etiam est notandum, quòd, et si male agat, iuxta posteriorem sententiam, qui contra consilium à se vni præstitum, salario recepto, pro alio postea in eisdem terminis postulat, non tamen ex hoc crimē præuaricationis incurrit; quia ante susceptū primi patrociniū non committitur; quod non suscipitur per simplicem consilij præstationem, sed per postulationem coram iudice pro clientulo factā. Atque ideo præuaricationis pœna in hoc casu statuta, ad alium extendi non debet, iuxta vulgares traditiones. Sicut non extenditur.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

ditur ad casum, in quo aduocatus, contraria diuersis temporibus à diuersis consultus, in eisdem terminis responderit, quo casu eos excusari, qui sic contraria responderint consulentibus se, propter verbū, *credo*, quo uti solent, tradit Bald. in l. de tutela num. 4. C. de in integr. restit. minor. vbitamē subdit, quod erubescenda est ista varietas; quā etiam detestatur Angel. in l. Labeo in fin. ff. de seruitut. rusticor. prædior. dicens, quod ab hoc caueat vnusquisque, vt ab igne; quia non trahuntur consilia ob malignitatem linguarum in bonam fidē, sed potiūs in falsitatem, & illo citato, Dec. in l. nemo potest mutare consiliū num. 1. in fin. ff. de regul. iur. Notanda verò contra præuaticatores sunt verba Pauli, quæ scripsit in l. 1. in fin. C. de aduoc. diuictor iudicior. vbi, *Rogo vos, inquit, caueatis ab istis præuicatoribus, ne eueniat vobis, quod euenit in persona Oldradi, qui postea dolore, tristitiaque perijt.*

15. De illo non dubitatur, posse, nempe, qui fuit iudex in causa aliqua, finito postea officio ante causę terminationem, patrocinari in illa alterutri partī, quam iustē agere, aut defendere arbitretur: licet contrarium inconsultō scripserit Auenda. de exequend. mandat. d. lib. 1. c. 2. num. 23. in fin. nisi intelligatur, durante muneris iudicandi tempore, iuxta tradita, per cum d. nu. 23. tunc enim aduocare ei nō licet, qui iudicandi munere fungitur, l. quisquis, in princip. iuncta gloss. ibi. C. de postuland. l. final. C. de assessorib. tradit Gratian. discepcion. forens. c. 39. num. 1. tom. 1. Postea verò licet etiam in eadem illa causa, in qua iudicis officium administravit, vt post alios tradit Auiles in capit. Prætor. c. 3. gloss. *Abocad* num. 2. vbi, hoc satis expressē probari, dixit in d. l. final. Dicet tamen Specul. lib. 1. titul. de iudice delegato § superest, in versicul. *Quid è conuersò* nu. 11. quod,

quōd, etsi nullo iure prohibeatur, vt quis possit esse aduocatus in causa, in qua fuit iudex, tamen honesté facit, si se abstinat, ne, malum commercium, præsumatur, tempore quo iudex erat, habuisse.

E Conuersò verò inter omnes constat, cum, qui pro aliquo aduocatus fuit, non posse in eadem causa iudicandi munus postea exercere. c. postremò, de appellationib. notat Bart. per tex ibi in l. Prætor ff. de iurisdic. omnium iudic. Auiles, qui alios refert d. gloss. *Abogados* nu. 3. Auēdan. lib. 2. de mandat Regalib. c. 23. nu. 10. Azeued. l. 13. nu. 4. titul. 16 lib. 2. recopilat. Cabed decis. 20. nu. 2. part. 1. idquē antiquis Sapiētibus placuisse, habetur in l. 10. titul. 4. part. 3. ex ratione, de qua vbi Gregor. verb. *no deue oyr*, refert Specul. titul. de assessorē §. final. tenentem quōd hoc casu sentētia sit nulla. Sed Specul. ibi in assessorē loquitur, & de iudice ordinario, qui in eadē

causa fuerat aduocatus cōtrarium scripsit secutus Vincent. ab eo relatum d. titul. de iudice delegato §. superest versicul. Item si fuerit aduocatus, nu. 10. vbi scripsit, quōd, qui fuit aduocatus, potest esse iudex ordinarius, secundum Vicent. & Ioan. And. in addit ad eum ibidem verb. Prætor, declarat, quōd recusari tamen possit, vt ita susceptum antea patrocinium iustam præbeat recusatationis causam in ordinario, quod tenuit Alex. in d. l. Prætor nu. 5. quam simul est interpretatus cū l. solet. proximè præcedēte ff. de iurisdic. omnium iudic. vbi scripsit, quōd iste est vnus de casibus, in quibus de iure civili recusari potest ordinarius, idem tenet Paul. in l. quisquis nu. 1. C. de postuland. differentiam constituens inter ordinarium, qui fuit aduocatus, & delegatum; vt illius sententia, si non fuit recusatus, valeat: istius verò etiam absque recusatione non teneat, quasi

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

quasi, eo ipso, quòd in delegata causa fuerat aduocatus, delegata iurisdictione non subsistat. Et in assessore loquens, quòd sententia valeat, illo non recusato, contra Specul. tenet Paris de Puteo tract. de Syndicat. §. potestas nu. 11. fol. in libro meo. 63.

16. Vltimò, contra amicum postulare etsi liceat, quia iure prohibitum id non reperitur, non tamen decet; quia non omne, quod licet, honestum est, vt est in iuris regul. & ita loquitur Abb. in cap. final. num. 3. de postuland. vbi scripsit, indecense esse, vt contra amicum quis assumat aduocationis, seu procurationis officium. Differentia verò circà hoc inter inimicum, & amicum stat in eo, quia contra inimicū patrocinari non potest aduocatus, illo excipiente, vt tradidimus supra: contra amicum verò, illo inuito, & repugnante, potest, si vult: sed honestè facit, si se abstinat; quia legem amicitie offendit, qui contra amicū

suum aduersarium eius defendit. Et, quia qui pro aliquo postulat, amicus eius est, iuxta definitionem, de qua in l. 1. versicul. Postulare, ibi, *desiderium suum, vel amici sui* ff. de postuland. obijci illi potest ab amico, aduersus quem alij patrociniatur, *inimici mei amicus, amicus meus non est*. Nec tamen obiectio hæc euincit, vt amici inimico contra aliū non patrocinetur; nam ad id à magistratu compelli potest; quanuis enim compelli nequeat ad postulandum pro inimico suo, vel contra amicum suum, iuxta gloss. in dict. l. 1. §. initium verb. ait Prætor in fin. tamen, pro inimico amici sui aduersus alium postulare, cogi poterit, iuxta text. ibi d. §. initium versicul. Ait Prætor, qui generaliter loquitur, & in l. prouidendum versicul. quis verò C. eodem tit. cum iusta excusationis causa non sit, esse amici sui inimicum illum, cui patrocinari iubetur, dummodò contra amicum iussus iudicis

Cap. 3. Contra quos nō lic. aut nō dec. adu. 24

dicis non vrgeat. Contra inimicum, itaque, suum postulare, non licet aduocato, illo opponente, contra amicum verò licet, sed non decet. Et econuersò, nec pro inimico, nec contra amicum postulare, compelli potest, iuxta glossam dict. verb. ait Prator. tradit Cabed. decision. 214. numer. 8 tom. 1. Et quod in amico dicitur, multò magis erga propinquos seruandum erit, in quibus duplex vinculum reperitur, naturale vnum, sanguinis, scilicet, quod est indissolubile l. iura san-

guinis ff. de regul. iur. & aliud presumptæ dilectionis; in amico verò non est nisi vnum, quod Abb. dict. cap. final. numer. 4. ciuile vocat, & accidentale; & maximè, inquit, hodiernis temporibus, in quibus verus amicus non reperitur, quia in veris amicis debet esse idem velle, & idem nolle. Atque ita ibid numer. penultim. propinquitatem amicitiae præfert, vt propinquos potius, quàm amicos patrocinio suo iuuare debeat aduocatus.

CAP. QVARTI

S V M M A R I A.

*A*duocatum, qui
moralem profle-
tur disciplinam,

& alijs inculcat; bene
moratum esse, maximè de-
cet,

2. Ad.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

2. Aduocatus iuris peritus esse debet, quantum exequendo muneri pars sit, & aliis peccat, & clientulo ad interesse tenetur.
3. De Lusitania nostra aduocatis, & Curia numeraris, & examine eorum coram Magistratibus.
4. Aduocatum decet vox gloriosa. Et declaratur, qua intelligatur gloriosa vocis appellatione.
5. Multiloquium, & procacitas damnatur in aduocato, & potest iudex nimirum verbosum ab auditorio eicere, & etiam priuare officio.
6. In scriptis suis à conuicijs abstinere debet, & proferenda non debet tacere, nec ita breuiloquus esse debet, ut prætermittat dicenda.
7. Iniuriandi animus non præsumitur in aduocato qui iniuriosa verba in aduersarium proponit in articulis, quando illa ad causam victoriam pertinent.
8. Quando iniuriosa verba ad causam victoriam non conducunt, iniuriarum actione tenetur aduocatus qui illa scripsit, protestatione in contrarium facta haud quaquam excusandus.
9. De aduocatorum veste, & toga qua olim apud Romanos illis in usu erat.
10. In questione, an liceat Dominis diebus, & alijs festiuis in honorem Dei studere, media sententia, qua & communis est, probatur, tradens, id licere, quando studium principaliter lucri causa non suscipitur, sed ad illuminationem intellectus, aut aliorum commodum.
11. Aduocato non licet diebus Dominicis, & festiuis alijs in honorem Dei ijs incumbere qua ad munus suum pertinent, proprij lucri causa. Nec multitudo negotiorum eum excusat, quando per alios aequè idoneè expediri illa possent temporabili.

CAP. QVARTVM

Aduocatus qualis debeat esse in se.

Ria potissimum
discutienda sunt
in directorio aduo-
catorū, quæ quis-
que qui huic se muneri
addicit, obseruare semper,
& præcauere maximè de-
bet, si per semitam iusti-
tiæ, quam profitetur, vias
suas dirigere intendit. Pri-
mum est, qualis in se ipso
debeat esse: secundum, qua-
lis cum cliente: tertium,
qualis erga aduersarium.
Post quæ dispiciendum etiã
erit de aduocato cum ad-
uersarij aduocato: & de ad-
uocato erga iudicē. Postea
de priuilegijs, & de pericu-
lis aduocatorum. Quod ad
primū attinet. Qui dis-
ciplina moralj, quam didi-
cit, alios adiuuare, publicè
profitetur, moralis & ipse
esse debet, id est, bene mo-
ratus; vt cum vitæ profes-
sione vitæ mores conue-
niant; ait enim Vlpian, Iu-

risconsult in l. 1. in princip.
ff. de iustit. & iur. *Iustitiam,*
namque, colimus, boni, & a qui
notitiam proficemur aequum ab
iniquo separantes, licitum ab
illicito discernentes, bonos non
solum metu panarum, verum
præmiorum quoque exhorta-
tione efficere cupientes, veram
(nisi fallor) philosophiam, non
simulatam affectantes. Quæ
omnia magna valde sunt,
& ad omnes pertinent, qui
iura tractant, siue iudican-
do, siue postulando, aut cō-
sulendo, aut etiam inter-
cedendo. Qui ergo hæc alijs
inculcat, & in aliorū com-
modū publicè exercet, talis
esse debet, vt vitæ suæ mo-
ribus nō cōtradicat ijs, quæ
lingua sua dicit, ac calamo
scribit: ne alias dici illi pos-
sit, *Quid autē vides festucā in*
oculo fratris tui, & irabē in oculo
tuo nō vides? Matt. 7. & Luc.
6. & cū alijs iustitiæ semitā
prædicauerit, ipse reprobis

1. clientem se offert disputa-
tatio, nunc quod ad ipsum
attinet aduocatum, satis
sit dicere, eum, qui ad hoc
exercendum munus pu-
blice se exhibet, scientia
iuris pollere debere, qua-
lis ad tale munus idonee
exercendum sufficiens sit.
Nec tantum iuris scientia
requiritur in aduocato,
sed & prudentia in agen-
do, & eloquentia in pro-
ponendo, de quibus, vt in-
ter se diuersis sigillatim, &
elegantè egit Lancellot.
polit. de officio aduocat,
§. Nemo opinor, sub titul.
de scientia, qualis requi-
ratur in aduocato, & duob.
sequentib. & ait Didac.
Perez in l. 2. titul. 19. libr.
2. Ordin. gloss. magn. in
princip. quod aduocati li-
teris, & moribus pollere
debent, vt recta exquiren-
tibus consulunt: *Quia, in-
quit, aduocatus debet esse
verax in sermone, iustus in
iudicio, & plenus in consilio.*

3. Apud nos sanè ex
leg. Regia libr. 1. Ord. titul.
48. nullus admittitur, ni-
si post octo studiorum

annos consumptos in Co-
nimbricensi Academia, &
post primam ibi gradus
lauream adeptam, solito
coram eiusdem Academiae
Doctoribus, atque Gymna-
siarchis examine prece-
dente: aliquando tamen
Princeps ex causa in his
cum aliquibus dispensat.

Qui verò in Curia suppli-
cantium, quæ suprema cau-
sarum iustitiæ est, ad quã
ab inferioribus iudicibus
supplicatur appellationis,
aut grauaminis auxilio,
vnde supplicationis illa
nomen assumpsit, hoc ad-
uocationis munere fun-
guntur, aliud prius coram
ipsius Curia Magistrati-
bus subeunt examen, &
certus eorum numerus est
iuxta Regia statutus qua-
dragesimũ non egrediens,
Ord. d. titul. 48. §. 1. vt in l.
iubemus. Cod. de aduocat.
diuersor. iudic. vbi aduo-
catorum numerus in Cu-
ria præfecti prætorio ad
quadragesimum redactus
erat in Curia Romana Et è
cætu aduocatorũ seligun-
tur decem causis grauiori-
bus

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

bus deputati in sacro Pontificis, & Cardinalium consistorio, vnde Consistoriales aduocati ij dicuntur, de quibus Decian. d. Apolog. pro Iurisprudencib. cap. 15. nu. 16. Et de Nostriis Cabed. decis. 214. á num. 2. part. 1. Cost. tractat. Domus supplication. annotat. 17 á nu. 3. Quibus addo, quod, cum euenit, vt aliquis ad tempus recipiatur loco alicuius é numerarijs, quandiu impeditus ille est, non alias admitti deberet, quam sub eodem probatus examine, quia dispositum in principali, & in substituto eius locum sibi vendicat; præsertim, cum eadem in illis, quæ in proprietario, aut etiam maior examinis ratio militet. Sabeat ergo examen lege Regia generaliter statutum in omnes, qui ad munus aduocationis in Curia assunt; si non, & id illi Principis indulto remissum sit. Notanda est verò lex Regia d. tit. 48. § 1. quæ in examine Magistratus iniungit, vt ultra sufficientem

literarum peritiam ad bonos etiam vitæ mores attendant. Quarè, si duo æqualiter docti concurrant, & à bonis vnus bene audit, alter malè, præferri debet ille, qui & præponendus est quauis qui malè audit, doctior sit, quasi in eo necessarium illud legis requisitum deficiat, sine quo, quãtũuis doctus admitti nõ debeat.

4. Præterea, gloriosa voce in patrociniis causarum pollere debet aduocatus, vt habetur in l. aduocati. C. de aduocat. diuersor. iudic. ibi; *Gloriosa vocis cor sibi munimine laborantium spect.* &c. vbi Salyc. notat, & sequentibus verbis extollit, *Ex isto textu nota, & corde tenus addisce, & specialiter collige, quòd quis debet sibi eligere aduocatum gloriosam vocem habentem; ratio est, quia vox gloriosa auditur aude, & facilliter imprimit quod intendit, & aures demouet audientium.* Et patronus Actoris prius loqui debet, vt tradit Specul. tit. de disp. & allegat. §. Nunc breuiter, Bouad. polit. lib. 3. c. 14. n. 74. in fin. to. 2.

1. Gloriosè autem vocis appellatione non intelligitur illa, quæ multiloquio contendit, altiùs attollitur, & pertinaciter in auditorio cõcrepat, eiuscemodienim vox, vt, & garrula auidè nõ auditor, nec doctis iudicibus, & assessoribus imprimit, quod intendit, nec aures demulcet, sed offendit potiùs; gloriosæ ergo vocis appellatione in d. l. aduocati, illa intelligitur, qua doctus patronus de scrinio pectoris sui profert noua, & vetera disciplinæ documẽta, leges, scilicet, & Doctores antiquos, & modernos fideliter, ac dilucidè citatos, pro causæ instructione, quam tuctur. Hæc est gloriosa vox, quæ patrono, cuius est, humanæ laudis gloriam comparat, & iudici, corã quo est, causæ merita pãdit, & clientulo, pro quo est cõmodũ victoriæ parat. Ad hoc nota rex, qui multisonè vocis nõ meminit, nec multiloquæ, sed gloriosæ.

5. Multiloqua autem aduocati vox, garrula, & procax damnabilis est, iuxta

multa, quæ contra multiloquium, & inordinatam loquacitatem, ex D. Gregor. habentur in c. sit rector, ex versicul. Sed cùm rector 43. distinct. vbi inter alia legitur, quod nec restaquidem nimie, & inordinatè proferatur, quia sæpe dictorum virtus perditur, cùm apud corda audientium loquacitas incauta opportunitate leuigatur, & auctorem suum hæc eadè loquacitas inquinat, qui seruire auditoribus ad vsũ profectus ignorat. Et, reuera, ita est; quia legum sensus, & medulla non in sermonum folijs, sed in radice rationis consistit, vt aliàs habetur in c. Marcion i. q. 1. & cultũ suũ iustitia perdit, quando silentia iudiciorũ, obstrepentium turbo confundit c. in loco 5. q. 4. Sed in propositũ nostrũ plura adducit Specul. titul. de aduoc. 9. Nunc de exordijs, & arengis aduocãtrum, Lãcellot. polit. de offic aduocati. § 4. de eloquentia, Auiles in capit. Prator. c. 36. gloss. *Abogados*, per tot.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

vbi postremó adducit illud ecclesiastic. 7. *Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum; & non iteres verbum in oratione tua*, Azcued. l. 4. num. 1. titul. 16. libr. 2. nou. recopilat. nouissimè, & latè Bouadill. in politic. lib. 3. cap. 14. num. 64. cum sequentib. tom. 2. Notanda quoque in propositum nostrum sunt verba tex. in l. quisquis, versicul. Ante omnia. C. de postuland. *Ita prabeant, inquit, patrocinia iurgantibus, ut non ultra, quã litium exposcit utilitas, in licentiam conuiciandi, & maledicendi temeritatem prorumpant; agant quod causa desiderat; temperent se ab iniuria; nam, si quis adeo procax fuerit, ut non ratione, sed probris putet esse certandum, opinionis sua imminutionem patietur; idest, secundum glossam ibi, opinio sua denigrabitur, & secundum Specul. d. titul. de aduocat. §. 1. num. 9. damno fame, & opinionis multabitur. Ultra quã fame, & opinionis iacturam, & multam, aliam à iudice patietur procax, &*

nimiùm verbosus aduocatus; poterit enim eijci ab auditorio, & consortio aduocatorum secundum Specul. d. titul. §. 1. num. 9. & d. §. Nunc de exordijs, nu. 11. vbi dicit, quòd bene faciet iudex, si talem ex officio suo excludat, tanquàm auditorij sui turbatorem c. in loco §. quest. 4. Perez libr. 2. Ordin. titul. 19. l. 1. in gloss. magna quest. 11. vbi dicit, quòd potest silentiũ imponi aduocato verboso sub pœna etiam suspensionis ab officio, per gloss. in l. ex ea causa ff. de postuland. & rursus idem Author in l. sequenti, col. final. versicul. Caueat etiam, Bouadill. d. num. 64. vbi plura in propositum adducit Et non solùm ab auditorio excludere, sed etiam ab officio priuare potest index. nimiùm verbosum, secundum gloss. u. n. l. ex ea causa ff. de postuland. quam singulariter vocat Roman. sing. 739. & sequuntur alij, quos refert, & sequitur Auiles d. gloss. *Abogados*, nu. final. Paz in praxi annotat.

5 nu. 5. Bouadill. d. cap. 14. nu. 65. vbi plures refert in gloss. liter. i.

Et sanè, pœna hæc priuationis officij in verbo sum, & procacem aduocatum edicta, grauis est; sed longè grauior, & formidolosior illa quam tales, qui lingua sua deliquerunt, sustinebunt, glossæ nostræ testimonio in §. item surdus. verb. amittunt, inquit. quib. non est permitt. facer. testament. vbi ait, quòd impij aduocati loquendi facultatem amittunt, vt in eo puniantur, in quo deliquerunt, quia per quæ quis, inquit, peccat, per hæc torquetur. c. literas, de tempor. ordination. cum alijs. Cuius quidem pœnæ, quasi non rarò, sed frequenter contingētis meminit Holcoth in Sapient. lect. 55 fol. 88 vers. col. 1. relatus à be-
erudito viro Lusitano nostro Emanuele à Valle in libr. de incantationib. seu ensalmis sect. 2. c. 3 nu. 5 qui nuncupatus Author præcitato loco, cuius verba Valle retulit, hoc vt fre-

quens, experientiaquè notum inculcat, vt mali aduocati, & falsi placitantes iustitiarij imminente morte amittant vocem, linguam, & sensum; Cuius ratio est, inquit, quia non est iustum, quòd aliquis idem vendat alteri, & retineat sibi, isti autem linguam, vocem, sensum, & facundiam alijs vendiderunt; falso allegando, & iniuste iudicando contra conscientiam, malitiosè obijciendo, & cautelosè suggerendo; & ideo iustum est, vt quando indigent voce, voce priuentur. Hæc ille, quæ certè verba plena timoris, & formidinis sunt, vltra alia quæ ibid. apud eundem.

6. Non solùm autem verbis, sed scriptis etiam suis à conuicijs abstinere debet aduocatus. d. l. quisquis C. de postuland. qui textus notandus est ibi, vt non vltra, quàm litium exposcit vtilitas in licentiam conuiciandi, & maledicendi temeritatem prorumpant; innuit, namque, aliquando licere causidico, verbis iniuriarum in aduersarium vt,

Director. Aduoc. & de privileg.eor.

imó & debet, quatenus, scilicet, causæ exposcit utilitas, & non ultra; id verò in criminalibus potissimū causis frequenter euenit, quando, vel ad iuuandam probti probationem, super quo lis vertitur, vel ad minorem illatæ iniuriæ æstimationem conueniat, aduersario, qui aliàs probiosus est, vilis, & malis assuetus motibus, hæc obijcere opprobria; neque enim quicquā, quod ad munus suum pro clientulo bene peragendum cōueniat, tacere debet, quemadmodū tacenda proferre non debet, Specul. d. titul. de aduocat. §. Nunc de exordijs nu. 9. circa quod videndus est tex. ab eo ibidem citatus d. cap. sit rector 43 distinct. vbi in princip. *Sit, inquit, rector discretus in silentio, vilis, & cautus in verbo: ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticescat.* Et plura ibi in proposito cōtra proferenda tacentes.

Sic, itaque, linguā verbosam, ac multiloquium præcauere debet aduoca-

tus, vt clientulo suo nō inferat damnum dum breuiloquio studens aliqua prætermittit, quæ ad causæ victoriã conducunt, vnde idē Specul. eod. titul. §. consequenter, nu. 3. aduocatum instruit, ne sit adeo breuiloquus, vt aliquid omittat de causæ contingentibus, ne forte per leue cōpendiū ad graue dispendiū veniat, vt aliàs dicitur in c. qualiter & quādo 2. prope fin. de accusationib. tradit Decian in Apolog. pro iurisprudētib. c. 15. n. 33. Quo sanè admissio, præuarcationis notā incurreret secundū Plinium lib. 1. epistolar. epistol. ad Cornel. Tacit. *Præuarcatio est, inquit, transire dicenda præuarcatio etiam, cursim, & breuiter attingere, quæ sint inculcanda, insingenda & repetenda.*

7. Cum autē conuitia, & aduersæ partis opprobria in causa articulis deduci oporteat, pro causæ meritis, quia ita expediat, & non conuitiandi animo sunt proponenda, Qui cōuitiandi, & iniuriandi ani-

mus

mus etsi aliàs præsumatur, cum verba ipsa iniuriosa sunt, ita vt, contrariū asserenti onus probandi incumbat l. si non conuictij, vbi gloss. & Scribb. C. de iniur. tamē in aduocato iniuriosa, & famosa verba in articulis scribente, quando ita causæ, quam tuetur, cōueniat, & pars sua veraciter probare intendit iniuriandi animus non præsumitur, sed magis muneris sui recte exequendi animus; id enim pro muneris ministerio licitum est illi, dum modò nō vltra quam litis exposcit utilitas in conuictia prorūpat, l. quisquis C. de postuland tradit Gratian. disceptionem forens. c. 81. nu. 18. & 19 tom. 1. vbi tamen requirit, quòd protestetur, quòd non intendit iniuriari, cū Clar. in § final. quest. 53. nu. 4. & Ceuall q. 323. in fin. ab eo citatis; quod ego vt de consilio probō, sed vt necessarium non exigō, secundum Bald. infra citatum, stat effim pro aduocato munus suum exequente præsumptio. Quæ præsup-

tio, quia de bono est, & de eo, quod in officio suo facere debeat, potentior est contraria, eamque elidit, quia vna præsumptio, quæ contraria alia potior est, illam tollit. Diuus ff. de integ. restit. c. transmissæ; qui filij sint legitim. Alc. de præsumpt. regul. 2. præsup. 35. nu. 2. Mascard. conclus. 1225. per tot. Menoch. de arbitr. cent. 5. casu 472. & copiosè per eūdem de præsumption. lib. 1. quest. 30. Atque idè in casu isto iniuriarum actione non tenebitur: sicut nō testetur, qui testes contra se productos infamix, & turpitudinis causa repellere intēdit, allegādo, quòd sunt infames, ribaldi, & alia huiusmodi, quæ ad testium repulsam cōducunt, secundum Scribb. communiter in l. final. ff. quod quisque iur. idque quanuis non protestetur, quòd nō iniuriandi, sed iuris sui tuendi causa facit, vt tradit Iasius l. non solūm §. morte num. 47. versicul. Tene conclusionem ff. de noui oper, nuntiat, quod

Director. Aduoc. & de priuileg. cor.

quod et si probet Bald. in d. l. final. num. 1. ait tamen, quod bonum est, protestari.

8. Vbi verò ad litis victoriam eiusmodi probra natura sua non pertinerent, iniuriarum tenebitur causidicus, haud quamquam muneris sui ministerio excusandus, cū quo in causa illa nihil commune habebant iniuriosa verba; multoquē minus excusabitur prætendens, se, non ex consilio suo, sed clientis instantia, & importunitate, commotum ita fecisse; non magis, quàm si aliquis de mandato vnius alterum probris & contumelijs publicè affecisset. Denique, nihil illi proderit, apud acta processus in cōtinuari protestari, se non iniuriandi animo eiusmodi probra allegare, sed quia sic susceptæ à se causæ conueniat; cōstito enim, quod ad bonum causæ non condueant, protestatio inanis apparebit, & factio contraria, non magis, quàm si quis alicui dicat; *Mentiris*

saluo honore tuo, quod nihil cum iuuar, quo minus iniuriarum actione teneatur, tanquàm protestatione factio contraria nihil valente; vt post Dyn. notat Bart. & cōmuniter Scribb. per tex. ibi, in l. si quis extraneus ff. de acquirend. hæredit. & alijs citatis Co. var lib. 1. var cap. 11 num. 1. Ias. d. l. non solum §. morte num. 47. vbi dicit, quod ista est communis, & vera sententia; quanuis contrariam expressè teneat Specul. d. titul. de aduocat. §. Iam nunc, versicul. Hoc tamen caueat, de quo, inquit, Scribb. non faciunt mentionem. Sed, salua Ias. pace, Specul. eo in loco, qui est sub num. 3. & 4. nec expressè, vt ille ait, nec coniecturaliter sententiam ponit, quam illi Ias. imponit, sed diuersam aliam, & in casu diuerso, qui est, quando vnus, alteri notam aliquam infamix impropert; quo casu potest ita lacelesitus, secute illi dicere, Tu mentiris, nam crudelis est, inquit, qui famam suam

negligit. c. nolo, vt aliquis
 12. quæst. 1. subdit verò Specul.
 d. num. 4. quòd hoc dicat,
 præmissa protestatione, quòd
 non dicit animo iniuriandi,
 sed causa conseruandi sui iuris;
 quia protestatio hæc multum
 operatur, iuxta d. l. si non con-
 uicij C. de iniur. quam al-
 legat, cum alijs. Atque ita,
 apparet, quòd Specul. ibi
 diuersum à presenti casum
 ponit, & decidit: in illo
 enim, de quo Specul. ver-
 bum iniuriosum, *mentiris*,
 ad refellendam obiectam
 contumeliã tendit pro
 honoris proprii conserua-
 tione, quod ad præceden-
 tem casum à nobis propo-
 situm magis pertinet: ex
 quo protestationem, quam
 in isto requirit Specul. d.
 num. 4. ego non desidero,
 cum eo ipso, quo quis ab
 alio exprobratus sit, satis
 respondisse videtur,
 honoris sui defendendi
 causa, & non conuiciandi
 animo, vt ita protestatione
 alia ad hoc opus non sit.
 At verò præsens casus ma-
 nifestam alterius offensam

iniurioso verbo includit,
 quam protestatio illi con-
 traria non elidit, nec mi-
 nuit. Igitur, nihil valet, nec
 prodest in casu isto, iuxta
 communem Bart. & alio-
 rum sententiam in d. l. si
 quis extraneus, vbi etiam
 las. num. 3. & 7. commu-
 nem dixit.

9. Corporis quoque te-
 gumento tali vri debet
 caudidicus, quod munus
 suũ non de deceat, nam ta-
 lis quisque præsumitur,
 qualem indicat vestis cum
 qua reperitur l. item apud
 Labeonẽ § si quis virgines
 ff. de iniur. cuius tex. me-
 minit Summus Pontifex
 contra clericos militaria
 arma gestantes, relicto ha-
 bitu clericali, in c. in audi-
 entia de sentent. excom-
 municat. & in propositum
 plura adducit Specul. d.
 titul. de aduocat. § Sequi-
 tur videre de vestibus ad-
 uocatorum, & inter illa
 metricum illud.

*Vir bene vestitus, pro vesti-
 bus esse peritus
 Creditur à mille, quamuis
 idiota*

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

idiotia fit ille.

*Si careat veste, nec sit
vestitus honeste,*

*Nullus est laudis, quanuis
sciat omne, quod audit.*

Qualem, verò, vestem
gestare aduocatum deceat,
describit ibid. nu. 4. dicens,
quòd non sit diuersi colo-
ris, aut diuersæ partis, argu-
tex. in c. final. 20. quæst. 1.
nimia breuitate, vel lon-
gitudine non notanda, vt
circà clericum dicitur in
c. clerici versicul. Clausa,
de vita, & honestat. cleri-
cor. non sericis texturis va-
riata, vel ex varijs colori-
bus ornata. Sit, itaque, cõr-
poris indumentum pro-
munere suo decens, & con-
ueniens, iuxta illud Sene-
cæ ad Neronis vxorem,
*Indue te delicatè, charissima,
non propter te, sed propter ho-
norem imperij, cuius memi-
nit Specul. loco proximè
citato, & Chassen. in cata-
log. Glorix mund. 1. part.
considerat. 23. nouissimò
Mastrill. de magistratib.
lib. 5. c. 2. n. 13. patt. 2. vbi ex
nu. 10. de magistratum*

habitu, & indumento egit.
Sanè olim apud Romanos
aduocatis toga in vsu erat:
ex quo togati ipsi dicun-
tur ab Imperat. in l. fin. C.
de postuland. & in l. prope-
randum §. illo proculdu-
bio, versicul. honorarijs C.
de iudic. l. final. in princip.
C. de sportul. l. 3. C. de ad-
uocat. diuersor. iudicior.
cum alijs eiusdem titul.
Vnde gloss. in l. vnic. C.
nulli licet. in fræn. & eque-
strib. lib. 11. ait, quòd chla-
mys militum, purpura Re-
gum, stola Sacerdotum, to-
ga aduocatorum, habitus
rusticorum, cuculla mona-
chorum appellatur; quod
dictum refert Bald. in c.
causam col. 1. extrà de pro-
bation. Chassen. d. conside-
rat. 23. vbi & rursus 7. part.
considerat. 44. de vestibus
aduocitorum egit, nouis-
simè Lusitan. Eman. Bar-
bos ad Ord. Reg. lib. 1. titul.
48. in init. pu. 6. Dicitur
autem tōga a tegendo l. tu-
garij ff. de verbor signifi. &
erat ciuū Romanorū ge-
stamen, proprium què in-
signe, quo peregrinis vt
non

non licebat. 1. sed si accep-
to ff. de iur. fise. de illa
Quint. legit lib. ii. institu-
tion. orat. c. 3. & ex eo, &
alijs Prateius in lexicon
iuris verb. toga, Menoch.
de præsumption. lib. 4. præ-
sumpt. 161. nu. 3. vbi, & nu-
mèr. sequentib. de toga, &
alijs vestimentorum gene-
ribus egit, explicatque ex
Hotoman. in commentar.
verbor. iur. & Lazaro Bay-
fio in libello de re vestiaria
locis ab eo citatis. Sit ita-
que, aduocato decès vesti-
mentorum ornatu, sed nõ
superfluous, talis, scilicet,
qui graditari muneris cõ-
ueniens non sit, quod in
illis reprehensibile esse,
seribit Alber. de Rosar. in
l. vnic. num. 7. versicul. Vn-
decimum. C. de suffrag vbi
ex Polierat. libr. 8. c. 14. re-
fert, quod Demosthenes
antequam virtus eloquij
innotuisset, cultus ope-
rosioris dicitur appetisse
nitotem, sciens, quod pur-
pura causidicũ venditar,
sed postquam famam, &
notitiam eloquentiæ affe-
cutus est, toga contentus

fuit, dicens, se velle, sibi à
se potius, quàm à nitore
vestium, ac cultu exquisi-
to cõstare gloriam, & ma-
lens, vestem ex viro cog-
noscẽ, quàm virũ ex veste;
quem enim proprius at-
collit honor, vilitas vestiu
non deprimat, emendica-
tum enim videtur laudis
esse suffragium, quod ab
extrinsecus pendet. Hæc
ille.

10. Postremò, inuesti-
gandum est, an liceat ad-
uocato ea, quæ muneris sui
sunt, diebus Dominicis, &
festiuis alijs in honorem
Dei exercere. Ante cuius
quæstionis determinatio-
nem præmitterenda est illa
huic contigua, & inter Do-
ctores celebtis. An liceat
diebus Dominicis, & feriat-
is alijs in honorem Dei
studere, de qua citati à Ce-
ned in collectan. ad decre-
tal. collectan. 142. num. 7.
& tres in illa reperiuntur
opiniones, prima absolutè
negat, quam tenuit Abu-
lenf. Exod. 12. quæst. 26.
quia mens secularis disci-
plinæ studio vacans à di-
uinis

Director. Aduoc. & de priuileg. cor.

uinis abstrahitur, & multo magis, quam si mechanica arte homo his diebus uteretur; quia huius exercitium non ita mentem occupat, ut illud. Secunda oppositum contendit; quam cum D. Thom. 2. 2. quæst. 122. art. 4. & alijs, quos refert, nouissimè probat doctissimus sæculo nostro Francisc. Suar. de Religione tom. 1. tract. 2. lib. 2. cap. 22. num. 3. ubi ait, non esse peccatum contra festi observationem, consumere totum diem festum in studio scientiarum; nedum sacræ Theologiæ, sed etiam humanarum disciplinarum, etiam si lucri causa id fiat, & quacunque occasione, modò ab audienda Missa homo non auertatur, & ante eum eandem sententiam tenuerunt Caiet. Sor. Medin. Ludouic. Lopez Nau. & Armil. relati ab eodem Suar. sup. cap. 19. nu. 6. quam etiam sequitur communem dicens doctissimus eiusdem Societatis religiosus Ioan. Azor institut. moral. lib. 1. c. 27. ver-

sicul. Tertiò quæritur, to. 2. Tertia inter utramque media est, quam tenet Abb. in c. 1. n. 4. de ferijs: existimat enim licitum esse diebus festiuis studium, quod principaliter suscipitur ad illuminationem proprii ingenij, aut aliorum, etsi accessoriè lucrū veniat, modò debitis horis instetur circa diuina: quod si studium principaliter lucri causa suscipiatur, illicitum reputat: atque ita concludit. d. num. 4. in fin. quòd nescit excusare à peccato doctores legentes propter salarium diebus festiuis, nec scholares: & hanc sententiam sequitur Ioan. Bapt. Caccialup. tract. de aduocatis quæst. vltim. n. 6 & 8. ubi pro eadem citat Marian. Socin. in c. 2. de ferijs arg. 8. quæst. 1. & pro eadem Nicol. Intrigliol. de feud. centur. 1. quæst. penult. in fin. citat. Aluar. in prælud. feudor. colu. 3. in princip. versio. Tu verò utramque, & Alberi. in l. omnes. circa mediū. C. de ferijs, communè faceret Neuar. licet ipse

ipse secundam probet, & longé veriore dicat, in summa Latin. c. 13 num. 12. versicul. Otauo. Doctor. Et quidem gloss. nostra secundam quoque probasse videtur, militiæ armatæ argumēto, quam in his diebus exercere licet; id què nō tantum in bello suscepto pro defensione reipublicæ, de quo nemo dubitat cū D. Thom. 2. 2. quæst. 40. art. 4. sed etiam in offensiuo iusto, secundum Caiet. ibi, glossa, inquam, in l. penult. verb. militare. ff. de fer. & in l. omnes iudices C. cod. vbi Doctores idem probant, secundum Suar. d. c. 22. nu. 3.

Mihi verò in hac quæstione tertia opinio, quæ media est, vt tertior probanda videtur; debent enim homines feriatis diebus in honorè Dei, Deo vacare; ad hoc, quippe, statuti sunt, cui nō vacat, qui temporalium iurorū acquisitioni studet, Porro, qui studet, principaliter, vt doctior efficiatur, vel vt alios doceat, seu vt iuuet consilio, & ciuilibis dis-

ciplina ministerio è lōginquo venientes, tamen si mente Deo non vacet, quod optimum, & perfectum est, illi tamen bono opere vacat; bonum, namque, opus est, ac Deo placitum, quod in proximorū, maxime què in commune multorū iuamen principaliter tēdit; in quod scientia, eiusquè studium tendit, iuxta illud Sapient. 6. *Multitudo autē sapientiū sanitas est orbis terrarū;* quod in illo, qui principaliter lucri amore studet, secus est; de quo dicitur Ecclesiast. 10. *Nihil est iniquius, quàm amare pecuniam.* Atque ita facienda videtur cum Abb. d. c. 1. nu. 4. & communi, secundum Nauar. d. nu. 12. differentia, & distincto inter eum, qui lucri causa principaliter studet, & eum, qui non studet principaliter proprii lucri causa, sed ad illuminationē intellectus, aut proximorū commodum.

Et non obstat, si dicatur, solis seruilibus operibus præcepto contrairi, ad quæ non pertinet studium liberalis

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

ralis disciplinæ; quod naturam suam non mutat, eo quod lucri causa exerceatur: & quanuis mens illo intenta, & impedita Deo non vacet, quod est præcepti finis, non ex hoc violatur præceptum; quia finis præcepti sub eo non comprehenditur, vt respōdit Suar. supra; etenim factor, sine præcepti non obseruato, posse seruari præceptum; agnosco item, solis seruilibus operibus violari præceptum festorum colendorum. Porrò, seruilium operum appellatio hic nõ ita strictè accipienda videtur, vt ad mechanicas tantum artes referatur, sed ad eas etiam, quæ a nobilibus exercet, quando in his eadem militet ratio, quæ in illis; ratio, namque, legis inspicienda semper est, maximè, quando vocabuli proprietates non offendatur: quo in præsentis seruilium nomine rectè intelliguntur quæcunque corporis causa principaliter aguntur; corpus enim animæ seruit; & inde serui-

lia opera dicimus, quasi illius intuitu, & causa facta, quod animæ seruit; & ideo his diebus, quorum obseruatio animæ causa, vt Deo vacet, est, instituta, ab operibus illis, quasi seruilibus abstinere debemus ex vi præcepti, ac ratione illius.

ii. Ex hac autem resolutione, vt propositum repetamus, infertur, aduocato non licere prædictis diebus agere, quæ ad muneris sui expeditionem pertinent proprii lucri causa. Nec excusabitur a violatione festorum multitudine causarum, clientumque ad eum, vt fama celebriorem confluentium, quos lucri causa suscipit, ita vt susceptis patrocinio suo causis superesse nequeat, nisi, & dies festos in illarum studium, & expeditionem insumat, si alij in eodem foro versentur, per quos non suscepta ab illo negotia, tempore habili, ac pari disciplina peragi queant; nam, dum ampliores lucri causa, & cupiditate plures admittit clien-

clientulos, quàm par sit, lucrum in illis quærit, cuius ad acquisitionem festis diebus uti, abusus est. Nisi fortè dicamus, & illum, qui his diebus sacris mysterijs interesse nequeat propter aceruum negotiorum, in quorum expeditionem & illud temporis spatium impendere, necesse habeat, non cadere in præceptum, tanquàm legitimis, & honestis causis impeditum; quod, neminem affirmaturum, credo; quia sic impeditus impe-

diti liberè vult, dum ultra causas, quas tempore idoneo expedire posset, sciens, prudensquè, alijs implicari se, sinit, aut etiam procurat. Quod verò circà præceptum audiendi Missam festis diebus, nullius negabit, affirmandum erit ex eadem ratione circà colendorum festorū præceptum, quod antiquius est, ac diuini iuris, illud Pontificij; tamen si hoc, & illud inspecto fine, ab eodè fonte dimanent.

CAP. QVINTI

S V M M A R I A.

*A*duocatus officium suum roganti impartiri debet, & cogit. inuitus. Notarius item à partibus rogatus tenetur conficere instrumentum; & caupo, seu stabularius hospites recipere. Et vid. nu. 5. 6. 7. & 8.

2. Officium omne autoritate publicū, tametsi utilitate priuatum sit, redditur ab inuito.
3. Officiorum tria sunt genera; alia sunt priuata utilitate, & autoritate; alia publica autoritate, sed utilitate priuata; alia autoritate, & utilitate publica.

E

4. Officia

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

4. Officia priuata tam auctoritate, quam utilitate, uoluntaria semper sunt ante susceptionem, & postea in exercitio eorum. Secus in officijs secunda, & tertia speciei, & in quo hac conueniant, traditur.
5. Officium cauponis, seu stabularij publicum est auctoritate, sed utilitate priuatum, & ideo hospites recipere tenentur.
6. Aduocati officium, quodammodo publicum dicitur; & quaxatione sic dicitur, traditur, cum differentia inter illud, & officium procuratoris, & nu. 7.
8. Aliquando officium aduocati, simpliciter & absolute auctoritate publicum est. Et legitimam excusationis causam praestat multitudo negotiorum, & in caupone hospitem multitudo.
9. Etiam post susceptum a se ac captum negotium potest aduocatus legitima interueniente causa ab eo discedere clientulo inuito. Sed nec tunc, partem aduersam inuare, ei licet.
10. Nec derelicta a se partis in casibus permissis secreta aduersario reuelare, licet aduocato. Nec pro testimonio requisitus commissa sibi secreta manifestare potest; sed potest & debet, iudici interroganti amphibologicè respondere.
11. Aduocatus factus pupilli tutor postulare potest pro eo in causa, in qua alteri contra pupilli patrem patrocinabatur. Similiter & postulare pro se potest aduersus clientulum suum, si aduersario illius successit. Et intelligitur in utroque casu, quando iusta est postulatio.
12. Aduocatus in casu quo pupillo suo contra pristinum clientulum patrocinari potest, secreta sibi a priore commissa reuelare nequit, & duob. numer. sequentibus. Et intelligitur. l. final. ff. de postuland. d. nu. 12.
13. Obligatio seruandi secreti, naturalis iuris est.
14. Superior praecipere quicquam non potest contra id, cuius obligatio naturalis iuris est.
15. Secretum sibi a clientulo commissum reuelare potest aduocatus, eoquè aduersus illum

illum vii in causa propria.

15. Qui dolosè qui quam in clientulum suum agit, prauaricationis crimen committit; & etiam qui pro viribus non defendit, vltra latrocinium peccat.
17. Culpa, alia lata, alia leuis, alia leuissima. Et de lata tenentur omnes qui de dolo tenentur, cui illa comparatur.
18. Lata culpa appellatione doli nõ cõprehenditur in lege panali. Dolo proxima est; differunt tamen in multis.
19. Lata culpa definitio, secundùm gloss. & Bart.
20. Iuris ignorantia ad latam culpam pertinet, etiam in illiteratis, qui literarum peritos consulere potuerunt.
21. Aduocatus qui causam perdidit propter iuris ignorantiam quod alij eiusdem muneris professores communiter sciunt, vt de lata culpa clientulo tenetur.
22. Aduocatus de leui etiam culpa clientulo tenetur.
23. Leuis culpa desincto a Bart. assignata, cum differentia inter illam, & latam, & leuissimam culpam.
24. Non prestare tantam diligentiam in alieno negotio, quantam in proprio, lata culpa est, qua dolum praesumptum secum inuoluit.
25. Lata culpa quando committatur ab eo, qui talem in alieno negotio diligentiam praestat, qualem in suo prestare solitus est; & quando leuis.
26. Aduocatus non tenetur de culpa leuissima; &, qua sit leuissima, traditur; & ex communi Doctorum resolutione, qui latam, qui leuem, & qui leuissimam prestare teneantur.
27. Aduocatus, qui gratis patrocinatur solius clientuli gratia suscepto negotio, de lata solummodò culpa tenetur. Et quid in depositario, & commodatario.
28. Agrimensor etiam si mercede recepta operam praestet, de lata solummodò culpa tenetur; secus in aduocato; & differentia ratio traditur, intellecta l. i. ff. si mens fals. mod. dixer.
29. Traditur casus ex Bart. doctrina in quo aduocati, & medici officium gratis impendentes, de leuissima tenentur.

Director. Aduoc. & de priuileg. cor.

nentur. Et nu. sequenti.

30. Depositarium suscipiendo deposito se offerens, de leui an de leuissima etiam teneatur.
31. Traditur, in simplici operarum locatione leuem culpam venire; in locatione vero rei, aut operarum cum rei interuentu, etiam leuissimam, intellecta l. si merces § qui columnam ff. locat. & § qui pro usu, instit. eod. titul. Et nu. 32.
33. Iudex qui per imperitiam male iudicauit, quam culpam prestare teneatur. Et numero 35.
34. Maior iuris scientia requiritur in iudice, quam in aduocato.
35. Iudex per imperitiam male iudicans, de leui culpa teneatur, & non de leuissima.
36. Aduocatus omne damnum culpa sua illatum, cum de illa teneatur, resarcire debet; iudex non sic, sed ad magistratus arbitrium satisfaci; & differentia ratio assignatur.
Actio qua contra iudicem competit propter culpam illius, ad heredes non transit

illo pramortuo antequam cum eo lis capta sit; secus in actione contra aduocatum, d. num. 36. versic. Hinc etiam venit.

37. Aduocatus damnum culpa sua illatum, in anima iudicio resarcire non teneatur, quando illi de contraria clientuli voluntate non constat.
38. Pena legis etiam si lata sententia sit, & ipso iure statuta, in foro anima non debetur ante iudicis sententiam.
39. Iudex pro damno culpa sua illato, cum de illa teneatur, in foro conscientia manet obligatus etiam antequam ab illo exigatur.
40. Qui ad iudicandi munus assumitur inuitus, vel etiam voluntarie de partium consensu, pro leui culpa non teneatur in anima iudicio.
41. Aduocato, errorem suum corrigere, quando licet. Legitimum autem, quod aduocati impedimentum excusatione clientulo praestet. Ibid. versicul. Legitimum autem,

CAP. QVINTVM,

De aduocato cum clientulo suo.

1. **I**N multis aduocatus obstringitur ei, qui se fidei, & patrocínio illius committit: cui nedum post litem inchoatam, susceptamque sub patrocínio suo causam officium suum sedulo impertiri tenetur, adeò vt, si incaptam á se causam deserat, ad interesse clientulo teneatur, vt tradit Angel. Aretin. in § prætereà, nu. 2. instit. de leg Aquil. sed & ante susceptam pro patrocínio requisitus prestare cogitur, nisi legitimã habeat excusationẽ. l. nec quicquam. §. obseruare, versicul. Aduocatos. ff. de offic. Proconsul. l. 1. §. ait Prætor, iuncta gloss. ibi ff. de postuland. l. prouidentum versicul. Si quis verò C. eodem titul. & ita in aduocato tradunt Bald. nu. 1. & Salyc. nu. 3. in l. inuitus

C. de procuratorib. Gaill. libr. 1. obseruat 43. num. 1. Didac. Perez lib. 2. Ordin. titul. 19. l. 1. gloss. 1. quæst. 9. Auil. in capit. prætor. c. 28. in gloss. Acogidos, num. 1. versicul. Et ideo, Azued. l. 22. num. 1. titul. 16. libr. 2. nou. recopilat. Gratian. disceptation. forens. c. 56. num. 22. tom. 1. & pluribus citatis Bouadill. politicor. libr. 3. c. 14. num. 56. tom. 2. post omnes Mastrill. de magistratib. 1. part. libr. 1. cap. 30. num. 78. & num. sequenti tradit, quòd ad consulendum etiam cogi potest aduocatus, vt notat Bart. per tex. ibi, & gloss. ibid. verb. consensum, in l. 2. Cod. de proxim. sacror. scrinior. lib. 12. & in num. sequentib. idem in notario, & alijs tradit Mastrill. quòd ad præstandum officium cogi possint, & Angel. d. l. 1. §. ait Prætor, qui

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

loquitur in aduocato, notario, caupone, & nauata, qui officium suum etiam inuiti ministrare tenentur; non tamen inimico, aut contra amicum, ut subdit Ang. & gloss. ibidem, & alijs citatis Bouadill. d. nu. 56. & in caupone, seu stabulario, quod hospites recipere teneantur, postquam huic se muneri accingunt, tradit Bart. in l. 1. §. 1. ff. naut. caupon. stabular. & in l. 1. §. serui num. 3. ff. de fut. aduers. naut. caupon. stabular. vbi in notario quoque tradit, quod à partibus rogatus instrumentum conficere teneatur, sequitur Dec. qui alios refert in l. inuitus num. 4. & 5. ff. de regul. iur. & ibi num. 2. in aduocato loquitur securus Bald. & Salyc. d. l. inuitus C. de procurator. & in aduocatis, procuratoribus, notarijs, artificibus, ac ceteris qui officium suum, vel exercitium publicè exercent, quod ad illius præstationem cogi possint, alijs citatis tradit Quintil. Madox. de monitor. quæst.

55 à num. 6. cum sequentibus. Et, quod magis est, Dec. d. l. inuitus num. 7. idem sentit in meretrice in lupanari constituta, ut in quolibet artifice, qui signum artis tenet.

2. Sed, quod ad meretricem attinet, contrarium omnino, & indubitanter est affirmandum; de quo scripsi in commentar. l. ex hoc iure. 1. part. in initio num. 26. ff. de iustit. & iur. Nec verò in quouis artifice, tametsi artis suæ signa præ foribus publicè habeat, hoc ita indistinctè probandum erit: sed recutendum est ad gloss. doctrinam in l. filiusfamilias. §. inuitus ff. de procuratoribus, quam commendat, & explicat Bald. ibi num. 3. in princip. pro regula tradens, quod omne officium auctoritate, & utilitate priuarum, voluntarium est; officium verò auctoritate publicum, & utilitate priuatum, vel utroque modo publicum necessarium est, & inuito iniungitur. l. si quis magistratus, ff. de muneribus. &

hono-

honorib. & cum alijs ab eo
relatis ita pro regula tradit
Mastrill. d. cap. 30 num 87.
Et quanuis regula ista ad
suscipiendum officiū per-
tinens videatur, & non ad
exercendum iam susceptū;
inter quæ longa differen-
tia est; nam cauponam, seu
stabulum exercere, nemo
compelli potest; & tamen
si huic se officio quisquis
immisceat, hospitem reci-
pere tenetur, vt tradit Bart.
locis supra citatis: eadem
tamen regula, & doctrina
ad officium, quod ob initio
voluntarium est, post sus-
ceptum obseruanda erit,
nempe, vt, si publicum sit
authoritate, exercitium
illius iusta mercede requi-
renti absque legitima cau-
sa negati nequeat. Quini-
mo, regula prædicta, quam
posuit Bald. d. §. inuitus
num. 3. magis conducit ad
casum suscepti officij, quã
ad casum suscipiendi;
etenim non omne officiū
authoritate publicum, &
utilitate priuatum, neces-
sarium ab initio est. quan-
uis Bald. pariter in illo, ac

in eo, quod autoritate, &
utilitate publicum est, hoc
indistinctè pro regula tra-
didisset; & tamen officium
omne autoritate publicū,
tametsi utilitate priuatum
sit, post susceptum redditur
ab inuito.

3. Quare pro præsen-
tis articuli resolutione di-
cendum est, officiorum,
quæ in vnaquaque ciui-
tate publicè exercentur,
tria esse genera. Aliud est
enim autoritate, & utili-
tate priuatū; aliud autho-
ritate publicum, & utili-
tate priuatam, aliud vtro-
que modo publicum. Ad
priorem speciem pertinet
omnia officia, quæ vnicui-
que sufficienter illius artis
perito in ciuitate exercere
licet absque principis, aut
rectorū ciuitatis indulto,
cuiusmodi est aurificis offi-
cium, architecti, fabri,
sartoris, sutoris, & similia;
quæ, quanuis in ciuitate
publicè exercentur, non
tamen publica autoritate
exercentur, sed vnusquis-
que ad id idoneus publicè
exercet; & quanuis decu-

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

tionum decreto nec ad huiusmodi officia publicè exereenda admitti possit, qui prius approbatus non sit; approbatio tamen ista ad scientiæ examen pertinet, non ad publicam officij auctoritatem, à qua illud non pendet. Ad secundam spiciem pertinent officia, quæ, etsi priuatum respiciant commodum, ad illa tamen nemo admittitur nisi speciali principis, aut decurionū ciuitatis indulto, aut iussu iudicis, cuiusmodi sunt tabellionatus officium, officium proxenetae, tutoris, & alia, de quibus in l. i. §. equè personale ff. de munerib & honorib & hæc in duplici sunt differētia; quædam enim voluntaria ab initio sunt, vt sunt officia tabellionum, notariorum, proxenotarum & similia; ad quæ suscipienda nemo inuitus cogitur, alia verò etiam ab initio necessaria sūt, vt est tutoris munus. l. tutori C. de negot. gest. cum alijs. Ad tertiã denique, & vltimam speciem pertinet officia, quæ

publica auctoritate in cõmune sunt instituta, id est, pro reſta reipublici administratione; & ideo dicuntur publica, auctoritate, & vtilitate; ad quæ pertinent ciuitatis rectores, & alij reipublicæ magistratus, itē officium procuratoris fisci, in quo loquitur Salyc. in l. inuitus nu. i. C. de procurator. vbi publicum dicit auctoritate, & vtilitate.

4. Prioris speciei officia voluntaria semper sūt, & exercitum eorum ab initio, & ostrea; nec enim aurifex, faber, aut architectus, & alij similes ad officij sui operas alicui priuato præstandas, etiam si iustam ille offerat mercedem, compelli potest; quia contrahere cum alio, inuitus nemo cogitur l. in commodato § sicut ff. cõmodati. l. sicut ab initio C. de obligat. & actio. Secundæ speciei officia non omnia ab initio necessaria sūt, vt dictum est; & in hoc speciei ista differt à tertiã; illius enim officia seu munera omnia ab initio necessaria

ecessaria sunt; & in inuitū redduntur, nisi legitimam habeat excusationis causā. Cōueniunt veró istius, & illius speciei officia in eo, quód post susceptionem eorum, cui libet priuato iustè imploranti cogitur officialis, qui legitimā excusationis causam non habeat, officium suum ministrare.

5. Et hac stante resolutione, difficultatem patitur id, quod de caupone seu stabulario communiter traditur cum Bart. & alijs, de quibus supra, quód hospité recipere compellitur; videtur enim, quód officium istud & autoritate, & utilitate priuatū sit, vt ita, quemadmodum ante susceptum, & post susceptum, voluntariū semper maneat, iuxta prioris speciei officia. Cæterū dicendum est, ad secundā pertinere, & esse de numero eorum, quæ ab initio voluntaria sunt, sed publica autoritate in ciuitate ordinata; nemo enim autoritate sua propria cauponā in ciuitate, seu stabulum

exercere potest, sed decurionum ad id licētia prius impetrata; atque ita est officium autoritate publicū, quia publica autoritate exercetur; utilitate veró priuatū, quia in priuatū stabularij ipsius, ac singulorum hospitem commodum ordinatur: vnde ad secundam speciem, de qua supra, pertinet. Cuius speciei officia, idcirco in priuato erga vnumquemque exercitio necessaria sunt, quia dum publica autoritate ad priuatū singulorum commodum conceduntur, impetrans in impetratione ipsa fidem suā ciuitati, à qua officium accipit, & facultatē publicē exercendi illius, censetur obstringere de non negādo petentibus.

6. Rursus, eadem stante resolutione, difficultatem quoque patitur id, quod in aduocato cōmuniter etiā traditur, quód ad patrocinandū cuique, legitima respulse causa non existente, compelli possit; videtur enim aduocationis officium

cium ad primam speciem pertinere, quasi & auctoritate, & utilitate priuatum, præsertim apud nos; quando post studiorum cursus peractos in Conimbricensi gymnasio cum prima gradus laurea, solito præmissio examine apud eandem Academiam, aduocare cuique, qui aliàs prohibitus non sit, in hoc Regno liceat, absque alia Regis, magistratumve licentia, ex Ord. lib. 1. titul. 48. §. 3. atque ita videtur, quod sit officium auctoritate, & utilitate priuatum; ad cuius idcirco ministerium priuato cuique exhibendum compelli non debeat causidicus; cuius tamen contrarium supra citata iura probant, & Doctores.

Quare Bald. in d. l. inuitus C. de procurator. nu. 1. & Salyc. ibi num. 3. quasi difficultatē sentientes respondent, aduocationis officium esse publicum quodammodo, & honorabile, & ideo ad ministerium exhibendum cogi posse ad-

uocatum, quod secus est in procuratore, qui non cogitur inuitus, iuxta tex. ibi, & in l. filiusfamilias. §. inuitus ff. eodem titul. vbi gloss. quam Bald. ibi commendat, ex hoc infert, procuratoris officium, priuatum esse auctoritate, & utilitate.

7. Notandum verò est, quòd Bald. & Salyc. non simpliciter inquirunt, quòd aduocationis officium publicum est, sed, quòd est quodammodo publicum, & honorarium; quasi sic, inde quodammodo publicum reputetur, id est, auctoritate publicum, quòd verè honorarium sit, honorarium, namque, est ab auctoritate publica, à qua manant, & fluunt honores: vnde, & honoraria multa priuilegia, publica, ac principali auctoritate huic muneri sunt indulta; atque ita merito officium quodammodo publicum dictum est à Bald. & Salyc. in d. l. inuitus, vbi ex hoc prædictam inter illud, & procuratoris officium constituunt differentiam.

8. Aliquando tamen aduocationis officium, nõ quodammodò publicum, sed simpliciter, & absolutè publicum est, videlicet, quando vltra solitos scholarum cursus, exàmen, & gradum, adhuc ad illud exercendum publicæ authoritatis facultas requiritur, ita vt sinè illa, Academia laureatus admitti nequeat, vt apud nos cernitur in Curialibus nostris supremi Senatus aduocatis, qui numerarij sunt, & in albo descripti, probatorio tamen premissio examine, coram Prefecto Pretorio, & eiusdem Senatus Patribus, ac deinde sub Regio nomine muneris diplomate expedito, atque ita publica authoritate, & Regio indulto ad hoc munus assumuntur, quotquot illi accinguntur. Quo apparet, in his officium authoritate publicam verè, & absolutè esse, vt ita multò minus à ministerio illius excusari possit, qui legitimæ excusationis causa careat; possunt enim aduo-

cati obiuistas & legitimas causas, se apud iudicem excusare, & in locum excusatorum substituuntur alij, & deputantur, vt tradit Gail libr. 1. obseruat. 43. num. 9. Inter alias verò excusationis legitimæ causas non minor est multitudo clientum, vt in notario propter contractuum multitudinè, & in caupone, seu stabulario propter multitudinem hospitem tradidit Bart. in l. 1. § serui num. 3 ff. de furt. aduers. naut. caupon. stabular. & allègat tex. in auth. de tabellionib. collat. 4. vbi in §. si verò indignus, in fin. ait Imperator, quòd melius est, pauca agere cautè, quàm multis interesse periculosè, Auiles in stabulario loquens in capit. Prator. c. 28 gloss. *Acogidos*, num. 1. vbi circà iudicem idem tradit ex Bart. in l. munere. ff. de munerib. & honorib. & Socin. ab eo citatis.

9. Cùm, itaque, rem ceptam prosequendo, aduocatus ante susceptam causam ad patrociniū ferent-

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

ferendum iuste requisitus teneatur, multò magis ad patrocinandam clientulo post susceptam tenebitur; cum & ea, quæ ab initio liberæ sunt voluntatis, post præstitum semel consensum necessaria reddantur, l. in commodato. §. sicut ff. commodat. & turpius eijcitur, quàm non admittitur hospes. l. patre furioso ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. Euenire tamen non rarò potest legitimæ excusationis casus post susceptum, & iam exptum negotium, ita vt, recedere ab eo, liceat aduocato: si, videlicet, ei, contra quem patrocinium ferebat, coniuncta sibi persona, hæres extitisset; aut cum cliente inimicitias contraxisset; aut si clientulus non facit debitum suum præstando illi stipendium de tempore in tempus, vt ait Angel. qui ponit casum istum, in §. præterea, num. 2. instit. de leg. Aquil. aut, denique, in ipsius litis progressu cum iniustam fouere causam, agnouisset: his tamen

casibus ita illi, à suscepto negotio abstinere se, licet, vt, aduersæ partis patrocinium in eadem causa suscipere, nunquam illi liceat.

10: Nec item in casibus istis, aut alijs, derelictæ à se partis secreta, quæ nouit tanquàm aduocatus, alteri manifestare licebit; adeò vt, etsi pro ferendo in causa testimonio requiratur, & ferre cogatur, secretum sibi à cliente nudatum reuelare non debeat, vt tradit Auendan. de exequend. mandat. lib. 1. cap. 2. nu. 25. versic. Nam etiam; Nauarr. in manual. Latino cap. 25. nu. 42. & ex communi cum eodem in cap. inter verba num. 11. quæst. 3. corollar. 65. num. 799. tradit Bouadill. in politic. lib. 2. cap. 5. num. 25. tom. 1. Roder. in summ. cap. 3. conclus. 1. pars. 1. ubi idem tradit circa excommunicationis præceptum. Caute tamen iudici interroganti respondeat aduocatus; ne incidat in periuriũ absolutè negando quod nõ ignorat;

ignorat; amphibologica, scilicet, elocutione, iudicis interrogationem eludens; & ita generaliter in quolibet secreto, ad quod iudici respondere non debet testis ab illo interrogatus, tradit Nauarr. in manual. Latino c. 18. nu. 61. versicul. Trigesimo quarto.

11. Quia verò aduocatus, qui pupilli alicuius tutor est factus, potest aduocare pro eo in causa, in qua contra eiusdem pupilli patrem aduocatus erat l. final. ff. de postuland. idem quoque, & multò magis probandum in illo est, qui ei, contra quem aduocatus erat, successit; ut in eadem causa pro se contra pristinum clientulum postulare possit; potest enim, & pro se quisquis postulare. l. 2. versicul. Postulare ff. de postuland. quod tamè accipiendū sic est. tam cum pro pupillo, cuius factus est tutor, quam cum pro se postulat, si de causæ meritis melius instructus, pro se illa staret, verè libeto, & non affidato iudicio arbitretur,

Quod enim pro alienæ rei defensione licitum est aduocato, quanuis fauore pupilli concessum id ita sit in d. l. final. licere utique debet, & pro defensione rei suæ, quia propriæ rei defensio iure naturæ cuique competit, sicut personæ ipsius defensio; secundum glossam in l. ut vim, verb. non iure ff. de iustit. & iur. quæ Doctores communiter sequuntur, teste Dec. ibi nu. 31 & ratio est, quia, patrimonium dicitur vita hominis, & qui patrimonium perdit, vitam perdet dicitur, ut notat Bald. ad glossam verb. vitæ, per tex. ibi, in l. aduocati in fin. C. de aduocat. diuersor. iudic. & res dicuntur secundus sanguis hominis, ut ex eadem glossa, iuncto tex. in d. l. aduocati; notauit Ias d. l. ut vim. num. 23 pro ratione communis sententiæ cum glossa ibi; secundum quæ, pro rerum defensione licet hominem occidere, sicut pro defensione personæ; cum, itaque, rei propriæ defensio iure naturæ licita sit,

Director. Aduoc. & de priuileg. cor.

fit, etiam cum occisione alterius, cum aliter res defendi nequeat, multo magis licitum erit aduocato, rem, in qua successit, proprio patrociniō defendere etiam aduersus eum, pro quo antea in eadem causa patrocinebatur: cui non tantum contrario patrociniō damnum infertur, quantum homicidio; sed longè minus, ac dissimile.

12. Sed quando in duobus præcedentibus casibus liceat aduocato postulare contra eum, cui antea in causa eadem patrocinebatur, dubium est, an licitum quoque ei sit, secreta ad causæ victoriam pertinentia à pristino cliente sibi commissa palam facere, atque in illum retorquere; pro parte enim affirmatiua facit regula. l. 2. ff. de iurisdiction. omnium iudic. Secundum quam, concessio vno, & illa quoque tacite concessa videntur, sine quibus concessio illius, effectum sortiri non posset, & inutilis maneret: unde, cum liceat causidico,

pupilli sui postea causam suscipere contra eum, cuius antea in eadem causa contra pupilli patrem fuerat aduocatus, & ad causæ victoriam, qui est, suscepti, & impensū patrociniij finis, expediat prioris clientuli secreta nudare, ac contra eundem illis uti, videtur, quòd licitum hoc quoque sit aduocato, pupillo suo patrocinianti.

Contrarium tamen in hac specie tenendum est adhibita inter hunc, & sequentem casum distinctione. Etenim seruandæ secreti obligatio magis arctat, & antiquior est quàm obligatio patrociniandi pupillo in casu prædicto, quia hæc obligatio iure civili venit, & præter, aut etiam contra ipsius iuris civilis regulas fauore quodam speciali pupilli suborta est; quod tex ipse, quo illa nititur, d. l. fin. ff. de postuland. non obscure probat in prioribus illis verbis, à Principe nostro rescriptum est, &c. & ibi. sed illud permissum est ab eodem: quæ planè

planè significant, spectatis iuris ciuilibus regulis, non posse aduocatum adesse pupillo, cuius est tutor, in eadem illa causa, in qua contra patrem eius alteri patrocinebatur, sed speciali Principis rescripto ad id opus fuisse, quo sic illi placuit in casu illo propter pupilli fauorem. Sic enim & alias non raro, æquitate exigente, Principes rescribebant contra ordinarij iuris dogmata, à quibus absque Principali rescripto Iurisconsultis recedere non licebat, vt probatur ex l. prospexit ff. qui & à quib. ibi, *Quod quidem per quam durum est, sed ita lex scripta est*: id, namque, solius principis erat l. i. C. de legib. & ita sæpe aliàs euenit vt videre est ad casum & suum. §. final. ff. de pact. vbi hoc Cuiat. vnico verbo sentire videtur ad intellectum tex. ibi, & ad casum l. admonendi ff. de iureiur. & l. diui. fratres. ff. de pæn. vbi in hunc sensum notanda sunt verba ibi. *Sed id duntaxat à Princi-*

pibus fieri potest: & alibi non raro.

13. At verò secretum sibi commissum seruare, naturali iure quisque tenetur, quanuis otiosè, ac solius amicitie causa reuelatum illi fuisset, vt tradit D. Thom. 2. 2. quest. 70. art. 1. ad. 2. & est cõmunis omnium sententia, qui nedum hoc probant in secreto alicui commissio, quod seruare tenetur propter fidem datam de seruando expressè aut tacitè; quàm seruare, est de iure naturali, vt ad casum istum pro ratione illius docet D. Thom. loco proximè citato; sed etiam in secreto, quod aliquis nouit absque reuelatione illius, cuius interest non manifestari, & in hoc enim casu non propalare secretum, naturali iure tenetur; quo iure tenetur, non nocere proximo; vt pro ratione in casu isto tradit Navar. in manual. Latino c. 18. nu. 52. versicul. Quarto. Atque ita apparet, quod aduocatus pristini clientuli secretum seruare duplici

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

vínculo astrictus est, nempe, quia secretò nouit; & quia reuelatum sibi á parte est, præstita fide de seruãdo expressè, aut tacite; vt non immeritò aduocatus secreta clientis reuelans. pæna falsi teneatur, vt eum citatis ab eo tradit Barbof. ad Ord. Reg. lib. 1. titul. 48. §. 12. num. 2. Cald. in relection. l. vnic. C. ex delict. defunctor. in quãtum hæred. conueniant 5. part. nu. 32. vbi, & num sequent. legem Regiam de hoc fusè intepretatur varijs subiectis limitationibus.

Additur, & aliud, quod illum magis arctat, nempe, quia tanquàm personę munus publicum agenti, eiusdem muneris causa reuelatum illi est, ex quo multò magis seruare tenetur: ne aliàs publica autoritate circumscriptus esse videatur, qui publicã personam consilij causa, quod muneris illius erat, requisit; contra id, quod dicitur in l. 1. C. de his, qui ven. etat. impetrauer. Nò licet ergo aduocato, post-

posita hac seruandi secreti sibi commissi obligatione, quæ multò maior, & vrgentior est, ac prior illa, quæ postea superuenit de patrocinando pupillo, cuius tutor factus est, prioris clientuli propalare secreta, ac illis in eadem causa aduersus eum vti.

14. Et non obstat regula communis d. l. 2. ff. de iurisdic. om. iudic. quæ facilè euitatur respondèdo, quòd concessio vno, & alia, quæ ad expeditionē illius necessaria sunt, concessa quoque tacite censentur, si & illa concedere potuisset, qui aliud concessit; aliàs, si expressè illa concedere nò potuisset, non vtique tacite cõcessisse intelligèdus est, quod expressim cõcedere non potuisset. Potrò, princeps, qui concessit, vt pupillo suo causidicus adesse posset in eadem illa causa, in qua cõtr. patrem illius aduocatus fuit, concedere non poterat, vt secretum sibi á priore cliente commissum reuelare posset pupilli fauore; quia obliga-

tio illa, quæ de iure naturali est, præcepto superioris maior est; & ideo commissa secreta nec ex superioris præcepto prodere quis debet; vt tradit D. Thom d. quæst. 70. art. 1. ad 2. in fine, vbi ait, quòd nihil potest præcipi homini contra id, quod est de iure naturali. Postulare, itaque, potest patronus in casu prædicto pro pupillo suo ex iuris ciuilis cõstitutione Principis rescripto causata. Sed postulare debet seruatis seruãdis, quæ, cum naturalis iuris sunt, cuiusmodi est, secretum seruare, nec Principis rescripto, nec alia positiui iuris cõstitutione violari possunt.

15. In altero verò casu tenendũ aliter sentio, vt is, scilicet, qui successit illi, cõtra quẽ alteri patrocina- batur, quãdo in eadẽ causa, qua titulo hereditario sua propria effecta est, contra priorẽ clientem postulare impunẽ possit, iustam pro parte sua cognoscẽs, possit in iudicio secreta sibi à prio- re cliente cõmissa, quæ ad causæ victoriã pertinet, de-

ducere; atque inde litẽ pro parte sua instruere, & diri- gere ad ipsius causæ victo- tiam. Est enim inter hunc, & præcedentẽ casum lõgẽ diuersa ratio, quia patrociniũ ad præcedentẽ casum ciuilis iuris cõstitutione, & autoritate nititur: qua se- creti observatio, quæ natu- ralis iuris est, tolli non po- tuit; vt traditũ est supra; at verò patrocinium in casu præsentis naturali iure ful- citũ est, quo propriæ rei de- fensio cuique competit, vt tradidimus supra; & ad cõ- naturalis defensionis ius cuique inhæret, vt seruãdi naturalis secreti præcepto ab eo auferri nequeat, quã- do is, cuius est secretũ, in- iustẽ agit, præterquã in sacramentali secreto, cuius solius propriũ id est, vt nec pro bonorum defensione, aut propriæ vitæ tutela si- gillũ illius referari possit, nec quidem pro totius rei- publicæ licitum id est, vt est concors, & verissima omnium sententia, de quo Sor. lib. de ratione tege- nd. secret memb. 3. quæst. final. latẽ Nauar. in c. sacerdos

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

de penitent dist. 6 à n. 116.
cū multis sequentib. & in
manual. Latino c. 8 nu. 51.
Barthol de Medin. in instra
ctiō. cōfessor. lib 2. c. 4 in
princ. Emman. Rod. in sū
ma c. 53. n. 4. to. 2. Potest er
go aduocatus in proposito
casu pro rei suæ defensione
propalare secretū iniuste cō
tendētis, eoq; vti aduersus
illū, qui sibi muneris sui, cō
siliijq; causa ātea nudauerat.

16. Illud ab omnibus
istius muneris professori
bus lōgè absit, dolosè, scili
cet, quiequā in clientē suū
machinari, quo admissō
prauaricationis crimē in
uoluitur, nihilquē eo sceler
rarius, ac fidissimo ipso mu
nere indignius excogitari
in illo potest, quisquis is est
(nullus autē sit) sub pelle
ouina lupus rapax intrinse
cus est, & vltra latrocinium
peccat, secundū Specul. li. 1.
rubr. de aduocato §. 1. nu. 13.
vbi scripsit, quōd vltra la
trociniū peccat, qui cliētū
lū pro viribus non defēdit,
per tex. in c. irreligiōsū. 87.
dist. Notandū est verbum,
quod nedū comprehendit
patronū, qui clientuli sui

causā dolosè prodit, sed &
qui negligēter perdit, tene
tur enim & qui per impu
dentiā, aut negligentia cau
sam perdit, vt ex Hostiens.
præceptoris sui sententia
tradit Specul. d. titu. de ad
uocat. §. final. incipit, vtri
usq; n. 17. Caccialup. tract.
de aduocatis quaest. 4. n. 6.

17. Quia verō culpæ gra
dus, seu species, secundū
cōmunes gloss traditiones,
triplex est; alia est enim
culpa lata, alia leuis, alia le
uissima, quauis Bart in l.
quod Nerua n. 8. ff. de positi
ponat quinq; species, qua
rū priores duæ, sunt latissi
ma, quā vocat dolū mani
festū, & latior, quā dicit esse
dolū præsumptum, de qua,
secundū eum, loquitur tex.
ibi. his omissis, quæ de do
lo sunt, circā alias videndū
est de qua teneatur clien
tulo patronus, qui culpā
sua causā perdidit. Et quā
dē teneri eū de lata, nō am
bigitūr, traūit Burg de Pace
qui alios refert in proæm.
leg Taur nu. 213. quia lata
culpa dolo cōparatur. l. 1. §.
hæc actio ff. si mēs. fals. mod.
dixerit. d. l. quod Nerua ff.
deposit.

deposuit. secundū lecturā gl. ibi quæ ibidē, verbo dolū, tradit, quod ubi quis de dolo tenetur, & de culpa lata tenetur, id quē regulare est, cū lex ait, aliquē teneri, dolū præstare, vt etiā de lata culpa intelligatur, vt tradit Alc. in l. late culpe in princip. versic & ideo ff. de verbor. signific. & in l. magna negligētia col. 2. versic. Cū igitur eod. tit. Quod limitatur in leg. Cornelia de sicarijs, ubi culpa lata pro dolo nō accipitur. l. in leg. Corn. ff. ad leg. Cornel. de sicar.

18 Idq; generaliter in pennis corporalibus infligēdis, vt lata culpa dolo nō æquiparetur, tradit Frācis. Brun. tit. de iudicijs & tortur. q. 5. n. 24. 2. part. & loquens in pæna mortis homicidæ statuta, receptissimū id esse, scripsit Ale. d. l. magna negligentia col. 2. versic. Quo exēplo, ubi subdit ex aliorū sentētia, idē generaliter esse in quauis dispositione pænali, etiā ubi à lege pæna pæcunia infligitur dolo ali quid agēti, vt lata culpa nō cōprehendarur, quod gl. ibi sētit, & Bart. d. l. quod Ner-

ua n. 20. cōtra gl. ibid. verè enim culpa lata, seu magna, quod idē est, quāuis dolo appelletur, in d. l. magna negligētia, verus dolus nō est, sed præsumptus, vt declarat Alc. ibi aut secundū gl. ibidē appellatur dolus, quia dolo cōparatur. d. l. i. §. hæc actio ff. si mēl. fall. mod. dixerit, & dolo proxima dicitur in l. quæsitū. §. eū quoque, in fin. iuncta gl. ibi ff. de precat. & in l. mulier. §. sed etenim, iuncta glos. ibi, verb. proxima est. ff. ad rebellian. & in l. i. §. nō autē ff. si quis testam. lib. esse iuss. fuer. Ex quo datur intelligi, latā culpā verè dolū nō esse, quia dolo similis reputatur, & nihil est idē, cui id ipsū simile est, secundū Philosophū, ex cuius doctrina, & cōclusionone hac sic argumētatur glos. nostra in d. l. quod Nerua, verb. dolū, & Bart. ibi n. 2. Arque ita differunt, nec in paucis quidē, vt euenit in lege Cornelia de sicar. & quauis alia pænali dispositione de dolo loquente, qua non comprehenditur lata culpa, vt dictū est supra, & in alijs casibus

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

obseruat gloss. in l. in actio-
nibus, versicul. Sed in his
ff. de in litem iurand & in
§. suspectus, instit. de sus-
pect. tutor. Alc. d. l. magna,
col. 2. vltra quos, principa-
lis etiam differentia quedā
in eo consistit, quod dolus
futurus cōtrahentiū pacto
remitti non potest. l. con-
tractus ff. de regul. iur. cum
alijs, sed culpa lata bene re-
mittitur, vt tradit Dec. d. l.
contractus nu. 43. vbi differe-
ntiæ rationem assignat.

19. Est autem lata culpa,
non intelligere id, quod
omnes intelligunt. l. lata
culpa. ff. de verbor. signific.
l. cedere diem, in fin. cod.
titul. & ita sentit gloss. d. l.
quod Nerua, verb. nam et si
quis, & clarius ita definit
in §. penult. verb. debet,
instit. quib. mod. re cōtrah.
obligat. Bald tractat de sta-
tutis. §. dolus. nu. 2. Capol.
de simul. contract. nu. 196.
Ioan. Igneus d. l. contractus
nu. 2. cum sequentib. Bart.
verò d. l. quod Nerua n. 16.
dicit, quod definitio ista nō
cōuertitur cū suo definito,
& ideo bona nō est, l. i. §. i. ff.
de dol. quia furiosus nō in-

telligit, quod alij intelli-
gunt & tamē nō est in cul-
pa; & ideo ibidē nu. sequēti
in versic. Ego autē sic defi-
nio, latā culpā definit, vt sit
deuatiō incircumspecta ab
ea diligentia, quā cōmuni-
ter habēt homines, qui sunt
eiusdē professionis, & cōdi-
tionis, & eandē definitionē
per verba similia assignat.
in tract. de testib. n. 109. vbi
ait, quod lata culpa est de-
uatiō indeliberata ab ea
prudētia, quæ inest cōmu-
niter omnibus, qui sunt
eiusdē instructionis, & pro-
fessionis. Sed certē gloss. &
aliorum definitio, quæ col-
lecta est ex d. l. lata culpa,
idē intendit, quod Bart. de-
finitio, nec ab ea deuiat; cū
enim dicitur, quod lata cul-
pa est, nō intelligere, quod
omnes intelligunt; verbū,
Omnes, in definitione posi-
tum refertur ad illos, qui
intelligunt. id est, quibus
intelligenti potentia sana,
& integra est, & non ad fu-
riosos, & insipientes, qui,
quod vident, ignorāt: rur-
sus, intelligitur etiam de
omnibus, qui sunt eiusdem
professionis, & conditio-
nis.

nis, vt est expressum in definitione à Bart. assignata; verba enim à Doctoribus serió prolata, quanuis generalia sint, & vniuersos ví sua comprehendant, tamen de habilibus intelliguntur. l. qui testamento ff. de testament. & ad legis verba obseruat gloss. 1. in l. 1. C. de sacrosanct. eccles. quam ad hoc quotidie allegari scribit Bald. ibi in lectur. nu. 2. & nos tradidimus in commentar. ad tex. ibi 1. part. in incio nu. 10. & ita prædictam gloss. definitionem contra Bart. defendit Igneus in repetition. d. l. contractus num. 3. cum duob. sequentib.

20. Atque ita, iuxta hanc, aut illam culpæ latæ definitionem sic intellectam, aduocatus qui iura ignorat, quæ communiter innotescunt alijs eiusdem muneris professoribus, in lata culpa est, cuius causa clientulo tenebitur pro damno inde profecto, tradit Ioan. Gutierr. libr. 1. practica. quæst. 29. nu. 2. & 3. & in iudice loquens

Burg. de Pace in proxm. leg. Taur. nu. 178. & in hoc dubitatio nulla est; cum & ijs, qui iura non didicerunt ignorantia iuris in latam culpam imputetur, vt notat gloss. per tex. ibi in l. liberorum. §. final. verb. non iuris. ff. de his, qui notant. infam. quam gloss. sententiam probat Bart. d. l. quod Nerua nu. 19. in casu, quo ius quod ignoratur, expressum in lege est, ex quo certa est determinatio illius: & non, cum dubium est, propter varias Doctorum sententias. Et quanuis nec in casu illo ignorantia iuris illiteratis imputanda videbatur, saltē ad latam culpam, vt ex ea tenerentur, respōdet Bart. d. nu. 19. in fine, quod iuris scientia, quæ literatis inest etiā in literarum expertibus esse videtur, quia peritos cōsulere potuerūt, l. in bonorum. ff. de bonor. possession. Quæ itē ratione, iuris ignorantia latam culpam committi, tradit Francisc. Brun. tract. de iudicijs, & tortur. 2. part. q. 5. n. 22. atq; ita non est in culpa quia

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

literis operam non dedit; quia hoc omnium communiter non est; sed quia pro occurrente casu iuris peritum non consuluit, à quo didicisset, quid in illo facere debuisset; quod omnes communiter faciunt, ut dixit Bart. d. numer. 19. in fin. & intelligitur, si peritorum copiam habuit, ut consilere eos posset, secundum tex. ab illo citatum in d. l. in bonorum. Stat ergo, quod causidicus, qui munus hoc, & scientiam iuris profiteretur, latam culpam incurrit ignorantia iuris in quo versatur; quod & turpe illi est l. 2. § Seruus autem ff. de origin. iur.

21. Sed dubium est an illi sola certi & expressi iuris ignorantia in latam culpam sit imputanda, an etiam ignorantia eius, quod expressum lege non habemus, nec certum est, propter varias Doctorum opiniones. Et Bart. d. l. quod Neruanu 19. respondet, quod ignorantia iuris in casu isto non est simpliciter lata culpa, sed debet iudicari

lata, leuis, vel leuissima, sicut de facti ignorantia per l. 2. ff. de iur. & fact. ignorant. quam allegat, & gloss. ibi, dicens, quod, hoc videtur sentire firmiter. Et quanuis Bart. eo in loco loquatur de ignorantia iuris, quatenus illiteratis in latam culpam imputari debeat, eadem tamen resolutio ex mente illius literatis conuenit, & multo magis, quia, si vulgaribus imputatur in latam culpam, ignorare iura, quia peritos consilere potuerunt, multo magis imputari debet huius disciplinae professoribus ignorare id, quod, se scire, profiterentur; si enim sal euauerit, in quo salietur? concluditur, itaque, secundum praedictam Bart. resolutionem, ac superiores latae culpae definitiones, quod aduocatus, qui clientuli sui causam perdidit propter ignorantiam iuris, quod alij idem munus agentes communiter sciunt, lata culpa perdidit: de qua eum teneri, non est dubium etiam in foro conscientiae.

22. De leui etiam illū teneri, ex eo probatur, quia inter eum, & clientem cōtractus vtriusque gratia celebrari intelligitur; in quo idcirco leuis culpa præstatur, gloss. in §. qui pro vsu instit. de locat. Dec. in l. contractus nu. 33 ff. de regul. iur. Alc. in l. magna negligentia, col. 2 versicul. Sanè quemadmodum ff. de verbor significat de qua culpa specie communiter intelligitur tex. in l. si vt certo, §. nunc videndum, versicul. Sed vbi §. commodat. per quem ita pro regula tradit Ioan. Igneus repetition. d. l. contractus nu. 41. quod in contractibus qui vtriusque contrahentis gratia celebrantur venit lata, & leuis culpa, non autem leuissima. Atque ita, quia inter aduocatum, & clientem negotium geritur vtriusque causa celebratum, de leui culpa eum teneri, dicendum est Quod alio fundamento probauit Petrus de Ledesm. in summa 2^a part. tract. 8. c. 26. conclus. 3. et si, de lata dun-

taxat, & non de leui illum teneri, scripserit Emman. Rod. in summa 1. part. c. 2. conclus. 6. secutus Siluestr. in summi. verb. aduocatus, nu. final. ad fin. & sequuntur alij quos refert Burg. d. proxm. leg. nu. 214. Gu-tierr. d. lib. 1. quæst. 29. n. 6. qui confirmant ex recepta Innoc. doctum. in c. sicut dignum, nu. 5. de homicid. ampliantque ex Siluestr. loco citato, & alijs quos refert Burg. d. nu. 14. etiam si aduocatus peritum se asseuerauerit, dummodo imperitia illius à clientē ignorata non esset.

23. Quæ autem leuis culpa dicatur, inter scribentes non ita constat. Bart. enim d. l. quod Nerua nu. 26 ff. deposit. post varias aliorum adductas, & confutatas leuis culpa definitiones, subdidit in versicul. Qualiter ergo, quod leuis culpa tripliciter consideratur, & ita triplicem illius definitionem assignat, singulas secundū singulas considerationes, & idem repetit tract. de

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

testib. versicul. Leuis culpa nu. 115. cum sequentib: quarum prima est leuis culpe, quæ circa alienas res committitur; & hæc, quæ ad nostrum pertinet institutū, definitur à Bart. d.l. quod Nerua nu. 26. vt sit deuiatiō incircumspecta ab ea diligentia, quam adhibent homines diligentes eiusdem conditionis, & professionis; vel secundū eundem d. tract. de testib. nu. 116. est deuiatio indeliberata ab ea prudentia, quæ inest diligentibus hominibus, qui sunt eiusdem conditionis, & professionis: & probatur, secundū eum, in l. si conuenerit, in fin. cum leg sequenti ff. de pignorat. act. & in l. si putator ff ad l. Aquil. In eo autem differt culpa leuis à lata, quia per latam deuiatur ab ea prudentia, quæ communiter omnibus inest: per leuem verò ab ea, quæ requiritur in diligentibus, & expertis hominibus eiusdem conditionis; & ideo in definitione illius diligentium

mentio fit, vt explicat Bart. d. tract. de testib. num. 115.

Iuxta quæ, latam culpā in aduocato, & artifice, propter imperitiam, dicimus esse, ignorare ea, quæ, & non diligentes, nec excellenter periti eiusdem professionis communiter non ignorant; vt apud nos eueniet in illo, qui ius expressum ignorauerit, aut etiam sententias vsufrequentes: quanuis ex legibus expressè non sint. Culpa verò leuis erit, ignorare, quæ diligentes, & excellenter periti communiter sciunt; quod prudētis iudicis arbitrio æstimandum erit, secundū Abb. in c. 1. nu. 13. in fin. de commodat. Ignorantia verò eorum, quæ peruia ita non sunt, nec bene peritis etiam communiter nota, leuissimæ culpe ascribenda erit, quæ in excellentissimos cadit, secundū Bart. doctrinā, qui tres hos scientiæ gradus in artifice constituit d.l. quod Nerua, num. 18. in fin.

24. Quia veró euenire nō raró potest, vt lata culpa, & leuis cōtrahatur non propter ignorantiam, sed propter negligentiam, quæ nouerca eruditionis est, sicut instãtia mater artium in suo quoque opere, vt habetur in c. nihil illo, dist. 83; & Seneca epist. 1. quem tetulit Card. in clem. 2. versic. Super cathedrã notab. 5. de sepultur. *Turpissima est, inquit, iactura, qua per negligentiam fit, ad dignoscendam latã, & leuem culpã, ex hoc capite infuigentẽ, vnamquẽ ab altera discernendã, duo preponedi sunt casus: vnus, quãdo quis in alienis rebus nō tantã diligentiam prestat, quantã in suis; & hic casus ad latã culpam pertinet, iuxta l. quod Nerua ff. deposit. secundũ gloss. lecturam ibi, aut ad plusquã latã, secundũ Bart. lecturam ibidem, qui de latiori intelligit iuxta literã tex. id est, de plusquã lata; & culpa in casu isto, siue latã cũ gloss. siue plusquã latã, id est, latioremcũ Bart. illam appellemus,*

dolum presumptũ secũ inuoluit; iuxta tex. ibi; præsumitur enim dolo agere, qui in negotio alieno, quod suscipit gerendum, minorem adhibet diligentiam, quã in suo proprio.

25. Alter casus est, quãdo quis in alieno negotio talẽ, qualẽ in suo diligentiam prestat; sed quia desidiosus, & negligẽs natura sua est, in rebus suis non talẽ prestat, qualẽ diligẽs quisque cõmunitet in rẽ suã prestat; & hic quidẽ casus fraude præsuppta caret, de qua in d. l. quod Nerua, idcirco ad tex. ibi nō est adaptandus; quãuis gloss. ibidẽ hũc etiã casũ latæ culpæ ascribat, per tex. in l. si constãte §. si maritus. ff. solut. matrim. qui tex. ad casum nostrũ contrariũ potiũs præbet argumentũ; dum enim de mariti diligentia erga dotales res loquitur, non aliã ab illa, quã rebus suis exhibet, exigit ab eo: at veró fauitiam in seruis dotalibus coercet, quanuis in proprijs eadẽ maritus exequi solitus sit, quia nec in

Director. Aduoc. & de privileg. eor.

proptijs id illi licet, idcirco nec in alienis, id est; in dotalibus licere debuit; quæ est ratio expressa ibi. Ceterum glossæ sententia accipienda est, quando quis in rebus proprijs negligens, & desidiosus ultra modum est, quando, inquam, nec diligentiam talē in suis præstat, qualē alij homines communiter præstant, etsi experti non sint, nec diligentis patris familias nomine censeantur; talis enim desidia, & negligentia lata culpæ ascribenda erit, sicut ascribitur ignorantia eorum, quæ homines eiusdem conditionis, & professionis communiter sciunt, tametsi ij in arte, quam profiteantur, peritorum, ac diligentium locum non teneant; & tunc quidem lata culpa, quia præsumptū dolum secū non trahit, non pertinet ad speciem d. l. quod Nerua, sed magis ad definitionē de qua supra, collectam ex l. late culpæ ff. de verbor. significat. vbi autem quis in rebus

proptijs diligentiam talem præstare non est solitus, qualem experti, & diligentes præstant, sed talē, qualem cæteri homines communiter: si eiusmodi præstet in negotio alieno, non tenebitur de lata culpa, sed de leui solummodo, iuxta id, quod in casu imperitiæ, quæ leuis committitur culpa, dictum est supra ad differentiam latæ, ex Bart. doctrina, quæ huic casui æquæ conuenit; in quo idcirco, qui de lata solummodo tenetur, excusandus erit, constituto, quod talem in alieno negotio diligentiam adhibuit, qualem in suo adhibet, si eam in suo adhibet, quam alij homines, etiam qui è numero diligentium non sunt, communiter præstant, qui verò de leui tenetur, vt aduocatus, maiorem in alieno negotio præstare diligentiam debet, quam in suo præstat, etiam si in suo talem præstet, qualem cæteri homines communiter præstant, hac enim mensura

fura, & norma lata culpa
excluditur, sed ad leuis ex-
clusionem talem præstare
diligentiam debet, qualem
solertes, & diligentes com-
muniter præstant, quanuis
in suis minorem ipse adhi-
beat; Caietan. quidem in
summ. verb. aduocatus,
verfic. Quarta, inter octo
aduocati, & procuratoris
peccata de quibus ibi per-
cum, loquens de illo quod
desidia, negligentia ve
causa committitur, eueni-
re, ait, si negligat studere
sive scrutari mèrita causæ,
& adhibere debita remedia;
ignorantia enim, inquit,
tunc tantum ipsum excu-
sat, quando, & quod potuit,
& quod debuit, non omi-
sit; cui conuenit quod idẽ
Caietan. scripsit super D.
Thom. 2. 2. quaest. 71. ait. 3.
in fin vbi aduocatos excu-
sat, etsi errent, quando ex
cõtingentibus nihil omit-
tunt, tunc enim, inquit, tu-
ti incedunt, etsi errent, quẽ
referunt, & sequitur Buig.
de Pace in proxm. leg.
Taur. nu. 215. & sequenti,
Ioan. Gutierrez. practica,

lib 1. quaest. 29. nu. 9. Quæ
sententia ad leuis culpæ
gradum est reducenda,
iuxta sup. dicta, vt nihil
omittatur eorum, quæ ad
exclusionem illius requi-
runtur.

26. De leuissima autẽ
culpa, siue ignorantia, siue
desidia causa contingente
non teneri causidicum, ex
supra dictis constat Est au-
tẽ leuissima culpa, vt Bart.
definit. d. l. quod Neruanu.
27. deuiatio incircumspe-
cta ab ea diligentia, quam
habent homines diligen-
tes, & diligentissimi eius-
dem conditionis, & pro-
fessionis; & similiter de-
finit in tract. de testib. ver-
ficul. Leuissima culpa nu.
124. vbi declarat. Et talẽ
præstat is, cuius solius gra-
tia, & commodo contra-
ctus inicitur, vt est commo-
datarius, qui idcirco in re
sibi commodata tenetur
de leuissima. Quando ve-
rò vtriusque gratia cele-
bratur contractus vt est
locationis, & conductionis
contractus, lata, & leuis
etiam culpa præstatur, le-
uissima

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

uissima verò nō. Et quādo solius dantis gratiam respicit contractus, vt in deposito euenit, is, qui recipit, dolū, & latā solūmodō culpam præstat; & ita est frequens, & communis in hac materia Doctorū resolutio. Iuxta quam communiter intelligitur tex. in l. si vt certo §. nunc videndū ff. commodat. l. contractus ff. de regul. iur. vbi Dec. nu. 1. & 2. Abb. in c. vnic. nu. 4. & 12. de commodat. & in c. 2. nu. 3. de deposit. Alc. in l. magna negligētia, col. 2. versicul. Quemadmodum, & sequenti ff. de verbor. significat. quāuis Igneus in repetition. d. l. contractus á nu. 6. cum sequentib. per tex. ibi teneat, depositarium de lata culpa non teneri, sed de dolo duntaxat, & culpa latiore, & latissima, quæ nō solūm dolo comparantur, quod late culpæ conuenit, sed dolus sunt, vt ibid. per eū num. 11. secundū quam regulam, & conclusionē, de leuissima non tenetur aduocatus; quia intereum,

& clientulum, vtriusque gratia contractus intelligitur celebrari, vt tradidimus supra, ad quem leuis pertinet, leuissima verò non.

27. Vnde inferitur, quòd si aduocatus absque mercede, solius clientulī gratia patrocinium gratis suscipiat, nec de leui tenebitur, sed solummodò de lata, quam, & non aliam præstat is, qui solius secū contrahentis gratia negotium gerit, vt est depositarius, qui iuxta communem prædictam resolutionem de dolo tenetur, & lata culpa quæ illi comparatur; quia in deposito sibi commissio solius deponentis commodum regulariter vertitur: & tamen si ipsius depositarij utilitas etiam aliquando in eo vertatur, leuem etiam culpam præstabit; si, videlicet, pro deposito mercedem recipit, vt communiter tenetur, secundū Abb. d. c. 3. nu. 3. de deposit. & probat tex. ibi, & in d. l. si vt certo §. nunc videndum, iuncto com-

communi intellectu; & si solius depositarij gratia, & commo-
modo depositum fiat, leuissimam quoque præ-
stabit, instar commodatarij; & ita ex communi tradi-
dit Dec. d. l. contractus nu. 1. & 2. sic intellecto tex. in
l. si quis nec causam ff. si cert. petat. Similiter, & cō-
modatarius, qui leuissimā præstat, quia regulariter
illius solius gratia commo-
datum fit, c. 1. de commo-
dat. vbi Abb & alij, si con-
tingat, vtriusque simul
gratia illud fieri, leuissima
excusabitur, lata, & leuis
solummodò rationem red-
diturus: sed nec de leui te-
nebitur, sed de lata tantū-
modò quando solius com-
modantis gratia negotium
geritur in cōmodato; cuius
exemplum ponitur in d. l.
si vt certo §. interdum: &
exemplum commodati
vtriusque gratia celebrati,
in l. in rebus, versicul. Hoc
ita ff. eodem titul. commo-
dat. si ergo in commodato,
de cuius natura est, vt &
leuissimā culpa in illo præ-
stetur, contingit, vt lata so-

lummodò præstetur, idque
ex eo, quia solius commo-
dantis gratia negotium in
illo geritur d. l. si vt certo
§. interdum; tradit gl. ibi
verb. conuenit, & in §. itē
is, cui, verb. exactā instit.
quib. mod. re contrah. obli-
gatio, & in d. l. contractus,
vbi Dec. nu. 28. nimirum,
si dicamus, aduocatum,
qui quidem ex rei natura
culpæ causa non ita arcta-
tur, vt commodatarius, de
lata solummodò, & non
ultra teneri aliquando, da-
ta, scilicet, terminorum
paritate, quod euenit, quā-
do pro patrociniō nullam
mercedem recipit, sed so-
lius clientuli gratia nego-
tium suscipit.

28. Denique, in id ip-
sum bonū præstat argumē-
tum l. 1. versicul. Hæc actio
ff. si mens. fals. mod. dixerit.
vbi traditur, quòd agri-
mensor, ultra dolum, de
alia, quam de lata culpa,
non tenetur, quia, nempe,
agrimensura non intelli-
gitur, locationem, & con-
ductionem celebrari, sed
magis operam beneficij
loco

74 *Director. Aduoc. & de priuileg. eor.*

loco præberi, vt dicitur d. l. i. versicul. Ideo autem. Et non obstat quod statim subditur, id, quod mensori datur, ad remunerandum dari, & inde honorarium appellari, atque ita, nec, si mercedem accipiat agrimensor, omnem culpam præstat, vt in versicul. Sed et si mercedem d. l. i. quod de leuissima, & leui intelligitur, lata tantum excepta, vt in versicul. Hæc actio, iuxta quæ, iuncto sequente, nullã aliã, quã latã præstat agrimensor siue mercede interueniente, siue absque illa operã præstet. Ex quo in aduocato idẽ videbatur dicendũ; cum, quod illi pro mercede operarũ datur, honorarium etiã appelletur. I qui operas, in fin. ff. locat. l. i. §. in honorarijs, & §. si cur cautum ff. de varijs. & extraordinar. cognitionib. quod honorarij nomẽ multo magis conuenit salarijs aduocatorũ propter officij dignitatẽ, iuxta gloss. d. l. i. verb. honorariũ. ff. si mens. fals. mod. dixerit; etenim respondendum erit, quod

merces præstita agrimensori non intelligitur data quasi locationis operarũ merces, sed magis remunerãdi beneficij causa d. l. i. versic. Ideo autẽ; & honorarium quidẽ appellatur, nõ propter officij dignitatem, sed propter largientis benignitatẽ in remunerãdo exhibitã; idcirco de leui culpa nõ tenetur mensor, etiã si mercedẽ recipiat; ad quod etiã ponderãda sunt verba tex. ibi, *propter verba edicti.* d. versic. Sed et si mercedẽ. Quod in aduocato lõgẽ aliter se habet, inter quem, & clientulũ celebrari intelligitur cõtractus ex natura sua vtriusque gratia gestus, dũ alter operas exhibet, alter præstat mercedem, seu operarum salarium; quod quidem appellatur honorariũ, honoris causa propter officij nobilitatẽ; idcirco, cũ merces interuenit, de leui culpa tenetur, quasi ex contractu vtriusq; causa celebrato, cũ vtrõ nõ accepta mercede patrocinarur, latã solũ modõ præstare debet, iuxta sup. dicta.

29. Istud uero limitatum est ex Bart. doctrina in d. l. quod Nerua nu. 32. ff. deposit. ubi differentiam constituit inter aduocatos, & medicos, qui faciunt gratis, ut homines ad eos accedant, & homines in eo magis confidant, & decipiantur, & inter illos, qui pecunia accepta munus suum exercent, primi enim, quia se ingerunt, quasi in hoc ipso peritos se asserentes, de leuissima tenentur, iuxta tradita per eum ibidem in na. preced. Postiores uero de leui, & non de leuissima; quia inquit, locatio est, nec, qui se non ingerit, peritum se uidetur asserere. Quae Bart. doctrina notanda est, & in priore distinctionis membro, quod pertinet ad aduocatos, & medicos gratis officium suum impertientes, accipienda est, ut uerba sonant, in illis, qui sic impertuntur patrociniij sui ingerendi causa, ut ita clientulorum copia, hoc liberalitatis commento excresecere, peritorum nomen, & famam in

ciuitate aucupentur; in quo tenentur de leuissima culpa in officio commissa, cuius se peritos, atque alijs peritiores asserere uidentur. 30. Et corroboratur praedicta Bart. doctrina in casu isto, argumento eius, quod in depositario traditum extat, qui, etsi ex natura contractus, qui regulariter solius deponentis gratia geritur, de dolo solummodo, & lata culpa teneatur, & non ultra, tamen, si suscipiendo deposito ipse se offerat, atque ingerat, etiam de leuissima tenetur, quasi, eo ipso quod se offert, solius ipsius gratia, & commodum in deposito uertatur, & ita tenet gloss. magna in d. l. contractus, prope finem uersicul. Sed licet, Bart. d. l. quod Nerua nu. 30. Abb. in c. 2. de deposit. nu. 3. quod tamen Dec. intelligit d. l. contractus nu. 4. quando depositarius, ueltra hoc quod se obtulit, commodum ex deposito recipit, ita ut, ipse, aut utriusque gratia celebratum intelligatur alijs uero, si nihil

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

nihil recipit, sed solius deponētis gratia depositum celebretur, hoc quòd se obtulit depositarius operabitur, vt de leui teneatur, qui aliàs de lata solùm, & nō vltra, teneretur, pro qua sententia ponderat Dec. tex. in d. c. 2. de deposit. vbi æquiparātur casus, in quo depositarius se obtulit, & in quo aliquid pro custodia recepit; in quo vltimo de leui eū teneri, & non de leuissima, communis, ac vera traditio est, iuxta supra dicta, ergo, & ita in primo, quando se obtulit, nec aliquid recipit, & ita ponderat Dec. qui sic intelligit tex qui de leuissima in casu depositarij se offerentis ab alijs intelligitur, in l. 1. §. sæpe ff deposit. siue autem cum Dec. siue cum gloss. & alijs tenendum sit in casu prædicto, semper de eo procedit argumentum ad leuissimā contra aduocatum se offerentem, aucupandi nominis gratia; qui enim alias ex natura actus de leui teneretur, vt aliquid opere-

tur hoc, quòd se obtulit, de leuissima eum teneri, dicendum est cum Bart. vbi supra.

Cautē tamen, cū loquitur de aduocato patrocinium gratis exhibēte, in eo accipiendus est, qui sic agit, vt homines ad eum magis accedant, magisque in eum confidant, & eo ipso decipiantur; sic enim loquitur Bart. d. nu. 32. talis enim, & se ingerit, & inferendo patrocinio suo negotium suum gerit. At verò, quā gratis patrocinatur amicitiz causa, aut quouis alio intuitu solius clientuli gratiam respiciente, nedum de leuissima; sed nec de leui obligatus erit, lata solūmodo obstrictus, tanquā ex contractu obligatus solius secum cōtrahentis commodū portante, iuxta resolutionē, de qua supra.

Constat, itaque, ex supra dictis, aduocatum regulariter de lata, ac leui etiam culpa clientulo suo teneri propter contractum reciprocum, qui inter illos agi

intelli-

intelligitur, quo leuis culpa venit, quia vtriusque contrahentis gratia celebratur. Cùm autem tenetur propter imperitiã quã lapsus fuit in causæ defensione, quanuis ille sit minor viginti quinq; annis, non restituitur aduersus lesionem quam inde patitur, vt tradit Perez l. 2. titul. 19. lib. 2. Ordin. quest. 3.

31. Et non obstat l. si merces. §. qui columnam ff. locat. vbi in locationis cõtractu omnis culpa præstatatur quæ à diligentissimo quo quam abesse debet, & sic etiam in §. qui pro vsu, instit. cod. titul. culpam verò etiam leuissimã diligentissimus quisque in rebus suis præcauet, atque ita probari videtur illis in locis, culpã etiam leuissimã præstari debere in locationis cõtractu, quẽ vtriusq; gratiã celebrari, constat; gloss. vtrobique verb. diligentissimus, pro diligenti accipit, superlativũ, scilicet, pro positivo; alij, quorum ibidẽ m̃m̃init, de superlativo proprie accipiunt, in

telligentes, speciale esse in rebus, quẽ leuiter, ac facillẽ frãguntur, vt in locatione earũ leuissima etiam culpa præsteretur; & solutio ista cõmuniter tenetur, eamquẽ sequitur Dec. d. l. cõtractus nu. 33. Alc. in l. magna negligentia col. 2. prope fin. ff. de verbor. significat.

Verũm, quia prior solutio verbi impropriatẽ secũ fert & posterior diuinatoria est ad tex. vtrumque, aut etiã violenta; pro verò, ac proprio vtriusque intellectu distinguendum fore, existimari, inter locationẽ rerũ, seu operarũ, cũ rei interuentione, & simplicem operarũ locationẽ, absque rei, inquã, inuuentu celebratã, in primo enim casu, siue res in locationẽ deducta ipsius locantis sit, quod regulare est, vt in casu d. §. qui pro vsu, instit. de locat. siue conductoris operarũ, vt in casu d. l. si merces. §. qui columnã, dicẽdũ est, & leuissimã etiã culpã in cõtractu locationis, & cõductionis venire, limitata cõmuni sententia; iuxta

quam leuis præstatatur, & nõ leuissima in cõtractu vtriusque gratia celebrato, cuiusmodi est locatio, & conductio; in posteriori verò casu seruãda erit communis assertio de leui præstãda, & non leuissima. Differentiæ autem ratio inter vtrumque casum, quã erudito ingeniosoquẽ Lectori non displicere spero, pendet ab æqualitate, quẽ semper in cõtractu obseruãda est, quoad fieri possit, ne claudicare contingat, cõtra regulã l. i. ff. de rescind. vendit. Pro cuius explanatione aduerri oportet, dominum rei in locationem deductæ, siue is locatoris, siue conductoris personam sustineat, sustinere damnum in illa fortuito casu cõtingens, nisi aliud cõuenum sit, (valet enim conuentio super damno fortuito casu contingente. l. i. C. de deposit. c. 2. cod. titul. l. cõtractus ff. de regul. iur. & ibi Dec. num. final.) idquẽ quanuis res eodem modo apud dominum peritura non fuisset, & in ipso conductionis

usu perijisset, semper, namque, quando aliud conuentum non sit, fortuitus casus sine culpa succedens, rei domino damno cedit. Vnde cõtractus æqualitas exigebat, vt, quando vnus contrahentium patiebatur damnum fortuiti casus sine culpa cõtingentis in re sua dum alter illa vteretur in proprium commodum, damnum ipse iure eadem culpa sua quantumuis leuissima contingens pateretur, vt ita, dum alter casum fortuitum sine culpa contingentem sustinet, alter culpam leuissimam sui ipsius, quẽ casui fortuito proxima est, æqualitas vtrinque, quoad fieri potest, seruetur, quẽ in cõtractu desideranda est, & multo magis cura bonæ fidei est.

Quæ ratio cessat in locatione operarum quando nulla res interuenit in qua fortuiti casus damnum alter ex eõtrahentibus subire possit; idcirco leuissima culpa à neutro præstatatur, sed leuis vtrinque, iuxta cõtractus naturam.

Et secundum posteriorem hunc casum procedit, quod tradidimus de leui culpa ab aduocato regulariter præstada: secundum priorem verò procedit decisio d.l. si merces. §. qui columnam, de leuissima etiam præstanda à locatore operarum in transportatione columnæ de qua ibi, idemquè ad operarum locationem circa res alias, æquè deciditur ibidem generalibus verbis in fine scriptis, qualia sunt illa, *Idemquè etiã ad ceteras res transferri potest*; quæ non sine manifesta violentia ad res friabiles restringi possant; præsertim, quod columnã illam de qua loquitur text. in princip. eiusmodi dicere, diuinatorium est, aut etiã falsum si lapidea erat. Ad eundem etiam casum spectat decisio tex. d. §. qui pro usu, qui loquitur in rerum conductione in qua leuissimam culpam præstat conductor, ex ratione quam scripsimus, de fortuito casu sine culpa contingente, qui in specie, de

qua ibi, onerat locatorem, ut ibidem probatur.

32. Et non obstat, si dicatur, etiã in simplici operarum locatione fortuiti casus damnũ euenire posse, quod cũ vnus contrahentium patiat, alterũ leuissimã culpã præstare debere, videbatur, iuxta præcedentẽ resolutionẽ; euenit autẽ damnũ fortuito casu in simplici operarum locatione, quãdo cõductor earum propter fortuitũ casum in persona sua contingentem illis vti nequit; & tamẽ ex vnanimi omnium sententiã à totius mercedis solutione ob hoc non excusatur. Sed obiectioni huic facilẽ, & congruè satisfiet, si assignatã præcedenti casui rationẽ memoria teneamus, quæ nihil aliud, quàm ipsius contractus æqualitatẽ inter vtrumque contrahentem seruandam attendit; vt, quia vnus fortuiti casus absque culpa contingentis damnũ patitur, alter sustinere deberet damnũ secutum ex culpa sua etiam leuissima, quæ

fortuito casui proxima est; at verò contractus æqualitas in casu locationis operarum reperitur, absque eo quòd leuissimam culpam ab alterutro præstari, necesse sit, stante sententia Bart. in l. si vno §. item cum quidam, col. 3. num. 5. ff. locat. & in l. i. §. diuus, num. 2. ff. de var. & extraordinar. cognition. secundum quam, fortuito casu contingente in persona locatoris operarum, merces illi non debetur, contingente verò in persona conductoris, integra præstatur, quæ Bart. doctrina communiter tenetur contra glossam ibidem in d. §. item cum quidam, & vera est, vt tradidimus in commentar. l. ex hoc iure 1. part. c. 9. sub verb. *locationes, conductiones* ff. de iust. & iur. & secundum illam apparet, in specie prædicta vtrumque contrahentem fortuiti casus periculum sustinere, vnumquemque in propria persona; vt ita, æqualitatem contractus ex leuissimæ culpæ ratione ab alterutro præstandæ

astruere. necesse non sit, sed leuis tantum quæ è natura contractus est, præstari debeat.

Et non obstat, quòd advocatus leuem operarum suarum culpam præstat, & non amplius, & tamen fortuitus casus in persona illius contingens illi non nocet; quominus integrum totius litis salarium laetur, l. i. §. diuus ff. de var. & extraordinar. cognition. id enim in advocato speciali quodam iure constitutum sic fuit, de quo latè inferius agemus cap. 7. atque ita, quod specialiter illius favore constitutum fuit, in damnum illius conuerti non debuit, vt conuenteretur, si ob hoc ipsum leuissimam operarum suarum culpam præstare deberet, qui ex natura contractus illa excusatur, nec ultra leuem tenetur.

33. Quia verò iudex qui per imperitiam malè iudicauit, tenetur; & quidem, quasi ex maleficio in casu isto, quando nõ dõlose sed imperitè se habuit, tenetur

• Ilex maleficijs. §. si iudex
 ff. de obligat. & action. l.
 final. ff. de var. & extraor-
 dinar. cognitionib. princ.
 instit. de obligation. quæ
 ex quasi delict. nascunt de
 quo Paris de Pur. tract. de
 syndicat. verb. iudex malè
 iudicās, & verb. licet aliās,
 proximè sequenti, latè
 Burg. de Pace in proxm.
 leg. Taur. ex nu. 164. cum
 multis sequentib. Menoch.
 de arbitr. cas. 339. Anil. in
 capit. prator. cap. 1. gloss.
 Fiel, & gloss. A las partes, Ioā.
 Segura in director. iudic.
 ecclesiast. fori. 1. part. c. 10.
 Cardin. Tusch. practicar.
 conclus. iur. tom. 4. con-
 clus. 404. num. 12. cum
 sequentib. liter. I. post om-
 nes Lusitan. Castr. in praxi
 Lusitan. libr. 5. c. 5. dubitari
 potest, an, quæ in aduoca-
 to scripsimus de reddenda
 ratione culpæ, cui imperi-
 ritia ascribitur, in iudice
 æque locum habeant, vt
 ita, non vltra leuem præ-
 stare, regulariter teneatur:
 quauis enim cum ijs in-
 ter quos iudicat, nullum
 gerat contractum, vt pro-

bat tex. in d. princ. instit.
 de obligat. quæ ex quasi,
 tamen, inter eum, & com-
 munitatem, seu principem
 à quo iudicandi munus
 suscipit certo constituto
 salario, negotium vtrius-
 que causa gestum esse, ap-
 paret, ex quo leuis culpæ
 obligatio venit, vt tradi-
 dimus sup. in aduocato, &
 alijs inter quos contractus
 geritur vtriusque causa ce-
 lebratus. Per contrarium
 verò, quòd de leuissima
 etiam culpa teneatur iu-
 dex qui in munere suo
 per imperitiam peccauit,
 illud facit, quod supra tra-
 didimus de aduocato qui
 se offert, atque quasi alijs
 peritiorum, ac valde peri-
 tum pro ferendo patrocini-
 o se se inculcat, qui etiā
 de leuissima teneatur, sicut
 & depositarius qui susci-
 piendo deposito se obtu-
 lit, secundum sententiam
 gloss. magnæ in l. contra-
 ctus ff. de reg. iur. de qua
 sup. quod iudicibus con-
 uenit qui iudicandi mu-
 neri se offerunt, & offeren-
 tes, idoneos se ad id profi-
 tentur,

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

tentur, quasi, non vulgariter, nec etiam mediocriter, sed valde eruditi in iuris ciuilibus disciplina: quae quidem alijs excellere debet, qui eiusdem disciplinae munere alijs antecedit, cuiusmodi est, qui iudicandi munus agit, ut quae aduocato desunt, ipse suppleat, quod ad officium suum pertinet, iuxta titulum C. ut quae desunt aduocat. partium iud. suppleat, ubi gloss. verb. & proferre, notat per text. ibi, quod iudex supplet de iure.

34. Ex quo colligitur, maiorem in iudice, quam in aduocato scientiam iuris desiderari: cum, quod deest in aduocato, suppleat: ad illum pertineat quod nuncupatim probat Bouadill. politic. libr. 1. c. 6. num. 21. & sequenti tom. 1. Nec scientiam tantum, sed & experientiam debet iudex habere, ut tradit Auius in capit. praetor. d. cap. 1. gloss. *fel* num. 9. An vero illiteratus qui rei iudicariae experientiam habet, ad iudicandi munus assu-

mendus potius sit, quam literatus sine experimento, disputat Simancas in director. iudic. 1. part. c. 4. per tot. ubi pro literato sine experimento questionem determinat, & bene, iuxta tradita per eum ibid. constat, itaque, eminentem iuris scientiam in iudice requiri, & qui iudicandi officium desiderat, bonum opus desiderat, iuxta illud Iosaphat Regis ad iudices quos constituerat, 2. Paralipom. c. 19. *Videte, ait, quid faciatis, non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini; & quodcumque iudicaueritis in vos redundabit; sit timor Domini vobiscum; & cum diligentia cura facite.* ubi notandum est, diligentiam in omnibus, iudicibus suis a Rege praecipiam; sed eo ipso quod huic se muneri offert aliquis, tale se habere scientiam, asserit, qualis praetense muneri conuenit: idcirco videtur, quod leuissimam etiam culpam in eo praestare debeat iudex, & ita sentiri videtur glossa vitima in princ. instit. de obligat. que

ex quasi delict. nascunt. dū ait, quòd, si iudex dubitauit circa legē Fusiam Caniniam, doriùs punietur, mitiùs verò si circa l. Gallus; error, namque, seu imperitia circa l. Gallus. ff. de liber. & posthum. etiā in nō vulgariter doctos cadit; vnde talis imperitia nō leui, sed leuissimæ culpæ ascribēda erit, iuxta Bart doctrinā in l. quod Nerua. n. 18. ad fin. ff. deposit. vbi scripsit, quòd si erratur in eo quod cōmuniter sciūt ònes, erit lata culpa, si erratur in eo quod sciunt excellētes artifices, erit leuis, si erratur in eo quod sciunt tantū excellentissimi, erit leuissima; ad hāc ergo speciē pertinet error circa d. l. Gallus, in qua excellētissimi Doctores Nostri laborauerūt, & multi etiā periculū fecerūt, atque ita, si iudicis imperitia circa illā, aut legem aliā quæ de apicibus iuris sit, punibilis est, vtique, de leuissima culpa eū teneri, fateri cogemur; quod nuncupatim probat Burgēf. d. proæm. l. Taur. nu. 171.

35. Contrarium verò, nempe, non teneri iudicē de leuissima culpa, tradit Paris. de Put. d. verb. Iudex malè iudicans num. 9. & quòd Nostri ita vno ore scribunt, ex Bald. in c. 1. §. iudices nu. 1 de pace tenēd. in vsib. feudor refert Menoch. d. cas. 339. nu. 21. post eum Ioan. Segura in director. iudic. ecclesiastici fori 1 part. c. 10. nu. 9. in fin. Et in animæ iudicio hanc sentētiam secutus Nauar. ab eo citatus conf. 4. de vsur. lib. 5. tenet Villalob. in summ. tract. 3. difficult. 10 nu. 3. vbi ait, quòd non est condemnandus iudex, qui errat in iuris subtilitatibus, & probat Burg. d. proæm. nu. 173. vbi nō tantum à leuissima, sed & à leui etiam culpa iudicem excusat in animæ iudicio, & ita communem sententiam esse refert, quam probat, & intelligit num. sequenti, etiam in casu quo iudex iudicandi munus petierit, dum tamen iuris peritus, & iudicandis causis sit aptus.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

Et sanè sententia ista, amplectenda est, contraria, namque, nimis iudicem arctaret, ex eaquè sequeretur, ad iudicandi munus assumi nō debere per principē, aut magistratus penes quos huius rei potestas residet, nisi qui iuris scientiā excellentissimè callerent, quod paucis datum est; atque ita eueniret, vt, cum messis quidem multa sit, operarij pauci inuenirentur; & ideo nec principis, nec maiorū magistratuū, quibus creandorum iudiciū potestas inest, ea intelligitur esse mens, vt iudicario muneri non præficiantur, nisi qui excellentissimè iuris periti sint, sed quòd excellentis viri peritia, quæ leuè culpam amouet, illorū voto satisfiat. Et nō obstat, quòd, qui se offert muneri, leuissimam quoque præstare tenetur, vt diximus sup. circa aduocatum ex Bart. sententia d. l. quod Nerua nu. 32. etenim differentie ratio, inter iudicem, & aduocatum qui se offert, stat in eo, quòd aduocatus clientulo

se offert director, & immediate, atque ideo de leuissima illi tenetur, cui se obtulit, & imperitia sua damnum intulit, vt in depositario se offerente dictum est supra ex communi sententia; at verò iudex cum se offert (quod ab illis longe abesse debuit, cum inuiti potius, non ambientes ad rempublicam assumi debeant, vt dicere solebat Alex. Seuer. Ælio Lâprid. teste in vita illius, quem retulit Segur d. director iudic. i. part. c. 7. in fin. vbi etiam ex D. Bernard lib. 4. ad Eugen. col. 4. scripsit, nō volentes, nec currentes assumi debere, sed cunctātes, & renuentes.) non se offert partibus, sed principi, & ijs quibus ab eo eligendi iudicis data est potestas; atque ita iudices non ita arctè tenetur ijs, quibus culpa, imperitiæque sua nocuerunt, vt etiam leuissimam præstare teneantur, quam nec illis promiserunt, nec promouentibus se attentæ eorum mente, vt sup. perpendimus.

36. Est & alia in proposito differentia inter iudicem, & aduocatum; quia aduocatus, cum propter culpam tenetur, totum quod illa damnum intulit, resarcire clientulo tenetur; iudex verò non sic in foro externo, sed satisfacit ad arbitrium magistratus cuius de ea re notio est, qui aliquando totum resarciri damnum, iubebit, aliquando partem, prout a equitate suggerente arbitrabitur, culpæ qualitate inspecta, ad quod pertinet sententia gloss. final. in principio instit. de obligation. quæ ex quasi delict. nascunt secundum quam iudex propter imperitiam, durius, aut mitius punitur, inspecta, scilicet, decisione iuris circa quam errauit, si dubia erat, aut clara. Et differentie ratio inter iudicem, & aduocatum est, quia aduocati obligatio culpa illius contingens, è contractu descendit qui inter eum, & clientulum intelligitur celebrari proferendo patrocinio, atque

ideo damnum culpa sua illatum quam ex natura contractus præstare debet, qualecunque illud sit, ex eodem contractu resarcire debet; at verò iudex pro damno illato imperitia sua, non tenetur ex contractu, aut quasi contractu, qui cum litigatoribus coram se nec contrahit, nec quasi contrahere censetur; & quia dolo non peccauit, ex quasi maleficio tenetur, l. final. ff. de var. & extraordinar. cognition. & in d. princip. instit. de obligat. quæ ex quasi delict. & quia ex quasi delicto tenetur, ordinaria pena statuta illi non est, sed superioris arbitrio punitur, & quod soluit loco pæ næ cedit, vt præcitata iura probant. Hinc etiam venit, quòd si eam ob causam cum iudice actum non est, in heredem illius pæ nalis actio, seu vt pæ nalis reputata non competit, vt a duersus Iulianum Vlpiani. & Iuriscōsulti alij magis probauerunt. Iulianus autem. ff. de iudic. cum tam. et si p.

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

damno culpa illato, cū aduocato actio expta nō sit, quia nō pænalis, sed cōventionalis reputatur tanquā ex cōtractu descendens, in hæredes illius cōpetat, nec in persona illorū mutatur l. 2. §. ex his ff. de verbor. obligat. & in rubr. & nigr. C. vt actio ab hæred. & cōtra hæred. incip. cū alijs.

37. Ex supradictis, itaque, apparet, aduocatū errore suo grauius prægrauari, quā iudicem. Sed qui in exteriori iudicio sic grauatur, in interiori, puto, releuandū vt in illo culpæ causa non maneat obligatus, etiā si talis sit, quæ obliget exteriūs iuxta supradicta, dū de cōtraria cliētuli voluntate illi nō constet. Moueor, quia in ferēdo pro illo patrociniō, amici officiū gessit. l. 1. versic. Postulare ff. de postulad. vnde nō temere creditur, noxā culpæ causa sine dolo cōmissam in eo quod amicè agere intendebat, ab amico liberaliter illi remitti, quādo nec extra iudicialiter, quod facere illi liberum, & facile

erat, interpellauit eum. Id què potissimum inspecta qualitate personæ præsumendum in dubio erit.

38. Sed & in hoc meliōrē esse iudicis conditionē ex eo videtur, quia iudex qui per imprudentiā peccat, ex quasi maleficio tenetur, & quod eo nomine soluere, à superiore magistratu iubetur, pænæ loco est, vt dictū est sup. & probat tex. in d. l. final. ff. de var. & extraordin. cognit. & in d. princip. instit. de obligat. quæ ex quasi delict. vtrobique in fine ibi, *in quantum de care aquum religioni iudicantis videbitur, panam sustinebit*, quæ verba futuri temporis sunt, idcirco pænā ferendæ sententiæ important, vt pluribus citatis tradit Tiraq. in l. si vnquā verb. reuertatur. nu. 39 C. de reuocand. donation. vbi de hoc latissimè egit; quo casu antè iudicis sententiam in foro animæ pænā non debetur, vt pro certo ponit Alphons. à Castro de potest. leg. pænal. lib. 2. c. 2. vbi latè profequitur,

cur, & ex communi tradit
Suar. de legib. lib. 5. c. 6. nu.
11. quinimò etiã in penã la-
tã sententiã, seu ipso iure
à lege statuta idẽ cõmuni-
ter tenetur, vt tradit Cou.
de sponsal. 2. part. c. 6. §. 8:
nu. 10 Nauar. in manual. c.
23. num. 66. in princip. &
esse cõmunem inter om-
nes vtriusque iuris Inter-
pretes, ac Theologos, can-
dem secutus tradit Azor.
lib. 5. moral. institution. c.
7. post princip. 1. part.

39. Verũm, in casu de
quo agimus contritiũ est
tenendũ, quia in illo penã
iudicis pro satisfactio-
damni est, quod culpa sua
intulit parti, vnde, quando
culpa talis est, pro qua se-
cundũ leges huic penã sit
obnoxius, quia lex iusta
quã in veritate nititur, vt
euenit in ista, de qua agi-
mus, in foro quoque ani-
mã locũ sibi vendicat, eo
ipso quò iudex propter dã-
num culpa sua illatũ parti
lesẽ in exteriori iudicio se-
cundũ legẽ tenetur, in in-
teriori quòq; manet obli-
gatus antequã satisfactio

damni ab illo exigatur, vel
in penã cõdemnetur, quã
loco illius subrogata est.
Nec quidẽ amicitie ratio
militat in aduocato quia
amici officiũ gerit, ex quo
volũtatis cõiectura pro eo
oritur ad excusationẽ il-
lius, quandiu de contraria
amicie patris voluntate nõ
constat, vt tradidimus, in
iudice locum habet.

40. Adde tamẽ, quòd ali-
quãdo iudex qui per igno-
rantia iuris malẽ iudica-
uit, ita vt leuẽ in hoc culpã
cõtraxerit, in foro animã
de illa nõ tenetur, quod in
eo qui ad iudicãdi munus
assumptus est inuitus, tra-
didit Petr. de Bellapertica
in auth. hodie. C. de iudic.
quã refert, & sequitur ibi
Cyn. logẽ aliter tradens in
illo qui volũtariẽ promo-
uetur, sicut hodie, inquit,
faciunt, de quo ait, quòd si
propter impetitiã malẽ iu-
dicat, fortiter peccat, &
Paul. de Cast. d. auth. hodie
n. 2. Petr. & Cyn. relatis idẽ
prebat. ampliatq; in eo, qui
et si volũtariẽ munº suscipit
de partiũ tamẽ cõsẽsu susci-
pit, vt &

Director. Aduoc. & de priuileg. eor.

vt & is in foro animæ non teneatur nisi de dolo, argum. l. i. ff. si mensor. fals. mod. dixer. quod dicit notandum pro arbitris, & arbitratoribus partium voluntate electis, vt litem suam non faciant, si malè iudicant, nisi dolosè ita faciant, intelligendus est verò, dolo facere, qui lata culpa facit, iuxta tex. quem allegat in d. l. i. § hæc actio, versic. Lata culpa.

41. Vltimò pro complemento eorum quæ de aduocato qui in culpa fuit, dicta sunt, notandum est, cum intra triduum errorem suum posse corrigere, secundum Dyn. tractat. de prescription. nu. 4. versic. Prescriptio est trium dierum, vbi hoc ita tradidit

per tex. quem allegat, in l. final. C. de error aduocat. Apud nos verò, postquam acta in iudicio sunt exhibita, non licet aduocato quicquam addere, aut corrigere absque iudicis licentia; quam ille ramen semper elargitur, quandiu res est integra; & ita apud nos praxis obseruat deducta ex Ordin. lib. i. titul. 48. § 14. Legitimum autem aduocati impedimentum iustam inducit pro clientulo suo excusationem & eam ob causam terminus reformatur, vt ex Federic. de Sen. cons. 114. Super puncto, in princip. tradit Tusch. practic. conclusion. iur. com. i. conclus. 231. in princip. sub liter. A.

CAP. SEXTI

S V M M A R I A.

1. Duocato salarium patrocinijs sui iuste debetur, & a clientulo exigi potest.
2. Aduocato an stipendium debeat pro consilio praestito absque presenti studij labore, traditur; & contraria opinioniones bimembri distinctione concordantur.
3. Aduocati qua actione, & remedio iuris salaria sibi debita petere possunt.
4. Aduocatus gratis pauperi patrocinari tenetur. Idem in indice traditur, notario, procuratore, & medico, quod gratis pauperibus ministeria sua exhibere teneantur. Et nu. 7.
5. An aduocato in causa pauperis de publico salarijs dandum sit, & de consuetudine aliquarum gentium.
6. Pauperi, quando pro eo iuste litis praesumptio adest, praestanda sunt alimēta, atque etiam litis expensa ab aduersario. Non tamen in praxi receptum id est.
7. Quando aduocatus sub reatu mortalis culpa gratis pauperi patrocinari debeat. Et de copiosa apud Deum mercede patrocinantis pauperi absque pecuniario quaestu.
8. Si dives, & pauper aduocatum simul conueniant patrocinijs ferendi causa, praefertendus est pauper.
9. Clientulus cui aduocatus patrocinijs gratis impendit, an praestiti sibi patrocinijs salarium ab aduersario in causa victo exigere queat.
10. Aduocatus causam suam per se in iudicio defendens, an patrocinijs salarium ab aduersario in litis expensis condemnato habere debeat.
11. Gratuito aduocati patrocinijs utens in causa quam vicit, salarium illius ab aduersario exigere

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

exigere nequit in foro conscientia, nec exactum retinere.

12. An clientulus qui salario debito aduocatum suum fraudauit, exigere illud possit in

calculo expensarum.

13. Aduocato an totius litis salarium debeat, illa finita per amicabilem partium transactionem.

CAP. VI.

De salarijs aduocatorum, quòd iustè debeantur. Et an à paupere.

1. **I**nter alia quæ ad aduocatum cum clientulo suo pertinent, præcipua de salario inuestigatio est, de quo, quia circà multa versatur, longa se offert ad vtrumque forù disputatio. Antequàm, ut certù & indubitabile præmittitur aduocationis salariù à clientulo iustè deberi, ab eoquò exigi posse, ut probat Decian. in Apolog. pro Iurisprudencib. c. 22. titul de offic. consulencis, à num. 152. & pluribus citatis tradit Tiraq. de nobilit. c. 39. à num. 27. cum sequentib. & conueniunt omnes Iuristæ, & Theologi, probat Scholasticorum

Princeps 2.2. quæst. 71. art. 4. in corpore, vbi idem tradit in medico, opè ferente ad sanandum, & alijs similibus personis, dum tamen moderatè accipiant, considerata conditione personarum, & negotiorum, & laboris, & cõsuetudine patriæ. Et etiam salarium nõ conuentum debetur aduocato; quod ut speciale in illo, ex communi alijs citatis tradit Mastrill. de magistratib. libr. 1. c. 21. nu. 101. 1. part. & solo Federic. de Sen. ad hoc citatõ conf. 218 in princip. versic. Non obstat quod de aduocato, tradit Card. Tuschus præcticar. conclus. iur. tom. 1. concius. 230. sub lit. A. Et

• adeò quidem aduocato patrocinijs sui salarium debetur, vt nec vasallus pro domino gratis aduocare teneatur, sicut non tenetur personalia alia munera cū sumptu, vel etiam sine sumptu subire, nisi ad id ex pacto, aut aliunde sit obligatus, vt tradit Innoc. in c. sicut. 2. nu. 2. de iure iurād. & illo citato, in rege loquens idē tradit Paris. de Put. de syndicat. verb. potestas cū esset, nu. 3. Et licet, iustū consiliū vendere, & operas suas, vt per eum ibidē nu. preced. de quo D. August. in epist. 54. ad Macedonium, cuius verba sūt in e. non licet. 11. quæst. 3. *Non licet, inquit, iudici vendere iustum iudicium, etsi liceat aduocato, vendere iustum patrociniū, & iuriconsulto relictum consiliū,* idem habetur in cap. non sanē 14. quæst. 5.

2. Scripsit tamen gloss. d. c. non licet, quòd si sine labore aduocatus potest dare consiliū nō reuoluendō libros, nec laborando in perlegēdis allegationibus,

tunc gratis tenetur subuenire, sed Specul. lib. 1. de salarijs, titul. de salario aduocatorum, nu. 1. contrarium magis probat, idquē constanter affirmat Ioā. Andr. in addition. ad eum ibid. verb. labore, quē refert, & indubitāter sequitur Caccialup. de aduocat. quæst. 1. nu. 8. & post alios ab eo citatos Tiraq. de nobilit. c. 29. nu. 32 & sequenti, Petr. Rebuf. de priuileg. scholar. priuileg. 46. vbi refert Archid. in d. cap. non licet, & Specul. loco citato tenentes contra gloss. contra quā tenent etiam Didac. Perez in l. 2. titul. 19. lib. 2. Ordin. versicul. Aduocatus prætereā non debet à clientulis suis, prope fin. Suar. de Paz in praxi annotat. 5. num. 49. Azeued. l. 21. num. 6. titul. 16. lib. 2. nou. recopilat. Decian. d. titul. de offic. consulentis num. final. vbi alios citat tenentes contra gloss. contra quam, inquit, communem sententiam stare, & post eos Bouadill. politic. lib. 3. c. 14. num. 68. tom. 1.

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

vbi gloss. illam communit-
ter esse reprobata[m], asse-
ruit; contra quam tenent
etiam Cened. ad decretū
collectan. 28. nu. 20. Ste-
phan. Gratian. discepta-
tion. forens. c. 39. nu. 16. &
sequēri, tom. I. & his relatis
Emman. Barbof. ad Ord.
Reg. lib. I. titul. 48. §. 27. n.
6. & vltra eos Cald. in re-
liction. l. vnic. C. ex delict.
defunct. 5. patt. nu. 28. ver-
ba autem Ioan. And. hæc
sunt, *Ex hac ratione sequitur,*
quòd ego, qui vltra quinquaginta annos laboraui in studio,
per quod cum modico nunc la-
bore studij presentis quarentē
expedio, ero deterioris condi-
tionis, quàm qui parū labora-
uit in studio, & modicum pro-
uectus, habet nunc, ut respon-
deat, laborare. Quare constan-
ter dico, in his nō solū presētis,
sed, & præteriti laboris rationē
habendam.

Mihi videtur, quòd
vtraque opinio distinctio-
ne cōcordetur, vt, scilicet,
glossæ opinio locum ha-
beat, quādo consiliū quòd
à iurisperito petitur, secū-
dūm subiectam illius ma-

teriam tale est, vt sola ra-
tione naturali, semota etiā
civilis iuris disciplina, à
quoquam etiam illiterato
cōparari possit, videlicet,
si quærat rusticus, rem su-
am quam alteri commo-
dauit, in iudicio repetete
possit ab eo, aut ab heredi-
bus illius, item si duobus,
aut tribus testibus contra-
ctum probare possit, & sic
de alijs, quæ absque vlllo
vnquam iuris studio, nec
præterito, nec præsentis,
etiā illiteratis innotescunt;
de his enim consultus ad-
uocatus gratis respondere
tenebitur, non magis, quā
si à forensi interrogaretur
de loco iudicij, aut de iu-
dicis domo. Contraria ve-
rò opinio procedat, quan-
do consilium tale est, quòd,
etsi præsens studium pro
responsione non requirat,
præteritum tamē pro ma-
teria sua requirit, quia
absque iuris studio com-
parari non potuisset; in
hoc enim casu rectum cō-
siliū vendere, licebit ad-
uocato, quanuis de præ-
senti, quia in pròptu habet,

positam quæstionem decidendam, cum illa antea ad discendo perlegerat, sumptusque fecerat, & magnopere laboraret propter quod gratis consulere non teneatur, imo salarium ei debet elargiri, licet nullus inconsulendo labor insit, quia sufficit antractus labor, & studiorum sumptus, & ita potest procedere prima opinio, licet illam ut magis communem omnes indistincte admittant, & ultra supra relatos eandem opinionem tenuit Archidiacon. & omnes in d. cap. non licet, Frācis. de Imol. in cap. cum ab omni n. 17. de vit. & honest. Cleric. Ann in rubr. de Magistr. num. 28. Ias in §. sed ista quidem num. 113. Inst. de action & etiā apud Theologos admittitur, ex Antonin. 3. p. tit. 6. cap. 2 §. 4. Soto de iust. & iur. lib. 5. quæst. 8. art. 4. pro quibus est text. in cap. sane. 1. quæst. 5. cap. 1. §. nec etiam. de foro com. petit. libr. 6. leg. sumptus. ff. de pact. l. 1. §. in honorarijs. ff. de var. & extraord. cog. leg. vnic. C. de suffrag. D.

Thom. 2. 2. quæst. 71. art. 4. Nauar. in Manual. cap. 2 §. nu. 30. Quod in aduocatis Ecclesie. & Reip. similiter locum obtinet, gloss. vltim. & ibidem Abb in cap. breui. d. iur. iuran. Menoch. lib. 2. de arbitrat. casu 494. n. 83. Aduocati quæ actione & quoquo iuris remedio possint sibi debitum salarium in iudicio consequi. Distingue, quando inter aduocatum conuenit & Clientulum de certo salario, pro causæ & litis defensione, & patrocinio præstando, tunc enim vel poterit intentare actionem extra stipulatū, ex textu in l. salarium. iuncta gloss. ff. mandat. l. 1. C. cod. tit. vel extraordinarium iuris remedium implorato iudicis officio ad mercedem soluendam, & promissum sibi salarium condonandū, ut in l. 1. §. in honorarijs ff. de varijs, & extraord. cog. nit. Si vero nulla interfuit conuentio pro salario essū dendo: tunc eadem actio extraordinaria cōpetit, de qua in d. leg. 1. §. in honorarijs. & in §. medicorum. leg.

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

ambitiosa § ad idem. ff de
Secur ab ordin. faciend vel
etiam propter operas quas
aduocatus exhibuit in cau
se defensione, conducti ac
tio potuit competere, cum
sit actio quæ propter labo
rem assiduum quo perpen
si aduocati Clientuli sui
patres gerunt laboris actio
dicatur, leg. sed addes §. fin.
ff. locat juncta l qui operas
ff. eodē tit. Rotagen. decis.
155. per totam, vel etiam ne
gotij gesti contraria actio
ne poterit experiri, argum.
leg 2 ff de neg. gest. & eorū
que Cuiac obseruat. lib. 11.
cap. 9. Rebus. de except. n.
606. Petrus Gregor. Syntag
mat. iurif. lib. 29. cap. 2. n. 6.

Ultra quæ existimarem
non inutiliter posse inten
tari actio de dolo pro sala
rio consequēdo, quia cum
in hoc casu potius resultat
innominatus contractus, fa
cio vt des, in tali contractu
tantum de dolo actio com
petit ex l. naturalis, § quod
si faciē ff. de præscript. ver
bor. non enim dolo carēt
clientulus qui soluere recu
sit aduocato iustam merce

dem, & debitum salarium
aduocationis suæ & post se
catum implementū ex par
te sua faciunt, qua Cuiac.
lib 2 obseruet, cap. 18. Cal
deir lib. 4. variat. cap. 1 nu.
5 Fab lib 16 coniectura 18.
& decad. 18. err. 6 Gaspar ad
eūdem Fabium lib. 1. tract.
25. quæst. 6. & 7.

4. Aduocati, pauperibus
inopia, quæ laborantibus
gratis patrocinium præsta
re debent, notauit Bald. per
textū ibi in l. si furiosi. C.
de nupt & in Auth genera
liter colum. 5. C. de episcop
& cleric. Ia. in § sed ista qui
dem, num. 55. Inst. de actio
nib, vbi n. 16. idem ampliet
ad notarium, vt non reci
piat salarium quādo instru
mentum facit de aliquo ac
tu, vel contractu pauperis
sequitur Roman. in l si ve
ro. §. de viro. ff. solut matrim
mon pro quibus est text. in
l. tam demēsis. C. de episc.
Audientia. bi gloss finalis.
eandem opinionem admit
tit Couar. practica. ū quæst.
cap. 16. à n. 4 & lib. 3 variat.
cap. 14 num 1. Menoch. de
arbitrar. lib. 2. casu 369. n. 3.

Myfinger. centur. 3. obseruat 32. & iam antea cautum erat, vt causarum patroni sine mercede, aut muneribus causis adessent, vt scripsit Alexand. ab Alexand. lib. 3. dierum Genial. cap. 5. ita à Nerone constitutum fuisse quia aduocationis officium publicū est, & eam ob causam adiuuentum, vt ijs succurratur qui ius suum tueri & causā dicere ignorāt; itē quia vt inquit Bald. in d. l. si furiosi C. de nupt. nu. 4. paupertas est magna afflictio, & afflictio non est danda afflictio, & ita aduocati, iudices, & notarij in causis pauperum non debent vllam recipere mercedē, Authent. de iudicibus §. ne autem. col. Authent. de mandat. princip. §. sit tibi quoq; tertium studium col.

5. Licet dubium sit an in causa pauperis salariū præstandū sit aduocato de publico, & secundum ius commune ita constitutum esset, vt de publico aduocato salariū elargiretur propter causam pauperis quā egit, & defendit, de quo po-

tius consulere infra citatos Doctores, hodie vero iam in desuetudinem abiit constitutio hæc, vt de iure Regio nullum salariū de publico aduocato præstetur pauperis causam moderanti, sed ex ipsius sumptibus ei satisfaciendum sit, & de suo soluant, illo verò sic; expedit autem, vt qui de suo soluere possunt litis expensas, de suo soluant, vt eorum saltem timore ab iniustis litibus homines cohibeantur c. finem litibus extra de dolo, & contumac. leg. cum quem temere ff. de iud. cū alijs, de quibus Beninc. d. speciali i. num. 24. At verò qui non habet vnde soluat & hoc, & illo indiget pro causa agenda, aut defendenda; & ideo vtrumque Princeps dare debet tanquam necessariū antecedēs ad iustitiam pauperi administrandam, quod illius munus est, ex regul. d. l. 2. cum concordantibus.

6. Apud nos tamen, vt dixi, in vsu non est, vt salaria de publico dentur aduocatis pro patrocinijs ferendo

Director. advocat. & de preuileg. eor.

pauperibus. Aliquando tamen litis expensæ, atque etiam alimenta à colicigatore pauperi præstantur dum ipsa pendet, quando, scilicet, iustæ causæ pro paupere præsumptio ad:st secundum specul. lib. 4. tit. de Inquisitione. §. ult. num. 2. argumento text. in l. final. C. de ordin. cognition. & l. si instituta. §. de inofficioso ff. de inoffic. testam. cū alijs ab eo ibidem citatis, cuius dictum sanctum vocat Rip. in l. 2. num. 4. ff. de re iudic. & sequitur Felin. in c. si quis testium num. 9. versicul. secundus casus, de testib. qui bonæ præsumptionis pro paupere exemplum ad hoc ponunt in sententia pro eo lata a qua est appellatum, eandem opinionem vt de iure verā probat Conar. pract. ca. 6. num. 5. securus Guid. pap. quæst. 561. ab eo relatum, & seruandam fore, scripsit, vbi, perpenso statu licis, & causæ, constaret aliqua non leuis præsumptio pro iure actoris pauperis, tamen si fateatur, se nunquam illam in praxi

receptam vidisse, quod & ipsam asseuerat Boer. ab eo item relatus decis. 303. colum. 2. num. 4. & noster Valasc. cons. 1. num. 9. tomo 1. qui prædictam sententiam non probat ibid. in versicul. Nec existimo, præterquam in casu d. l. si instituta. §. de inofficioso, & alijs consular, quod Rex adeatur, subdens, quod aliquando vidit impetratū, Surd. verò tract. de aliment. tit. 1. q. 120. quæstionē pro vtraque parte disputat, & in illa affirmatiuam probat sententiam multis pro ea adductis ex num. 7 cum sequentibus, nouissimè sequitur Lusitanus noster Mendes à Castro, præcipuè quando lis est inter eos quibus aliàs de iure naturæ alimenta debentur, & pro acto ad est aliqua præsumptio iustitiæ, in praxi Lusitani. lib. 1. cap. 4. num. 1. vbi sententiam nostram sic ceteruissè, testatur, refertque, apud alios idem seruati. Sed tamen Surd. loco citato nume. 14. prædictam sententiam succinctè loquens multum re

stringit ad casum, scilicet, quo pauper peteret, vel vni uersam hæreditatem, vel maiorem partem, secus, inquit, si personali actione ex petiretur pro aliquo suo credito, vel pro aliqua re singulari, quam prætendat suam, cæterum, & in his casibus cum pro paupere iustæ litis præsumptio adest, vtgent fundamenta per eundem adducta pro priori sententia.

7. Quia veró, nec semper, nec secure, pauperi litiganti subuenitur, prædicta sententia præsertim, quòd quicquid de iure sit, in praxi non est recepta, vt supra citati Doctor. attestantur, non potest illa aduocatus excusari á gratuito patrocinio in causa pauperis qui non habet vnde litis expensas soluat. Quare, iuxta communem sententiam, quam supra retulimus, præstandu gratis ab illo erit, quod ex D. Thom. d. quæst. 71. art. 1. in corpore, intelligit Caietan. ibidem, cum pauper patrocinio tali, pro se alendo extremè eget, & ex

plicat Couart. dist. cap. 6. num. 4. subdit veró dist. num. 4. in fin. quòd & grauis necessitas litigantis, & aduocati possibilitas ad hoc eum obligant sub reatu mortalis culpæ, secundum Syluestr. verb. aduocatus, quæst. 28. & Sor. optimè explicantem, de iustit. & iute libro 5. quæst. 8. artic. 1. ab eo relatos, idem tenet Bartholom. de Medina in instruct. confessor. cap. 16. §. 4. in fin. Emman. Rodrig. in summ. 1. part. capit. 4. conclus. 6. nouissimè Pedro de Ledesma in summa 2. part. tract. 8. capit. 26. conclus. 1. vbi in versicul. Digo lo segundo, ne dum in extrema, & graui, sed in communi etiam pauperis necessitate, idem probat ex communi Thomistarum sententia contra Caietanum. Quod veró in aduocato D. Thom. docuit, in medico æquè tradidit ibidem ad pauperum curationem; & in similibus alijs obseruandum idem erit. Et hæc quidem sententia tenenda omnino est, vt vera, commu-

nis, & pio, quam qui ample
ctitur, & opere complet, &
si nullam à paupere, cui la-
borem suum impedit, mer-
cedem recipiat, copiosam
tamen à patre pauperū spe-
rare confidenter, ac merito
debet, iuxta illud Prouerb.
19 *Faneratur Domino qui mi-
seretur pauperis, & uicissitudi-
nem suam reddet ei* Nec qui
dem alterius, quàm ipsius
Domini uerbum illud est:
*Amē dico uobis, quādiu fecistis
uni ex his fratribus meis mi-
nimis, mihi fecistis.* Matth. 25.
Igitur non pigeat. pauperē
patrocinio, & proprio labo-
re gratis iuare, quando,
quod illi fit, acceptum sibi
refert, qui centuplum red-
dit, & ideo, non ex tristitia,
aut ex necessitate causam
pauperis agat, quia sine pe-
cuniario salario agit, id est,
non inuitus, ac iudicis ius-
su impulsus, sed gaudēs Dei
spiritu ductus; *Hilarem enim
datorem diligit Deus,* 2. ad Co-
rinth. c. 9. & ad Roman. 12.
Qui miseretur in hilaritate.
8. Scante autem prædicta
sententia uenit, quod, si pa-
trocinij præstandi causa ad

uocatum cōueniant simul
diues soluere paratus, & pau-
per extremē indigens qui
non habet unde soluat, di-
misso diuite pauperem sub
patrocinio suo suscipere te-
nebitur, tum, quia diues ab
vno repulsus facilē alium
inueniet, qui suscipiat, aut
etiam multos inueniet se il-
li offerentes, pauper uerō
non habet subleuātem se,
tum, quia aduocatus vno
vinculo tenetur diuiti pa-
trocinium illius efflagitan-
ti, quod ad ius ciuile perti-
net, quia, scilicet, publicum
officiū gerit, ut sup capit.
præcedente tradidimus, at
uero pauperi & hoc, & ar-
tiori etiam vinculo alio ob-
strictus est, quod ad natura-
le ius pertinet, secundum
quod extremē indigētibus
subuenire tenemur, & duo
vincula fortius ligāt, quàm
vnum, præterquam quod
hoc, vltimum legitimā præ-
bet excusationis causam ad
diuitem dimittēdum. Hoc
autem accipiendum sem-
per sic est, quando utriusq;
causa iusta apparet secun-
dum ea quæ ab vnoquoq;

proponuntur, si enim causa aliter eorum iniusta appareat, etiam si pauperissimus ille sit, dimittendus erit admissio diuite, iuxta illud Exod. 23. *Pauperis quoque non misereberis in iudicio, & Leuit. 19. Non consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis: iuste iudica proximo tuo.*

9. Cum autem pauperi patrociniū gratis sit impendendum, iuxta prædictam sententiam, si causæ victor pauper ipse euadat, dubium erit, an salariū, quod alias, patrono soluentium erat, ab aduersario cum aliis litis expensis, quibus est multatus, exigere possit. Quam quæstionem disputat late Cueva decis. Aragon. 14 à num 4 cum multis sequentibus, tom 1. vbi variè distinguit, & subdistinguit, & pulcherrimam vocat Beninc. tract. de pauper. quæst. 7. specialiter in iudic. vbi ex num 20. cum sequentibus duas adducit in illa sententias, ac tandem num. 28. communem Doctor. resolutionem, qui distinguunt

inter eum qui gratis clientela suo patrociniatur animo donandi, & illum qui remunerandi præteriti beneficii, aut futuri animo, & causa, patrociniij sui salariū non recipit, vt primo casu victor à victo patrociniij præstiti salariū repetere non possit, secundo verò sic; & ita distinguit Specul. lib. 2. titul. de expens. §. fin. num. 8. Rot. decis 535. aliàs 38. sub titulo de sentent. & re iudicat. in antiquis, & rursus de cis. §. titul. de procuratorib. num. 2. & omnes communiter, tam iuris ciuilibus, quàm pontificij Doctores, secundum Boer. qui illos retulit, & secutus est decis. 210 num. final.

10. Ex qua communi sententia, & resolutione inferitur, aduocatum qui per se ipsum suam propriam causam defendit, patrociniij sui salariū ab aduersario in expensis condemnato habere non posse, quod in terminis probauit Rot. in antiquis decis. 41 aliàs 533. & tenent Bart. & alij in l. stipulatus. ff. de fideiussor. Bald.

Director. advocat. & de priuileg. eor.

in l'fin. numer. penult. C. de
fruct. & lit. expens. vbi glos.
verb. cum quidam, quam
ad hoc communiter indu-
cunt Doctor. secundū Gail.
lib. 1. obseruat. 151. num. 16.
Canonistæ in c. finem liti-
bus de dolo, & contum. &
pluribus citatis comunē
tradit, & sequitur Cueva d.
decis. 14. num. 1. cum duo-
bus sequentibus, Boer. d. de
cis. 210. num. 3. vbi ex com-
muni sententiā limitat in-
aduocato, qui causam pro-
prium conduxit, petere po-
stulationis suæ salarium tan-
quā interesse, & damnū,
quia in alijs causis non po-
tuit interesse, & ita pluri-
bus citatis tradit Bouadilla
in polit. lib. 5. cap. 2. nu. 104.
tom 2. Pet. Barbof. in l. cum
qui temere, in princip. nu.
261 ff. de iudic atque eo, &
alijs citatis, Eman. Barbof.
ad Ord. Reg. lib. 1. tituli 48.
§. 27. nume. 91 & rursus tit.
91. num. 4. cod. lib. Quod
nec in casu isto probat Bal-
das d. l. final. num. penult.
ex eo, quia tale damnū, li-
tis damnū non est, cui
respondet Gail. d. obseruat.

151. num. 18. Apud nos vero
hoc in vsu non est, sed ad-
uocato in propria sua cau-
sa coram iudice, & in actis
postulanri consueta aliās sa-
laria taxantur, illaq; ab ad-
uersario victo recipit: for-
tassis, praxis hæc inde fluit,
quia in hoc Regno aduoca-
tus alium constituit, qui in
causa propria pro se postu-
let; cui huius rei causa acta
processus, exhibentur; atq;
ita constitutus ab eo aduo-
cati nomen geret in causa,
quanuis is ad quem illa per-
tinet, in actis scribat, ac pro
se coram iudice postulet,
quod illi non prohibetur.
Nec sanē credo, quod pra-
xis ista, vndecunque illa ef-
fluxerit, aliena sit à iure, eū
aliās, stante communi præ-
dicta sententiā, qui iniustā
mouit, sustinuitue litem, vn-
de meruit in expensis con-
demnari, commodum re-
portaret ex iusto labore vin-
centis, laborque ipse, qui
pecunia æstimabilis est, si-
ne mercede maneret; diuer-
sæque est ratio in casu isto,
ac in illo, in quo litigator
gratuitum habuit aduoca-
tum.

tum; in illo enim qui uicit, nec de suo expēdit pro patrociniō sibi præstito, ut proponitur, nec in præstando laborem impendit, unde nulla subest causa, qua taxatum aliàs patrono salarium, quasi litis expensas exigere sibi ab aduersario possit; quod in aduocato propriam causam agitante longè aliter se habet, qui, et si de suo non expēdat, pro patrociniō litis, suum tamē in illud laborem impēdit, qui quasi litis expensa à se facta, iustam exigendī iusti salarij causā præbet, quod ut iure uerius probat Valasc. noster cons. 25. num. pe nult tom 1. ubi nu. sequenti subdit quod in hoc Regno sumus extra dubium propositæ quæstionis, propterea quod aduocatus per se causam propriam nō defendit, sed per alium id exequi iubetur. Quod tamen cautè est accipiendum, ne, dum hac ratione præsentis casus dubium euitamus, in præcedentem incidamus, quo patrocinijs salarium inter litis expensas nō nume-

ratur, quando gratuito illud præstatur; quod inter muneris istius consocios, collegas qui urbane fieri consuevit.

11. Infertur secundo, cum qui gratuito aduocati patrociniō in causa quam uicit fructus est, salarium aduocato taxatum, in foro animæ ab aduersario in expensis condemnato exigere non posse, nec exactum, quia forte ille de hoc ignarus non exceptit, posse retinere, cum enim illud expensarum condemnatione nō comprehendatur, quia a uictore expensum non fuit, nec ideo illi debeat, iuxta communem sententiam, uirtute rei iudicatæ exigere nequit, nec retinere, quod iudicatum illi reuera non extat. Quod si dicatur, uictorem maiora alia detrimenta pati in ipsa iniustæ sibi motæ litis prosecutione, ideo aduocati salarium in casu predicto aliàs sibi non debitum, exigere, & retinere posse, respondeo, hoc causam compensationis respicere, qua uti quis

quisque potest in animæ iudicio seruatis seruandis; atque ideirco, nõ magis præsentem casum id exonera- re, quàm si ab aduersario, qui cætum dare damnatus est plus exigeret virtute rei iudicatæ, quia fortè in illum latuit, legitimæ compensa- tionis intuitu.

12. Maior dubitatio est, an etiam locū hoc habeat quando aduocato salarium solutum non fuit, non quia gratis patrocinaus est, sed quia clientulus ingratus; post causæ victoriam adep- tam salario debito, & in pro- gressu litis asseueranter, prout moris est, promif- so fraudauit eum; quod non pauci faciunt inique, & cum animæ suæ detri- mento non patuo, & si id parui pendentes, in hoc er- go casu videtur dicendum idem, quod in præcedente, & multo magis, quia debi- tum salarium non soluens, quasi solutum ab aduersa- rio repetit, dolose sic erga utrumque agens. Sed con- trarium est tenendum in casu isto, quia in eo aduoca-

tus gratuito non est patro- cinatus, sed soluendi sibi sa- larii animo, & spe, cui clien- tulus utroque foro manet obligatus, atque ideo exige- re sibi potest ab aduersario in expensis condēnato, tan- quam sibi ipsarum expensa- rum calculo ad iudicatum; quod enim patrono nõ sol- uit, à soluendo eum non li- berat; denique, secundum cōmunem antidotalis obli- gatio clientulo erga aduo- catum sufficit, vt salarium quod illi non soluit à con- dēnato repetere possit, mul- tō magis ergo operari hoc debet ex mēte communis, ciuilis & naturalis obliga- tio qua pro salario quod non soluit, manet obliga- tus patrono, & conueniri ab eo potest.

13. Adeo autem salarium causidico debetur, vt si lis per amicabilem partiū cō- positionem finem accipiat, nihilominus et ceteris litis sa- larium, illi debeatur, quod in iudice loquens tradit Ia- son in § tripli num 58. in- stit. de actio nib & in salario aduocato promisso in euen-
um

tum litis cum causæ victo-
ria, tenet gloss. final. in l. v.
nic. C. de suffrag. vbi quæ-
tionem sabbatinam dicit,
& Alberic. ibi num. 3. varias
in illa Antiquorum senten-
tias refert, nullam firmans,
idem tenet gloss. in l. final.
verb. ex euentu litis ff. man-
dat. per tex. ibi, quam nota-
bilem vocat, & sequitur
Guid. Pap. quæst. 102. inci-
pit, licet, vbi iuxta finē ait,
quod ista est communis o-
pinio ex speculat. titul. de sa-
larijs. §. sequitur de aduoca-
torum salario, versicul. sed
pone; quo in loco speculat.
quæstionē ponit in eo qui
aduocato centum dare pro-
misit, si vinceret in causa, si
non vinceret, quinquagin-
ta, & postea cum aduersa-
rio transigit; & quæstionē
ibi num. 7. & 8. ad vtramq;
partem disputat, & pro glof-
sæ sententia Antiquos non
nullos allegat, & inter illos
præceptorum suum, quem
dominum suum vocat: ipse
verò d. num. 8. in fine con-
cordando opinionēs distin-
guit inter transactionem à
contractu factam in fraudē

promissi, & transactionem
bona fide factā, vt quia lis
erat dubia, vt primo casu
totum consequatur patro-
nus, secundo verò non to-
tum sed pro rata seruitij
quod præstitit habita faci-
diæ suæ consideratione nisi
aliud inter eos actū fuerit;
atque ita fraude non inter-
ueniente à glossa, & com-
muni discedit; quam alios
referens, & loquens simpli-
ter in aduocati salario
probat Beninc. tract. de pau-
pert. & eius priuileg quæst.
7. speciali. 1. in iudic. num.
6. Bouadill in politic. lib. 3. c.
14. num. 63. versicul. Però
seguramente, tom. 2. Gra-
tian. disceptation. Forens. c.
55. num. 16. tom. 1. & alijs ci-
tatis, Barbof. ad Ord. Reg.
lib. 1. titul. 91. num. 5. Cu-
ius sententiæ ratio commu-
niter assignatur, quia trans-
actione facta, non stat per
aduocatum, quominus cæ-
ptam sub patrocinio suo li-
tem perficeret, ideo totius
litis salarium debet habe-
re; ad quod bonus tex. in l.
qui operas in fin. ff. locat l.
final. iuncta glossa ibi C. de

condict. ob caus. & commu-
nis sententia cum glossa
magna ibi in l. si vno. §. 1.
tem cum quidam ff. locat.
vbi in versicul. cum autem
quis operas, Azon. senten-
tiam secuta tradit, quod is
qui operas suas alteri loca-
uit, quando non stat per
eum quominus illas præf-
ret, sed per conductorem,
totius temporis mercedem
habere debet, in quo glossa
illa communiter recipitur.

CAP. VII.

SUMMARIÆ

1. Locatore operiarum im-
pedio quominus eas pra-
stare possit propter fortui-
tū casum in persona ipsius
contingentem, mercedem
illarum non lucratur.

2. Fallit in aduocato, & spe-
cialitatis ratio à Bart. asig-
nata traditur. Aliam vid.
num. 14.

3. Praefectis, & magistrati-
bus magnis, quibus salaria
propter dignitatem princi-
paliter sunt constituta, si
moriantur ante finitum of-

ficij tempus, totius tempo-
ris salaria debentur, secun-
dum Bart. communiter re-
ceptum.

4. Contraria aliorum opi-
nio refertur, secundum quā
mortuo aduocato intra an-
num pro quo salarius er-
at, residui temporis sala-
rium non dum solutum, he-
redibus illius non debe-
tur.

5. Quod Bart. sententiam
Doctōr. cōmuniter sequun-
tur, refertur.

6. Aliquorum rationes refe-
runtur ad communem sen-
tentiā, secundum quam,
mortuo aduocato, aut alijs
impedito, totius litis sala-
rium debetur.

7. Confutantur rationes spe-
cialitatis ad lucrandum sa-
larium mortuo aduocato, ab
alijs assignata, & numero
8.

9. Iurisperitis fas non e-
rat à acceptis iuris traditi-
onibus deuige, sed cum id a-
quitate exigebat, principem
litigatores adhibens.

10. Iurisperitorum respon-
sa quae Imperatorum rescri-
ptis nituntur, ut aequitate
sua-

suadente contra ordinarias iuris traditiones prelata accipi debent, sed hoc non semper, & num. xi.

11. In his qua sunt communia pluribus, ut singulis, non sufficit secundum ordinarias iuris regulas consensus maioris partis, ad aliorum praiudicium. Et intelligitur l. maiorem ff. de pact.

12. Operarum locator, totius temporis mercedem lucratur, si per eum non steterit quominus eas prestaret, secundum ordinarias iuris traditiones.

13. Declaratur, si per eum non steterit propter casum contingentem in persona conductoris, intellecta l. qui operas ff. locat.

14. Contingente casu in persona aduocati, per eum non stetisse, dicitur, quominus operas prestaret, ut totius

litis lucretur salarium, & specialitatis ratio assignatur ad intellectam l. s. diuus ff. de var. & extraord. cognition.

15. Aduocatus morte praeventus ante captum negotium, & praestitutum consilium ad illud, non lucratur salarium, tamen si fidem proferendo patrocinio clientulo astrinxisset.

16. Aduocatus in annuo stipendio conductus, ante finitum annum moriens residui temporis stipendium non lucratur, & contra communem. Et intelligitur l. post duos C. de aduocat. diuersor. iudicior.

17. Magistratus, doctores ad legendum conducti, & alij similes, anni quo moriuntur salaria non acquirunt, nisi pro rata temporis quo munus praestiterunt. Contra communem.

CAPIT. VII.

An mortuo aduocato, aut aliàs in persona sua impedito, totius litis salarium debeatur, aut anni totius quando promittitur annuum.

MAior verò dubitatio est, an probandum idem sit, quod in casu proximè præcedente, fortuito casu contingente in ipsius aduocati persona, ex quo cæptæ aduocationis operam perficere non valeat. Et quide glossa magna in l. si vno §. item cum quidam ff. locat. Azon. secuta prope finem, versicu. vel dic quod est verius, loquens generaliter in locatione operarum, vel rei, & operarum simul, tradit, quod, & in persona locatoris ipsius fortuito casu contingente vnde locatas operas præstare non valeat, integram nihilominus mercedem consequi possit; & hac sententia stante facilis est responsio pro aduocato impedito. Cate. um, contra glossam

in casu illo tenet Bart. per tex. ibi. in d. §. ite cum quidam, col. 3. nume 6 & in l. 12 §. diuus num. 2. ff. de var. & extraord. cognit. & gloss. opinio communiter reprobat in casu isto, de quo scripsimus in l. ex hoc iure verbo aduocationes. num. 68. ff. de iustit. & iure.

2 Atque ita ex gloss. sententia, quia comuniter est reprobata, pro aduocato in persona sua fortuito impedito respondere non potest. Tenendum tamen est, quod illo mortuo, aut aliàs impedito, solum antea ei salarium pro tota litte, aut toto anno, ab eo, aut ab hæredibus illius condici nequit, & de hoc non est dubium vt dixit Alberic. in l. vnic. numer. 4. C. de suffrag per tex. in d. l. §. diuus, vbi est

expressus casus, sed & non dum solutū peti posse, sentit Alberic. d. num. 4. argument. tex. in l. post duos C. de aduocat. diuersor. iudicior. in fin. vbi hoc tenet gloss. sequitur Alberic. ibi, vbi glossas alias concordātes allegat, idem tenet Specul. titul. de salarijs §. sequitur de aduocatorum salatio, versicul. Quid si aduocatus num. 9. Bart. d. §. item cum quidam nu. 5. versicu. vt tamen, vbi tamen cōtra gloss. hoc speciali aduocatorum priuilegio non attribuit, sed alia ratione defendit, tradens, salarium debitum ex dispositione legali, vel ex dispositione contrahentium, quæ succedit in locum dispositionis legalis vt est, inquit, salariū quod debetur aduocatis, vel potest statibus, & istis qui assumuntur ad ista officia publica, exigi posse & retineri & si casus contingat in persona illorum quibus debetur; qua ratione id ipsum nemine citato probat Gail lib. 1. obseruat. 44. num. 12. secundum Bart. hac ratione pro-

cedit decisio d. §. diuus, vbi Bart. id ipsum tradit num. 1. rationem assignans; quia tunc tanquam in beneficio legis plenior fit interpretatio, sed latius deinde magistraliter materiam istā tractat in d. §. diuus colu. 3. vb. tradit, salarium aduocatoī assessori, & doctōri ad legendum conducto, non praestari propter laborem tantū, nec tantum propter probitatem scientiæ, vel intellectus, sed propter vtrumque simul, & idcirco resoluit d. col. 3. num. 3. quod talibus, ac similibus personis integrum debetur salarium, siue esset vnū pro certa causa determinatum, vt d. l. 1. §. diuus, siue annuum: nam totius anni, in quo motitur, salarium lucrabitur, vt in l. post duos versicul. his quoque C. de aduocat. diuersor. iudicior. quod in assessore loquens probat Iacob. de Nigris in repetitione l. diem functo num. 22. in princip. ff. de offic. assessor. & est communis secundum Carol tract. de locat. 2. part. tit. de offic. assessor. num. 3.

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

num. 3. & in aduocato infirmitate impedito, quod & nondum solutum salarium exigere possit, tenet Gutierres practica lib. 1. quaest. 32 in fin. idemque in magistratibus loquens tradit Mastrell. alijs citatis, tractat. de magistrat. lib. 1. c. 21. nu. 99. 1. part. & in aduocato, quod salariū anni quo moritur, ad hæredes trāsmittat, Barbosa. ad leg. Reg. lib. 1. tit. 91. num. final. vbi alios refert. Idque tam in publico salario aduocati, quam in priuato, vt commune ex Ias. & Curt. in l. diem defuncto num. 53. ff. de offic. assessor. tradit Eman. Soar. in thesaur. receptat. sentent. verb. Aduocatus nu. 102. & verb. Mortui aduocatum. 237. vbi num sequentib. ex communi sententia idem tradit in prætoribus, doctoribus ad profitendum conductis & medicis intra annū præmortuis. Et pro ratione addit Bart. quia, cum prædictum salarium partim beneficij loco sit, partim propter laborem debeat, plenior in eo fit interpretatio.

3. Diuersum tradit in ijs, quæ propter dignitatē principaliter præstantur nō habita ratione laboris, vt in præfectis, & domesticis Principis, in quibus tradit, quod tanquam in beneficijs principum plenissima sit interpretatio l. fin. ff. de constit. princip. & ideo huiusmodi personæ, & magistratus magni, totius temporis salaria lucrantur, non solum illius anni, quo moriuntur, quando talibus muneribus obediunt certum annorum tempus præfinitur, vt in legibus per eum citatis d. col. 3. nu. 9. vbi etiam casum addit, in quo hæredi vnus anni salarium præstatum ultra salariū anni quo moritur officialis defunctus, qui est casus l. final. C. de domest. & protector. lib. 12. vbi glossa hoc esse mirum dixit, eius meminit Gregor. Tholosan Syntag. part. 1. li. 27. c. 2. num. 9. in qua Bart. sententiam sequitur communiter Doctor. Cabed. noster decis. 8. ex num. 12. cum sequentibus. con. 1. vbi latè agit de salarijs potestatum, qui

Ca. 7. An mortuo aduoc. salar. debeat. 69

qui moriuntur ante tempus officij finitum, & totius temporis salaria illis deberi, probat, non tamen ex ratione Bart. sed quia per eos non steterit, quominus locatas operas præstitissent, sic enim regulam proponit d. nu. 12. ex qua in sequentibus ad salaria dicta infert, in quibus idem tradit Lusitanus Cardos. qui alios refert, in praxi verb. salarium nu. 5. & pluribus citatis Mastrill, nu. 48. cum duob. sequentibus. subdit tamē, quod hoc nō seruetur in Regno Siciliae, nec in pluribus locis, & Bart. sententiam accipit in supremo magistratu nu. 49.

4. Alij verō in contraria sunt sententia, quos refert Cabed. d. decis. 8. nu. 9. in fin. vt nempe, potestate vita functo, residui temporis salarium non debeat heredibus illius. Quorum sententiam suis probabiliter possit defendi, scripsit Fulg. in l. diem functo n. 6. ff. de officio assessor. & speciale esse, aiunt, in filii patrono, vt anni, quo

moriuntur integrum debeat salarium, d. l. post duos, versic. his quoque C. de aduocat. diuersor. iudicior. adduntque, in d. §. diuus, soluti salarij repetitionem denegari, quod facilius erat, quā ad nondum solutum petendum actionem concedere, quasi hæc non daretur, nec extra illo competeret pro residui temporis salario, mortuo aduocato.

5. Cæterum, Bart. sententiam in d. §. diuus, quam & tenuit in potestate vita functo in d. l. diem functo nu. 1. & 7. licet dixerit, quod lex illa nihil faciat ad quæstionem illam, quia loquitur, quando moritur is, qui salarium dare debebat, præfaram, inquam, Bart. sententiam, quam etiam tenuit glossa magna in d. §. diuus & in d. l. diem functo verb. præstitum, sequuntur communiter Doctores vtrouque, & in d. §. item eum quidam, vt testatur Ioan. Bapt. eam secutus d. l. diem functo, quæst. 10. nu. 22. latè Bolognet ibi, qui nu. 46. in fine dicit, omnes Doctores

attestari hanc communem
communem etiam dicit Ia
son ibi nu. 36. vbi & in nu
meris sequentib. vtriusque
sententiæ Authores, & fun
damenta refert, & post lon
gam disputationem cum
communi residet, quod i
tem fecit Cagnol. ibi nu. 71
in fine, latè etiam quæstio
ne in pro vtraque parte dis
putat Iacob. de Nigris ibidè
ex nu. 24. cum sequent vbi
nu. 29. in fin. asserit, opinio
nem contra comunè fa
cile posse defendi, cum alle
gata pro comuni parum
faciant, comunem etiam
trad. r. ampliat, & limitat
Cardin. Tusch pract. to. 7.
conclus. 8. sub liter. S & eam
tenet Ioann. Gutier. pract.
quæst. lib. 1. quæst. 32. in fin.
Azeued in l. 20. nu. 4. titul.
16. lib. 2.

6. Inaduocato verò, Bart.
& comunem sententiam
securè sequitur Iacob. de
Nigris d. l. diem functo nu.
56. per rex. in d. §. diuus, ra
tionem specialitatis asig
nans, in probitate scientiæ;
& dignitate; aliam ponit
Ioan. Baptista de Sanct. Se.

uerin quæst. 8. post versicul.
Cæterum, ex Aul. Gellio li.
10. noct. attic. c. 1. nempe, in
fide data, quam clientulò
seruare tenetur aduocatus,
& maximam vim habet, ad
eò, vt clientem in fide acce
ptum chariorem habere de
beat, & contra cognatos tue
ri; neque peius vllum faci
nus æstimatum est, quàm si
cui probaretur, clientem
derisui habuisse, secundum
Gellium; cuius fidei causa,
& intuitu, tradidit Baptista
de sanct. Seuerin. d. quæst.
8. aduocatum lucrari sala
rium, & ad hæredes trans
mittere, & si moriatur ante
quàm aduocare incipiat, se
cundum glossæ sententiam
in d. §. diuus, licet in alijs cõ
trarium probet, in quibus
hæc specialitatis ratio ces
sat, circa quod Bart. sibi cõ
trarium notat, quod raro,
inquit, contingit in tanto
Doctore.

7. Ego quidem hanc fa
tionem specialitatis, vt ad
uocatus integrum salarium
lucrat, mortuus ante fini
tum in causa patrociniũ,
vel etiam ante illud incep
tum

Ca. 7. An mortuo aduoc. salar. debeat. 66

tum, nō puto sufficientem. Primo, quia clientulus salarium præbens, non tã propter promissam, susceptam que ab aduocato fidem de patrociniō ferēdo præbet, quam & principaliter propter patrociniū ipsum in causa, & in astu ferendum. Deinde, quia etiam in negotijs, & contractibus fides inuicem præstat, quæ etiam maximam vim habet ut probatur in l. i. ff. de pact. & in l. ff. de constit. pecun. & constat ex Gellio d. c. i. versicul. hanc autem fidem, ubi inquit, *Hanc autem fidem maiores nostri non solum in officiorum vicibus, sed in negotiorum quoque contractibus sanxerunt, maximèq; in pecuniæ mutuatice usu, atque commercio.* Et tamen hoc præstitæ in cōtractu fidei vinculum non præstat actionem ad mercedem, nec eius retentionem mortuo operarum locatore, vel aliàs impedito d. l. si vno. Item cum quidam ff. de ac. sciat cum communi sententia, de qua suprã; sic ergo, nec hæredibus aduocati mortui suscepta ab

illo fides præstare poterit actionem, aut retentionem salarij. Præterea, magistratus publici fide tenentur, & arctissimo quidem eius vinculo principi, & reipublicæ in quam eliguntur pro administratione, & defensione illius, iuxta muneris sibi iniuncti normam; & tamen si moriantur ante munus inchoatum salaria non lucrantur, secundum Bart. sententiam d. l. diem functo, Bal. & aliorum, quos refert, & sequitur Cabed. d. decis. 8. nu. 29. tom. i. Ioan. Bapt. d. l. diem functo quæst. 8. ex quo specialitatis ratio, quã ibi assignat pro aduocato in casu prædicto, sufficiens non videtur.

8. Nec etiam satisfacit ea, quam tradit Bart. d. §. diuus nu. 7. nempe, quia prædictum salarium partim in remunerationem beneficij datur, partim propter laborem, idcirco plenior circa illud fit interpretatio; verius enim est, clientem non præbere salarium beneficij causa, sed potius aut saltem principaliter, & in plurimū

propter operas, & laborem in defendenda causa. Vnde multò minus placere potuit Fulgos, ratio d. l. si vno §. item cum quidam, asserentis, in salario aduocato præstito non dari correlatiuum respectum ad operas illius, vt contingit in alijs, qui operas suas locant, quia merces operis correlatiue respondet, & ideo cessante vno correlatiuorum cessare debet alterum, nempe, mercedis præstatio, vt in d. §. item cum quidam; quod in salario aduocati secus est, quia gratuitum est negotium, & quod tribuitur, non oneris gratia tribuitur, & hanc dixit esse rationem mortuam illorum iuricū. Quæ tamè (vt reor) minus, quàm præcedentes mouet; quod enim aduocato salarij loco tribuitur non gratuito, sed impensi laboris causa, & correlatiue ad illum tribuitur.

Denique, scientiæ probitas, quam Bart considerat d. §. diuus nu. 5. versicul. prohibitum; in qua, & indignitate simul specialitatis, rationem constituit Nig. d. l.

diem defuncto nu 56. non est finalis causa præstandi salarij, quatinus aliquando impulsiva sit ad liberaliorem illius præstationem; quod etiam in artificibus videmus, in quibus artis ingenium, scientia, & institutio attenditur l. inter artifices ff. de solution. & qui peritior est, liberalius conducitur. Quod si dicatur, scientiæ probitatem in presenti articulo nõ intelligi, prout in ea vnus alij excellit, sed prout ipsa in se excellens scientia est, & eo inter alios honore digna, vt salarium promereat, quauis mortis causa, aut alio legitimo impedimento non exerceatur, (quo casu probitatem scientiæ, ac dignitatem accipere videntur, qui hac vtuntur ratione) respondeo, vt supra, quod clientulus non propter aduocati scientiæ, eiusque excellentiam, & dignitatem in se, & in abstracto sumptam, sed propter eius actum, & exercitium in sua clientuli ipsius causa salarium præbet, nec enim ille propter aduocati scientiæ

tiam in aduocato abundè
 congestam; sed propter ad-
 uocati scientiã in causa sua
 bene digestam salariũ præ-
 bet; atque ita apparer, quod
 ex probitate scientiæ, & dig-
 nitate non digna specialita-
 te proposita elicitur ratio.
 9. Et cetè difficilis est ar-
 ticulus, ad cõ, vt si specialia
 tẽ istam non legerimus scri-
 ptam in d. §. diuus, fortassis
 nec in aduocato à nostris
 illa traderetur, nec in alijs,
 vt in magistratibus, & doc-
 toribus ad legendum cõdu-
 ctis, in quibus glossa, Bart.
 & alij scribentes argumẽto
 illius text idem cõmuniter
 tradiderunt, in quam con-
 siderationem ipsum tex no-
 to, dum Vlpianus decisionẽ
 de qua ibi, seueri Imperato-
 ris decreto attribuit, quasi
 contrariũ ipse quoq; Iurif-
 cons. secundum ius ordina-
 rium respondere debuisset.
 Verumvero Iuriscõsultis nõ
 licebat à receptis iuris ciui-
 lis traditiõibus recedere l.
 prospicit ff. qui. & à quibus
 §. responsa prudentum, ibi,
*Quibus permissum erat de iu-
 re respondere, secundũ vnã*

lecturã, instit. de iurẽ natu-
 rali Et quoties casus euenie-
 bat, in quo ab eis recedẽdũ
 fore, æquitas distabat, Prin-
 cipem litigatores adibant,
 cui soli licebat, ius scriptũ
 æquitate distante tempera-
 re, iuxta tex. expressum in
 l. 1. C. de legib. quod ex Cic-
 cer. & alijs eleganter docet
 Conan. lib. 1. cõment c. 12.
 Cuiat. in l. Gallus in prin-
 cip. ff. de liber. & posth.

10. Quæ obseruatio plu-
 rimum conducit ad pluri-
 matum legum faciliẽ in-
 tellectum, & interpretatio-
 nem, cum aliàs difficiles re-
 putentur, propterea quod
 contra receptas iuris tradi-
 tiones illarum decisiones
 emanent: quæ tamen prin-
 cipum rescriptis, ac decre-
 tis, quorum in illis mentio
 fit, processerunt. Aduerten-
 dum tamen est, & hoc cau-
 tẽ accipiendum; quia non
 semper vbi legimus, iuris
 consultorum responsa Im-
 peratorum rescriptis niti,
 ea quasi contra receptas iu-
 ris traditiones ex æquitate
 prolata accipere debemus:
 nam & secundum ius ordi-

narium rescribent Imperatores à litigatoribus aditi, vt in casu d. l. si vno §. itē cum quidam ff. locat. vbi hoc innuunt verba illa, *non immerito*, quibus vsus fertur Imperator, in rescripto, de quo ibi.

11. Aliquando verò, æquitate causa, & intuitu, à iure recedebant, vt in casu l. maiorem ff. de pact. iuncto §. præcedente, vbi maior pars creditorum minori nocet contra iuris regulas, secundum quas, in his, quæ sunt communia pluribus, vt singulis, requiritur consensus omnium, & non sufficit maioris partis illorum consensus, vt per iura, quæ allegat, & alia tradit Gom. 2. com. c. 3. nu. 14. in princip. Illud tamen in casu d. l. maiorem iuncto §. præcedente, Marci imperatoris rescripto, de quo ibi mentio fit, inducū fuit æquitate distante, libertatis fauore. Sic etiam speciale ius legimus constitutionibus principum permissum in casu l. admonēdi ff. de iure in ran. l. cū mater ff. de inoffic. testam cum

multis alijs, quibus decis. d. §. diuus annumerari potest. 12. Restat tamen adhuc, rationem quærere, qua potuit moueri ibi Imperator, cum supradictas non probauerimus, & quidem super uacaneum videtur, aliam quærere, & assignare, quam quæ ab Imperatore ipso, seu Vlpiano expresse assignata, & tradita est, inquit enim, *Quia per ipsum non steterat, quominus causam ageret.* Pro cuius rationis explanatione, quia difficilis illa est, & etiam decisione ipsa, cui annexitur, difficilior, vt potest, quæ omnes alios æque comprehendat, qui operas suas locauerunt, & ante eas præstitas mortem obierūt, dicendum est, eos, qui operas suas locauerunt, secundum receptas iuris traditiones, totius tēporis mercedē accipere debere, si per eos non steterit, quominus eas præstaret, l. qui operas ff. locat. vbi idem æquā aduocatis dicitur, si per eos non steterit, quominus causam agant.

13. Ex quo text. quatenus in

in eo aduocati alijs æqui pa-
rantur, augetur difficultas
d. §. diuus, nisi dicamus; Pau-
lum in d. l. qui operas, lo-
quutum fuisse secundū ius
ordinarium, quo attento,
nulla inter aduocatos, &
eos qui operas suas locant,
differentia erat quoad præ-
sens institutum, vt obserua-
uimus, vel etiam locutum
fuisse, quando per operatū
conductores, vel per casum
in illis contingentem stetit
set, quominus operæ præsta-
rentur, & sic quando per
clientulum; quo etiam casu
nulla inter aduocatum, &
alios differentia est: omnes
enim æque secundum iuris
regulas totius tēporis mer-
cedem, & integra salaria lu-
crantur, secundum gloss. &
communem in d. l. si vno
§. item cum quidam, & in
casu isto, non verò in con-
trario accipienda est æqui-
paratio, de qua in d. l. qui
operas. Quod verò Paulus
ibi in hāc specie loquutus
fuit, & non quando casus
contigisset in persona loca-
toris operatum, patet, quia,
cum in persona locatoris

operatum casus contingit,
totius temporis mercedem
habere non debet, imò ac-
ceptam pro rata reddit, se-
cundum tex. & cōmuncem
per eum sententiam d. l. si
vno §. item cum quidam.
Ex quo apparet, id, quod di-
xit Paul. d. l. qui operas, *si
per eum non steteris, quomi-
nus operas præstares*, tam cul-
pam, quā casum in perso-
na locatoris excludere; hoc
namque, aut illo eueniēte,
per eū stetisse dicitur, quo-
minus operas præstaret, pro-
indeq. totius temporis mer-
cedem habere non debe-
bit, cuius contrariū in hac
postrema specie circa ad-
uocati personam speciali-
ter à seuerio Imper. decre-
tum fuit, vt, nempe, & si ca-
sus in persona illius contig-
isset, per eum non stetisse,
dicatur, quominus causam
ageret.

14. Potuit vero in id mo-
ueri Imper. propterea quod
aduocatus in ipso litis in-
gressu, aut etiam ante in-
gressum operam aliquan-
do, & laborem impendit to-
ti deinde liti profuturum,
dum

dum causæ merita exami-
nat secundum narrationē
propositi sibi facti, secundū
quod, quid in illo iuris sit,
attendit, clientuloque con-
sulit, ipsumque instituit ad-
versus præmeditatas aduer-
sæ partis in litis progressu
calumnias, & techas. Cum
ergo in ipso litis exordio
operam navet labore, & cō-
silio suo, totius deinde litis
progressum, & eventū con-
cernentem, æquum impe-
ratori visum fuit, vt quan-
do morte, vel casu alio im-
peditus licem finire nō pos-
set, quasi id per eum nō ste-
tisset, totius litis haberet sa-
larium, qui toti liti pro fu-
turum laborem, aut etiam
totius litis potissimum iam
impenderat. Qua ratione,
muneris etiā dignitate sua
dente motū fuisse reor Im-
peratorem, vt sic decerne-
ret in proposito sibi casu d.
§. diuus. Et quod ad mune-
ris dignitatem attinet, no-
tandum est, a luocatorum
salaria, honoraria nuncupa-
ri, vt in d. l. i. §. proinde, cū
alijs, quasi scilicet, non tam
mercedis nomine, quod ad

locationem operatum per-
tinet, quam honoris gratia
datur, & suscipiatur, vt nota-
uit Greg. Tholosan Syntag-
mat. iur. lib. 49. c. 8. nu. 1. & 2.
15. Ex quo intellecto, &
decidendi ratione ad text.
in d. §. diuus, primo infero,
advocatum morte præuen-
tum ante cæptum negotiū,
& ante præditum cōsiliū
ad illud, salarium non lu-
crati, nec ad hæredes trans-
mittere, tamen si proferen-
do patrocinio fidem iam
clientulo astrinxisset, con-
tra Caccialup. d. l. diem fun-
cto. Quæst. 8. post versic. cæ-
terum. Glossæque, ac Barr.
sententia, eam sequentis in
d. §. diuus, nu. 12. dum tenet,
quod, etsi a duocatus sit mor-
tuus antequam aliquid fe-
cerit, lucratur salarium. in-
telligenda est, dummodo,
etsi in ipsa lite, eiusque actis
morte præventus nihil fe-
cisset, ad ipsam tamen ali-
quid fecisset. Delicet, quia
causæ merita secundum sa-
cti narrationem examina-
set, & de eis, ac alijs in bo-
num litis eventum clientu-
lum instruxisset.

16. Secundó infero contra Bart d. §. diuus n. 7 post glossam ibi, & communem sententiam, quam testatur, & sequitur Cagnol. in repetitione d. l. diem functo nu. penul ff. de offic. assessor illius decisionem non procedere in aduocato annuo stipendio in tempus conducto; si enim ante cōpletum annum moriatur, residui temporis stipendium non acquirit, quia decisio text. in d. §. diuus, quæ est de aduocato ad certam causam cōducto, eiusque ratio huic casui non adaptatur: unde ad eum extendenda nō est, cum specialis decisio sit. Neq; obstat l. post duos, versicul. his quoque C. de aduocat. diuers. iudicior. quia in fisci patrono specialiter loquitur, qui aliàs specialibus alijs potitur priuilegijs & prærogatiuis l. binos l. petitionem, versicul. egredientem d. l. post duos; C. de aduoca. diu. iudicior. Quod igitur, illius fauore specialiter traditum existat in d. versicul. his quoq; pro totius anni, in quo moritur, sala-

rio ad alios nō debet trahi l. 1. versicul. planè ff. de constit. princip. l. quod uero cōtra l. ius singulare ff. de leg. 17. Tertio inferitur contra glossam, Bart & communem sententiam, mortuo intra annum magistratu, assessore, doctore ad legem dū conducto, & alijs huiusmodi, totius anni salaria non deberi, ut tenuit antiquus Doctor Bertrandus de Monte Faentino, quem Barto. refert in d. l. diem functo, las & repetētes ibi, & de eo memorant, quod scientia, & auctoritate præclatus uir fuit, cardinalemque creatum, & in cardinalium cætu magnæ auctoritatis, ex Alberic. ut oculato teste referunt, is, igitur repetiisse fertur d. l. diem functo, in Monte Pessulano, & ibi tenuisse, prædictis magistratibus, & doctoribus ad legendum conductis pro rata tãtum temporis salaria deberi: cuius sententiam multi alij secuti sunt, ut testatur Cagnol. d. l. diem functo, n. 63 in initio, ubi Fulgōs nu. 6. eã satis probabiliter posse

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

defendi asseruit, communē de facto non seruari testatur: quam etiam apud nos non seruari, nisi aliquando ex speciali Regis concessione testatur Cabed. d. decis. 8. nu. 22. & sequenti tom. 1. vbi tamen & in præcedentibus, communem sententiam de iure veriore esse censet. Verum contraria, quam vsus approbat, probatissimis quoque iuris nititur fundamentis, quæ referunt Fulgos. & alij in d. l. diem sancto, nec illa quidem parum iuuatur ex prædicto intellectu, & ratione add. §. diuus. Communem autem, quàm securē sequitur Gail. lib. 1. obseruat. 44. nu. final. limitat. ibi ex alijs, quos refert, vt non procedat, si sub conditione expressa contractum sit, vt puta, operæ præstentur, quia tunc existentis conditionis requiritur,

CAP. VIII:

SUMMARIA.

1. **A**duocato, aut procuratori non licet pacisci cum

1. clientulo de quota litis pro salario: & talis pactio non valet. & aduocato eam ob causam munus interdicitur.
2. An valeat conuentio de re aliqua, aut certa pecunia quantitate salarij nomine aduocato præstanda, diuersa referuntur opiniones.
3. Probatur non valere pactum de re certa, aut certa pecunia quantitate aduocato præstanda in euentum victoria.
4. Intelligitur Ord. Regia li. 1. titul. 48. §. 11. iuxta eandem sententiam.
5. Pro eadem expeditur mēs Bart. & sententia eius in l. sumptus, in fin ff. de pact.
6. Promissio aduocato facta de re aliqua, aut certa pecunia quantitate, si causam vicerit, nunquam valet: facta vero nomine salarij simpliciter, aut in vtrumuis euentum, valida est.
7. Pactum datum inter aduocatum & clientulum lite pendente sub patrocinio illius non valet: nec inter medicum, & agrotum.

CAPVT. VIII.

• De conuentione inter aduocatum, & clientulum pro salario.

i. **F** Reques in hac materia inter Doctores disputatio est de conuentione inita circa licis salarium inter aduocatum, & clientulum. Et in primis inter omnes constat, aduocatum, siue procuratorem non posse pro salario cum cliente de quota litis pacisci, & si de facto paciscatur, nullam inde actionem oriri, vt tradunt citati. C. nel. in collectan ad decretum collectan. 28. nu. 12. Motl. in empot. iur. tit. 3. in premiss, nu. 60. part. 1. Cabed. decis. 9. nu. 1. in princip. 1. part. & probat. l. 1. §. si cui cautum, & ibi gloss. verb. suspensa lite ff. de var. & extraord. cog. n. t. & in l. sumptis verb. datum ff. de pac. Et aduocato qui de quota paciscitur, cum alijs citatis a Gail lib. 1. obuat. 44. num. 1. plures refert Barbof. in remission. ad Or

din. Reg. lib. 1. tit. 48. §. 11. munus interdicitur l. si qui aduocatorum C. de postuland l. si remunerandi §. final ff. mandat. c. & infames §. arcentur. 3. quas 7. tradit specul. lib. 1. tit. de salarijs §. sequitur de aduocatorum salario nu. 1. vet. sic. Illud autem Motl. cum relatis ab eo loco citato nu. 61. Peregrin. commune dicens de iure fisci lib. 4. tit. 7. nu. 16.

2. An verò de re certa, aut quantitate certa valeat conuentio lite pendente facta inter aduocatum, & clientem, quaerunt Doctores. In qua quaestione alij distinguunt inter rem, aut quantitatem de qua controuersia litis est, & rem, seu quantitatem in lite non controuersam, vt priori casu conuentio non valeat, in posteriori verò sic, & ita tenent Bart. in d. l. sumptus, & ibi

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

Angel. in fin. sequū ur alijs
relatis Morl. communem
referens d. titul. 3. circa præ
missa nu. 61. Cabed. d. decis.
19. nu. 1. ad fin. & nu. 6. Alij
verò simpliciter distinguūt
inter pactum de re particu
lari, aut quantitate aliqua
aduocato promissa in euen
tum victoriæ, vt hoc nō va
leat, quod omnino fugien
dam, ait Decian. in Apolo
ge. pro iuris prudentib. c. 22
titul. de officio consulentis
na 159. hoc enim, inquit, ve
re est licitare bonam, vel
malam fortunam, cum non
minus sit incertus euentus
hæc, & pactum de re aliqua
aut pecunia danda in vtrū
uis euentum pro patrocini
salatio, vt istud valeat, & ita
contrarias Doctorum sen
tentias concordat Syluest.
in summa verb. aduocatus
n. 12. & ex Sot. lib. 5. de iust.
& iur. quæst. 8 art. 4 post me
dium tradit Nauarr. in Ma
nuali latin. c. 25. n. 30. in fin.
Azued. l. 8. tit. 16. nu. 4. ver
fic. Ideo, lib. 2. nouæ recopi
lit. & ex magis communi
Doctorum sentētia Cened.
d. collectan. 28. n. 12. in fin.

3. Mihi quidem distinctio
illa inter promissionem de
re aliqua, aut pecuniæ quā
titate super qua lis vertitur,
aduocato præstanda, & pro
missionem de re alia, aut
pecunia in genere, placere
non potuit, qui, tam in hoc
quàm in illo casu, veriuspu
to, non valere promissionē
in euentum victoriæ colla
tam, iuxta posteriorem sen
tentiam, etsi nomine stre
narum, seu palmaris facta
proponatur, vt cum Oros.
& Sot. ab eo citatis probat
Azued. d. l. 8. nu. 3 & de iu
re, Regio Castellæ per l. 29.
tit. 16. lib. 2. recopilat tradit
Pallin praxi annotat 5. ti
tul. de aduocato nu. 94. quā
uis specul. d. tit. de salarijs 6.
sequitur n. 2. valere promif
sionem aduocato factā, no
mine palmaris, seu victoriæ
securè probet, adeo, vt si plu
ra sint causæ capitula, & in
aliquibus vincat, in alijs suc
cūbat, totum [quod] palma
ris nomine commissum fuit.
lucretor, vt ibidē per cum
n. 15. vbi quatuor in hoc ad
ductis sententijs, hæc vt ve
riorem sequitur, Cyn. verò
Bald.

Bald. & alij in l. vnic. C. de suffrag. tenent pro rata eius quod vicerit, eum consequi debere, & ita est communis sententia secundum Salyc. ibi n. 8. Euerard. in hoc legalib loco à toto ad partem pag. 45. versic. Quinto facit & valere pactum, seu stipulationem ratione palmarij, id est, victoriæ, pro certo, tradidit Gail. l. i. obseru. 44 n. 2

Et circa transactionem à clientulo factam similis est quæstio de palmario in victoriæ euentû promisso, id est, qua Salyc. n. 9. & alij in d. l. vnic. vbi gloss. fin. quæstionē istam sabbatinam dicit, & in illa putat, palmarij nomine promissū deberi, per l. final ff mandat. quia per aduocatū non steterit, quominus vicerit, quod probat Tholosan. Syntagm. iur. lib. 49. c. 8. n. 9. Sed d. l. fin. non loquitur in aduocato, & longè diuersum casum ponit, circa quē nō magis probo, eiusmodi promissiones non valere, ratio enim, qua cautum est, vt non valeat pactū de quota litis nec de re, aut pecunia dāda super qua lis est, æquē suadet, nō debere

valere de re alia certa, aut pecunia in genere promissa, si victoria litis sequatur, ratio enim, est malignandi circa litem occasio ex talibus octa conuentionibus, quia, scilicet, per fas & nefas aduocatus vincere contendet spe consequendi lucrū in euentū victoriæ promissum, vt dixit Fulgos. in l. si remunerandi § final. in fin. ff. mandat. & in l. salarium proxime sequenti, in princ. vbi simpliciter probat, non valere pactum de aliqua pecuniæ quantitate, in euentū victoriæ aduocato præstanda, licet fateatur, contrariū cōmuniter teneri, quod dixit, esse contra mentē iuris addēs pro ratione, quia affectio pecuniæ certæ quantitatis facit etiā errare homines bonæ conscientiæ, & facilius putabunt iustū, quod nō est iuxta illud, cuius meminuit, *credula res amor est.* Quæ ratio negari non potest, quod tam in vno, quā in altero membro distinctionis prædictæ æque militet; & præterea, lex videtur magis imposita verbis, quàm rebus, illique facile

fraus fieret, si pactum in illo casu reprobatur, valeret in isto. Concludo, itaque, non valere pactum, de re certa, seu certa pecuniarum quantitate aduocato præstanda, si obtineat in causa, siue promissio fiat de re, aut pecunia, de qua lis est, siue de alia.

4. Et hæc quidem sententia à lege nostra Regia nõ deuit, quæ illi potius consentanea est, ord. namque lib. 1. tit. 48. §. 11. indistincte prohibet sub pæna de qua ibi, pactum inter procuratorem (quo nomine aduocatum intelligit) & clientem de re certa illi præstada in euentum victoriæ; appellatione aut rei, & pecunia cõtinetur l. 1. in fin. & ibi gloss. ff. licet petat. nec lex distinguit inter rem super qua lis vertitur, & quæ litigiosa nõ est, idcirco generaliter, & prout loquitur, indistincte est accipienda, quasi legislatoribus nostris placuerit magis opinio ista, quam tunc mur.

5. Et forsan opinio hæc aliena non est à mète Bart.

in d. l. sumptus, in fin. ff. d. pact. ibi enim verè distinguit inter pactum de re, aut quantitate in litem deducta, & de re, aut quantitate simpliciter promissa, & ait, non valere pactum in priori casu, sicut non valet de quota litis, quia eadem est utrobique ratio, dum sperat aduocatus, partem se habere eius, quod in lite patrocínio suo vicerit, quæ ratio à Bartol. assignata ad casum, quo probatur non valere pactum, innuit mentem eius esse, ut nec valeat quando aliquid ex victoriæ euentu emolumentum sperat aduocatus, ametsi non ex re, aut pecunia in litem deducta, sed aliunde soluendum sit, iuxta pacti conuentionem; siquidem in hoc casu eadẽ illa militat ratio, quæ Bart. scripsit. Quo sensu Bart. sententia, & illorum qui eam sequuntur, accepta, conuenit cum sententia eorum, qui distinguunt inter conuentionem salarii nomine factam in victoriæ euentum, & factam simpliciter, seu in utrumvis euentum. Atque ita,

ita, utraque sententia reducitur ad concordiam, ab ea tamen Angel. à parte dissente in d. l. sumptis, in fine ubi distinguit inter pactum de certa pecuniæ in litem deductæ quantitate aduocato præstanda, & de re aut pecunia super qualis non est, ut primum non valeat, secundum valeat, & in utroque proponit factam promissionem sub victoriæ euentu; quod placere nequaquam potest.

6. Dux, itaque, in proposita quaestione conclusiones ex prædictis eliciuntur; prima, ut promissio aduocato facta de re certa, aut certa pecuniæ quantitate, nunquam valeat, quocumque sit in euentum victoriæ; & hoc tam ubi promissio huiusmodi fit ante litem captam, quam & multo magis ubi post eam captam, & suo patrocinio ipsius aduocati agitatum, sicut non valet pactum de quota litis, cui illud per omnia adæquatur. Secunda, ut valeat promissio de re aliqua, aut pecunia aduocato præstanda, nomi-

ne salarij, simpliciter, seu in utrumvis euentum concepta. Et in hac omnes conueniunt. Et pro certo posuit Decian. d. tit. de officio. consulantis nu. 157. licet honestum non putarit pacisci consulentem de salario ante factum consilium: nam hoc, inquit, est propriè venale facere sacrosanctam civilem sapiëntiam, & illam licitare.

7. Quod tamen limitandum erit, ut procedat, quando nondum pendente lite tale pactum initur; si enim post eam captam, & sub ipsius aduocati patrocinio pendente celebretur, non valebit: quamuis enim tunc deficiat ratio de qua supra adest altera quæ nostros impulit ad improbandum pactum inter medicum, & ægrotum, quorum sententiã, receptiorem, & veriolem esse, dixit Pinel. in l. 2. 2. par. c. 2. nu. 33 C. de rescind. vendit eamque ibi comprobatur argumento aduocati, inter quem, & clientem lite iam sub patrocinio illius mota non valet pactum, ut pro vero Pinel. supponit per quem

quem notabilem vocat, in
l. quisquis. §. praterca C. de
postuland. vbi glossa verb.
contractum, & in l. i. §. si cui
verb. suspensa lite ff. de var.
& extraord. cognit. in aduo
cato, & medico idem que
tradit, & in aduocato lo
quens Azued. d. l. 8. nu. 4.
versic ideo. Atque his expe
dita manet questio de pac
to inter aduocatum, & clien
tem salarij nomine iniro.

CAPVT IX.

SUMMARI A.

1. **D**E tempore quo salariū
aduocato soluendum sit,
Regio, & communi iure at
tento.
2. Salaria debita ex disposi
tione legis, in inisio soluen
da sunt d. num. 2.
3. Salarium aduocatorū, qua
iter taxandum iudicis arbi
trio, & de aurei valore apud
Vlpian. in l. i. §. si cui cautū
versicul. licita autem ff. de
var. & extraord. cognition.
4. De salario aduocatorū fe
cundum ius nouissimum.
5. De eodem secundum ius
Regium Lusitanum.

6. *Humane leges etiam in
foro anime subditos obligat
quando in veritate fundan
tur: non tamen semper sub
culpa mortalis reatu. Refer
tur quorundam sententia,
secundum quos non licet ad
uocato in anima iudicio, sa
larij nomine recipere ultra
quantitatem a lege taxatā
d. n. 6. versicul. vnde.*

*Fallis in aduocatis episcoporum
abbatum, secundum Bald. &
alios, ibid. versicul. Bal. veroi*

7. *Aliorum sententia refer
tur, secundum quos, ad iustā
salarij receptionem terra
consuetudo attenditur.*

*Pecatum mortale nō est, ultra
legis taxationem recipere, si
quid ultra recipitur, modi
cum est. d. num. 7. versicul.
sciendum.*

8. *Adducuntur fundamēta
ad probandum Ord. Regiam
Lusitanam de taxatione sa
larij aduocatorum, in ani
me iudicio locū non habe
re, & num. sequentib.*

9. *Lex lata a principe, que
a populo non recipitur, non
obligat, nec habet vim legis
& dicitur non recepta, quā
do a tota communitate, vel*

à maiori parte nō recipitur. de salarijs aduocatorū, lib. 2. tit. 91.
10. Intelligitur Regia ordin.

CAPVT IX.

Quo tempore salarium aduocato solui debeat. Et an ultra summam à lege taxatam recipi aliquando, & exigi possit sine conscientia illaesa.

I. **Q**uia legem Regiam habemus de taxatione salariorum aduocatorum, ac de tempore solutionis eorum, præsens quaestio in illam præsertim, ac si licubi alia sint similes, dirigitur: quo timorati nostris gratum opus fore spero. Quaestio ergo est an tunc in conscientia fore possit aduocatus litis salarium à cliente exigere, & recipere ultra quantitatem declaratam in ord. Regia lib. 1. tit. 91. quæ iam in tempore quo soluendum est salarium, quam in taxatione illius à iure communi discrepat, nam quod ad tempus attinet, tunc in præstatione salarii solutionem æqualiter distribu-

tam constituit d. tit. 91. §. 17. quarum prima ad litis exordium pertinet, secunda tempore publicatæ attestationis locum sibi vendicat, tertiam in lata sententia tempus lex nostra differt. In curia verò Romana seruetur, ut pars dimidia soluatur in initio litis, altera in fine, secundum specul. lib. 1. in tit. de salarijs §. sequitur de aduocatorum salario n. 14. ubi circa hoc, fori consuetudinem spectandam fore, asserit; qua non existente, iuxta prædictam Romanæ curiæ consuetudinem soluendum censet.

2. Caterum, totius causæ salarium in initio illius, unica præstatione solui debere, notauit glossa magna in

M

verfic.

verfic. ex predictis not. per
text ibi in l. 1 § Diuus ff. de
uar & extraord cognit vbi
Bart. nu. 16. in fine generali
ter hoc tradit in salarijs de
bitis ex dispositione legis, in
cuius locum succedit aduo
cati salarium, & ita de indi
cum salario, & aliorum qui
ob scientiam, vel dignitatē
se exercent, tradit Cagnol.
in l. diem sancto, nu. 123. &
sequentib ff. de offic. assess.
vbi nu. 130. magis cōmunē
dicit, & in aduocato loquēs
alios citat Lusitanus Car
doz. in praxi, verb. salariū,
nu. 4. vbi hunc communio
rem opinionem esse scrip
sit & in num. sequenti idem
tradit in rectoribus ciuita
rum, & potestatibus, in qui
bus, communem resolutio
nem videri, vt in principio
officij debeatur salariū. ra
tione dispensarum, dixit Ca
roc. de locat 2 part. titol. de
rempore pensionis nu. fin.
sed las. d. l. diem sancto, n. 11.
tenet, finita causa fore sol
uendum, & ita ait tenere In
noc. Ioan And Anan. & a
lios communiter inc. prop.
ter sterilitatem, extra de lo

cat. Cyn. & Salyc. in l. vnic.
C. de suffrag. quibus addit,
quod notat Bart per tex ibi
in l. Archiatri C. de profess.
& medic. lib. 10. quo tamen
loco Bart. quæstionem istā
non tangit, loquitur enim
de promissione à clientulo
facta aduocato, quæ diuer
so iure censetur, & lite pen
dente fieri nequit, iuxta l.
quisquis, quam allegat. C.
de pestuland quæ hoc pro
bat in verficul. alias § præ
terea, de quo est lex Reg. Ca
stel x 7 titol. 16. lib. 2. nouæ
collektionis, & dixit. us sup.
in calce capituli præceder.

De salario autem debito
ex dispositione legis nō lo
quitur ibi Bart. cuius vicem
subit aduocati salariū, quod
in initio fore præstandum,
tenet Alex d. l. diem sancto
col. 3 & repetentes ibi secu
ti. Bart. doctrinā d. § diuus
nu. 16. ad fin. post gloss. ibi
hoc in aduocati salario ex
presse tradentem, quod &
notauit per tex ibi in l. ven
ditor § final. verb. salariū.
ff. commun. traditor. idem
tenet glossa ind. l. vnic. C.
de suffrag. verb. consequā
tur,

C.9. An ultra summ. à lege taxat. &c. 74

tur, & communiter teneri, asserit Iacob. de Nigris d. l. diem functo nu. 7. vbi & in nu. præcedente differentiarum rationem quoad hoc assignat inter Salaria ex contractu debita, ac debita ex legis dispositione, & conuentione, quæ in illius locum succedit, & Cagnol. ibi. nu. 126. Tusch. præct. tom. 7. conclus. decim. sublit. 5. n. 2. Vbi inquit, quod ex quo lex magis mitis est, latè debet interpretari.

3. Quod verò attinet ad quantitatem salarii, tex. habemus in l. 1. §. in honorarijs ff. de var. & extraor. cognition. qui eam iudicij arbitrio relinquit pro modo litis (quod glossa ibi pro quantitate causæ interpretatur) & pro aduocati facundia, ac fori consuetudine æstimandam, ita tamen, vt ultra centum aureos pro singulis causis nunquam æstimet, vt postea subiungitur in §. Si cui cautum, versic. licita autè, innecta glossa ibi, tradit Reg. Tholosan. Syntagmat. iur. lib. 49. cap. 8. nu. 8. Menoc. de arbitrat. casu 513. nu.

penult. & vltim. centur. 6. Stephan. Gratian. disceptation. fouès. c. 65. n. 6. Iou. r. quæ centum aureorum, quantitas, decentum ducatis non intelligitur, vt contra alios, Recentiores quidam sunt interpretati, quos sequitur Alc. lib. 3. dispunct. c. 9. vbi ex tranquil. in Othone, iusto tacito de eodem lib. 17. docet, centum sesterces idè esse, quod aureus, quod etiam ex illis, & Plutarch. in eodè Othone docuit Budæus de asse, & partibus eius lib. 2. circa initium, versic. Iam antea ostendimus, fol. mihi 32. ad fin. & sequenti, & illos refert, & sequitur Tiraquel. tract. de nobilitate c. 29. nu. 29. Sestercius autem duos asses, & semissem valebat, id est, duas æris libras, & dimidiã, quæ erat quarta pars denarij argentei, qui decem libris æris, id est, assibus decem valebat, vt constat ex Budæo d. fol. 32. p. 2. versic. Denarius autem.

Sed Vlpiani temporibus alia æstimatione aureus cõsebatur, & pro temporum, locorumque diuersitate di-

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

ueritate apud scrib. 6. fortitrus est æstimationem, seu æstimationis suæ interpretationem; Budæus enim d. tract. de assc lib. 5. fol. 155. pag. 1. in initio, centum aureos, de quibus apud Vlpian. ind. versicul. licita autē pro duobus auri pondo intelligit, Alc. d. c. 9. ad fin. singulos aureos, decem librarum patriæ suæ summa æstimat; Hieronym. Cagnol. d. l. diē functo nu. fin. ff. de offic. assessor. scripsit, illos centum aureos apud Vlpian. duo auri pondus æquare, secundū declarationē Alc. & Budæi, inquit, quod hoc cōmuniter Doctores nostri non intellexerunt, & ita etiā ex Alc. & Bud. interpretatus est Perez lib. 2. ordin. tit. 19. l. 2. in gloss. magn. quæst. 1. qui tamen, Alc. in quam, & Budæus diuerso modo de clarāt, vt videre est apud eos. vbi suprà.

4. Nouissimo autem iure non posse aduocatum, in quacunque causa nomine salarij recipere ultra viginti libras turonenses, si ultra receperit, non transire in eius

dominium, sed ad restitutionem teneri, tradit specul. d. tit. de salarijs §. sequitur, num. 3. de quo per Doctor. inc. quia plerique de immunit. Ecclesiar. latissimè Guid. Pap. decis. 19. per tot. Tiraq. de nobilit. c. 29. nu. 38. & 54. & de iure Regio Castellæ ad l. 21. tit. 16. lib. 2. nouæ collectionis, Guccierr. practicar. quæst. lib. 1. quæst. 31. per quam legem, post citatos ab eo ibi n. 2. & Sor. quem ante retulit lib. 5. de iust. & iur. quæst. 8. artic. 4. versic. Quò circa, resoluit, nec sponte offerente posse aduocatum recipere ultra debitum salarium, debitum autem intelligit quod lege taxatū est, de quo Azeued. d. l. 21. nu. 5.

5. Nostri verò lex Regia d. lib. 1. tit. 9. diuersam aliā huiuscemodē salariorū taxationem instituit, nempe, in civilibus causis, quadragesima pars sit & at, quod in lite vincitur, aut defenditur, ab aduocato; & aliquando minus, pauloq. plus in causis capitalibus, ita tamen, vt quadragesima illa civilium

C.9. An ultra summam à lege taxat. & c. 75

causatum, septingentorum cum vigintidenariorum, seu nummorum æreæ monetae nostræ summam nunquam transcendat, quæ salariorum taxatio lege nostra definita, à iure communi discrepat, multoquæ inferior est ea, quam iure illo aduocatus secundum iudicis arbitrium capere poterat. Quod ultra d l i. versic licita autè ff. de var. & extraordinar. cognit. iuxta explicationem Alc. & Budæi, de qua supra, colligitur ex §. Diuus statim sequenti, ubi proponitur, de salariis Imperatorem fuisse concessissimam circa unius causæ salarium, & certè, si in lege iure ita coangustatum esset, ut apud nos aut etiam non multum legis nostræ summam excederet, credibile non est, de re ad. o minima aduocatum Imperatorem fuisse, qui magnis vix superesse posset negotiis.

6. Nunc igitur, his suppositis, in trat. nostra quaestio, an scilicet, conscientia tutus possit apud nos aduocatus pro salario recipere ultra

summam à lege nostra taxatam? & an possit anticipatam illius solutionem recipere, & postulare? Et quidem, pro parte negativa facit, quòd leges, si iustæ sint, subditos obligant non exterius solùm sed etiam interius, secundum receptissimam Theologorum, & iuristarum sententiam, quam diuinis, & humanis auctoritatibus cõprobat Couar. in regul. peccatum 2. part. §. 5. nu. 2. de regul. iur. lib. 6. fule Azor moral. institution. lib. 5 c. 6. part. 1. nouissime Suarez de legib. lib. 3. c. 21. n. 5. quo in loco quaestionem in vtramque partem late disputat, & examinat, & hanc esse Catholicorum communè sententiam, asseruit quam, aliud agens, antea probauerat tom. 2. de religion. tract. 5. lib. 2. cap. 20 num. 4. ubi à Theologis, & Iuris peritis cõmuniter recipi, testatur, & eam probat ex eo quia etiam leges civiles manant à lege æterna, & per potestatem à Deo datam feruntur, ut satis aperte docet Apostol. Paul. ad Rom 13.

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

Quæ certissima, & receptissima conclusio intelligēda sic est, vt non semper mortalem, sed venialem aliquādo culpam tantum humanæ legis transgressor incurrat, vt per Couar. d. num. 2. Villalob. summ. tract. 3. difficultat. 16. num. 1. latè Suar. d. lib. 3. c. 24. cum sequent. Azor. d. c. 6. versicul. Quinto infertur, vbi explicat, quādo è legis verbes inferri possit, illius transgressionē lethalem esse: præterea, intelligenda est de lege humana in veritate fundata; nam quæ in præsumptione fundatur non obligat in foro conscientie eum, qui de rei veritate in contrarium sibi conscius est, vt tradit Abb. inc. Raynaldus n. 14 de testament. cōmuniter Doctores inc. 1. de cōstitution. vbi Dec nu. 18. versicul. Quarta conclusio, & pluribus vtriusq; fori citatis Suar. d. lib. 3. c. 23. nu. 1. & in sequentib. communem hanc sententiā elegāter more suo explicat, & distinguit. Denique, intelligenda est prædicta conclusio in lege humana in

publicum commodū principaliter lata; quæ enim priuatam vtilitatem principaliter respicit, & minus principaliter publicum commodum, transgressorē, in cuius vtilitatem statuta est, non obligat interius ad mortalem, aut venialem culpā, vt ex cap. cū contingat extra de iure iur. probat Couar. inc. quanuis pactum 2. part. §. 2. num. 7. de pact. in 6.

Vnde, cū lex nostra super certo, ac vero, & non præsumptiuè disponat in dicta palatij taxatione, & in eadem communem litigantium vtilitatem principaliter respiciat, ne vltra definitā ibi, taxatam quantitatem grauentur, in interiori iudicio videtur obseruanda, & quod vltra taxationem legis recipitur, iniuste exigi, & recipi videtur, iniustum enim parrociniæ pretiū est, vt definit Card. T. Jer. in summa lib. 5. c. 60. nu. penult. quod per principes taxatū est, idē secure probat. Petr. de Ledesm. in summ. 2. part. tractat. 8. cap. 16. conclus. 8.

quod

quod adèo probat Medina Salmant. in instruct. confessor lib. 1. c. 16. §. 4. versic. El nono, vt teneat, nec approbatæ consuetudini contra leges, & constitutiones Regias hac in re standum fore, sed vltra eas posse aduocatum aliquid pro pacto cinio recipere, & quod vltra receperit restituere debere in anibus excusationibus exploris, quod ad leg. Regiam Castellæ 21. tit. 6. lib. 2. nou. recopilat, Gutierr. practic. lib. 1. quæst. 31. vt nec à sponte offerente, atque replicante recipere possit aduocatus salarium vltra legis taxationem, & ad leg. Regiam nostram idem secure probat Cald. in relection. h. vnic. C. ex delict. defunctor §. part. num. 29. versicul. At in sponte dantibus, cum tamen alibi idem Author, nē pe, in i. si curatorem, verb. vel aduersarij dolo, nu. 16. ad fin. C. de in integr. restitutione minor. scripsit aduocatis honoraria tenuissima, & macillenta præstari ex ord. Regia Bald. verò in l. 1. in fin. C. mandat. centū

aut eorum pro singulis causis taxationem in iure scriptam, de qua in l. 1. §. si curatorem, versic. licita ff. de var. & extraordinar. cognitionib. intelligit locum non habere in aduocatis episcoporum, & Abbatum, quia, inquit, pro statu dignitatis ipsorum, etiam maximum salarium recipere possunt, argum. l. si pater ff. de donat. per quā ait, quò hoc tenuit ibi Rayn. de Foil & sequitur Ias. in §. tripli. num. 53. instit. de action. & alijs citatis Titiaq. de nobilit. c. 29. num. 37. Azeued. l. 20. nu. 1. titul. 16. lib. 2. & l. sequenti nu. 6. versic. vnum tamen, Auendan. de exequend. mandat. lib. 1. cap. 2. num. 12. versicul. nam licet qui consequenter subdit, aduocatos, vltra taxam nomine salarij posse recipere, licet in alijs officialibus hoc locum non habeat, vt ibidem per cum. 7. Alij autem rationabilem terræ consuetudinem ad iusti salarij taxationem attendunt, vt cum citatis ab eo tradit Paz in praxi annotat. §. titul. de aduocato num.

num. 50. ultra quod nos ex sententia Victorie in scholijs super 2. 2. & iuxta D. Thom doctrinam d. 2. 2. quæst. 71. art. 4. idem tradit. Frat Ludouic. Lop. in instruct. negotiant. lib. 1. c. 27. versicul. in super quoniam, vbi non tyrannicam consuetudinē, sed rationabilem debere attendi, ait, pensatis conditionibus personarum, & negotiorum, ac laborum; quæ omnia cum patris consuetudine attendi debere, docet D. Thom. loco citato, & Ludouicum secutus quem refert, terræ consuetudinem attendi debere, tradit Frat. Emmanuel Rod. in summa tom. 1. c. 4. conclus. 1. Quod Medina d. §. 4. intelligit, dummodo regni leges aut constitutiones in contrarium non sint. Idque potissimum apud nos seruandū videtur; quia ultra legem antiquam de salarijs aduocatorum, prædicta salariorum taxatio noua legum collectione nuper edita contenta est, ut idcirco, diuturna consuetudine in contrarium sublatam esse, dicere non possimus.

Sciendum autem est, quod stante hac opinione, & habito pro constanti, prædictam legis taxationem interiorius obligare, id quidem, ut ad peccatum mortale obliget de quantitate parua ultra legis summam, non est intelligendum, secundum Nauar in Manual. latin. c. 25. num. 30. vbi inter alia ad uocatorum peccata, ponit, cum stipendium exiguatur de eo, propter quod non debetur, vel notabeliter maius debito pro patrocinio, atque ita, quanuis illud tantum pro patrocinio debitum esse, dicatur quod lege Regia definitam extat, debet tamen notabiliter maius illo exigi ad leuialis culpæ reatum, secundum Nauar d. nu. 30. iuxta quod accipienda est Medinæ sententia d. §. 4. Quinimodò, si sponte offeratur à cliente ultra legis taxationem conscientia illaesa ab aduocato posse recipi, ex Innoc. in c. quia plerique de immunit. eccles. & alijs, quos refert, tradit Tirac. de nobilit. d. c. 29. n. 38. quanuis alij in hac etiam specie

specie contrarium teneant, quos sequitur noster Cald. loco sup. citato, vbi pro hac sententia, quam verissimam dixit d. nu. 29 in fin. expendit dictam leg. Regiã nostram.

8. Pro parte verò affirmatiua, nempe, quòd aduocatus citra vllius culpæ reatum, taxationem legis trãsgredi possit, probatur primò ex eadem lege nostra Regia d. tit. 91. in §. 16. quatenus ibi traditur, tunc demum aduocatos restituere debere id, quod ultra prædicta n. legis taxationem à clientulis receperunt. Cum hoc sibi restitui etiam seculare expensarum, cui huius rei cura committitur, postulat erit: atque ita secundum legem ibi, cui in hoc similis est alia eodem lib. 1. titul. 48. §. 11. apparet, interim aduocatos ad restitutionem recepti ultra legis summam non teneri; certum verò est, quod, quando ad restitutionem non tenentur, secundum legem iustè retinent & per consequens, quod secundum legem iustè reti-

tere possunt, secundum eã quoq; percipere iuste possunt.

Secundò, & principaliter probatur eadem sententia ex d. §. 16. quatenus ibidem, in casu restitutionis faciendæ ad partis requisitionem, dicitur nulla propter eã aduocatum pena fore afficiendum: in quo lex insinuat, nullum eum maioris salarij receptione contraxisse crimen, cuius intuitu pena aliqua multari deberet: quòd si in exteriori foro, qui legislatoris ditioni, & potestati immediatè subest, nullum contraxit crimen, multò minus dicendum est in interiori contraxisse, qui legislatoris humani iurisdictioni non ita subest.

Tertiò probatur, quia taxatio legis intra quantitatem ab ea diffinitam, regulariter secundum causam victoriam, aduocati patrocinio, à cliente reportatam, iuxta declarationem, quam posuit in §. 11. Secundum quam, non attenditur ad totum ius, pro quo aduocatus patrocinium præstat, & laborem suum, ac

studium impendet, sed ad partem, quam iudicis sententia obtinuit; & non raro eueniet, vt in ea, in qua succubuit, plus laborauerit, & studuerit propter dubia cause merita, quæ iustam suscipiendæ litis causam præbuerunt, & tamen respectu paritatis, in qua succubuit vel iudicis errore, vel quia in casu dubio contraria illi magis placuit sententia, sine mercede erit iustus patenti labor; quod certè iniquum apparet. Vnde dicendū videtur, quod saltem in animæ iudicio, in quo æquitas, iustitia, & veritas attendunt, non obliget lex; quasi in taxatione hac, non super verò sed super præsumpto fundatur; nec enim verè aduocatorum laborem, operam, & studia ad singulas causas examine lex preterat, idcirco videtur, quod præsumptiuè se habuit, normam calculatoribus præscribens ad expensatum computum aduocatos, saltem in interiori iudicio, obligare non intendens, & alioquin saepe eueniret (quod ad eandem

spectaret iniquitatem) vt maiora ferat emolumenta, minora ferens laboris nouimenta.

Quartò facit, quia, quauis in expensatum computatio prædicta legis diffinitio, ac salariorum norma à calculatoribus ferretur; illa tamen in aduocatorum vsu non est pro receptione salariorum ipsorum, quæ palam percipiuntur non attendit legis norma; sed causæ potius, ac personarum qualitate, & impenso in eam studio, ac labore; quod iudices, & maiores etiam magistratus non auro ignotare & cum ea se optima legis interpretatione quam vsus, & consuetudo recipit l. si de interpretatione ff de legib. non temerè, nec incautè dicitur, legem nostram in prædicta salario tam taxatione; secundum prædictum vsus & consuetudinem debere intelligi, saltem in interiori iudicio ad excusationem peccati. Illud verò quod de tacito iudicio, & magistratum consensu diximus sententiam hanc non paruum

ex eo etiam iuuat, quia iudices, non obstante taxatione statuti, possunt longioris litis causa, & pro labore aduocati maiora illi taxare salaria, vt ex Afflic. decis. 70. nu. 2. trad. Gratian. disceptation. fouens. c. 56. num 5. tom. 1.

9. Denique, lex quæ non recipitur à populo, nõ obligat, nec vim legis habet, c. in istis § leges 4. distinc. vbi Dominicus notar, leges, à principe datas, intelligi ea conditione, & intentione, vt non aliter obligent, quàm si fuerint à republica receptæ, quem sequitur N. arr. cons. de constit. quæ st. 5. nu. 23. & alij, & ita eadem communis opinio secundùm Couar. lib. 2. variar. c. 16. n. 6. versicul. quintò sunt, quæ sequuntur Gu. err. Canonizat. quæ st. l. 1. c. 8. nu. 2. Azor, qui eadem communem opinionem etiam dixit interpretum canonici, & ciuili iuris, & vtrique iuri consentaneam moral. institution. lib. c. 4. post initium, vbi versicul. tertio quæritur, tradit, legem dici non receptam

vsu, quando à tota communitate, in quam lata est, vel maiori parte illius non recipitur. Vnde, cum lex nostra in taxatione salariorum aduocatorum, quod ad eos attinet, in vsu non sit, nec recepta, videtur dicendum, quod eos non obligat: maximè, cum legis dispositio sensu alio accipi possit, secundùm quem est in vsu, & practicatur, vt diximus, id est, ad expensarum litis computum à calculatoribus faciendum.

10. Pro qua interpretatio ne, & intellectu notari debet titulus, sub quo lex situata est, qui sic inscribitur, *De como se haõ de contar os salarios aos procuradores*, iuxta quem lex in dubio accipienda est, vt communiter notatur in l. Imperator ff. de in diem addit. in presenti autem, non solum in titulo legis, sed etiam in initio illius, ac plerisque eius parographis verba de aduocatorum salarijs loquentia ad computationem referuntur, ita, vt magis videatur præscripta calculatoribus nor-

ma pro computo faciendo, iuxta quem victus victori soluere debeat expensas, quam aduocatis pro honorario recipiendo, & quam quàm aliquando verba ad ipsam salariorum receptionem dirigantur, ad effectum tamen computationis faciendæ, quam lex ibi principaliter intendit, verba de receptione intelligi debent, ita vt ea demùm salaria à patrono secundùm legem recepta censentur in expensarum computatione pro solutione eorum à victo victori faciendâ, quæ secundùm legis præscriptum calculator æstimauerit.

Idem etiam intellectus suadetur ex eo, quia in lege illa, præsertim in d. §. ii. vbi cumque de salariorum civilium causarum taxatione, eorumque calculatione lex loquitur, semper ad honoraria patroni vincens verba dirigit, in quo plane insinuat, in taxatione, de qua ibi, legis finem, & mentem fuisse, calculatores, instructe ad expensarum computum, quia enim in illum salaria

patroni succumbentis non veniunt, sed solùmmodò vincens, vt iuxta illorum computationem, victus victori ea persoluar, ideo non illorum, sed istorum tantùm æstimatione præscripto suo lex curauit. Ex quo manet intellectus iste ad legem Reg. planè confirmatus, & illo stante cessat difficultas de iniquitate sup. obiecta, apparetque quæ in proposita questione pro vtraque parte potissimùm virgeant. Illius autem resolutiua assertione superfedere modò, in animo duxi, volens magis, eam honorari, & prudentis viri iudicio fidere: ita tamen vt qui posteriorem partem amplecti malint, æstimantes, non teneri aduocatos honoraria patrocinij sui recipere ad legis Regiæ normam, ad præscriptum, sed conscientia illa, & absque vlla criminis labe maiora posse interdum capere, & à cliente petere, cautè in hoc litis modum attendæ, ac suam in illa operam, laborem, ac facundiani seruata sepe loci, ac fori, in quo

verfian

versantur, consuetudine, secundum quam inter eos, & clientulos de salario actum creditur: ut & in alijs conventionibus l. semper in stipulationibus ubi Dec. similia allegat ff. de regul. iur. Atque ita his absoluta est disputatio de advocato cum clientulo suo.

C A P. X.

S Y M M A R I A.

1. *Advocatus iniustam causam defendens mortaliter peccat, & ad restitutionem damni tenetur. Et qui nusquam ab initio iustam putaverit, postea agnoscat iniustam, deserere tenetur.*
2. *Traditur casus, in quo advocato qui iniustam esse litem in ultimo eius termino cognoscit, in illa iuris allegationes aduersus est assumptus proferre licet absque labe criminis.*
3. *Advocatus clientulum suum iniustam causam sustinentem ad transactionem cum aduersario faciendam non potest inducere, nec id consu-*

lere, ei licet, sed ut ab iniusta lite discedat.

4. *Advocatus transactionem consulere potest clientulo, quando causa in foro animam iusta est ex parte illius, tamen si secundum ius fori iniusta sit.*
5. *Pro causa in exteriori iudicio iniusta, tamen si secundum ius poli iusta appareat, non licet advocato, in iudicio postulare.*
6. *Consuetudo, quod advocati iuret pro singulis causis sub patrocinio suo susceptis, si alibi est, improbat.*
7. *De iniusta litis occasione amputanda, salarij multa.*
8. *Advocatus postulans in causa contractus, in quo aduersarius lesionem citra dimidiam passus est, non peccat. Idem postulans pro spoliato in causa spoliij, quanuis res illius non sit, ibid. versic. & simile est.*
9. *Advocatus patrocinando causa iusta in foro exteriori propter inopiam probationum, qui tamen de veritate in contrarium conscius est, peccat.*
10. *Index secundum in iustis*

Director, aduocat. & de priuileg. eor.

- deducta, & probata sententiam proferre debet, quanuis illi, ut priuato de veritate in contrarium constet.
11. Princeps supremus secundū propriam priuatamquē cōscientiam iudicare debet spreta actorum probatione, condemnare verò aliquem testimonio vnius tamesi fide digno, non licet illi.
12. Iudex secundū allegata, & probata iudicare debet: aduocatos contra priuatam suam conscientiam postulare non licet, & differentia ratio inter utrumque assignatur.
13. Quando licitum sit aduocato, iusta declinandi iudiciū causa receptione vti in causa iniusta.
14. Aduocato iustara causam tuenti, moratorijs exceptionibus, & cauillationibus ad eludendum aduersarium vti licet. Declaratur nu. sequentibus.
15. Numquam licet aduocato quantumuis iustam causam tueatur, mendacio vti ad victoriam illius.
16. Aduocato cauillationibus vti licet in causa iusta, quando de iustitia illius certo constat, & dubia non est.
17. Dubia causa licite, & conscientia iustā ab aduocato defendi potest: in illa tamen calūniosis exceptionibus vti non licet.
18. In causa de cuius iustitia certo constat, aduocatus moratorijs, & cauillosis exceptionibus vti potest, etiamsi solum differēdalis animo, & iniuriū vitatur, nec ad cause victoriam illa conducant, dummodo abstineat à mendacio, d. num. 17. versic. Alter casus.
19. Aduocato non licet, mēdacio vti ad impetrandam de sequenti securitatis charitatem.
20. An tale mendaciū mortale semper peccatum secum ferat, an veniale solummodo aliquando traditur, & nu. sequenti.
21. Carcer, non pena sed custodia causa inuentus est, & de definitione illius, etymologia & differentia inter ius civile, & pontificium.
22. Aduocato nunquam licet, clientulum instruere in facti responsionibus cōtra veritatē.

23. An absque peccato aduocatus retineat processum ad legis usque terminum, quando nulla inde causa uilitas sequatur, & aduersarius in eo damnum aliquod extrinse cum patiatur.

24. Peccat contra iustitiam aduocatus, legis terminum sibi duplicari postulas in causa minoris restitutionis ops, quando eo non indiget.

25. Grauius peccat, & cum

restitutionis onere, qui ultra legis terminum, acta processus sine legitima causa retinet.

26. Questio de uduocato qui multitudine clientulorum & 27. impeditus actu processus retinet ultra statutos à lege terminos an, & quando peccet cum restitutionis onere, biniembri distinctione resoluitur;

C A P. X.

De aduocato erga clientuli sui aduersarium.

Præsès disputatio quæ est de causidico cum clientuli sui aduersario, tota se è de iure poli est; ex quo aliena videbatur à professione mea, quæ de iure facta est; uerique, idcirco possem ueteris præterbij in me conuitium, ne suar ultra crepidam: illa tamen super sedendam mihi non fore duxi, cum, quia & si à professione mea, quæ in foro versatur, alienum sit, disputa-

re de ijs, quæ ad animæ iudicium spectant, alienum tamen à munere mei professione non est. imò per quam maximè illi consentaneum, abstinere ab ijs, quæ animæ saluti aduersantur; tum etiam, quia ad directorium aduocatorum (quod est præsentis tractatus nomen, & institutum) proprie pertinet inuestigatio eorum, quorum, qui hoc munere funguntur, præcipua debet officio

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

esse obseruatio, ne aliàs, qui iustitiæ ministros se proficētur, in ipso muneris ministerio iniuste agant, in quo quidem exhibere se ita vnusquisquē nost̄ ūm debet, vt non dominetur eius omnis iniustitia, sed per semitam iustitiæ dirigantur gressus illius.

Primo, ergo, & ante omnia præcauere quàm maximè debet aduocatus, ne iniustam suscipiat causam sub patrocinio suo agendā, aut defendendam, eo enim admissio lethale peccatum committit, à quò, quandiu in prosecutione iniustæ causæ scienter persuerat, absolui non potest, & ad restitutionem damni patrocinio suo illati teneretur. Hec est certissima, & absque vlla controuersia ab omnibus recepta conclusio, de qua D. Thom. 2. 2. quæst. 71. artic. 3. vbi adducit illud 2. Paralipomen. c. 16. *Impio præbes auxilium, & idcirco irā Domini merebaris.* Et ne dum iniustam causā ab initio cognitam suscipere non licet, sed & susceptā quia iustam credidit aduo-

catus, si postea de iniustitia eius illi constet, deserere omnino debet: de quo est text. in l. rem nō nouā §. patroni autem C. de iudic. ita tamē vt partem aduersam non iuuet, nec commissā sibi secreta illi reuelet, & ita docet idem Angelicus Doctor d. artic. 3. ad 2. & conueniunt omnes.

2. Iuxta quod, si aduocatus causam, pro qua ad publicatus vsquē attestaciones bona fide patrocinatus est, quando actorum copia illi exhibetur, vt secundū allegata & probata pro parte sua de iure illius ad litis victoriam doceat, qui est postremus eius terminus iniustam conseruat, & de speratam, siue quia pars in probatione eorum quæ in articulis sunt deducta defecisset, siue quia causatus ipse in consilio suo, quod tē ab initio prosecutus est defecisset, siue quacunque alia de causa id contingat, ab illa tamen ad vltimum illum litis terminum iam perducta abstinere se debet. Similiter itē facere debet curia a loco catus

C. 10. De aduoc. erga cliēt. sui aduers. 81

catus in causa appellatio-
nis ad quam pro iuris alle-
gationibus ab alterutro liti-
gatorum nouē assumitur,
vt si mis & perpenſis actis,
& iuribus, iustiorē aduer-
ſe partis causam sentiat, suā
deferat. Et sanē, non dubito
de facili quemquam, & ex
promptu ita responsurum,
qui receptissimas, probatissi-
masque Theologorum, ac
iuristaru. n. sententias de in-
iusta causa deferēda in quo-
cunq; litis termino amplex-
etur. Dico tamen, quod
si absolute ita est seruandū
in predictis speciebus, non
expedit homini aduocatio-
nis munus publice agere,
praesertim in curia, multa
enim sunt aduocatum pe-
ricula de quibus Alberic. in
vnic. num. 7. C. de suffrag.
vbi duodecim adducit quae
communiter contingunt in
huius munus expeditione,
& repetit Caccia up tract.
de aduocat. tract. 7. per tot.
Sed certe hoc vnum, plus
quam alia detereret, si ab-
solute in illo, vt dixi, tene-
ndum est, quia animā timo-
ratam continuo, quotidieq;

contristabit, atque vexabit,
& corpus fame necabit, si
aliunde non habeat homo
vnde viuat assidueque cō-
trouersias, & iurgia patietur
aduocatus ab ijs, à quibus
pro patrocinio est electus
post tempus consumptum,
impensumq; laborem in le-
ctura processus, & causa exa-
mine. Denique, non ratio
etiam damnū inde pars ad-
uersa patietur, dum partē,
quae ab eo quem eligit, pas-
sa est repulsa, citate necesse
habetit, vt alterum consti-
tuat; qui de iure suo doceat,
quod apud nos seruatur,
quia aduocatus in procura-
torem simul constituitur, qui
si commissum sibi negotiū
acceptare ex causa recusat,
id ita in actis declarat & is
qui cum sibi constituerat,
vt alterum constituat, expe-
ctatur, nec legisterminus il-
licuitur, quandiu ad hoc
iussu iudicis non citatur;
quod interdum non paruā
moram cum sumptu secū-
trahit, praesertim, si is qui re-
quirendus est. longē abest
à loco iudicij; ex quo non
ratio eueniet, vt melius sc. cū

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

agi, ducat aduersarius, si assumptus patronus pro illo in causa dicat, quanuis iniustam illam sentiat, quando iam ad vltimum res agitur, quam si illa non acceptata, nouæ citationis onere, cū sumptu, ac mora prægrauetur.

Maturè ergo, ac diligenter omnibus pensatis & iurminatis, fortè apparebit, licere aduocato absque vlla criminis labe, in casu proposito commissam patrocinio suo causam pro finali expeditione illius, iuris allegationibus quas ad rem magis facere in animum duxerit, instruere, quanuis eandem iudicio suo victoriam non promittant, à falsis verò allegationibus, tam iuris, quàm facti abstinendū semper est. Nec quidem culpandus est quasi iniuste faciat, iniustæ causæ coram iudice patrocinando, qui in propositis terminis legis terminos seruat, licet quæ ipsam, & iniustitiam eius citius terminat, dum se non abstinat, quòd cū & aduersario magis expediat, sæpequè in hoc il-

li meliùs consultum esse, apparet, saltè in casu isto, in quo & tota aduersarij voluntas pro hac parte non temere coniecitur, quandiu de contraria non constat, non est, cui iniustitiam illatam dicamus, cum volenti, & cōsentienti fraus non committatur, neque iniuria.

3. Transactionem autem in casu prædicto, sicut nec in alio in quo compertum patrono sit de causæ iniustitia, iniustæ parti consulere, non licet ei, qui potius iniustam rem dissuadere debet & vna capta discedatur, cōsulens enim transactionem partem quam scit iniustam causam iudicare, vt alienum accipiat, consulit, & ad restitutionem tenetur, vt dicit Alber. ind. l. v. i. c. de suffrag. num. 7. vbi inter duodecim aduocatorum pericula adducta per eum, tertio loco hoc ponit & repetit Cacialup. tract. de aduocat. q. 4. num. 5. vbi hoc periculū, quo sæpe implicari aduocatum, ait, tertio item loco scripsit, tradit Burgos de pace in prece, l. g. Taurum num.

num. 255. Didaci Perez lib. 2. ordin. titul. 19. l. 1. gloss. 1. versic. quartò, & rursus in l. sequenti, col. final versicul. cauere præterea, & ex alijs Frat Emman. Rod. in sūm. 1. part. cap. 2. conclus. 4. & tenet D. Thom 2 2 quæst. 71 art. 3. ad secund. vbi ait, quòd aduocatus, qui in litis progressu cognouit, causam clientuli sui iniustam esse, debet eam deserere. vel eum cuius causam agit adcedendum inducere, siue ad componendum siné aduersarij damno; itque ita planè docet, quòd ad transactionem non est induendus cum aduersarij damno; quòd euenit quando ba co in iusto aliquid extorquetur, & ab iniusta lite discedatur; quādo verò, sine aduersarij dāno transactio fieri dicatur, vt clitulo iniusta causam ageri ab aduocato conscientia tua suadet, possit iuxta D. Thom. doctrinam loco citato, quem illi sequuntur relati à Burg de pace d. proccem. num. 256. explicat ipse ibid. num. sequenti, dicens, id fieri posse, si creditoris li-

bera voluntate fiat, omni fraude, dolo. Vi, metu, calliditatequè, & mendacio seclusis, & cum illo transit. Gutier. lib. 1. practic. quæst. 28. dummodò aduersario hoc aperiat, & ipse de rei veritate iustitiaq. bene cōficius adhuc velit transactionis causa aliquid dare, aut remittere euitandæ litis causa; subdit tamen, quòd hoc rarò fit, & quòd ipse nec in casu isto uoluit. Vnquam consulere cōcordiam, secus si res esset dubia, secutus Azeued. ab eo citatum l. 2. num. 7. titul. 16. lib. 2. nou. recopilat. Ego sanè multū dubito, an D. Thom. mens, dum docet, posse cliētulum ad componendum iudici absque aduersarij damno, ea sit, quam Burg. declarat, quippa qui, in casu prædicto, negari non potest, cum aduersarij damno concordiam fieri, quādo quod dat, aut remittit. tametsi sciens prudensque faciat, tamen non spontanea voluntate facit, sed coacta, propter redimendam, scilicet iniustæ litis vexationem. Quare,

finè aduersarij damno computationem fieri, dicam, ad Angelici Doctoris sententiam, quandò inter partes res ita componitur, vt cū ex parte vnus iniustè ageretur, alter de suo nihil præstat verbi gratia, discedam à lite, si in pristinā redeamus amicitiam, si litis offensam remittas si loquaris pro me Regi, & sic de alijs in quibus nec rei familiaris, nec honoris damnum vertitur; tunc enim finè aduersarij damno cōcordia fieri, verè dicitur: quo casu partibus semper eam sua lere, nō solum licitum, sed & laudabile est, & Deo valde acceptū: qui per contrarium, iurgia & discordias excitantē valde detestatur, iuxta illud prouerb. 6. *Sex sunt quæ odit Dominus, & septimum detestatur anima eius, oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes iunoxium sanguinē, cor machinās cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, offerentem mēdacia, testem fallacem, & cum qui seminat inter fratres discordias.* Notandum est hoc

ultimum septimo loco positum vt præ cæteris odibilis Domino, & coram eo detestabilis; vt ita iniustas suadere, consulere vel lites, unde iurgia mala pullulant, & discordiæ inter fratres seminantur, maxime abhorreat, qui Domino odibilis esse non vult & detestabilis.

4. Rursus, quod dictum est circā transactionem in causa iniusta declaratur, vt locum non habeat quando etsi causa secundum ius iniusta sit & desperata, tamen attento iure poli iusta est, videlicet, quia pars læsionē in contractu passa est talem quæ eum cōtrahentem in animi iudicio obliget, quāuis in exteriori non obliget quia diuidiam iusti pretij partem læsio non transcendit: vel etiam, quia mutuū pro quo contrahitur, soluit, & tamen solutio nem probare nō potest, cum de mutuo legitime constet: his enim, & similibus casibus istius partis patronus iniuste non aget transactionē illi cōsulens: nam etsi cū damno aduersarij ea sit, qui secundum

cundū in actis deducta, & probata iustam causam fouet, ita vt à toto veniat absolendus, tamen in animæ iudicio totum debet: atque ideo, iniuriosè nō extorqueatur pars ab illo qui totum reddere tenetur, adeo, vt & compensatiōis ope tantundem capi possit à damnum passio, illo inuito: cū, ergo pars ipsa non peccet in acceptiōe partis ex causa transactionis in casu isto, nec utique peccabit aduocatus eiusdem transactionis consuleor, & fautor.

5. Dubitari verò potest, an in prædictis ac similibus casibus postulare possit in iudicio: quia scilicet si sibi constet de causæ iustitia in animæ iudicio, constat etiam, secundū ea quæ à parte ipsa sibi proponuntur, vel aliās ei non sunt, de iniustitia illius in exteriori iudicio. Et scire videtur, quod in casu isto à muneris sui ministerio abstinere debeat causidicus quia in huiusmodi in exteriori iudicio versatur, idcirco quia secundū leges illius, quas pro mune-

re suo, executione quæ illius attendere debet, desperata est causa, abstinere debet ab ea, & alioquin peccat in iudicium in quo versatur, & ad quod pro patrocinio assumptus est. Id quæ multo magis obtinebit, vbi consuetudo fuerit, quod patroni causarum iurent, secundū Iustiniani constitutionem, de qua in l. rem nō nouam §. patroni autem C. de iudic. vbi cauetur, quod pro singulis causis iurent, & inter alia iuramento contenta, est quod nō solum causam sibi ab initio cognitam pro improba, v. l. penitus desperata non suscipiant, sed etiā, vt susceptam, ac pro tali postea certamine procedente cognitam omnino deserant: & notandus est text. ibi. qui loquitur alternatim in causa improba, vel penitus desperata, quasi desperata esse possit quauis re vera improba non sit, vt euenit in casu proposito, in quo ex parte illius qui conscientia tutus est, causa improba dicitur nequit, cū tamen ob probationum inopiam des-

perata penitus sic: atque ita iuramentū de quo ibi, hunc etiam casum comprehendit: cui item conuenit legis mens, & iudicis in delatione iuramenti secundum quam aduocatus iurare tenetur, cui iuste & lege iubente à iudice defertur iuramentū; in cuius delatione, ea esse noscitur legis, & iudicis mens, ut aduocatus iuret de causæ sibi creditæ meritis, & iustitia, secundum leges iudicij, in quo illa agitata, & decidenda est, ut, si secundum has iniusta appareat, absteineat ab illa: quod certè facere tenebitur, & aliàs reus est periurij quantum secundum ius poli iustam esse causam, sibi certò constet.

6. Quod tamen de iuramento diximus ex Iustiniani constitutione ind. §. patroni, consuetudine abrogatum est, ut tradit gloss. ibi verb. tactis, ex Bulgar. quem refert, specul. lib. 1. titul. de aduocato §. final. incipit vtriusquè partis aduocatum num. 15. Didac Perez lib. 2. ordin. titul. 19. l. 1. in glossa super verb. fugādo iuramē-

to, vbi ait, quòd consuetudine non seruetur, saltem in tribunalibus inferiorum iudicū, quòd aduocati iurent; & creditur Doctori de consuetudine testati, etiam vni soli donec aliud probetur, ut in proprijs terminis tradit Caccialop. tract. de aduocatis quæst. 4. num. 2. vbi ad hoc citat Bart. in repetit. l. de quibus col. 13. quæst. 3. principal. ff. de legib. cuius ad hoc verba refert, & ut singularia commendat. specul. tamen loco citato scripsit, quòd hodie etiam iurare tenetur aduocatus ex constitutione Greg. decidi quæ incipit, properandum, titul. de postuland. & quòd à libi iurat: sed constitutionē illā relaxatam esse, quia non est in 6. dicit Additionator eius Ioan. And. ibid. Pauli verò d. l. ten. non nouā num. 2. alterius citat hoc consuetudinis & hoc iuratus testis meminit, secundum quam aduocatus de calumnia iurat publicatis attestacionibus altera parte requirēte, & ait, quòd si conscientia sua comprehendat, partem suam

suam iniustam causam fo-
uere, de relinquere eam de-
bet: subdit uerò, quòd multi
absorbent sibi iuramentum
informantes conscientias
suas admodum eorum; Sed
Deus est desuper, inquit,
qui nouit abscondita cordis.
Apuđ nos quidem talis cõ-
suetudo in usu non est, nec
in ciuitate ista, quæ caput
est Regni, nec in toto Reg-
no, nec vnquam aduocati
super creditas patrocinio
suo causas proprio nomine
iurant; & quòd hodie aduo-
cati non iurant, attenta cõ-
suetudine, secundum com-
munem quam tradit. in
d. § patroni, num. 3. tenetur
Gratian disceptation. forēs
c. 56. nu. 9. versicul. Hodie
tamen, tom. 1. solumquè eu-
riales, seu consistoriales no-
stria cum ad munus assumū-
tur, antequam illi se accin-
gant, ex Regis prescripto iu-
rant pro recta adminitra-
tione illius. Nec quidem
consuetudinem illam iuran-
di publicatis attestationsi-
bus, de qua Paul, loco cita-
to, laude, quin potius, si ea
alicubi adhuc viget, ablegā

dam prorsus censeo: quia
utilitas ex ea pullulans, in-
certa est, & parua, quando
iam lis super qua iuratur,
in calce uel fatus; damna ue-
rò & incommoda inde ob-
uentura, multa sunt, & mag-
na, tam propter perituri pe-
riculū, cuius meminit Paul.
quam propter damnū cliē-
tuli in causa desertione quā
do aduocatus delatum sibi
iuramentum subite recuset:
quo casu nō tam derelicta,
quàm predita causa videbi-
tur, quæ ut desperata, a pro-
prio patrono derelinquit-
tur: ex quo etiam scandalū
non raro inde suborietur,
si alius animosius iuret, &
tueatur.

7. Quare, prædictam cõ-
suetudinem, seu legem mu-
nicipalem, si alicubi extat,
non approbo. Legem uerò
ego approbarem, qua in li-
tis exordio, iniuste lris ec-
casiis quoquo modo ampu-
taretur: quod aliquādo co-
gitabam, præcaueri modo
aliquo posse, si postulandi
facultas absque delectu cau-
sarū, metu pænæ constri-
ngetur, sic nempe, ut cõsisto,
quòd

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

quòd aduocatus causæ in-
iustæ scienter patrociniatus
est, in ipsa finali causæ sen-
tentia, quando de hoc iudi-
ci constare potuit, patronū
ipsum multet in duplo sa-
larij: post nimirum iudex,
aduocatum, & notariū, qui
in actis processus deliquit,
in processu eodem absque
alio iuris ordine punire, vt
tradit Bouadill. in politic.
lib. 3. cap. 1. num. 48 tom. 2.
scienter autem iniustæ cau-
sæ patrocinari quoad hoc
existimandus erit etiā ille,
qui noti. seu clari iuris erro-
re ductus patrociniatus est,
ita vt à lata saltē culpa non
excusetur: fortassis huius
pænæ metu, quæ non bo-
norum solūm dispendium.
Sed & honoris etiam notā
secum inuoluit, aduocatus
non ita indeliberatè ad pa-
trocinium impendendū lu-
cri auiditate proficiet, quin
prius, sibi consulens, causæ
merita expendat secundū
ea quæ sibi à consulente se
proponitur.

8. Vterius, prosequendo
intentum, quia casum effin-
xitur de causa iusta in in-

teriori animæ iudicio, cum
tamen iniusta sit, & despera-
ta secundū ius fori, in qu-
agitari debet: nunc per co-
ntrarium fingo casum causæ
iniustæ animæ iudicio spe-
ctaculo, quæ tamen secun-
dū ius fori iusta est, cuius
frequens exemplum euenit
in læsione contractus, quæ
& si talis sit quæ eius, à quo
patrocini causa aduocatus
conuenitur, conscientiam
liget, dimidiam tamen iusti
pretij non transcendit; ex
quo, iure fori attento, certa
est pro illo causæ victoria,
quæ tamen eum iure poli-
no excusat à restitutione
eius in quo alter læsus repe-
ritur, tamen si læsio citra di-
midiam consistat, secundū
receptissimā omnium Theo-
logorum, & Iuristarum sen-
tentiam, queritur modò, an
nihilominus aduocatus cō-
scientia illa postulare pos-
sit aduersus eum, qui læsio-
nem patitur quam leges sæ-
culi tolerant. In qua quæ-
sitione, pro parte negativa
facit, quòd pars in hoc ipso
peccat, quòd cōtractū cum
læsione a terius celebravit.

& læ.

& læsionem inde secutam rescindere non vult: atq; ideo aduocatus qui patrocinio suo in id ipsū illi cooperatur, non videtur immunis peccato. Contrarium tamē resolutiōe tenendum est in casu isto, quia in eo aduocatus causæ patrocinatur iustæ quidem secūdūm leges, quas & Pontificium ius approbat c. cū dilecti, c. cū causa, de emptiō. & vendit. quauis enim lex permissiua mali sit, qualis est hæc, quæ læsionem citra dimidiam impune permittit, mala tamen ipsa non est, neque iniusta, vt ad hanc eadem leg. explicuimus in nuper edito tractatu nostro de iur. & priuileg. l. honestat. in init. num. 12 atq; ita, iniuste nō agit aduocatus cū causa iusta lege fulcitæ patrocinium suū accommodat, nec in hoc delictus peccato cooperari censendus est; pars enim cui patrocinatur, non peccat in hoc, quod contractum in quo alter citra dimidiā læsus fuit, secundūm leges valere, atq; rescindi non debere, con-

tendit, in quo aduocati officium, & patrocinium versatur, sed in ipsa celebratione contractus, & retentione etius, in quo læsio, stat peccatum illius: hæc ergo, si consulat aduocatus eiusdē peccati reus erit, patrocinium verō præstans pro validitate contractus, qui secundūm leges, quas allegat, iuste vallet, non peccat.

Et simile est, quod in spoliati causa tradit Innoc. in c. pastoralis, nu. 6. de caus. posses. & proprietat. quem refert Bald. in singul. verb. aduocatus, & Burg. de pace in prox. leg. Taur. n. 239. t. mpe, aduocatum patrocinium ferentē in causa spoliij pro spoliato conscientiam læsam non habere, tametsi non probet, rem suam esse, & quauis Innoc. d. num. 6. pro ratione scripserit, quia potest esse, quod verē sua sit, licet eā non probet suā, quæ ratio non concludit ad casum quo aduocato confitet, rem a spoliato detractā, illius non esse, sed spoliatoris: tamen, & in casu isto dicendum idem erit, quia in

eo iusta est spoliati causa secundum leges ac ius pontificium in possessorio iudicio, in quo ministerium suum pro illo exhibet aduocatus, qui magis conscientiam legis, quam suam sequi debet ut ex Bald. d. verb. aduocatus ad causam propositum probat Burgens. d. nu. 259. inquit, quod cum lex spoliatus faueat, aliud ut sanam aduocatus habeat conscientiam expendere non oportet.

9. Exemplum aliud causae iustae secundum ius fori, sed iure poli iniustae, erit, cum de debito legitime constat, de solutione uero, quae uere praesens, documenta nulla, nec probationes adsunt, cuius tamen conscius est aduocatus vel per confessionem ipsius qui debitum in iudicio petit legitimis documentis, vel aliunde certioratus: siue est contrario, cum pecunia uere mutuo data est, uel res commodata, cuius nulla probatio extat, & pro ea conuentus negat: his enim casibus, si ius fori spectamus, certa est victoria, in primo

pro agente, in secundo pro conuento, cum secundum allegata, & probata sententia iuste ferenda sit: & tamen iure poli contrarium obtinet, quod ius in his casibus attendere debet aduocatus, ne dum in causae initio, & ante susceptionem illius, ut ab ea alitineat, sed ut & susceptam deserat constito sibi de ueritate, tamen si inopia probationis aduersarium laborare pro conuento habeat, ita ut desperata pro ea causae victoria sit, etenim hi, & similes alij his casus, multum distant a praecedentibus, in quibus qui agit, praeter deo legis munitus agit in his uero sit e lege contemdit, nulla enim est lex quae permittit, debitum rite exsolutum repetere, deficienti solutionis probatione imò secundum leges solutione eius quae debetur, tollitur omnes obligatio, princip. instit. quib. mod. tollit obligat. nulla uem lex, quae permittat, pecuniae mutuae, aut rei commodatae, propter probationum inepiam actionem non dari, cum potius

secundū leges, rerum ipsatum interuentu contrahitur obligatio, vnde oritur actio: atque ita, in his, & similibus casibus verē non deficit ius in aduersario, sed probatio, & ideo, qui de rei veritate conscius contendit, tam clientulus, quā patronus de hoc non ignarus, in iustam fouet causam, à qua debeat omnino se abstinere: & in his speciebus probat Burgens. d. prozē. nu. 265. versicul. præterea, vbi per eum de conscientia legis, & hominis, quā magis debeat sequi aduocatus.

10. Et non obstat, quod secundū in actis deducta sententia iuste ferri debeat, adeo vt, etsi iudici de veritate in contrarium aliunde constet, in propositis speciebus, debeat nihilominus secundū allegata, & probata causam defendere pro eo qui petit, quod sibi non debetur, aut qui, quod verē debet, reddere renuit: ex quo videbatur, in aduocato idem fore probandum, vt secundū in actis deducta, & probata pro parte sua po-

stulare ei liceat, quanuis aliunde de veritate in contrarium conscius sibi sit, sicut potest, & debet iudex, secundū allegata, & probata iudicare, quanuis veritas in contrarium illi aliunde innotescat vt priuato, & non vt iudici, iuxta l. illicitas §. veritas ff. de offic. præsid. vbi tradunt gloss & scribēt. & in l. vnic. C. vt quæ desūt aduocat. patt. iud. suppleat, quod apud nos lege Regia cautum expresse est ord. lib. 3. titul. 66. in princip. Canonistæ in c. 1. de offic. ordin. & in c. pastoralis §. quia verò de offic. delegat. Clar. in pract. criminal. quæst. 8. num. final. versicul. sed pone & quæst. 66. n. 2. Card. Tusch. practicar. conclus. iur. tom. 4. conclus. 398. liter. 1. & multis comprobat Couar. lib. 1. variat. resolut. c. 1. ex num. 4. vbi num. 6. pluribus pro hac sententia citatis frequentiori etiam Theologorum calculo eam esse probatam, ait ex alijs quos refert: & ultra c. tates ab eadem tenet specul. lib. 2. titul. de sententia §. qualiter,

num. 1. vbi ponit casum de quodam, quem Potestas Bononiens. stans ad fenestram vidit hominem occidere: & quia ille homicidium a se commissum negabat, nec aderant probationes, quæstioni eum subijcere voluit ad eruendam veritatem, & ait specul. quod Azo. Hostiensis & Accursus cōsulti responderunt, quod hoc facere non poterat, per d. §. veritas: eiusdem casus meminit Paul. consil. 299. Vsa inquisitione, num. 8. vol. 2. vbi inquit, quod per Dectorem Bononiens. consultum fuit, quod ille, quem potestas vidit alterum occidere, deberet absolui, sicorā eo tantum quā corā iudice homicidium confessus non est, nec per testes legitimè probabatur, idem probant alij quos refert & sequitur Covarr. d. e. 1. num. 8. in princip. Clar. locis suprā citatis, Tusch. d. conclus. 398. nu. 11. de quo idem Paul. in l. 2. ff. de in iuramentand. & las. ibi num. 8. casum alium magis dubitabilem ponit, videlicet, si iudex vidit, quod d. Se-

ius occidit Caium, & in actis probatur contra sempronium, ira vt tormentis subijci debeat, qui tormentorum metu se occidisse cōfiteretur, & ratificat, & posse eum iudicem absque peccato condemnare, est communis sententia, vt ex Imol. Clem. pastoralis §. quia verb. num. 49 de offic. deleg. & in c. 1. num. 13. versicul. si autem timeret, de offic. ordin. refert clar. d. quæst. 66. nu. 2. versicul. sic etiam, si iudex, & illo citato Tusch. d. conclus. 398. num. 12. In hoc tamen casu, ait las. d. num. 8. quod Theologi & Canonistæ discordant, & ipse in illo saniorum dicit videri illam sententiam, quod iudex faciat se a officio remoueri, & alio subrogato iudice in testem interrogari: Quia tamen sententia in casu proposito non fuit cōsulam videtur, in nulla alia contra eum, qui homicidium commisit, probatio extet, quam singulare vnius hominis testimonium: id enim ad absolutionem illius, qui de crimine in actis convictus le-

gitimè est, sufficiens non erit: & ad cōdemnationem alterius qui verè deliquit, multò minus valebit: quia vnus testimonio nō statuit in iudicio etiam si præclaræ curiæ honore præfulgeat l. iurisiurand C. de testib. cap. licet vniuersis, extra eodem titul. Alij vero dicūt, quòd potest iudex hoc casu instare apud principem, aut superiorem, vt ipse exonetur ab huiusmodi iudicio, & causa alteri delegatur, vel ipse deleget, & ita esse communem sententiã ex Imol. d. §. quia verò num. 49. in fin. tradit Clar. d. quæst. 66. num. 2. ad fin. Tusch d. conclus. 398. num. 12. Sed multò minus sic innocenti prouideretur.

11. Quare, si talis occurrat casus, ne peccat scilicet innocens fallò committens consulte magis iudicem facere, reor, si principè adeat, qui, secundum quod iudici, pro probitate atque existimatione illius, credendum, in animum suum duxerit, causam terminari, iubeat, circa eum quem acta dam.

nant, sprete probatione illorum: hoc enim supremo principi licere debet, qui propter personæ, dignitatè suæ eminentiam actis non est restrictus, sed secundum propriam primatamq; suam conscientiam iudicare ei licet, limitata in eo cōmunis sententia, & conclusione tex. d. l. illicitas §. veritas vt tradit Cyn. in l. vnic. col. 2. versicul. pro hac quæstione, C. vt quæ defunt aduocat. & Bart. ibi in fin. vbi ait, quòd Papa vel Imperator, vel alius dominus cuius dictum pro lege habetur in territorio suo, secundum conscientiam suam iudicare debet, & aliàs peccaret, & subdit, quod ita dicunt Theologi. las. in d. l. 2. in fin. ff. de in lit. iur. vbi scripsit, quod Papa, & Imperator, cum sint supra legem, debent iudicare, secundum quod Deus iudicaturus esset allegat Bald. in l. final. in princip. C. de iure deliberand. vbi nu. penult. hoc dixit de Theologis in foro penitentiali, Couar. d. lib. 1. e. 1. num. 7. ad fin. Menoch.

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

respons. 2. causæ Finariens.
art. 2. num. 7. & alijs citatis
Mastrill. de magistratib. 1.
part. lib. 3. c. 4. num. 40. cum
sequentib, idquæ lege nos-
tra expressum habemus in
ord. d. titul. 66. in princip.
cùm itaque princeps secun-
dùm propriam consciëntiã
iudicare possit, ac debeat,
propter personæ suæ excel-
lentiam cui hoc credi de-
buit, & quia supra legem est
vt inquit Doctor & ord.
nostra loco citato, non abs-
re erit, in casu proposito ab-
soluere eum, tametsi acta il-
lum condemnent, quæ pro
innocente habet habita fi-
de iudici viro bono, quasi
sic princeps ipse iudicare vi-
sus sit secundum propriam
consciëntiam, viri probi cõ-
scientia sibi patefacta in for-
matam quantum ad id satis
est. Et hoc quidem, vt in-
nocens absoluat, ad con-
demnationem verò illius,
quem iudex de crimine cõ-
misso defert, se tanquã
priuato vidente, non satis
erit apud principem eius-
modi notio; esset enim testi-
monio vnus, hominem dã

nare iure diuino repognãte
quod supra principem est.
Quinimò, nec debere prin-
cipem condemnare reum,
quem priuatim ipse verè
scit deliquisse; acta tamen
nocentem non probant, te-
net Couar. d. c. 1. num. 7. in
sin subdens tamen, nisi de-
lictum ita atrox, ac perni-
ciosum esset, vt maximè cõ-
ueniret reipublicæ, eius aut
horem publicè puniri, se-
quitur Malienz in Dialog.
relator. 3. part. 1. c. 42 nu 3.
Morl in empor. iur. 1. p. ti-
tul. 2. quæst. 2. num. final.
Mastrill. d. c. 4. nu. 46.

12. Non inquam, obstat
quod in indice traditũ ex-
tat, quòminus abstinere se
debeat aduocatus conscius
de veritate secundùm pro-
priam consciëntiã: est enim
inter iudicem, & aduoca-
tum manifesta differentiæ
ratio; quia iudicis officium
authoritate & vtilitate pu-
blicum est; & ideo in illo
iudex agere debet, secun-
dùm quod exigit publicum
ipsum ius: exigit verò ius
publicum, vt non exemplis
sed legibus iudicetur l. ne-
mo

mo iudex C. de sentent. & interlocut. omn. iudic. Porro, si legibus est iudicandū, secundū allegata & probata ferenda est sententia, id namq; leges proclamant. at verò aduocati officium, autoritate quidem publicum est, utilitate verò priuatum, ut supra tradidimus cap. 5. nimirum ergo, si quādo munus agit quod utilitate priuatum est, secundū priuata sui ipsius dictamen conscientiaē agere in illo se debeat. Deinde, iudicis officium necessarium est, a quo absque legitima recusationis causa abstinere se non debet, & ideo, cum iudicare necesse habeat, secundū allegata, & probata causam decidere debet, & non secundū quod ut priuatus nouit, cui ut priuato iudicandi munus princeps non creditur, verò aduocatus non tenetur iniustæ causæ patrocinium suū impendere, sed ab ea omnino debet abstinere quod facile potest, ut pro ratione differentiæ in proposito considerat Burgens. in prox. m.

leg. Taur. num. 269. intet iudicem, & aduocatum; iniusta autem apud eum est, non solum quam legibus, sed etiam quam propria conscientia non ignara facti, iniustam esse, agnoscit: ab illa ergo abstinere debet qui iniustæ patrocinari nō vult.

13. Sequens quæstio est de illo qui iuste conuenitur, quia verè debet quod ab eo in iudicio exigitur, sed quia forti priuilegium habet, nullo uti vult obiecta declinatoria exceptione: In qua quæstione resolutiuè dicendum est, quòd si conuentus damnū aliquod patiat in iure suo, nō declinato iudice, verbi gratia quia clericus est, & coram iudice laico conuenitur, vel sonè iudex suspectus est, & si consentiat in illam, quamuis non ad aliud, quàm ut debitum pro quo conuenitur, coram eo confiteatur, non poterit postea in causis eundem expostina suspitionis causa recusate, in casu isto, aut alio simili, forti exceptionem obijcere poterit aduocatus nomi.

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

no. mine illius si v. r. o. null'ū iuris sui detrimentum conuenientus patiat, excipere non poterit: quauis enim exceptio ipsa in se iusta sit, tamen quando non aliud illa prætenditur, quàm iustam debet exactiōē diffetre, ad finem iniustum exceptio obijcitur, & medio iusto non excusatur, qui ad finem malum, & iniustum illo utitur, vt in proposito tradit Caietan. in summ. verb. aduocatus circā init. Medina Salmanticens. in instructor. conf. stat. cap. 16. §. 4. circā initium, cum quo eo citato transit Gutier. practicar. lib. 1. quæst. 29. num. 1.

14 Per contrarium quæritur, an liceat patrono iustam causam defendenti, moratorijs iniustisquē exceptionibus, & cauillationibus vtī differendæ litis causa, atque ad cludendas aduersarij cauillationes, & techas Gloss. in c. cupientes verb. malignārium, de elect. lib. 6. affirmatiuē tenet; ait enim, quod qui habet ius in principali, cauillationes, &

malicias aduersarij potest per alias repellere, nec videtur fraudem facere, qui fraudem excludit. l. cum pater §. titio, in fin. ff. delegat. 2. idem tenet gloss. in c. Dominus, verb. ex insidijs 23. q. 2. vbi ait, quod si aduocatus habet iustam causam licitē decipere aduersarium suum tradit Syluest. in sūma verb. aduocatus nu. 6. Tiraquel. de vtroq; retract. in præfat. num. 70. vbi alios citat, & pluribus citatis Couar. lib. 1. variat. c. 2. num. 1. vbi latē profecquitur, Perez p. 2. tit. 19 lib. 2. ordin. in gloss. magna col. 1. versic. sed dubitatur Burg. de Pace d. proxm. leg. Taur nu. 271. Alphons. de Azeued. l. 2. n. 7. titul. 16. lib. noue recopilat. post eos Bouadill. in politic. lib. 3. c. 14. num. 64. in fin. tom. 2. & est communis Theologorum assertio.

15. Quam tamen sic accipiunt omnes, & absque mendacio & falsitate liceat aduocato iustam causam tuenti cauillationibus vtī, de quo D. Thom. 2. 2. quæst. 71. art. 3. in fin. *Aduocate*, inquit, *iustam*

iustam causam defendenti licet prudenter occultare ea quibus impedire posset processus eius, non autem licet ei aliqua falsitate vti; Et in duce belli idē docet quaest. 40. art. 3. & probant omnes, quia mentiri nunquam licet, nec pro salute hominis, nec pro totius rei publicæ utilitate, cum sit intrinsecè malum, c. ne quis & c. faciat homo 2. 2. quaest. 2. atque ita, nec pars nec aduocatus quantumuis iustæ causæ defensor sit, poterit mendacio vti ad victoriam illius absque peccato, erit tamen in casu isto mendaciū etiam in iudicio prolatum, non plusquam veniale peccatum, dommodò sine iuramento proferatur, si enim cum iuramento sit mortale semper erit, à quo nec ius in causa, nec paruitas materiæ excusat propter iuramenti religio, & ita post alios tenet Couar. d. cap. 2. nu 2. in fin. Emman. Rodrig. in su nm. c. 2. conclus. 4. part. 1. Cauendum itaque à mendacio semper est, etiam si illo vti, necesse esset ad iustæ causæ defensionem, & mul-

tō magis abstinere se quisque ab illo debet in articulis ad testium interrogacionē formatis quo calumortalis peccati reus erit aduocatus quantumuis iustæ causæ patronus sit & non iuret ipse; quid enim aliud est, mendacem asserere articulum super quo testes praestito iuramento sunt interrogandi, quam periri, aut peritiorum multorū præbere scandalum? *Va autem homini illi per quem scandalū venit, Math. 18.*

16. Precedentem autem communem sententiam, quæ aduocato iustam causam tuenti, cauillationibus, & calumniosis exceptionibus, absque mendacio tamē & falsitate, vti permittit, restringit Couar. d. c. 2. num. 1. versicul. quorum pauci, vt procedat casu, quo aduocatus his vti necessarium esse duxerit, ad alterius cauillationes tute effugiendas, vel victoriam in lite consequendam. Ego quidem primò, communem sententiā non ita large accipio, vt existimē, licere aduocato, cauillationibus

Director. aduocat. & de preuileg. cor.

tionibus, moretorijsque exceptionibus uti in quacunque causa, quam iustam arbitratus patrocinio suo tueatur; si enim hoc diceremus, latam calumnia cum, atque procraftinandarum litium ansam præberemus, quod absit, cum ergo cum communi dicimus, licere aduocato iustâ causa defendenti, talibus uti, de causa ita iusta intelligimus, ut iusticia illius dubia non sit, sed certa, & constans doctorum iudicio. 17. Sunt enim in proposito duo iustæ causæ casus, seu gradus cōsiderandi; vnus quando causa ita ex parte vna iusta est, ut absque cōtrouersia non sit propter varias doctorum sententias & peritorum iudicio contraria quoque pars probabiliter teneri possit; quo casu vtriusque partis aduocati iustè patrocinantur; potest enim causa dubia licitè ac conscientia tuta defendi secundum Theologos ut tradit Burg de Pace in proœm. leg. Taur. num. 399. cum sequentibus. vbi late prosequitur, & ait, quod nullum ad-

uersæ sententiæ in scriptis ad stipulari adinuenerit, & si studiosè, instanti, & quæ sit, & ex Innoc alijs in c. ne inuitatis de constitution. & in cap per tuas de simon & alijs tradit Dec. in Apolog. pro Iures prudent c. 22. de offic cōsulentis. n. 15. qui n. sequenti subdit hoc casu sequendâ fore magis receptâ opinionem & si non appareat cōmuniior putat eam sequi debere cōsulentem, in quâ magis inclinât eius cōscientia, & pro qua ipse iudicaret, & num. 17. ait, quod in suscipiendis causis etiam iustis neque debet esse nimium facilis, ut M. Antonius, neque morosior, & durior, ut Crassus, si enim in utroque peccabât, ut monet Tull in Oratore: & relato Burg. loco citat atque etiam Ioan. Gutierrez. qui illum retulit, prætic. quæst tom 1. lib. 2. qua sit 26. nu. 2. causam dubiam possè licitè defendi, ex Theologorum sententia tradidit Bouadill politie. lib. 3. c. 14. n. 71. ad fin tom. 2. & esse cōmunem ac certam conclusionem dixit Villalob in sum m. tract.

C.10. De aduoc. erga cliēt. sui aduers. 91

tract. 1. difficultate i4. conc. 2. & ex vnanimi thomistarū placito Petr. de Ledesm. in lūm. 2. p tract. 8. c. 16. conc. 6. dubitat. 1. qui dubitat. sequēti post Emman. Rod. in summ. 1. part. c. 2. conclus. 2. & alios idem probat etiā ad minus probabilem causā dommodo clientulum de hoc admoneat patronus; prater quā si causa grauis sit, & multo magis, si criminalis, in qua docent, a torē minus probabilem causam sectantem aduersus reum probabiliori inhærentem, non possit ab aduocato sine peccato iuari; de quo Emman. d. c. 2. conclus. 3. Villalob. loco citato conclus. 4. Ledesm. loco citato dubit. 3. vbi ex communī thomistarum hoc tradit, & cū Sot. de iustit. & iure lib. 5. quæst. 7. art. 5. ita distinguente tradunt. But. loco citato, nu. 421. Gutierr. d. 2. 1. quæst. 27 num. 1. Cui tamen cum Sot. ipso fatentur, periculosum esse, causā minus probabilem tutari. In prædicto, itaque, causæ iustæ casu, seu gradu ita aduocato pa-

trocinium suum impendente licet, vt à calumniosis se abtineat exceptionibus nā cum in casu isto aduersa quoq; par iuste litiget, calumniosis exceptionibus ius quod habet ad causæ prosecutionē interuertere, aut etiam iudicalem illius terminationem differre, ultra quā leges sinūt, nō licet aduersario, nec patrono illius.

Alter casus, seu iustæ causæ gradus est, quando de iustitia illius certō constat, ita vt pars aduersa nec ratione, nec autoritate munita litem instauret, & in isto casu communis sentētia de qua supra est accipienda, vt nempe, in illo conscientia tuta possit aduocatus cauillosas & moratorias obijcere exceptiones, absq; mendacio tamen & falsitate, vt traditum est supra; id quē non tantum, quando sic expediat ad euitandas aduersarij cauillationes, aut ad victoriam in lite consequendam, vt accipit Couar. d. lib. 1. c. 2. nu. 1. sed etiam si ad causæ victoriam eiusmodi exceptiones nullato-

nus conducant, nec quicquam aliud, quàm nō litē, seu litis decisionem retardare, & impedire, illis intendat aduocatus illis ut poterit, & quanuis eo animo utatur, ut aduersarius diuturnæ litis rædio vexatus causam deserat, etenim, quāuis causæ victoria certa sit. attendenda iuris dispositione, expedite tamen, eam litis euentui nō exponere, qui dubius est. etiam in bona causa l. quod debetur ff. debetur ff. deculi. Vnde aduocatum monet specul. tit. de aduocato §. nunc tractemus nu. 9. versicul. caueat autem, ut causæ victoriam clientulo non repromittat, sicut faciunt, inquit, medici superbè salutem pollicitātes cap. quoniam, versicul. & sicut 88. distinet. & quia de duce belli ad aduocatum argumētatur Couar. loco citat. nos quoque pro hoc quod dicimus de exceptione opposita in causa iusta solius deferendæ litis animo, & intuitu argumētari possumus de illo Romani exercitus duce Q. Fabio Maximo, qui

Enni; earmine laudatur, nō quia præliando, sed quia cunctando restituit rem, ait enim relatus à Tullio in lib. de senectute.

Vnus homo nobis cunctando restituit rem;

Non ponebat enim rumores ante salutem.

18. Quia verò non semel diximus in questione præcedente, aduocato nunquā licete, mendacio, aut falsitate uti; & si ad iustæ causæ victoriam uti velit, ex hoc resoluitur questio de casu apud nos frequentissimo, qui est de mendacio asserto ad impetrandā securitatis chartam, quæ expeditur, ut is, qui sū. ratio præmissio examine & absque citatione illius, de crimine culpatur, ex quo secundum leges patrias capiendus sū. sit, & in carceres mittendus ad finalem vsq; plenariam causæ cognitionem non capiatur; sed in carceribus liber innoce. nisi plenarie iudicia docere possit. non tamen eiusmodi decreta, ab his,

his, quibus eius rei potestas est, expediuntur, nisi impetrans aut crimen sibi impositum neget propriæ defensionis causa commisisse affirmet: sæpissime verò contingit, vt quihuius rei causa aduocatū conuenit, proptio ore se de delicti aggressorē fuisse, profiteatur, quo cognito non posse aduocatum mendacio vti ad impetrandum decretum, ex supradiētis constat: nam, si ad impetrandam victoriā in causa iusta, illo vti nequit, multo minus vti potest ad impetrandam carceris exceptionem delinquenti, quam lex, atque iudex minister illius, aggressori delicti negat. Additur, quod et si aduocatus in causa principali pro delincente patrocinium ferre possit, nō tamen cum mendacio ferre, illi licet, vt ad homicidæ causā, in qua de vita hominis agitur probat Burgens in proxm. leg. Taur. nu. 270. quod conuocit ad casum nostrum.

19. Tota verò dubitatio in casu isto est de qualitate peccati, an scilicet venia-

le solummodo sit, an mortale, nam & in iudicio aliquādo simplex mendacium nō plusquam veniale peccatū efficit propter materiæ paruitatem, & ad præcedentis quæstionis casum cum alijs tradidimus sup. pendet ergo præsentis casus resolutio à paruitate delicti aut grauitate, super quo pars, à carceribus securū intem redi, contendit, & quanuis videatur, materiæ paruitatem considerari nō posse in crimine, pro que lex statim delinquentem capi, & in carcerem detruđi, præcipit, solo sūmario examine præmissō antequām super eo pars audiatur, vt ita mendaciū ad eludendam iustæ legis sanctionem, tāquām in re graui dictum, mortale peccatū secum semper inuoluat, contrarium tamen dicendum est, quia quod delinquens ab initio capiatur & in carcerem detrudatur, non pænæ causa à lege stabilitum esse, credere debemus; si enim pænæ causa stabilitū id esset, sequeretur quod ante sententiam, & ante partē,

Director, advocat. & de privileg. eor.

auditam, reus pro delicto puniretur, & ab executione pœnæ contra eum inciperetur, antequàm condemnaretur, & etiam antequàm defensionis facultas illi daretur: quod aulum ius patitur.

20. Dicendum est ergo, carceris detractionem in casu isto, non pœnæ, sed custodiae causa à lege inductam fuisse, iuxta ipsius carceris primævam originem, qui non ad puniendos, sed ad custodiendos homines inventus est, si Vlpiano credimus in l. aut damnum §. solent ff. de pœn. Carcer, ait, ad continendos homines, non ad puniendos haberi debet, bonus tex in l. 1. C. de custod. reor. ibi, *Ut excruciatio desit, & permaneat sub fida custodia*, vbi glossa notat, & constat ex definitione illius, quam tradit Bald. tra&. de carcerib. c. 1. num. 2. vbi definit, & ex eo Sebastian Medic. tra. Stat. de definitionib. 2. part. definition. 30. num. 3. dicens quod carcer est locus securus, horribilis, repertus non ad pœnam, sed ad delinquē

tium, vel debitorum custodiam: & hoc secundùm ius civile, Pontificis namque iure etiam ad pœnam deputatus est carcer, ut tradit Bald. d. num. 2. per tex. in c. quavis de pœn. lib. 6. quam differentiam inter utrumq; probat idem tex. & tradit Hieronym. Zanetin. de different. iuris civil. & canon. differentia 62. quam posuit sub num. 160. Simanch. de cathol. institut. titul. 16. nu. 14. & sequenti, vbi rationem assignat, Conrad. Brun. de hæret. lib. 5. c. 12. nu. 2. & 4. cum itaque carcer non pœnæ delicti, sed custodiae delinquentis causa sit institutus, quod & ipsius verbi etymologia indicat, carcer enim, secundùm Varron. lib. 4. de lingua latina, à coercēdo dicitur, quia in eum coiecti exire prohibentur, si pœna delicti talis sit, quæ reum de illius accusatum, & convictum, de fuga suspectum non efficiat quominus executio in eo fieri possit secundum iudicis sententiā, materia ad casum de quo agitur, quæ est de solo salvo con-

conducto obtinendo, quo securus à carcere reus audiatur circa d. lictum sibi impositum, leuis erit. astringenda, vt ita simplex in illa mendacium materix paritas à lethali crimine excuset, manens sub venialis reatu, alioquin, si pœna delicti eiusmodi sit, quæ illi obnoxium, si ante sententiam nō capiatur, de fuga suspectum reddat, mendacium tanquā ex re graui scienter dictum à lethali non excusabit, vltra restitutionis onus, si dānum quoduis. pars offensa inde sustineat.

21. Prædictis, itaque, manet expeditum, aduocatum ab omni mendacio in muneri sui ministerio abstinere debere. Nec vquam elicit clientulum suum instruere in facti responsionibus contra veritatem, vt tradit Alberic. in proam. Codicis num. 17. gloss. in cap. 1. de confess. lib. 6. quam singularem & à Doctorib. ibi. secutam dicit Perez lib. 2. ordin. titul. 19. l. 1. in gloss. 1. quaest. 3. in fin. Azeued. l. 2. num. 7. tit. 16. lib. 2. recopil.

& alijs citat. Barbof. ad ord. Reg. lib. 1. titul. 48. §. 15. & aliàs incidit. in senatus Consultum libonianum, de quo mentio sit in iubr. ff. ad leg. Cornel. de fals. & de senat. consult. libonian. secundum specul. titul. de aduocato §. vtriusque partis num. 6. & qui clientulo cōsulit, vt instrumenta falsa producat, aut testes falsos, falsi pœna tenetur, l. falsi pœna ff. ad leg. Cornel. de fals. tradit Azeued. d. titul. 16. l. 3. numer. 4. & l. 2. num. 6. Vnde Cacialop. tractat. de aduocat. quaest. 4. numer. 13. Vbi illis, dicit, qui clientulo suadent, qualiter respondeāt articulis, positionibus, seu interrogationibus aduersæ partis, contra veritatem, vt obtineant in causa; subditquē quod bonus, & prudens aduocatus debet dicere clientulo suo, *si sic respondis, perdes causam, si aliter, & contra veritatem, perdes animam*; sanè se mo hic factus est, sed cautē praticandus, ita vt non omni clientulo & absque delictu manifestandus semper sit, quidē

¶ nim si talis est, qui de lucro eorum, quæ mûdi sunt, magis sollicitus appareat, quam de animæ suæ salute? Hinc certè non expedit dicere, quod si contra veritatem respondeant, causam lucrabitur cum animæ suæ detrimento; bonus ergo & prudens aduocatus timorato dicat, *Si sic respondebis perdes causam, si contra veritatē, perdes animā*, alijs verò, quos nouerit, quærete quæ mûdi sunt animæ suæ oblitos, absoluit, & animosè dicat, mē tiri iudici, fas nūquam esse, nec pro maioris causæ victoria, & commodo, quando illa inde pēdeat, quid enim prodest homini si vniuersū mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patitur? Matth. 6. 16.

22 Dubitari rursus potest an liceat aduocato, processum ante legis terminum à se expeditum, ad præfinitū vsque terminum apud se retinere, cum nullum inde clientulo suo commodum sequatur, & aduersarius in eo damnum aliquod extrinsecum patiatur, videlicet,

quia in loco iudicij, maiores sumptus facit in alio domicilio habens. In qua quæstione resolutiue dico, quod contra iustitiam non peccat aduocatus in casu proposito; quia aduersarius iustè non exigit, exhiberi processum ante legis terminum; atque ita aduocatus interim non exhibens, iniustè non facit; peccat verò contra charitatem, quæ exigit, vt faciamus quod nobis non nocet, & prodest alteri. Sed et à peccato isto excusandus erit, si clientulus illius residuo termini spatio frui velit post expeditū processum: non poterit enim aduocatus inuitum iure suo fraudare, quod ad totum legis terminum illi competit.

23. Diuersa ratio est terminorum, qui minoribus in iudicio restitutionis auxilio duplicantur: his enim, quia restitutionis beneficiū minoribus non competit, nisi cum læsi reperiuntur, l. nam & poster §. si minor ff. de iure iurand. cū adductis per Cald, in l. si curator em verb.

verb. sua facilitate C. de in
integ. restitut. minor. aduo
cato uti non licebit, expedi
to processu in termino ordi
nario quācum res exigit; &
si aliam deinceps terminū
restitutionis auxilio implo
ret, iniuste postulat. quia re
stitutionis auxilium implo
rat ad actum, in quo minor
læsus non reperitur; contra
iustitiam ergo in casu isto
peccatum illius erit; quod
restitutionis obligationem
damni, si quod inde aduer
sa ius patiatur secum inuol
uit.

24 Ultimo, peccat aduo
catus cum restitutionis gra
uamine acta processus ultra
terminos à lege statutos re
tardando absque legitima
causa: & si id ita agat tam
suo clientulo, quam aduer
sario inuito, in vtrumq; pec
cat & vtrique ad damnū in
de passus tenetur, sicut quan
do sine causa, retardandæ li
tis causa calumniosas obji
cit exceptiones; quod ma
lum magnum est, & perni
ciosum valde, quod non so
lum diuturnioris litis dam
num secum portat (grauē

vtrique damnū) sed & ip
sius causæ damnū afferte,
aptum natum sit, dum pars
aduersa, quæ iustam forte
sustinet causam, eam nequit
ad finem vsque sustinere,
vel diuturnioris litis rædio,
vel vexatione calumniatū,
ac sumptuum dispendio at
tutus. Ex quo litium amba
ges, moras, & circuitus vtrū
que ius detestatur, quod per
contratiū terminandis bre
uiter litibus, & procuratis
earum dilationibus ac tech
nis prorsus exterminandis
maxime inuigilat, bonique
iudices, atque aduocati bo
ni legem sequente in inid
ipsum inuigilare debent;
qua de re latè post alios Bo
uadill politicor. lib. 3. c. 14.
nu. 77. tom. 2 Steph Gratia.
disceptation. forens. c. 186. à
nu. 57. to. 1. Barbof. ad Ord.
Reg. lib. 1. tit. 48 in inu. n. 7
25. Et hoc supposito in
trat quæstio de aduocato,
qui multis implicatus pro
cessibus propter clientulo
rum multitudinem ad eum
concurrentium omnibus su
peresse ita non potest quan
uis excubias multas obser
uet

Director. aduocat. & de preuileg. cor.

uet, & oleum multum infu-
mat, vt statutis à lege termi-
nis acta expedire, atque ex-
hibere in iudicio possit, an
scilicet, legitimum id praes-
tet impedimentum, quo à
peccato, atq; à restitutione
damni, si quod sequatur ex
retardatione processus ultra
legis terminum, excusetur.
In qua quaestione cum dis-
tinctione respondendū fore
cēseo; aut enim in foro alij
versantur aduocati idonei
ad litem expeditionē, quā
tum res exigit, quamuis tota
die, vel magna illius parte
sint octiosi, quia non est qui
conducat eos, vel in loco iu-
dicii aduocati alij idonei
non sunt; primo casu non
excusō illum qui multitudine
processuum, ac clientulo-
rum oppressus omnibus su-
petesse nequit intra legis ter-
minum; nam etsi diligēs sit
in muneri sui ministerio,
& pra negotiorū copia im-
plere omnia statuto tempo-
re non valuisse, vnde vide-
batur excusandus, quasi per
eum non stetisset, tamen ve-
rius dicitur, impedimētum
existentulorum turba prefi-

ciscens, non esse legitimum
vtpote, non necessario, sed
volūtatiē proprij loci cau-
sa assumptum, atque ita, per
eum stare, quominus legis
termino satisfacit, qui plu-
ra suscipit negotia quā qui-
bus debito tempore super-
esse ipse possit.

Vnde, non est ferendum
qui cum alterius damno lo-
cupletate se ipsum contem-
dit, nam id natura aequum
non est, l. nam hoc natura
ff. de condict. indebit. Nec
item excusandus erit, si di-
cat, posse compelli à iudice
ad suscipiēda negotia ad
quē pertinet, litigatoribus
de aduocato providere l. i.
§ initium, versic. At ita prator
ff. de postuland. l. prouidē-
dum, versic. si quis verō C.
eodem tit. rel. fellitur enim
excusatio ista, primo, quia
quaestio non procedit in il-
lo qui à iudice compellitur,
sed qui volūtatiē propria sub
patrociniū suo negotia sus-
cepit, quāquam quae intra legis
terminos expedire valeat, si
ue id ita euenit propter bo-
nam de illo in populo opi-
nionem, siue C. quod dete-

C. 10. De aduoc. erga cliēt. sui aduers. 94.

rius est, quodque nullā haber excusationem) clientulorum turba eum non quærat, sed ipse ceito quodam negotiarionis genere, seu artis industria, illos potius quærat, atque ad se sic conquisitos trahat. Respōdetur deinde iudicem non posse aduocatum cogere ad plura suscipiēda negotia, quāam quibus superesse possit debito tempore cum alijs in ciuitate sint inter quos, quæ alijs superabundant, commode distribuī possint, & si iudex aduocatum cogeret in casu isto, iustā excusationis causam causidicus ipse haberet quum dum tacet, volens, ac proprij causa suscipere, credendus erit: quod ei non licet cum detrimento alterius qui iuste possidet in legis termino exhiberi processum: ex quo patet, peccatū in casu isto cōtra iustitiam esse, quod restitutionis onus secum trahit.

Denique, pro parte ista noua Benedīcti constitutio quæ incip. Decens, & necessariū estimamus, cuius meminit Ioan. Andr. in addit.

addit. od speculat. tit. u. de aduocato §. 1 n. 11. liter. r quæ inter alia de officio aduocatorum præcipit, vt curiæ aduocati abstineant à multitudine causarum, ratio constitutionis ea esse videtur, ne pluribus intentus minor sit ad singula sensus: quod proprij clientuli damnum concernit: siue etiam, ne vltra legis terminum acta processus retardētur, quod aduersarij, ac proprij etiam clientuli detrimentum secum fert aliquando, & nuncupatim, quod aduocatus, qui plura suscipit negotia tametsi iusta sint, sicut medicus qui plures infirmos curandos suscipit, peccat mortaliter cōtra iustitiam, tradit Petr. de Ledesm. in summ. 2. part. tract. 8. c. 26. conclus. 4. vbi ait, cum qui ita suscipere paratus sit, in statu peccati mortalis manere, & quod hoc alij docēt Authores. Quod sic in casu isto tenendum censeo ex vna, aut altera ratione proxime adductis, aut etiā quia non raro concurrent, ex vtraque simul.

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

26. In altero verò casu, quando scilicet, in loco iudicij aduocatorum penuria est, ita vt non sint, qui causas quæ alij expedire non possunt intra legis terminū propter multitudinem eorum, agere idoneè possint, dicendum erit licere aduocato, suscipere omnes patrocinio suo oblatas, tametsi ad expeditionem eorum, legis terminum transgredi, necesse habeat, quia in casu isto legitimè impeditus apparet multitudine causarum, nec quidem impedimentū volu tantè assumptam reputabitur, quod subire, necesse habet, & à iudice compelli potest, cum non sint alij, quorum ministerio committi possint, quæ solum superant. Cùm autem casus hinc euenit, eas causas in expeditione præponere, atque alijs præferre debet aduocatus, quantum morâ maiores sumptus, & incommoda litigatoribus ferre, perpexerit. Hæc de aduocato erga clientuli sui aduersarium. Consequenter nunc sequenti capite dicendum

erit de aduocato erga aduersarij aduocatum.

C A P. XI.

S Y M M A R I A.

1. *Aduocati inuicem legibus, non probis certare debent.*
2. & 3. *An aduocatus vnius partis, ab altera rogatus de patrono cui causam suam committat, cōsulare ei possit quæ adeat patrocinij causa.*
4. *Aduocatus in causa criminali pro accusatore, pena sanguinis secuta irregularis efficitur.*

Et protestatio aduocati, quod penam sanguinis non intendit, ipsum non excusat, quauis talis protestatio excuset accusatorem, & differentia ratio assignatur, ibid.

Irregularis non contrahitur ex causa remota: quare prestat qui edocet de perit aduocato ad accusandum in causa criminali unde pena sanguinis secuta est, ite prelati qui faculares iudices cōstituit ad decernendas causas criminales in terris suis: (dictionis d. n. 4. versicul Nihilominus.

CAPVT. XI.

De aduocato erga aduersarij aduocatum.

1. **P** Atronos causariū, pro sua vnumquē que parte strenuē legibus, ac legum argumen- tis adinuicem decertare, honorificum est, & ē munere eorum: alienum vero ab illo est, acerbum valde, atque literatam professione prorsus indignum, a legibus ad probra venire, atque aliquādo etiam interacta processus iniuriosis scriptis alterum conuictari. Quid dicā de hoc? Non aliud, quam inde iniuriarum nasci occasionem, vnde iura nasci oportuerat, contra id quod habetur in l. m. m. in l. c. v. de vi, tradit specul. titul. de aduocato. §. Iam nunc videndum, num. 3. vbi aduocatos monet, vt nō probris, sed legibus contenti, & quod vnus alteri, nec parti illius contumeliam dicat, & si aliquando probra obijcere necesse sit, subdit in nu. sequē-

ti, quod obijciat facta protestatione, quod talia non proponit iniuriandi animo, sed iuris sui conseruandi causa.

2. Aliquando, nec id raro, euenit, vt vtraque pars eundem adeat aduocatum patrociniij causa: quaeritur modo an post priorem admissum, posteriorem eam ob causam reiectum amico suo commendare, ei liceat? In qua quaestione, vt certa à dubijs separemus dico primò, quò si amicus ad patrociniij in causa ferendum idoneus non est, vel parum idoneus, non licet aduocato, ad eum patrociniij causa mittere aduersarium clientuli sui istius rei ignatum: & qui contrariū fecerit peccat, & ad restitutionem damni tenetur, si quod inde subeat aduersarius quem in re graui sefellit amici gratia & propter lucrū illius, quod

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

ei non licuit cum iactura alterius. Certum item est, nō peccare aduocatum, qui ab aduersario rogatus de ijs qui in foro laudabiliter operam nauant, aliquos specialiter nominat vt. alijs præstantiores qui vere ita sint, è quibus ille præligat, cui causam suam defendendam cōmittat: nam in hac specie nec aduersarium fallit, nec susceptum clientulū iure suo modo aliquo fraudat: atque ita in neutrum peccat in casu isto.

3 Tota ergo dubitatio vea fatur in casu, quo ab aduersario rogatus, aut etiam nō rogatus, ille certum aliquē nominat è numero nobilissimorum ad cuius patrociniū rogantem se remittit. Et videtur, quod id non liceat, quia euenire potest, vt ex eo deterior reddatur clientuli sui conditio ad causæ victoriam, ad quam magis expedit, sagitas paruulorū experiti, quam tela gigantum. Rursus, quod per se facere non potest aduersus eum, quem sub patrocinio suo suscepit, nec per alium

potest: at vero, qui aduersarium illius instituit de sole te ac valde perito patrono, quem ad causæ defensionē sibi eligat, facit, vt per hūc ipsum li sex parte illius melius ordinetur ad causæ victoriam, quā si aduersarius litigaret sub patrono non ita erudico igitur: quem admodum ille non potest aduersario loca iuris manifestare ad causæ suæ instructionem, ita etiam non potest eum remittere ad aliū, qui hoc æquē bene faciat. Pro parte verò affirmatiua facit, quia aduocatus, in eo quod aduersarium clientuli sui de patrono docet, quem cōcepta de eo opinto, ac meritum in foro cōmendat, nec commissæ sibi causæ secreta reuelat, nec per se, aut per alium quatuor aduersariū in ijs quæ ad causæ victoriā natura sua subordinata sunt, nec denique, clientuli sui cōditionem deteriore facit, quæ non pēdet ab eo, quod aduersarius præstantissimū habeat causæ patronū, sed quod iustitiam ipse habeat in illa, habeatque pro se qui

in licem

iudicem de illa edocere, bene norit. Atque ita patifita tenenda erit, præsertim quia scrupulosior nimis cõtraria apparet. Et ad fundamenta pro illa adductum responderetur, ad primum, commissæ sibi causa conditio deterior non efficitur, ut diximus, attenda rei natura, secundum quam causæ victoria pendet à iustitia ipsius. Ad secundum responderetur, quod aduocatus nec per se, nec per alium iuuat aduersariũ, quia nec per se cum instruit de iure, aut factõ quod ad causæ illius defensionem conducit, nec per alium, quia loca iuris, aut facti merita quibus causa illius instrui cõuenit, alij non aperit, qui pro eo alleget, at verõ rõtere ad peritum qui loca ipsa non ignoret, nõ est allegare per alium in causa aduersarij, & remotum illud est à præstatione auxiliij, & consilij ad causæ victoriam, idcirco culpandus de hoc nõ erit, quod ad indagandã rei veritatem magis pertinet, & ut illa partiũ assertione pa-

refacta, ius suum cuique tribuatur.

4. Pulchra autem quæstio erit, an is qui alium accusare volentem in causa criminali, rogatus, ab eo do aduocato ad id idoneo, edocet petitum quedam, ac in praxi criminalium causarũ bene expertum, irregularis efficiatur si ex accusatione, patrocinate illo quem accusatori notum fecit, pœna sanguinis secuta est. In qua quæstione pro parte affirmatiua tacit, quia aduocatu ipsum in isto casu irregularitatis censurã incurrere, non ambigitur, adeò vt, & præmissa protestatione pœnam sanguinis detrectante, nihilominus irregularis maneat pœna sanguinis secuta, quod omnium consensu receptum esse, tradit Couar. idem secutus in clement. Si furiosus, de homicid. 2. part. §. 5. num. 5. Emman Rodan sum. cap. 169. conclus. 12. tom. 1. quanuis talis protestatio accusatorem ipsum excuset à pœna irregularitatis, vt omnes agnoscunt, & differentie ratio est, quia

advocatus alienum negotium gerit, ideo protestatione non excusatur, quæ tunc demum prodest accusatori, quando suam, suorumve causam prosequitur: cû itaque in casu prædicto irregularitatis censura afficiatur, videtur, quod eam non evadat, qui accusate volenti, de advocato prouidit cõsilio suo, docēs, .s. quæ ut ad accusandũ idoneiorẽ eligere debuisset: videtur enim in hoc illum iuasse ad pœnam sanguinis quam accusatione intendit, atque secuta est.

Nihilominus tamen contraria sententia tenenda omnino est, quia irregularitas contrahitur ex causa ad cõdemnationem propinqua, qualis reperitur in iudice qui accusatum ultimo supplicio damnat, & in advocato, procuratore, teste, & notario quorum munus ac ministeriũ ad id ipsum immediatẽ tendit & subordinatur. at verò, qui accusate volenti dicit quis sit in forõ petitus advocatus quem sibi ad accusandum elligat

ille, accusatori non cooperatur, nec advocato in accusatione ipsa, quam nec consilio, auxilio ve suo iuvat & si in eo quod advocatum apud accusatorem laudavit demoneris petitia, & experientia, causam quamlibet præstitit, remota illa valde est ad pœnam ex accusatione secutari: ideo qui talem præstitit, irregularitatis pœnam non incurrit: sicut non incurrit qui consultus de pœna criminis ab alio patrati, pœnam mortis, aut mutilationis membri esse, respondet, secundum leges, quod omnes fatentur: quã item non incurrit prælatus qui seculares iudices constituit ad criminales causas discernendas in oppido suæ iurisdictionis, quanvis si ipse per se eadem vten jurisdictione sententiam diceret in causam sanguinis, officere irregularis, iuxta textum in cap. final. ne cleric. vel monach. secular. negot. se immisc. tradit. Abb. in cap. penult. nu. 10. extra eodem.

C A P. XI.

S V M M A R I A.

1. Traditur, qualem se vultu, gestu, & lingua exhibere debeat adiucatus, & quòd iudicibus humano, & diuino iure debitus est honor.
2. Debitus iudici honor non offenditur per recusationē, aut appellationem à sententiā illius, quantumuis inter-

posita appellatio manifeste sit friuola, & frustratoria.

3. Appellans, & aduocatus illius ab iniurijs verbis in appellatione debet abstinere, & non reputatur iniuria, si dicatur, sententiā iudicis ini quam esse & iniustam.
4. § & 6. De iure Regio Lusitania in conuittatores iudicum tam circa rem ad manus earum pertinētem, quā illud non attingentem, ad intellectū ord. lib. 5. tit. 50.

C A P V T. XI.

De aduocato erga iudicem.

Q Valiter aduocatus habere se debeat cum iudice, docet specul. ritul. de aduocato §. Hoc dicendum, vbi latē pro se dicitur, monet verò ibidē nu. 6. quod precipuē circa tria maturum se exhibeat, in vultu scilicet, in gestu, & in voce, debet enim vultu affabilem, benignum, & iucundum præbere se iudici, & astantibus, absque indifcreto tamen risu, gestu gra-

uem, benequē compositum lingua moderatum, ita vt loquacitatis notā omnino effugiat, nec vocem plus debito deprimat, aut exaltet. De his eleganter Lancellor polit. de offic. aduocat. §. De eloquentia, versicul. Nunc aduocatum, vbi sic ait, nunc aduocatū sobriē dicentem requiro, in affectato sermone, neq; composita faciē de industria vt gratior appareat, sed vt naturaliter se se

S habuerit

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

habuerit, loquentem deside-
ro. Non tamen illud excu-
saueim, si prauo more cō-
firmatur, gestu ac motu cor-
poris ingratiso, atque im-
modesto fastidium create,
si forsā nimis fæde ora de-
torqueat, si nimis temere
manus efficit, ac digitos im-
portunè erigat, si totū cor-
pus indecore iactet, ac se
aliter moueat, ut potius ge-
sticulatōe præsentis tredeāt
quā audiant patrocinan-
tem. Hic ille iudici verō
ante omnia debitus honor
seruandus est semper, tum
ad beneuolentiam eius pro-
merendam, tum & maximè
quia honor, & reuerentia
omni iure iudicibus debe-
tur l. final. C. quando pro-
noceat. non est necesse & ut
debitus honor, vbi gloss &
Scribb de appellat. & Abb.
ibid. notab. 1. ad idem dicit
enim à Domino potestas
eis, & virtus ab Altissimo,
ut habetur Sapient. 6. &
Princeps Apostolorum.
Epistol. i. c. 2. *Subiecti igitur,*
inquit, *estote omni humana*
creatura propter Dominum, si-
ue ducibus, tanquā ab eo mis-

sis ad vindictam malefacto-
rum, laudem verò honorum;
cui concinit coapostolus
eius Paul. ad Rom. 13. *Om-*
nis anima potestatibus subli-
mioribus subdita sit: non est e-
nim Potestas nisi à Deo: qua
autem sunt, à Deo ordinata
sunt; itaque qui resistit pote-
stati, Dei ordinationi resistit.
Secundum quæ apparet,
quòd humano, & diuino
iure honor iudicibus de-
betur.

2. Meminisse verò oportet,
quòd debitus illis honor,
per appellationem non la-
ditur, nec per recusationem
sunt enim hæc remedia iu-
ris, quibus vti licet parti &
aduocato illius; & qui in re
suo vtitur nemini facit in-
iuriam, ut dicit iuris regu-
la; nec quæ iure publico vti-
tur, videtur iniuriam facien-
dæ, causa hoc facere l. in iu-
riarum actio §. 15. qui fit de
iniur & in appellatione lo-
quens est tex. optimus in l.
& in maioribus C. de appe-
lation. *Nec enim, inquit, indi-*
cem oportet, iniuriam sibi fieri,
existimare, cō quòd litigator
ad pronocationis auxiliū conuo-
lauit.

laui. Hoc tamen in superua
 cua appellatione non ita se
 habet, illa, namque, iniuria-
 ri iudicem, probat rex. in l.
 final in fin C. quand prouo-
 car. non est necesse, quã sic
 cõcordat cū d. l. & in maio-
 ribus gloss. utrobique, & in-
 iuriatum actione iudici te-
 neri, temere ab eo appellan-
 tem, ex Dec. & alijs in c. in-
 ter cetera, de appellatione
 tradit Ruginel. de appellat.
 §. 2. c. 4. num. 9. quod tamẽ
 Dec. d. c. inter cetera num. 1.
 versicul & ad supradicta, in
 appellatione manifestẽ fru-
 stratoria & friuola admittit,
 quia in illa, inquit, videret
 appellans habere animum
 iniuriandi, ex quo sibi talis
 appellatio non prodest, ar-
 gum. rex. in l. si quis deliber-
 tate, & l. penult. de iniur.
 Ego quidem ex frustratoria
 appellatione, quãtũuis fri-
 uola manifestẽ, & notoriẽ
 illa sit, actionem iniuriarũ
 oriri, nullo modo probare
 possum, cum & in casu isto,
 non tam animo iniuriã iu-
 dici inferendã, quã in diffi-
 rendã litis causã, appellatio-
 nem interponi, probabilior

coniectura sit, quã & expe-
 rientia constat, Vnde iniu-
 riatum actio non nascitur,
 ex quo de iniuriã animo
 non constat, vt cum Meno-
 ch. conf. 109. num. 1. tradit
 Lusitanus Noster Emman.
 Barbosa ad leg. Regni in re-
 mission. ad ord. lib. 5. titul.
 50. §. 2.

3. Debet autem ab iniurio-
 sis verbis appellans, eiusque
 patronus abstinere, tametsi
 appellatio iusta sit, quia non
 licet prouocanti, canutiari
 ei a quo appellat, & alio-
 quin plectendus erit. Illud
 ff. de appellation. vbi Paul.
 l. iudici ff. de iniur. quem-
 admodum nec iudici, appel-
 lantem ab eo iniuriare, li-
 cet, vt tradit gloss. in d. l. il-
 lud, vbi Paul. tradit, quod in
 isto casu arbitrio ipsius iu-
 dicis plectendus erit appel-
 lans, & sine processu, cum
 iniuria sit, sequitur Rugin.
 d. c. 4. nu. 9 de quo Farinac.
 in praxi criminal. 1. part.
 quæst. 17 num. 45. Cardin.
 Tusch. practic. cõclus. tom.
 4. conclus. 402. liter. f. &
 alij citati à Barbof. in remis-
 sion. ad ord. lib. 5. titul. 50.

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

In princip. Sciendum verò est, iniuriam in casu isto nō censerī, ex eo quod appellās eius se patronus dicat, sententiam iudicis iniquam esse, & iniustam: sed si dicatur dolose iudicē ita iudicasse, per sordes, scilicet aut aliās corruptum, vel amicitia notum, aut corruptū, ita Paul. d. l. illud in fin.

4. Quod est obseruandum ad leg. nostras patrias quæ conuictiores iudicum puniunt, diuersimodè statuentes inter eum qui conuictur iudici super re ad munus illius pertinente, & qui super alijs, quæ ad munus illius non pertinent tanquā priuato cui libet cōuictur, quod in dubio præsumitur, vt ex Bernard. Grauæ. ad practic. camer. Imp. lib. 1. conclus. 39. num. 5. tradit Barbof. ad ord. Reg. lib. 5. titul. 50. in princip. num. 4. in primo enim casu statuit ord. d. titul. 50. in princip. vt iudex ipse offensus arbitraria pœna pro personarū, atque conuictij qualitate cōuictorena puniat, quod conuenit cū Pauli traditionē

in d. l. illud: quod tamen nō procedit, quando in loco conuictij adest iudex alius superior: tunc enim punitio pertinet ad eum, vt in ord. d. titul. 50. §. 1. Nonquam tamem iniuriæ causa reputabitur, dixisse quempiā iniquā esse iudicis sententiā, nisi dolose ita iudicasse asseueret, iuxta Pauli sententiā in d. l. illud, cui cōuenit ord. nostra d. titul. 50. §. final. ibi, *ou que fez maliciolamente algum erro em seu officio.*

5. In altero verò casu de quo loquitur eadem ord. in §. 3 non committit lex iudici offenso iniuriæ sibi illatæ punitiōem, permittit verò se iniuriantem, quando ita grauis iniuria sit, in carcerem detrudere, aliās re ad principem delata, corā illo comparere, præcipiet delinquenti. Videtur autem lex, in casu isto durius pœnare delinquentem dum iudici permittit, à captura incipere, cuius non meminit ad præcedentem casum, in quo ex natura maius committitur delictum, strictiori idcirco censura animaduertendum,

tendum; propter honorificum officij ministerium, in quo iudex offensus fuit. Quare, cū iudicio pensanda est lex, quæ in §. precedentibus in quibus loquitur de iniuria muneris ministeriū respiciente alternatiuē loquitur in iniuria facta, aut verbis illata, sicut & in principio. vbi, & in d. §. 1 & 2. eundem semper dispositionis tenorem obseruat; at verò in d. §. 3. vbi agit de iniuria, iudicis officium non attingente, stilo alio vtitur lex, nō enim alternatiue loquitur in iniuria facta simpliciter loquitur, quasi ita, ad casum de quo ibi non verbalem, sed realem solummodo offensam attendi velit, id est, non quæ solo verbo, sed quæ facto iudicem lædit, vbi si grauis sit, iudex ipse offensus offendentem se capere & carceribus mancipare possit, sin minus, ad principem remittat, pro rei qualitate puniendum.

6. Ex quo ad priorem legis casum obseruandum est, quòd & in illo eadem capturæ facultate iudex vti po-

terit, quādo iniuria illi irrogata, facti iniuria sit, & grauis: quanuis enim in casu illo capturæ lex non meminisset, videtur tamen, quod à mente illius aliena non sit, quādo factæ offensæ grauitas id exoptulet, vt in posteriori legis casu, qui datis paribus terminis delinquentem non ita onerat, per contrarium verò, nec in priori, nec in posteriori legis casu, propter iniuriosa verba iudici dicta, quanuis illū grauius lædant, à personæ captura incipere poterit iudex, quia verba legis de personæ captura, non ad dictam iudici iniuriam diriguntur in d. §. 3. facta autem iniuria ibi illa intelligitur, quæ in iniurioso facto irrogatur, & non quæ contumeliosis dū taxat verbis profertur; hæc namquē, in lege nostra iniuria dicta appellatur, vt alternatiua oratio sæpe repetita in principio & duobus §. sequentibus, & illud Quibus vltimò additur iniuriæ aduocato illatam sui muneris causa non pertinere ad casum leg. Regiæ d. titul. 50.

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

§. 4. vt ex Cabed. decif. 214. nu. 5. 1. part. tradit Barbof ad ord. Reg. ibi, erit tamen eiusmodi iniuria, vt multum atrox æstimanda, ratio ne officij, & personæ, & gradus, vt dixit Cabed. d. nu. 5. in fin.

C A P. XIII.

S Y M M A R I A.

1. Aduocati militibus comparantur in iure, non tamen arma portant.
2. Filius famil. aduocatus in iis qua aduocationis ministro acquirit, quasi castrensis peculij priuilegijs fruatur.
3. Aduocatus pro debito ex ciuili causa cōtracto nō tenetur ultra quā facere potest, sicut nec miles, nec clericus. Militum priuilegia que illis cōpetunt propter præsumptam iuris ignorantiam non competunt aduocatis, alia verò competunt, versicul. Hoc tamen; num. 3.
4. Aduocatus pro ciuili debito non est incarcerandus, sicut nec caelestis, nec armata militia milites incarcerantur;

nec tali priuilegio renuntiare potest aduocatus. Quod & alia aduocatorum priuilegia malè moratis non cōpetere, traditur.

5. In libris aduocatorum non est facienda executio pro ere alieno, etiam bonis alijs non exstantibus, sicut nec in militum armis, quibus aduocatorum libri comparantur.
6. & 7. Monetur difficultas de iure Regio. & soluitur, intellecta ord. 3. titul. 86. §. 23. sequenti.
8. Arma militum, communi iura capi nō possunt pro executione rei iudicata, etiam si non adsint bona alia: idē in libris aduocatorum, etiam stante iure nostro Regio.
9. Aduocatis competunt priuilegia nobilibus indulta. Testimon. ferendi causa non compelluntur venire ad iudicium, sed mittitur ad eos tamquam ad egressas personas, versic. Rursus, d. nu. 9.
10. & 11. Aduocatus an testimonij causa super iuris articulis, mercedem laboris instudio impēsi recipere possit. Resolutio d. nar. & 12.
- Testi ministranda sunt expensa quas

quas facit testimonij ferēdi
causa, & lucrum cessans pra
stari illi debet, & quid de la
bore mercedie d. n. 10. versic.
sed est aduertendum.

12. Testi spoliato à latronibus
in itinere, quod testimonij
ferendicausa agebat, damnū
latrocinij non debetur.

Aduocatus pro clientulo

suo in testem produci nequit
nisi in casu in quo ab aduer
sario produciatur, à quo cogi
potest ad ferēdū testimonij.

14 Aduocatus pro delicto aliàs
commisso, in auditorio non
est capiendus: nec scholaris
in scholis.

15 Priuilegia doctorum, an ad
uocatis competant.

C A P V T. XIII.

De priuilegijs aduocatorum.

1. **A**Duocati militi-
bus comparan-
tur ab Impera-
toribus in l. aduocati C. de
aduocat. diuersor. iudicior.
vbi tradunt communiter
recepta secundum Palat. in
rubr. § 37. num. 16. de dona
tion inter iur. & vbi gloss.
in l. 1. § est & alius, verb. cæ
per. ff si a patent. quis ma
numiss. fuer. quam nota
bilem vocat Ias. d. l. miles n.
9. tradit Iodoc. in Euchirid.
parium, verb. Aduocatus, &
miles, Parlador. lib. 2. ver.
quotidian. c. final § part § 3.
n. 23. vbi scripsit per tex illū
in d. l. aduocati, aduocatorū

priuilegia, non minora esse,
quàm militum, proindeq;
olim causidicorum statuas,
nō secus ac militum eques
tres esse solere, Iuuenalis, &
Martialis testimonio com
probat. ibid post alios Boua
dill. politicor. lib. 1 c. 13. nu.
81. nō tamē aduocati arma
portant, vt ibid. tradit, sunt
enim doctorum arma codi
ces, & leges, vt dicit Me
noch. de arbitr. contur. 4.
casu 394. num. 74. citato
Puceo de re milit. verb. ar
mipotens, in fin. quos & De
cian. tom. 2. tract. erimin.
lib. 8. c. 3. nu. 40. ad idem re
tulit Bouadill. loco citato.

Hinc

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

2. Hinc primò infertur, filio famil. caufarum patro- no, in his quæ officij fui mi- nisterio, & intuitu lucratur, quasi: castrensis peculij pri- uilegium competere, instar castrensis quod militibus competit in ijs quæ militiæ intuitu acquirit, vt cū alijs quos refert, probat Gratian. de scoptation. forens cap. 56. num. 34. tom 1. quod priui- legium cōsistit in libera pe- culij administratione cum dominio illius tam quoad proprietatem, quàm quoad vsum fructum l. fori C. de aduocat. diuersor. iudicior. cui conuenit ord. nostra lib. 4 tit. 97. §. 18 & in actiua te- stamenti factiōe l. final. versic. de alijs autem C. de in officios testam. ord. lib. 4 tit. 81. §. 3. de quo egimus in commentar l. 1. C. de sacro- sanct. eccles. 1 part §. 7. nu. 3. & 4 & num 17. & generalc est, vt tenet gloss. in l. 2. ff. ad senat. Cōsult Macedon. & nuncuparim loquens in quasi castrensi pecunio ad- uocati gloss. in l. miles qui ff. de re iudicat & in d. l. fori, verb. castrense, quam gloss.

notab dicit Cornel. Reninc id ipsum post alios tradens tract. de paupert. & eius pri- uileg quæst. 7. speciali 1. in iudicijs, nu. 7. & 8. Cald. in l. si curatorem, verb. lxxis C. de in integr. restit. minor num 98. & 99. vbi commu- nem tradit.

3. Secundò infertur, non teneri aduocatum pro de- bito ex ciuili causa contrac- to vltra quàm facere possit, & hoc enim militum priui- legium est, scriptum in d. l. miles qui, & in l. item miles eod. titul. quod in causæ pa- trono xquè probat gloss. d. l. miles qui, quia & ipse, in- quit, miles est, similiter a- multò magis in castelis mi- litæ militibus, quia per eos inquit, diuini numinis ve- niām speramus, & est cōmu- nis traditio Bart & scribb. in d. l. miles qui, vbi l. c. nu. 8. & 9. in aduocato loquens glossam sequitur, & cōmu- niter approbatam dicit, & in clerico tradunt Abb. & Doctor in cap. Odoardu, de solution. Ias in illo quo que communem dicens d. l. miles, num. 11. & scripsi in

in commentarijs l. 1.2.p.9.
4. num.17. C. de sacrosanct.
• eccles. & in utroque milite
argumento armati tradit
Parlador. lib. 2. rer. quoti-
dian. cap final. 5. part. 9. 6.
num. 23.

Hoc tamen priuilegium
in aduocato de facto non
seruari, testatur Alberic. in
d. l. miles, & Pauli ibi, Gaspar
Baet. tract. de inope debitor
c. 16. nu. 151. versic. Notan-
dum tamen & n. 153. in fin.
nec quidem verum putat
Alber. ibid. & in d. aduoca-
ti C. de aduocat. diuersor.
iudicior. in fin. vbi plus vo-
luit, generaliter credens,
quod p. iuilegijs militum
in testamentis, & alijs non
gaudeant aduocati, quod in
ijs probandum est, quæ ar-
matæ militiæ militibus cõ-
• ceduntur propter præfumptã
iuris ignorantiam, quæ nõ
• cadit in aduocatum, & ita
tradit Paul in d. l. miles, A-
lex. ibi in p. incip. Ias. nu. 9.
Baet. d. nu. 151. versic. Item
aduocatus, in alijs verò pro-
cedit gloss. sententia in d. l.
miles, & communiter reci-
pitur, secũdũ Alex. & Ias.

ibi, & cum illa Ultramon-
tanostenere, fatetur Alber.
ibid. quem solũm contra-
rium tenere, scripsit Ias. d. n.
9. & nuncupatim loquẽs in
priuilegio aduocatorum, ne
teneatur vltraquam facere
possunt, gloss. illam in d. l.
miles, singularem vocat, &
mente tenendã monet Suar
titul. de los gouernos, q. 5.
n. 12. vbi, & duobus numer.
sequentib. alia in propositũ
adducit, & communiter ap-
probata dicit, & sequitur
Azeued. in l. 1. num. 4. titul.
16. lib. 2. nouæ recopilat.
subditquẽ, nec consuetudi-
nem vnquam in contrariũ
vidisse, nec ius Regium hoc
corrigere.

4. Tertio infertur, pro ci-
uili debito aduocatum non
debere incarcerationi, sicut
nec cælestis, nec armatæ mi-
litæ milites, & ita in aduo-
cato tradit Angel. d. l. miles,
nu. 2. vbi inquit, quod huic
opinionem inhæreas tãquã
• rãquã & quia facit pro no-
bis Ias. ibi, num. 10. Roder.
Suar. titul. de los gouernos
quæst. 5. n. 13. Baet. d. c. 16. n.
150 Parlador. d. 6. 6. nu. 23.

10 *Director advocat. & de privileg. eor.*

Azeved. d. l. i. nu. 4. nouissimè Phæbus decision. Lusit. 48. nu. fin. Idque generale est in omnibus, quibus privilegio datum est, ne conueniantur ultra quam facere possint, ut si non habeant unde soluant, in carcerem detruendi non debeant pro ciuili debito, ut tradit Baet. d. tract. de inope debitor. c. 13. n. 2 Barbof. post alios quos refert in l. maritum nu. 2. ff. solut. matrimon. idcirco talibus cessionis bonorum remedio ad euadendos carceres opus non est, ut ibid per eos. An vero ad vocatus eiusmodi privilegio renūtiare possit, tradit Baet d. c. 16. nu. 153. affirmatiuā sententiam probans, qui tamē fatetur, quòd cum hoc aliquando in Regio Hispano senatu controuersum maximè esset negatiua obtinuit, ut nempe, renuntiatio non valeret, cui sententiæ assentit noster Phæbus decis. 48. in fin & illa quidem nō duplicet, quia tale privilegiū aduocato propter priuatam concessum nō est sed propter literatum, literariaque

professionis honorem, qui carceris mancipatione læderetur, quando aduocatus dolosè nō agit, sed verè soluendo non est talisque ipse est, qui munere suo indignus non appareat: indigno enim præ moribus suis, aduocatorum privilegia non competunt, secūdum Pa. t. d. c. 16. num. 147. & nu. 151. versic. Eamque.

5 Quartò inferitur, aduocatorum libros pro arte alieno capi non posse, etiam bonis alijs non extantibus in quibus executio fiat, quæ admodum, nec militum arma capiuntur, quibus aduocatorum libri æquiparantur, quibus aduocatorum libri æquiparantur; sunt enim libri, literatorum arma sine quibus literariam militiam exercere nō possunt, & ita hoc argumento in libris aduocatorum tradit, et moribus esse receptum, testatur Baet d. c. 16. 151 Parlador. lib. 6. rer. quotidianar. c. fin. 5 part. §. 3. num. 22 & 23 nouissimè Barb. noster Vima. rens ad ord. Reg. lib. 3. titul. 86. §. 23. num. 4. de quo est gloss.

gloss. in l. nepos Proculo, verb. dignitate ff. de verbor. significat. quæ schalarium libros armis militum æquiparat, quam glossam singularem dicit Rebuff. de privi leg. scholar. privileg. 19. n. 1. vbi tradit, scholarium libros pro domus conductæ pensionem tacite non obligati, secutus Angel. & Ias. ab eo citatos in §. item serviana, instit. de action. & quantum ra. 10 per eos assignata præsumptam scholarium in libros affectionem respiciat, ob quam tacite obligati non censentur, sicut generali obligatione non veniunt ea in quibus specialis debitorum consideratur affectio l. obligatione generali ff. de pignorib. l. C. quæ res pignori obligat. poss. tamen præsens privilegium nec pendet à præsumpta voluntate, & affectione in libros, sed à favore publico, cuius intuitu in libris advocati facienda executio non est, quantum bona alia desiderantur, sed in loquendi illi semper sunt, sicut arma militibus relinquuntur.

6. Hoc tamen difficultatè apud nos patitur propter ord. lib. 3. titul. 86. §. 23. qua in Regijs senatoribus præsum specialiter extrat. ut in libris eorum executio non fiat: ex quo, id alijs negare, videtur, iuxta regulam l. cum prætor ff. de iudic. l. manus in fin. C. de procurator. cum glossa utrobique. Et augetur difficultas ex §. sequenti d. leg. Regiæ in illis verbis, *mostrando as pessoas consentidas neste paragraho outros bens moveis, ou de raiz descendidos em que se possa fazer penhora, e execucao*, quæ planè ostendunt, privilegium indultum personis de quibus ibi, ne in armis executio fiat, non habere locum deficientibus bonis alijs ad executionem idoneis, atque ita videtur, quod in eisdem terminis ad libros advocati deveniendum multò magis sit pro executione rei iudicatæ ita ut idoneis alijs pignoribus non datis, in libris executio fiat.

Sed contrarium est dicendum etiam stante iure nostro, quod nec militum privi

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

regium quoad arma com-
muni Doctorum calculo
probatum reuocat, restin-
git ve, nec comunem libro-
rum cum militibus armis
æq̄uiparationem. Et ad pri-
mam difficultatem ortâ ex
d. § 23. respondendum est,
senatorum Reginorū libros
executioni rei iudicatæ nō
subditos, ibi declarari, dig-
nitatis causa ipsorum sena-
torum, quo respectu aduo-
catorum libri eadem im-
munitate non gaudent, sed
diuerso alio respectu, nem-
pe, quia aduocati militare
dicuntur in d. l. aduocati
C. de aduocat. diuersor. iu-
dicio. & literariam illam
militariam suam, reipublicæ
non minus necessariam,
quàm armaram, vt ibidem
probatum, sine libris exerci-
re non valent, atque ita, nō
dignitatis causa ex propria
persona priuilegium hoc si-
bi vendicant, sed quasi mi-
lites, armati militis argumē-
to, quod in senatoribus Re-
gis diuerso alio respectu
lex prouidit, qui non con-
uenit patronis causarum,
conuenit autē militare pri-

uilegium, à quo lex illes nō
excludit.

7. Ad secundum respōdē-
tur, non omnes qui arma
portant, æquale in illis pri-
uilegium habere, quod lex
ipsa Regia manifestè osten-
dit in d. §. 23 iuncto 24. im-
mediate sequenti; nam in §.
23. priuilegium armorum
ad euitādam executionem
absolutè datur personis de
quibus sibi, quæ scilicet,
equestres sunt ordinis, vul-
go, *fidalgos, & caualeros*; at
verò in § 24. de personis
inferioris ordinis lex loquitur,
quarum priuilegiū ad
impediendam armorū exe-
cutionem perpetuum non
est & generale, sed restricti-
tum ad casum quo bona a-
lia executioni dentur & sic
quidem priuilegium de quo
ibi in eod. loco consistit, quod
& si executio à mobilibus
incipere debeat, etiam ce-
bitore inuito secundum pres-
criptum ordinem lege ipsa
Regia d. titul. 86. §. 7. &
l. a P. Pio. §. in vendi-
tione ff. de re iudicat. ta-
men si iam mobilia pigno-
ri dentur, capienda erunt.

omisso

omisso in armis pignore. Quo item priuilegio in aia totius bobus, ac terre semine fiuntur agricolæ ex d. §. 24. quod tamen ex lege Castellæ largius illis cōpetit, ut explicat Matienz. in l. 5. titul. 17. lib. 5. nouæ recopilat. gloss. 2. num.

2. Atque ita apparet, armorum priuilegium, de quo in dicto §. 23. quo ab executionis granamine libera semper manet, ut patet ibi, *poslo que outros lens não se nhaõ*, largius esse, quam quod dicitur in dicto §. 24.

Et arma quidem militum, illo comprehendit dicendum est, siue verbum cum alteros, de quo ibi, comprehendat milites, ut idem verbum, ad similem Castellæ legem, quæ in l. 6. titul. 17. lib. 5. nouæ recopilat. interpretatur Matienz. ibi *Gloss. 2. num. 1.* siue, ne alias iuris communis correctio inducatur, illo, namque, iure militum arma pignori capi non debere pro executione rei iudicatæ, ex eo planè probatur,

quia milites vltraquam facere possunt non tenentur, ut est expressum in l. miles qui, & in l. item miles ff. de re iudic. & sine armis militiam exercere nō possunt, & ideo ad arma eorum pro executione rei iudicatæ deueniri nunquam potest; nec enim possunt, quod salua dignitate non possunt, salua autem dignitate, sine armis manere non possunt, ut dicit gloss. in l. nepos Proculo, verbor. dignitate ff. de verbor. significat.

8. Constat, itaque, iure communi attentò, arma militum nunquam pignori capi posse etiam bonis alijs deficientibus; vnde, si dicatur, quòd legis nostræ dispositio in dicto titul. 86. §. 23. verborum tenore milites armatos non comprehendit, utique, nec in §. 24. de illis est verbum, atque ita, iuris communis correctio per dicto §. 24. temere non est inducenda sed magis, quod ad arma militum attinet, tanquam casus

Director, aduocat. & de priuileg. eor.

in lege omiffus, sub iuris communis difpofitione manere debet, & in libris aduocatorum, in quibus lex noftra loquuta nō eſt, idē & que dicendum erat faſto argumento de milite armato ad liceratum, iuxta fupradicta, Hoc tamen argumento de vno milite ad alterum non procedit data inter vtrumque rationis difparitate, vt ad cafum donationis concubinx faſta, & eorū quæ illi in teſtamento ab aduocato relicta eſſent, nupet conſiderabam in tract. de iur. & priu. hon art. 8 n 25. & 28. 9. Nobilitatis etiam cauſa & intuitu aduocati priuilegijs fruuntur quæ nobilibus perſonis comperunt: aduocacionis enim officium nobile eſt, vt tradidimus fupra c. 1. & ideo à minoribus perſonalibus excuſantur. ſicut nobiles, l. ſancimus 1. C. de aduocat dinerfor. iudicior. vbi notat Baer. & Bald quod aduocato non debet iniungi perſonale munus præterquam neceſſitas iudicandi, arbitrādi, & conſulendi, ad quæ cogi poteſt, Baer. de ino

pe debitor c. 16. n 15 2. Peregr. de iure ſici lib. 7. tit 2 n. 15. Ioan. Grac. de nobil. Hiſpan gloſſ. 35 n 13 Matienz. in dialog. relator. & aduocat. 1. part. c. 9 nu. 4. vbi alia adducit. Et à tributorum præſtatione, immunis eſſe, tradit Rip. lib 2 reſponſ. c. 20. num. 9. Tiraq. de nobilit. cap. 29. n. 15. Gaill. Azcu. in l. 8. nu 2. titul 7. lib. 1. recopilat. & l. 1. num. 2. titul. 16 lib. 2. Garr. d. Gloſſ. 35. n 15. & alijs citatis Bouadill. politico. lib. 5 c. 5 n. 11 tom 2. quod tamen apud Hiſpan. conſuetudo non admittit teſte Baer. d. nu. 15 2. verſic. ſed conſuetudo.

Rurſus, teſtimonium laicuri non veniunt ad iudiciū, ſed mittitur ad ipſos, tanquā ad regias perſonas, vt tradit Tiraq. de nobilit. d. c. 29. num. 10. Suar. titul. de los gouiernos & fin. n. 12. alijs quæ ſt. 5. num. 17. quos & alios refert & ſequitur Azeued l. 1. num. 3. titul. 16. lib 2. nou. recopilat. Garc. d. Gloſſ. 35. num. 16. & ſequenti, quod apud nos vſus obſeruat, & iudicatum in ſenatu

senatu fuit, ut testatur Lusitan. Melchior Phæb. arest. 56 ubi & duobus sequentibus alia in propositum adducit pro nobilitate muneris advocatorum, inter quæ illud est, quod publicis carceribus tradendi non sunt, sed homerij privilegio fruuntur in casibus, quibus lege nobilibus indultum illud est, sicque pluries iudicatum fuisse & inviolabiliter observari testatur arest. 58. idem tradit, sæpissime dicisam sic fuisse, testatur Mendes à Castro in pract. Lusitan. lib. 1. c. 3. num. 27 qui loquitur in curiæ advocato, post eos Emman. Barbof. ad ordin. Reg. lib. 1. titul. 48 §. 1. post eos Martins à Cost. tract. Domus supplicat. annot. 17 num. 14.

10. An verò, quando super articulis iuris advocati testis causa interrogatur, mercedem laboris à producente recipere iustè possint, dubitari potest, quia & si iustum patrocinium, aut rectum consilium vendere, liceat advocato, ac iuris consulto, cap. non licet 11. quæst.

3. cap. non sanè 14. quæst. 5. verum tamen testimonium vendere, non licet, secundum D. Augustin d. c. non sanè, versic. sed non ideo, quæ admodum nec iudex debet vendere iustum iudicium, ut ibid. ubi differentia ratio assignatur, quia iudex, & testis inter utrumque partem ad examen adhibentur, advocatus verò, & iuris peritus ex vna parte constituunt: accedit quia ad ferendum testimonium iussu iudicis compelli quisque potest: imò & non requisitus, saltè charitatis lege reddere tenetur ad liberandum proximum ab iniquo damno, ut tradit Sylvest. in summ. verb. testis num. 8. & ex alijs Couar. in regul. peccatum 2. part. §. 3. num. 2. de regul. iur. lib. 6. inde inferens, quòd testimonium gratis præstari, & exhiberi debet: subdit tamen, quod pro labore, & expensis factis inferendo testimonio potest testis iustam mercedem exigere, & recipere c. statutum §. proferendo, de rescript. lib. 6. ultim. §. veteris 4. quæst. 3. quoniam liberi

Director. advocat. & de privileg. eor.

ut non laboris mercēs, dici
possit, sed magis pretiū testi-
monij, quod venale nō est.

12. Accedit in cōfirmatio-
nem, quod tradit Bald. in c.
1. n. 2. in fin. de testib. relatus
& secutus à Felin. ibi nu. 2.
nempe, quod spoliato à la-
tronibus in itinere quod
faciebat testimonij ferendi
causa, damnum latrocinio
illatum non debetur ab illo
cuius gratia veniebat testi-
monium laturus, quod est
de rigore iustitiæ, dicit Bald.
sed de curialitate (subdit il-
le) bene poffet. produccens
emendate damnum, nec in-
fringeretur testimonium, l.
inter causas §. non omnia
omnia ff. mandat. cuius sen-
tentiæ nulla alia ratio est,
quam quia tale damnum
nihil commune habet cum
testimonio, quod latroci-
nij, damnique ex eo secuti,
causa efficiens non est, nec
proxima, nec aliquo modo
considerabilis. inspecta na-
tura actus, deinde tale dam-
num quod præter actus na-
turam, & per accidēs extrin-
secum venit, fortuito casui
est imputandum d. l. inter

causas §. non omnia, & re-
sarcire non tenetur qui illū
in testē nominaverat. Quæ
sententia, eiusquē ratio idē,
ac multō magis in casu no-
stro probat, in quo de dāno
nō agitur, sed de labore qui
in cogitatu testimonij cau-
sa susceptus non est, & ideo
testimonij labor dici ne-
quit, consequenterque præ-
mium laboris non est quod
in casu isto iuris perito da-
tur, sed testimonij pretium,
quod à viro probō longe
abesse debet.

13. Quia verō de advocato
in testem producto sermo
incidit, sciēdū est, à proprio
clientulo produci eum nō
posse l. fin. ff. de testib. & ibi
communiter omnes, c. ult.
§. Patroni. 4. q. 3. c. Romana,
de testib. 6. tradit Perez
in l. 2. tit. 19. lib. 2. c. 7. q. 9.
vbi ad hoc dixit esse itonū
tex in c. in super, de testib. &
ibi gloss. Mascard. de pro-
batione volum. 1. concl. 66.
p. 1. vbi alios refert & late
prosequitur ampliat, & limi-
tat. & post eum innumeris
citatis Farinac. in praxi de
testib. q. 60. illat. 4. nu. 155.

cum

eū sequent. & obiter Card. Thuch practic. conclusio. iur. tom. 1. conclus. 230. sub liter. A. Ab aduersario vero produci, & cogi potest, vt tenet gloss. magna in d. 1. fin versic item quid, quam sequuntur omnes vt tradit Mascard. d. conclus. 66. n. 9. Farinac. d. q. 60. nu. 180 vbi plurimos refert, & tādē in fine ait, quod non solum à Doctoribus opinio hæc cōmuniter est recepta, sed etiā quod contradictorem illius non inuenit. Vterque autem, Mascard. scilicet & Farinac. hoc tradiderunt pro limitatione prima ad regulā, seu conclusionem ab eis propositā, ac variē ampliātam, quod aduocatus testis esse nō potest pro clientulo suo in causa in qua ei patrocinatur, propter præsumptā affectionem, propriūque cōmodum saltem in causæ victoriā consistens, atque ita, dum propositam regulā limitant cum relatis ab illis, vt non procedat, quod aduocatus producit ab aduersario, plane sentiunt, in casu isto, à proprio quoque

clientulo in eadem causa produci eum posse; quod nuncupatim in casu isto tradidit Hispan. Bouad. politicor. lib. 2. c. 5. num. 25. tomo 1.

14. Vltimò, aduocatum in auditorio pro delicto aliàs cōmissio capi non debere, tradit Bouadill. d. lib. 2. c. 14. nu. 104. vbi idem tradit de scholari in scholis, ex Rebuff de priuileg. schol. priuileg. 102. qui hoc de consuetudine seruari testatur, & Cir. in pract. §. final. q. 30. versic. in hoc autem proposito, & Tiber. Decian. 2. tom. crimin. lib. 6. c. 20. n. 11. quos retulit Bouadill. qui idē tradit de milite in exercitu, & de doctore in cathedra. An autem priuilegia doctorum, aduocatis competant, quasi illis etiam indulta censeantur, tradit Didac. Perez lib. 2. ord. tit. 19. l. 1 gloss. magna q. 3. vbi cōtrarias in hoc opiniones adducit; & ibid. in versicul. Sic secundum tamen est distinguit inter priuilegia concessa doctoribus, quia doctores, & concessa illis, quia

Director. advocat. & de privileg. eor.

sunt in prælio literarum ut illis non gaudeant, cum & ipsi militare dicantur, quæ de re fuse agit Stephan. Gratian. disceptation. forens. c. 186. num. 3. cum sequentibus. tom. 1. ubi pro affirmativa sententia plura adducit, quæ & communem refert ex Nat. cons. 65. quod in nostris supremæ curiæ consistorialibus advocatis, ut doctorum privilegio fruuntur scripsit Mattines à Costa in annotationibus ad tractat. libellor. annotat. c. 4. & illo citato Emman. Barbos. ad ordin. Reg. lib. 1. tit. 48. § 1. & rursus idem Cost. tractat. Domus supplication. anno 17. num. 10. & denique ex communi doctorum sententia in l. ff. solut. matrimon. tradit Menoch. de arbitrat. lib. 2. cas. 237. num. 4. 5. & 6. doctori legenti in scholis concessa, etiam advocato concessa intelligi ubi late agit de fabro malleo obstreperente prope domum professoris, an & quando expelli possit, similiter, & à scholastico, de quo Bart. d. l. 1. prope fin. & alij ibidem.

Vbi Petr. Barbos. 7. part. illius leg. num. 54. versicul. Amplia secundò, cum sequentibus quod & advocato æquè commune esse, tradit Menoch. loco proxime citato.

C A P. XIV.

SUMMARI A.

1. *Advocatus in muneris sui exercitio, periculis multis est obnoxius, & non solum ab adversario, sed etiam à proprio clientulo periculum patitur in eo.*
 2. *Advocatorum officium periculosum est, & plurima in illo specialiter occurrentia pericula enumerantur.*
 3. *Potentium causa periculosa res advocato earum.*
 4. *Honoris periculum patitur advocatis, victus in causa, cuius victoriã clientulo promittebat, præsertim si plurimorum inducitur voto vincitur.*
 5. *Rei familiaris periculum patitur advocatis.*
- Periculum aliud frequens, & damnum in susceptione, ac defensione iniusta cause ignorantur.*

De periculis aduocatorum.

i. **O**Mnes homines
 quandiu in hoc
 mundo viuimus
 uasa lutea portantes, pericu-
 lis multis obnoxij sumus, se-
 cundum Apostol. 2. ad Co-
 rinth. c. 11. *Periculis, inquit, flu-
 minum, periculis latronum, pe-
 riculis ex genere, periculis ex
 gentibus, periculis in ciuitate,
 periculis in solitudine, periculis
 in mari, periculis in falsis fra-
 tribus;* his, inquam omni-
 bus subiecti sumus omnes.
 Sed præterea quæ omnibus
 hominibus communia sūt,
 specialibus alijs periclitamur,
 qui aduocationis offi-
 cium gerimus, tã circa cor-
 pus, & honorem, quàm cir-
 ca animã, quod magis per-
 timendum est. In primis
 namque, periculum patitur
 cauere ab his cõtra quos
 patrocinatur, propter inimi-
 citiam eorũ, inde non ra-
 rō ortam, præsertim si
 talis est, quæ pro merito sui
 exigit aliqua promere, atq;
 in mediũ scriptis profer-

re, quæ aduersarij opinionẽ
 lædant, sunt enim promen-
 da licet ille ægrè id ferat,
 cùm ad causæ victoriam ex-
 pediunt, non quidem ma-
 leuolo animo, nec verbis
 contumeliosis, sed honestis
 quatenus fieri possit, ita ut
 dicenda non prætermittan-
 tur; quia teste Plinio, lib. 11.
 epistol. ad Cornel. Tacitum,
 præuaticatio est, transire
 dicenda, præuaticatio etiam,
 cui sim & breuiter attingere,
 quæ sint inculcanda, in-
 fingenda, & re-
 tendenda.

Periculum item nõ ratō
 in proprio clientulo subit
 patronus, præsertim si ille
 potens in terra sit & è nu-
 mero eorum quibus ueritas
 odium parit, si enim ueritas
 dicitur ei quæ repugnat vo-
 to illius, odio patronũ gra-
 tis habet, & efficitur inimi-
 cus illius, qui officium amici
 uerè gessit, cui concinit ele-
 gans illud Euripidæon in
 tragædia Phænissarum.

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

*Quicumq; uaticinandi uentur
arte,*

*Stultus est; si enim aduersa sig-
nificauerit,*

*Acerbus est illis; quibus uatici-
natur;*

*Falsa uerò pra misericordia di-
cens illis qui interrogant;*

*Violat diuina. Phabum homi-
nibus solum,*

*Oportuit, praedicere futura, qui
neminem metuit.*

2. Peculiararia, itaque, quæ-
dam causarum patronis pe-
ricula imminenti, quod esse
officium periculosum, dixit
Bald per tex. ibi in l. fin.
ff. de in officios. testamēt.
Caietan. in summ. uerb. ad-
uocatus, octo scribit pericu-
la, quæ uocat. aduocati, &
procuratoris iniquitates; &
Alberie in l. vnic. nu. 7. C.
de suffrag. tanquā locuple-
tissimus defacto proptio te-
stis, qui muneri aduocatio-
nis egregiam nauauit ope-
rā, vndecim, duodecim uero
pericula ponit, quæ cōmu-
niter contingunt in officij
exercitio, & à quibus
quantū fieri potest, cauē-
dū est, quæ transcripta sum

matim hic sequentia sunt;
primū est, inquit, non subue-
nire miserabilibus personis
quibus ex lege diuina tene-
mur. Secūdum uersatur in
susceptione iniustæ, & despe-
ratæ causæ, tertium cū ad-
uocatus partem suā, quā ag-
noscit, iniustam causam fo-
uere, ad trāfactionem indu-
cit; quo periculo sæpe aduo-
catū implicati scripsit Gre-
cia lup tract. de aduocat. q.
4. n. 5 & de illo diximus su-
pra. Quartū quando clien-
tulus iustam causam amittit
patroni sui dolo, negligētia,
vel imperitia. Quintū, quā-
do obtinet iniusta propter
aduocati cauillationes, &
fallaces subtilitates. Sextum
periculum est in exactione
immoderati salarij, aut sus-
ceptione illius. Septimum,
qua odium illius cōtra quæ
patrocīnatur iniustè, meri-
tò incurrit. Octauū est circa
modum procedendi in cau-
sa, ut quia falsis instrumētis
aut falsis testib; ueritatem
falsas profert allegatio-
nes, aut moratorias, frustra-
toriasq; obicit exceptiones.
Nonum est, periculū inanis

gloria

gloria, & ambitionis. Decimum, ait Alberic. est, quia vix inuenitur aliquis aduocatus, qui iniuste per aduocationē acquisita restituat. Undecimū ponit, pro periculo reputatū, vel saltem in aduocato reprehensibile, in superfluo vestiū ornatu. Vltimum, quod periculosum, & de testabile vocat, est à se mita iustitiæ sciēter deuiare in decisionibus causarum, quæ illis cōmittuntur, cū in eis aduocati nō sunt idq; timore, aut amore, pretio, aut precibus quod, inquit, cæteris horribilius est. Hæc Alber. d. l. ynic. n. 7. Grecia l. d. q. 4. per tot eundem periculorū numerū posuit Alberic. per omnia secutus, præterquā in periculo vn decimo, cuius loco posuit aduocati præcipationem clientulo suadēris qualiter respōdeat articulis positionibus, seu interrogationibus aduersæ partis, cōtra veritatē, vt obtineat in causa. Ego addo periculum aliud magnum, nec illud quidem infrequens, quod euenit cū aduocatus qui iustæ causæ

patrocinator, ad coadiuuandā eam articulos proponit, quos à verō acuitate, cognoscit, periculum, namq; est quod testes super eis interrogati, præcipienter falsō iurent, quod est graue peccatum, & aduocato quidem imputandum, qui eius sciēter præbuit materiam.

3. Et vltra prædicta, alia quidem nec parua, nec rara circundant pericula aduocatum, quæ fortius instant, & vrgēt, cū causam agit alicuius potentis in terra, de terra magis quam de cælo solliciti, cæterum, quia obedire oportet Deo magis, quā hominibus, act. 5. cælum magis quā terram attendat aduocatus in ipsa muneris sui exercitatione, ita vt nec meto potentis, aut amicitia eius allectus, à tramite iustitiæ declinet, vt de Alupio familiari amico suo ait D. Augustin. confession. lib. 6. cap. 10. sequentibus verbis, *Erat, inquit, eo tempore quidam potentissimus senator, cuius & beneficiis obstricti multi, & terrori subditi erant: voluit sibi licere, nescio quid*

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

quid ex more potētia sua, quod
esset per leges illicitum; restitit.
Alipius; promissum est premiū,
irrisit animo, presentia minas
calcauit, mirantibus omnibus
inuitatam auimam, qua homi-
nem tantum, & innumerabili-
bus praestandi, nocendi quē mo-
dis ingenti fama celebratum,
vel amicum non optaret, vel
non formidaret inimicum.

4 Honoris etiam, ac rei
familiaris subditus est aduo-
catus, honoris periculū su-
bit, cū in causa succum-
bit, quam iustam arbitratu
clientulo suasisit, & prosecu-
tus est: qui enim causa ca-
dit, praesertim cuius victo-
riam animosē, ac nimis cō-
fidenter promittebat clien-
tulo, honoris sui periculo
cadit; & multo magis, si nō
vnius duntaxat iudicis, sed
plurium voto vincitur, quia
iudicium quod plurimorū
sententijs confirmatur, inte-
grum est, ut dicitur in cap.
prudentiam, ad fin. de offic.
& potest. iud. deleg. & Pro-
uerb. 11. Salus autem, vbi mul-
ta consilia, & rursus 24
& erit salus vbi multa consilia sūt
& pro pluribus praesumptio

est, gloss. in cap. 1. verb. ra-
tionabiliter, de his quae sūt
à maior. part. capitul. tra-
dit Affl. & decif. 1. n. 4. & 5.
5. Ad rei familiaris autem
periculum, seu damnū per-
tinet decisio tex. in l. post le-
gatum §. sunt qui putant,
iuncta gloss. ibi ff. de his
quibus ut indign. vbi aduo-
catus qui accusatorem testa-
mēti patrocinio suo iuuat,
reliqta sibi in illo perdit. Itē
decisio tex. in l. fin. in princ.
ff. de in officios. testament.
vbi per contratiū, filius pos-
tulans pro legato alteri re-
liqto in testamento paterno
in quo ipse ex hereditate re-
peritur, eo ipso quod ex ius
amittit; per quem tex. citat
ibi Bald. quod officium aduo-
cati est officium periculosum
& quod est in iurum que mo-
do processus cū officio. Si-
mile est, quod in causa re-
tractus tradit Tiraq. de re-
t. a. lignagier §. 1. gloss. 9. n.
263. cum duobus sequētib.
& periculosum esse dicunt
alii citati à Burg. de Pace in
proxim. leg. Taur. n. 385. vet-
sicul. praetereo, qui nu. 390.
hoc inde euenire, a t, quia
circā

circè maiora versamur, c. quiescamus, 42. dist. quod ad iaudem muneris cōfert. Quærit vero idem Author d. proxm. n. 217. an aduocatorum officium, animæ periculosum magis sit quàm officium iudicum, aut & contra, qua in re diuersas se vidisse sententias, ait propriã ediffere omittens, scripsit tamen ex iudicū desidia, aut imperitia grauiora litigatoribus damna obuenire, quàm ex patronorū imperitia, aut inertia, quod libens fateor, nō tamen inde sequitur, periculosius esse animæ iudicū officium, quàm aduocatorū, iudicem enim qui vtriq; constitutus litigatori est, nō ita facilè alter ex eis prece, aut pretio tentare audeat, vt à recto deuret transire, rursus salaria muneris sui recipit à publico quibus non fraudatur per semitã iustitiæ incedens, quod & illud in aduocatis longè aliter se habet; idcirco si fas est dicere, pluribus, eorum officium, peccatorum tentamentis, periculisque obnoxium esse, reor.

Cæterum, non in illis tantum quæ rarè accidunt, rei familiaris damnū consistit, sed in alijs crebrè paupertatis periculū, & incōmoda patitur aduocatus, quod multū expetitur, & etiam qui in literaria disciplina plurimū profecerunt, præsertim quibus veritas magis amica est quàm Plato; vt itæ ad rem, quæ experientia nouimus, probatione alia opus non habeamus: de qua iã diu, Hippolyt. vt expertus ipse, vir ap primè doctus cōquestus valde est incalce repetitionis rubr. de fideiussor. vbi inter alia scripsit, doctor. & iurium professores deterioris esse cōditionis omnibus alijs artificibus, nã Cerdones, barbiton fores, araminatores, & similes ex labore & artificio suo cōmuniter vicã ducunt, & ex sudore suo vescuntur pane suo, vt experientia rerum magist. a docet: doctores autem, subdit, & iurium professores fame pereunt, & ad nullū pretiū iam iam reducti sūt, & post aliqua, Vere, inquit, patienter hæc, & maiora tolerabimus. si ante oculos

Director. aduocat. & de preuileg. cor.

sententiã illã D. Hieronymi habuerimus, quæ dicit, quod facile conuenit omnia, qui cogitat se moriturum, &c. Ego addo, quod qui pauperẽ vitã agit in numero isto propter iustitiã, calumniosus, s. iniustusq; litibus patrociniũ suũ iustẽ denegans, nõ solũ patienter vitã pauperẽ, eiusq; incommoda tolerabit, sed hilari etiã animo gaudens, & exultãs, quia merces eius copiosa est in cælo, & quia melius est modicũ iusto super diuitias peccatorũ multas. Ps. 366. Vltimõ, inter alia aduocatorũ nõ contemnenda pericula, vnum est, quod etiã nolentes atq; inuiti hominũ calumnias viriliter sæpe defendũt, multumq; temporis & studij in patrociniũ earũ impendunt, falsa facti narratione sibi proposita, aut etiã (quod non rarõ euenit hoc & illud) iuris ignorantia decepti; quo casu etsi nõ peccent, propter iustæ ignorantie causam, tempus tamen & studiũ suum malè impendunt, quia in calumnijs ho-

minũ impendunt, quæ vndiq; nos circumdant; vnde illud, quod quotidie ad nõnã canit Ecclesia, *Redime me à calumnijs hominũ, vt custodiã mandata tua*, quotidie atque etiã septies in die in ore nostro, tanquã frequens ac peculiariis nostra ad Dñm deprecatio reperiri debuisset, simul cum illo præcedentis immediatè versicul. *Et non dominetur mei omnis iniustitia.* Psalm. 118.

C A P. XV.

S V M M A R I A.

1. *Virgo Maria aduocata apud Filium, Filius apud patrem, Virginis patrociniõ aduocati maximè egent.*
2. *Impij aduocati loquendi facultatẽ amittunt; & in eo quis punitur, in quo deliquit. d. num. 2.*
3. *Iudiciũ particulare de aduocato in mortis articulo, virginis Mariae patrociniante, contra diabolũ accusantem.*

CAPVT. XIV.

De aduocato aduocatorum.

ADuocatū habemus apud Patrem Dominū Iesum filium Eius Benedictū, Aduocatā apud Filiū V. M. Mariem Eius Clementissimā, de primo est testis Discipulus quē diligebat Aduocatus ipse Dās Iesus epistol. i. c. 2. & sci mus, quia verū est testimonium eius. Secundum prædicat sancta Ecclesia Aduocatae ipsius titulo, nosquē co ad tam salutare, tamquē necessariū patrocinium excitat clientulus eius bonus, & fidelis, cultorquē insignis D. Bernard in sermone de Natiuitate eiusdem Virginis, col. 3. sequentibus verbis, *Ad Patrem uerebaris, accedere, solo auditu terrius ad folia fugiebas, Iesus tibi dedit mediatorē. Quid nō apud talē Patrem Filius talis obtineat? Exaudietur utiq; pro reuerentia sua Pater enim diligit Filium. An uerō trepidus & ad ipsum. Fratres tuus est, & caro tua, tenta-*

tus per omnia absq; peccato, ut misericors heres. Hunc tibi fratrem Maria dedit. Sed forsam & in ipso maiestatem uereare diuinam, quod licet factus sis homo, manseris tamen Deus. Aduocatū habere uis, & ad ipsum ad Mariā recurre, pura siquidē humanitas in Maria, nō modo pura ab omni contaminatione, sed & pura singularitate natura. Nec dubius dixerim, exaudietur & ipsa pro reuerentia sua; exaudiet utique Matrem Filius, & exaudit Filiū Pater. Filioli, hac peccatorū scala, hac mea maxima fiducia est, hac tota ratio spei mea. Quid enim? potest ne filius, aut repellere, aut sustinere repulsam, non audiri, aut non audiri filius potest? Neutrū planē. Hæc mellifluus Abbas loco supra dicto, qui alio in loco, nempe, de modo bene uiuendi ad Sororē suā, de iudicio loquens ser. 71. ex D. Isidoro, Nullus, inquit, homo est sine peccato, nec

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

quisquam securus esse potest de Dei iudicio, cum etiã de otiosis verbis reddenda sit ratio, & post aliqua, si in iudicio omnipotentis Dei, iustus securus non erit, quid de nobis peccatoribus eris? Si ad examen districti iudicis nec iustitia iusti hominis eris securo, nos miseri quid faciemus in die illa qui quotidie multiplicamus peccata nostra? Si in die iudicij vix saluabitur iustus, nos qui innumerabilia peccata fecimus, in die illa ubi apparebimus? Hęc sanctus idē Abbas Tantæ ergo Aduocatæ patrocínio multū egeamus omnes, & præsertim qui officium aduocationis gerimus, quod multis periculis obnoxiiū est, vt dictum est sup.

2. Et est notandū aut etiã contremiscendum, quod scripsit glossa nostra in § itē furdus. verb. amittunt, inst. quibus non est permiss. facer. testament. vbi dicit, quod impij aduocati loquendi facultatem amittūt. vt in eo puniātur, in quo deliquerūt, c. literas de temp. ord. c. pastor. de iur Patron. c. fan. de immunit. Eccl. cum

similibus: quia per quæ quis peccat, per hæc torquetur: quod Azeu. in l. 2. n. 7. tit. 16 lib. 2. recop. de mortis tēpore intelligit: ait enim, quod solent aduocati causas iniustas defendentes, tempore mortis, Deo permitte, linguã & vocē amittere, vt in eo puniātur, in quo deliquerūt, secūdū gloss. d. verb. amittent: atq; ita eueniet, vt qui pro alijs faciēdo multiloq. postulauer. in iudic. quādiu vixerūt, pro se eloqui nō valeāt corā iusto Iudice, apud quē aduersarius noster diabolus de multis nos instāter accusat, tanquā multorū criminū reos. Et quidē de vno quoq; secūdū opera illius particulare iudiciū fit, cuius iudex est iustus. Accusator astutus, dignus & inflexibilis, nōs infirmi, præsertim in artic. mortis cōstituri, sæuitiã in se cōsiderata, vt est amarissima pœna, & omisio vitæ animalis humanæ, est naturaliter formidabilis, & horrenda. sed formidabilior multo & horribilior memoria eorum quæ post eam sequuntur, & si ceciderit lignū

ad Austrum, aut ad Aquilonem in quocunque loco cecidi, ibi eris. Ecclesiastes 11. Nec esse est ergo, ad salutem Aduocatae patrocinium recurrere, quam iudex bene audit, & nos illa clementer exaudit, & Aduersario nostro qui nos accusat, terribilis est ut castrorum acies ordinata.

3. Incipit, itaque, iudiciū, astat Accusator sollicitus, & iracundus, sciens quia modicum tempus habet, iuxta illud Apocal. 12. *Va terra, & mari, quia descendit Diabolus ad vos habes iram magnam, sciens quod modicum tempus habet.* Iusticiam sibi à iusto iudice ministrari, instanter & instatissimè petit, quia in multis deliquimus, de quibus accusat nos. Aduocata nos excusat humana imbecillitate proposita, quae Iudicem ipsum non latet, quoniam ipse cognouit figmentum nostrum. Replicat diabolus de malitia peccatorum monstrorum & malitijs, ait non fore indulgendum secundum leges, quas sibi contentiosè postulat, seruari à iusto ipso Iudice, per quem

legum latores iusta decernunt. Et cum de aduocato iudicium agitur, magis instat, excusationem à peccatis suis non habere, asseuerans, cum qui literas didicit, quibus dum alijs palam vitae suae tempore consulere profitebatur, sibi ipsi consulere non studuit, sed vitam ipsam lucris inhians perdebat, si, inquit, seruus ille qui creditum sibi talentum abscondidit, & cum illo negotiatus non est, ut seruus nequam iuste damnatus est, quanto magis eadem damnatione dignus est, qui ne dum talentis sibi creditis negotiatus haud quantum est, sed sciens, prudeatque malè negotiatus est? Praefertim, qui quae malè iniusteque lucratus est, non restituit unquam; ac secundum iuris regulam, peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.

Verfuti criminationes Aduocata aduocatorum renellit excipiens, non licere ei, qui maligne semper agit plenus malitia, alterius malitiam incusare cum secundum leges nemo possit, mores

Director. advocat. & de privileg. eor.

quos in se approbat, alteri improbare. p. æsertim, cum omnis malitiæ caput, & author, versutus ipse sit, per quem illa intrauit in orbem terrarum, quaque ille hominum genus infecit; ex quo sceleris sui redemptor habere non meruit, nec veniam, quia nomine instigato, sed malitia sua propria deliquit quod longè aliter in homino reperitur, qui & fragilis naturæ est, & Maligno ipso instigante lapsus est; atque idcirco, quasi minor reputatus propter naturæ imbecillitatem, fragileque consilium aduersari, dolo deceptum, Domino misericorditer, in pristinum salutis statum restituitur in quacunque hora ingemuerit. Et quanuis humanarum literarum peritia, donum Dei fit ad illuminationem intellectus, quo qui accepit, prospicere sibi in melius deberet, natura tamen eadem semper est, lutea vasa portans. Idcirco, concludit prudentissimè aduocata, desperandum non esse clientuli sui ingemiscensis ad Dominum salutem, prop-

ter obiectum ab aduersario peccatorum anteaactæ vitæ malitiam, qui potius, quia malignus ipse ab antiquo est, & malitiæ dux, & doctor, edoctam ab eo malitiam accusans, audiri non debeat.

Quod verò obijcit de male lucratis cum aduersariæ partis detrimento, at siue etiam propriæ aliquando propter iniustam causam scienter susceptam, aut calumniosè dilatata, aut propter maiora, quàm fas esse, exacta salaria, mundi Patrona eludit, ego, inquiring, patrocinio meo præstò sum omnibus inuocantibus me in veritate, aduocata sum enim humani generis, atque officium hoc meum gratissimum quidem mihi pro hominum salute, nemini illud imploranti denego: sed in veritate non implorat, qui præterita vitæ peccata, pro quorum venia illud implorat, verè non plorat: non plorat autè, sed magis sibi complacet in illis, qui quod acquisiuit iniuste, pertinaciter retinet, ita vt nec ultimo elogio ve-

ris dominis, aut, si illi ignorantur Domino dominorū in pauperum suorum persona restitui mandet, cum restituendi facultatem habeat: nec enim absque satisfaciendi animo vera penitentia est, sed simulata, quæ non commouet Aduocatā, nec iudicem fallit. Quare, si quis talis est, ut illi, quia reus est iudicij, in quo id gehennæ usque ignem iuste accusatur, nec Aduocata stuitur patrocinio, cui separatum non exhibet, sed iusti iudicij sententiam in felix expectat, paratam secum executionem ferentē, à qua nō liceat prouocare. De hoc, itaque, cura mihi non est, qui cum sui ipsius curam non habeat, patrocinium meum non curat quod libenter & nunquam frustra illi impendo, quem peccatorum suorum vere penitet, isquē in causa sub tali patrocinio victor gloriose euadet. Vadat retro Satan.

Ille haud quaquam iudicio cedens acrius instat, arguit, & redarguit, & quæ ali

quando obliuione ipsius Resopita crimina optabatur, ne penitentia deleterentur, aut, ut humana fragilitate commissa parui pendenda fore, fallaciter insinuabat, ut quasi leuia pro neglectis haberentur, nunc iterum atque iterum, & sæpe sæpius ante mentis oculos illi proponit, & cum ipse turpis sit, & abominabilis in omnibus vijs suis, turpitudinem eorum, & abominationem criminatur, hac astutia intendens, deserat rationem diuinæ clementiæ in genere, qua & Fratricidam primū, & Proditorem maximum Regno suo mancipauit. Ex diuerso prudentissima virgo adiuuat pusillanimum, mentem excitat, spem suadet, Fratricidæ illud, *Maiores est iniquitas mea, quam ut veniam merear*, ut de testabile, & super alia odibile Deo crimen fugiendū omnino esse, benignè adhortans, quoniam misericordia Domini maior est, quam iniquitas hominum, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut conuertatur, &

Director. aduocat. & de priuileg. eor.

uiuat, & miserationes eius
super omnia opera eius.

Clamat, & proclamat Ac
cusator, non miserendi, sed
iudicendi tempus esse, vociferatur, scriptum est, ait, in
libro psalmorum, quia Dominus amat iudicium Psal.
36. & iterum, & honor Regis
iudicium diligit, Psalm. 98. &
Exod. 23. *Pauperis quoque non
miserereberis in iudicio.* Rursus
sanctissimæ Aduocatæ obij
cit, nõ debere patrocinium
suum sic sedulo illi imper
tiri, qui cum aduocatus ipse
esset, alijs pigre patrocina
tus est, contra alios iniquè,
causæ pauperum non intra
bant ad eum, miserabiles
personas eum consilij, pa
trociniij ve causa aduocantes
toruo vultu despiciebat, &
corde immitis repellebat a
se, potentium verò, & pecu
niosorum negotia quære
bat, ambiebat, & absque de
lectu agenda suscipiebat.
Porro secundum leges, non
debet aduocationis erga se
beneficio frui ille, qui dum
munere illo fungebatur,
alijs bona nulla eo facie
bat, alijs contra legem ad

uocationis mala multa alijs
inferebat. Obiectam sibi
intempestiuè exceptionem
irridet Domina, quia non
pro iustis, sed pro peccato
ribus constituta est aduoca
ta ab eo, qui non venit
quætere iustos, sed peccato
res: ijs, ergo, inquit, patrocini
um meum iuste impen
do, qui inuocant me, eo que
egent, pro eis libens postulo
coram te, o Fili mi, iudex
optimè, iuxta verbum illud
tuum, *Non est opus valenti
bus medico, sed malè habenti
bus,* Matth 9. Quod verò
scriptum est; *quia Dominus
amat iudicium, honor Regis iu
dicium diligit,* transeat, in
quit sed de Rege eodem in
eodem libro scriptum est
Psalm. 32. *Diligit misericor
diam & iudicium, misericor
dia Domini plena est terra, &
rursus, Misericordiam & iu
dicium cansabo tibi Domine,*
Psalm. 100. Et sanè, in iu
dicio isto iustitia iudicis, &
misericordia eius S rorizant,
& pari passu ambu
lant, quando in assumptæ
carnis mysterio misericor
dia & veritas obuiauerunt
sibi

sibi, iustitia & pax osculatz sunt, atque ita peccator qui misericordia Domini respicit, & ad eum ex toto corde suo conuersus est, in iustitia illius liberatur particeps eius factus, iuxta quod Psalmographus ait, *in iustitia tua libera me*, Psalm. 30.

Obmutuit Inimicus non habens ultra quid responderet, stridet, dentibus suis fremit, & tabescit desiderium suum petire videns, ac sententiam sperare non valens præ confusione sua, retrorsum abijs. Et iuxta quod scriptum est Apocalyp. 12. *Proiectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei nostri die, ac nocte, & ipsi vicerunt eum propter sanguinem Agni, & propter verbum testimonij sui: & non dilexerunt animas suas usque ad mortem propterea letamini cali, & qui habitatis in eis.* Iudex, itaque, pulchro hilarique ore, ac fronte benigna illarriarri dens absolutotiam sententiam profert, gaudent Angeli, collaudant Filium

Dei, ac Beatissimæ eius Genitrici peccatorum Aducatæ de causâ victoriae congratulantur: & quidem gaudio magno gaudent, quia gaudium in celo super vno peccatore penitentiam agente, plusquam super no-naginta nouem iustis qui non indigent penitentia, Luc. 15. Qui verò paulò ante mille Insidiatoris tentamenti agonizabatur, mille pericula passus Diabolo instigante, mox in tuto est, societati ciuium supernorum adiudicatus sub Virginis patrocinio. Tuum ergo, nos patrocinium imploramus, ò clementissima Aduocata nostra, peccatorum Aduocata, Aduocata aduocatorum, nos qui egeamus. Et quidem aduocationis tuæ erga nos officio, officioso valde nobis, multum egeamus qui nostrum erga alios cum periculis multis agimus, atque vti nam cum multis criminibus non ageremus; veruntamen adiuua tu nos, Virgo potentissima, & liberati etiam

Director. aduocat. & de preuileg. eor.

mus: suscipe nos sub patro-
cinio tuo, & salui erimus.
Sub tuum præsidium con-
fugimus, sancta Dei Geni-
trix, nostras deprecationes

ne despicias in necessitati-
bus, sed à periculis cunctis
libera nos semper, Virgo
gloriosa, & Benedicta.

FINIS.

*Laus Deo, ac Beatissimæ Virgini Mariæ
Aduocatæ aduocatorum.*

INDEX

I N D E X

OMNIVM QVÆ

IN HOC VOLVGINE CON-

T I N E N T V R.

A

A Cito qua contra iudicem comperit propter culpam illius ad heredes non transis illo pramortuo antequam cum eo lis capta sit: secus in actione contra aduocatum cap. 5. n. 46. vers. hinc etiam venit.

Aduocatorum necessarium in republica cap. 1. num. 1.

Aduocatorum officium nobile cap. 1. num. 2.

Aduocatorum officium meritorium valde est apud Deum, cap. 1. nu. 4.

Aduocatus esse non potest qui literarum peritiam non habet cap. 2. n. 2.

Aduocatus duorum annuatim salariatus alterum contra alterum iuuare non potest cap. 3 num. 6.

Aduocatus accusans testamentum relictū sibi in illo amittit tanquam indignus cap. 3. num. 7.

Aduocatus inimicitia causa repelli potest a postulando contra aduersarium, cuius est inimicus cap. 3. n. 8.

Aduocatus vnius partis pro altera in eadem causa postulare nequit, & contra faciens grauius punitur cap. 3. n. 9.

Aduocatus vnius in prima instantia non potest contra eū esse in causa appellationis cap. num. 10.

Aduocatus in causa principali pro vno impune contra eū patrocinari poterit in causa liquidationis finito principali cap. 3. nu. 11.

Aduocatus qui in possessorio alteri patrocinatus est potest contra eum in petitorio pa-

Ināex

trocinari de honestate tamē
debet se abstinere Cap. 3. n. 11
Aduosato licet iudice iubente
priorē derelictō crientulo al-
teri contra eū postulare Cap.
3. num. 12.

Aduocatus in causa non potest
postea in eadem esse index
Cap. 3. n. 15.

Aduocatus qui moralem profi-
retur disciplinam bene mo-
ratus esse debet Cap. 4. n. 1.

Ad iocatus iuris peritus esse de-
bet quantum exequēdo mu-
neris possit, & alias peccat
& clientiulo ad interesse te-
neretur Cap. 4. n. 2.

Aduocatum docet vox gloriosa
& declaratur qua intelliga-
tur gloriosa vocis appellatio
ne Cap. 4. n. 4.

Aduocatus in scriptis suis à con-
uicijs se abstinere debet, &
proferenda non debet tacere
nec ita breui locus esse debet
ut pratermittat dicenda
Cap. 4. n. 4.

Aduocatus in causa nō potest
postea in eadem iudex esse
Cap. 3. n. 15.

Aduocatus etiam post susceptu
à se, & capsum negotium
potest legitima interuenien-
te causa ab eo discedere cliē

tulo inuito sed nec tunc par-
tem aduersam iuuare & li-
cet Cap. 5. n. 9.

Aduocato mortuo intra annum
pro quo salariatius erat resi-
dui temporis salarium non
dum solutū haredibus illius
nō debetur cap. 7. n. 4. quod
Barzol. sententiam DD. cō-
muniter sequitur refertur
d. Cap. 7. nu. 5. aliquorum ra-
tiones referuntur ad cōmu-
nem sententiam secundum
quam mortuo aduocato aut
alias impedito totius litis sa-
larium debetur n. 6. Con-
futantur rationes speciali-
tatis ad lacrandum salarium
mortuo aduocato ab alijs ad
signata n. 7. & 8.

Aduocato nunquam licet quan-
tumuis iustam causam tinea-
tur mendacio vti ad victo-
riam illius Cap. 10. n. 15.

Aduocatus contra priuatam
suam consciēciam postulare
non licet iudex tamen scēū
dum probata in actis iudica-
re tenetur, d. ferentia ratio
inter utrumque assignatur
Cap. 10. n. 12.

Aduocati impij loquēdi facultate
se amittūt, & in eo quis puni-
tur in quo delinquit c. 15. n. 2

Aduoca.

Rerum.

Aduocatus officium suum rogā
si imperiri debet, & cogi-
tur inuitus Cap. 5. n. 3.

Aduocatus officium aliquando
simpliciter, & absolute au-
thoritate publicum est. Et
legitimam excusationis cau-
sam praestat multitudo nego-
riorum, & in caupone hos-
pitum multitud. Cap. 5. n. 8.

Aduocato non licet derelicta à
se partis in casibus permisis
secreta aduersario reuelare.
Cap. 5. n. 10.

Aduocatus pro testimonio re-
quisitus commissi sibi secre-
ta manifestare non potest;
sed potest & debet iudici in
terrogati amphibologicè res-
pondere. ibidem.

Aduocatus factus pupilli tutor
postulare potest pro eo in cau-
sa, in qua alteri contra pu-
puli patrē patrocinabatur.
Cap. 5. n. 11.

Aduocatus postulare pro se po-
test aduersus clientulum suū,
si aduersario illius successit,
& intelligitur in utroque
casu, quando iusta est postu-
latio. ibidem.

Aduocatus in casu quo pupullo
suo contra prillinum clientu-
lum patrocinari potest, secre-

ta sibi à priore comissa reue-
lare nequit, & duob. numer-
sequentib. Et intelligitur l.
final ff. de postuland. d. n. 12.

Aduocatus qui causam perdi-
dit propter iuris ignorantia
quod alij eiusdem muneris
professores communiter sci-
cunt, ut de lata culpa clien-
tulo tenetur. Cap. 5. n. 21.

Aduocatus de leui etiam culpa
clientulo tenetur. (5. n. 22.

Aduocatus non tenetur de cul-
pa leuissima, & quae sit le-
uissima, traditur, & ex cō-
muniore doctorum resolutio-
ne qui latam, qui leuem qui
leuissimam praestare teneantur.

Aduocatus qui gratis patroci-
natur solius clientuli gratia
suscepit negotio, de lata so-
lummodo culpa tenetur. Et
quid in depositario, & com-
modatario. Cap. 5. n. 27.

Aduocatus omne damnus
culpa sua illatū, cum de illa
tenetur, resarcire debet, lu-
dex non sit, sed ad Magi-
stratus arbitrium satisfait,
& differentia ratio assigna-
tur. Cap. 5. n. 36.

Aduocatus omne damnus cu-
pa sua illatum, in anima iu-

Index

- dicio refarcire non tenetur, quandiu illi de cōtraria cliētuli voluntate non constat. cap. 5. n. 37.
- Aduocato, errorem suum corrigere, quando liceat. cap. 5. num. 41.
- Aduocato salarium patrociniū sui iustè debetur, & à cliētulo exigi potest. cap. 6. n. 1.
- Aduocato cum stipendium debeat pro consilio prestato absque prasensi studij labore, traditur; & contraria opinionēs bimembri distinctione concordantur. cap. 6. num. 2.
- Aduocati qua aēione, & remedio iuris salaria sibi debita petere possint. cap. 6. n. 3.
- Aduocatus gratis pauperi patrocinari tenetur. cap. 6. nu. 4. idem in iudice, notario procuratore, & medico traditur, quod gratis pauperibus sua ministeria exhibere teneantur & nu. 7.
- An aduocato in causa pauperis de publico salarium dandū sit, cap. 6. n. 5.
- Quando aduocatus sub reatu mortalitatis culpa gratis pauperi patrocinari debeat & de copiosa apud Deū mercede patrocinantis pauperi absq; pecuniario quaestu. c. 6. n. 7.
- Si aduocatum diues & pauper simul conueniant patrociniū ferendi causa preferendus est pauper. cap. 6. n. 8.
- Aduocatus causam suam per se in iudicio defendens an patrociniū salarium ab aduersario in lisis expensis condēnato habere debeat cap. 6. num. 10.
- Aduocato an totius litis salariū debeat illa finita per amicabilem partium transactionem, cap. 6. n. 13.
- Aduocatus morte praeventus an se captum negotium & praestitum consiliū ad illud non lucratur salarium tamen si fidem proferendo patrociniū cliētulo astrinxisset cap. 7. n. 15.
- Aduocatus annuo stipendio cōductus ante finitum annum moriens residui temporis nō lucratur & contra communem, & intelligitur l. post duos C. de aduocat. diuers. iudicior. cap. 7. n. 16.
- Aduocato, aut procuratori non licet pacisci cum cliētulo de cosa lisis pro salario, & talis pactio nō valet & aduocato

Rerum.

uocato eam ob causam mu-
nus interdicitur, cap. 8 n. 1.

Aduocatus iniustam causam
defendens mortaliter peccat
& ad restitutionem damni
tenetur & quauis ab initio
iustam puret, si postea agnos-
cat iniustā deserere tenetur,
cap. 10. num. 1.

Traditur casus, in quo aduo-
catus, qui iniustam esse litem
in ultimo eius termino cog-
nouit in illa iuris allegatio-
nes ad quas est assumptus
proferre licet absque labe
criminis, cap. 10. n. 2.

Aduocatus clientulum suū iniu-
stam causam sustinentē ad
transactionem cum aduersa-
rio faciendam non potest in-
ducere, nec id consulere ei li-
cet, sed ut ab iniusta lite
discedat cap. 10. n. 3.

Aduocatus transactionem cōju-
lere potest clientulo quando
causa in foro anima iusta
est ex parte illius tamen si se-
cundum ius fori iniusta sit
cap. 10. n. 4.

Aduocatus postulans in causa
contractus in quo aduersa-
rius lesionem ultra dimidiā
passus est non peccat idem
postulans pro spoliata in cau-

sa spoliū quauis res illius nō
sit ibidem vers. & simile
est, cap. 10. n. 8.

Aduocatus patrocinando causā
iusta in foro exteriori prop-
ter inopiam probationū, qui
tamen de veritate in con-
trarium conscius est peccat,
cap. 10. n. 9.

Quando licitum sit aduocato
iusta declinandi iudicij cau-
sa exceptione vti in causa
iniusta, cap. 10. nu. 13.

Aduocatus iustā causam tuenti
moratorij exceptionibus &
cauillationibus ad eludendum
aduersarium nō licet d. cap.
10. n. 15. & vide n. sequen-
tibus.

Aduocato cauillationibus vti
licet in causa iusta quando
de iniustitia illius certo constat
cap. 10. n. 16.

Aduocato non licet mendatio
vti ad impetrandam delin-
quenti securitatis cartam,
cap. 10. n. 19.

Et an tale mendacium morta-
le semper peccatum secum fe-
rat. cap. 10. n. 20. & 21.

Aduocato nunquam licet clien-
tulum instruere in facti re-
sponsionibus contra veri-
tatem cap. 10. n. 22.

Questio
3

Index

Quaestio de aduocato qui mul-
titudine clientorum impe-
ditus actu processus retinet
ultra statutos à lege termi-
nos an & quando peccat cū
restitutionis onere bimem-
bri distinctione resoluitur
Cap. 10 n. 26.

Aduocati inuicem legibus non
prohibent certare debent Cap. 11.
num. 1.

An aduocatus unius partis ab
altera rogatus de patrono
cui causam suam committat
consulere ei possit quæ adeat
patrocinij causa Cap. 11. nu.
2. & 3.

Aduocatus in causa criminali
pro accusatore pena sangui-
nis secuta irregularis effici-
tur, Cap. 11. nu. 4.

Traditur qualem se vultu gestu
& lingua exhibere debeat
aduocatus, & quod iudicibus
diuino. & humano iure debi-
tus est honor Cap. 12. n. 5.

Aduocati militibus comparan-
tur in iure non tamen arma
portant, Cap. 13. n. 1.

Aduocatus pro debito ex civili
causa contracto non tenetur
ultra quæ facere potest sicut
nec miles nec clericus. Cap.
13. num. 3.

Aduocatus pro civili debito nõ
est incarcerandus sicut nec
caelestis nec armata militia
milites incarcerantur nec ta-
li privilegio renuntiare po-
test aduocatus quod & alia
aduocatorum privilegia ma-
le moratis non competere
traditur ex Cap. 13. n. 4.

Aduocatis competunt privilegia
nobilibus indulta. Cap. 11. n. 9

Aduocatus an testimonij causa
super iuris articulis merce-
dē laboris in studio impensi
recipere possit Cap. 13. num.
10. & 11.

Aduocatus pro clientulo sui in
testē producere quis nisi in
casu in quo ab aduersarij pro-
ducitur à quo cogi potest ad
ferendum testimonium, Cap.
13. num. 13.

Aduocatus pro dilecto alias cõ-
miso in auditorio nõ est cap-
tandus nec scolaris in scho-
lis, Cap. 13. n. 14.

Aduocatus in muneris sui exer-
cicio periculis multis est. ob-
noxius & non solum ab ad-
uersario sed etiam à proprio
clientulo periculum patitur
in eo. cap. 14. n. 1.

Aduocatorum officium pericu-
losum est, & plurimum in illo

Specialiter occurrente pericula enumerantur, cap. 14. num. 2.

Traduntur casus ex Bart. doctrina in quo advocati, & medici officium gratis impendentes de leuissima tenentur cap. 5. n. 29. & seq.

Agri mensor etiam si mercede recepta operam praestes de laza solummodo culpa tenetur cap. 5. n. 28.

Contra amicum postulare licet aduocato sed non decet, cap. 3. num. 16.

Contra amicum vel pro inimico postulare aduocatus cogi nequit cap. 3. n. 16.

Appellans, & aduocatus illius ab iniurijs verbis in appellatione abstinere debet, & non reputatur iniuria si dicatur sententiam iudicis ini quam esse & iniustam, cap. 12. num. 3.

Argumentum de feudo ad emphyteusim, & contra non valet data disparitate. c. 3. n. 4.

Arma militum communi iure capi non possunt pro executione rei iudicata etiam si non adsint bona alia c. 13. n. 8. idē dicēdū in libris aduocatorū etiam stāte iure nostro regis.

Carcer non pana sed custodia causa inuentus est & de definitione illius. &c. Etymologia, & differentia inter ius ciuile & pontificium, c. 10. num. 21.

Caupo seu stabularius tenetur hospites recipere c. 5. n. 5.

Cauponem multitudo hospitem excusat cap. 5. n. 8.

Causa dubia licitē & conscientia illa ab aduocato defendi potest in illa tamen calūniosis exceptionibus uti non licet cap. 10. n. 17.

In causa de cuius iustitia certo constat aduocatus moratorijs & canillosis exceptionibus uti potest etiam si solum d. f. ferenda litis animo, & intuitu utatur nec ad causae victoriā illi conducantur dummodo abstineat a mendacio cap. 10. num. 17. vers. aliter casus num. 18.

Quod Christus Dominus aduocatus dicatur erga patrem vide titula D.

Clericus an possit aduocare, c. 2. n. 5. in fine.

Clericus contra ecclesiam a quo beneficium obtinuit vel in

Index

qua est beneficiatus aduocare non potest, & alias beneficio priuatur c. 3. n. 2. limita in propria vel parētis causa.

Clientulus cui aduocatus gratis impendit an praestiti sibi patrocinij salarium ab aduersario in causa victo exigere queat cap. 6. n. 9.

An clientulus qui salario debito aduocatum suum fraudauit exigere illud possit in calculo expendarum cap. 6. n. 12.

Conuincitiores iudicum tam circa rem ad munus eorum pertinentem quam illud non attinentem puniuntur, cap. 12. n. 4. 5. & 6.

Consuetudo quod aduocatus iures pro singulis causis sub patrocinio suo susceptis si alibi est improbat c. 1. n. 6.

Contingente casu in persona aduocate per eum non stetit dicitur quominus operas praestaret ut totius huius lucretur salarium & specialitatis ratio asinatur ad intellectum d. 1. §. diuus ff. de var. & ex traor. d. nar. cognit. 7. n. 12.

Culpa alia lata alia leuis alia leuissima, & de lata tenentur omnes qui de dolo tenentur in illa comparantur, cap. 5.

n. 17. & vide libera L.

D

Definitio leuiusculpa à Bart. assignata cum differentia inter illam & leuissimam culpam cap. 5. n. 23.

Depositarium suscipiendo deposito se offerens de leui an de leuissima etiā teneatur, c. 5. n. 30.

Diuus Amrosius causas Romae per undecim annos perorauit cap. 1. n. 5.

Diuus Hieronymus fectis se libris exercebat munus agere intendens & de sancto Theophylomarti. scholastico ibid.

D. Phylogonius aduocati munus gessit & de illo ad Episcopalem dignitatem assumptus est Antiochia, & de praerogatiua antiochiana cathedra cap. 1. n. 6.

De diuo Iuene qui etiam aduocati munus egit, & quod plures alij laudabiliter idem munus, & quod aduocati appellantur honorari & salarium illis debitum honorum nuncupatur, cap. 1. n. 7.

Dominus Noster Iesus Christus aduocatus: iustus pro nobis apud patrem, quem con-

— d. inno

tinuo pro nobis interpellat,
cap. 1. n. 8. & quomodo in
pro iniustis ibidem versus
dicet aliquis etiam cum in
mortali hac vita Dominus
ipse & beata Virgo aduoca-
tionis munus exercuerunt,
cap. 1. num. 10.

Dominus noster Iesus Christus
pro inimicis suis, & cruci-
figentibus se aduocati munus
apud patrem peregit cap. 1.
n. 11. & pro inimicis postu-
lare à iudice compelli nemo
potest num. 12.

Dominicis diebus & alijs fes-
tiuis in honorē Dei an liceat
studere media sententiā que,
& communis est probatur
tradens in licere quādo stu-
diū principaliter lucri causa
non suscipitur sed ad illumi-
nandum intellectum aut ad
aliorum commodum, cap. 4.
num. 10.

Dominicis diebus, & festiuis
alijs in honorem Dei non
licet aduocato is incumbere
qua ad munus suū pertinet
proprii lucri causa nec mul-
titudine negotiorum eum ex-
casat quando per alios eque
idonee expediri illa possent
tempore habili cap. 4 n. 11.

E

Emphyteuta contra dominum
à quo emphyteusim recepit
postulare pro alio impane po-
test c. 3. n. 4.

F

Filius familias aduocatus in ijs
qua aduocationis ministerio
acquiris quasi castrensium pecu-
ly privilegijs fruatur. c. 13. n. 2.

G

Gratis aduocati patrocinio
utens in causa quam vicit
salarium illius ab aduersario
exigere nequit in foro con-
scientia nec exactum retine-
re cap. 6. num. 11.

H

Honoris periculū patitur aduo-
catus, vicitus in causa cuius
victoriā clientulo promitte-
bat, praesertim si plurimorū
iudicū voto vincitur c. 14 n. 4.

I

Illigati in defectum literato-
rum aliquando aduocare per-
mittuntur nec tamē idcirco
aduocatorū privilegijs talē
viti possunt. c. 2. n. 4.

Index

Impeditus actio processus retinens ultra statutos à lege terminos an & quando peccet cum restitutionis onere bimembri distinctione resolutur.

Impij aduocati loquendi facultatem amittunt & in eo quis punitur in quo delinquit, c. 15. num. 2.

In his quæ sunt communia pluribus vs singulis & non sufficiunt secundum ordinarias iuris regulas consensus maioris partis ad aliorum præiudiciũ & intelligitur l. maior ff. de pactis, c. 7. n. 11.

Pro inimicis postulare à iudice compelli nemo potest, cap. 1. num. 12. & c. nec aduocatus c. 3. num. 16.

Iniuriendi animus nõ præsumitur in aduocato qui iniuriosa verba in aduersariũ proponit in articulis quãdo illa ad causam victoriam pertinent c. 4. nam. 7.

Iniuriosa verba quando ad causam victoriam nõ conducant iniuriarũ actiones entur aduocatus qui eas scripsit pro restitutione in contrariũ haud quinquã excusãdus c. 4. n. 8

120 iulianus contra locatorem do-

mus dominum postulare pro alio potest nec eam ob causam expelli potest durante locationis tempore cap. 3. n. 5.

Irregularitas non contrahitur ex causa remota: qualẽ præstat qui edocet de periso aduocato ad accusandũ in causa criminali unde pena sanguinis secuta est, c. 11. n. 4.

Iudici debitus honor non offenditur per recusationem aut appellationem quantumuis manifeste sit friuola, & frustratoria. cap. 12. n. 2.

Iudiciũ particulare de aduocato in mortis articulo Virgine Maria patrocinãte contra diabolum accusantem, c. 15. n. 3.

Iudex qui per imperitiam male iudicauit quã culpã præstare teneatur c. 5. n. 33 & 35.

Iudex per imperitiam male iudicãs de leui culpa teneatur & non de leuissima cap. 5. n. 35

Iudex pro damno culpa sua illato cum de illo teneatur in foro conscientia manet obligatus etiam anse quã ab illo exigatur cap. 5. n. 39.

Iudex gratis pauperibus tenetur subuenire & patrocinari c. 6. n. 4 idem iraditur in notario & procuratore ibid.

ob iudex

Iudex qui fuit in causa aliqua
à motus ab officio ante causa
decisionem potest in illa al
terutri parti patrocinari. c.
3. num. 15.

Qui ad iudicandi munus assu
mitur inuitus vel etiam vò
luntarie de partium consen
su pro leui culpa non tene
tur in anima iudicio, cap. 5.
num. 40.

In iudice maior iuris scientia
requiritur quam in aduoca
to, cap. 5. num. 34.

Iudex secundum in actis dedu
cta, & probata sententiam
proferre debet quantum illi
ut priuato de veritate in
contrarium constat, cap. 10.
num. 10.

Iudex secundum allegata, &
probata iudicare debet con
tra dicendum in aduocato,
& de ratione differentia,
cap. 10. num. 12.

Iuris ignorantia ad laram cul
pam pertinet etiam in illi
toratis qui literarum peri
tos consulere potuerunt, ap.
5 nu. 20.

Iurisconsulti fas non erat a
receptis iuris traditionibus
deuiare sed cum id equitas
exigebat principem litiga

tores adibant, cap. 7. nu. 9.
Iuris consultorum responsa que
imperatorum rescriptis ni
tuntur ut equitate sua sua
dente contra ordinarias iu
ris traditiones accipi debent
sed hoc non semper, cap. 7.
num. 10. & 11.

L

Lata culpa appellatione deli nò
continetur in lege penali do
lo proxima est differunt tæ
men in multis, cap. 5. n. 18.

Lata culpe definitio secundum
glos. & Bart. cap. 5. n. 19.

Lata culpa est non prestare tan
tam diligentiam in alieno
negotio quantum in proprio
cap. 5. num. 24.

Lata culpa quando committitur
ab eo qui talem in alieno ne
gotio diligentiam prestat qua
lem in suo prestare solitus
est, & quando leuis, cap. 5.
num. 25.

Leges humana etiam in foro
conscientie subditos obligat
quando in veritate fundan
tur non tamen semper sub
culpa mortalis reatu refer
tur quorundam sententi
secundum nò licet aduocate

Officiorū tria sunt genera alia
sunt privata utilitate & au-
thoritate alia publica au-
thoritate sed utilitate privata
alia autoritate & utilitate
publica, c. 5. num. 3.

Officium privata tam authori-
tate, quam utilitate volun-
taria semper sunt ante sus-
ceptionē & postea in exer-
citiis eorum secus in officijs
secunde, & tertia speciei, &
in quo hac conueniant tra-
ditur, cap. 5. n. 4.

Officium cauponis & stabularij
publicum est auctoritate sed
utilitate privatam, & ideo
hospitē recipere tenetur, c.
5. num. 5.

Officium advocati quodammo-
do publicū dicitur, & qua
ratione sic dicitur traditur
cum differentia inter illud,
& officium procuratoris, c.
5. nu. 6. & 7.

Officium advocati aliquando
simpliciter, & absolute au-
thoritate publicum est & le-
gitimam excusationis cau-
sam præstat multitudo nego-
riorum & in caupone
multitudo.

Ord. Lusitana de taxatione sa-
larij advocatorum in anima

in iudicio locum non habet,
cap. 9. num. 8.
Ord. Regia Lusitana lib. 1. tit.
91. de salarijs advocatorum
intelligitur.

P

Pañtum initium inter aduoca-
tum, & clientulum lite pen-
dente sub patrocinio illius
non valet nec inter medicū
& agrotum, cap. 8. n. 7.

Pañtum an valeat de re aliqua
aut certa pecunia quantita-
te salarij nomine aduocato
præstanda diuersa referuntur
opinionēs cap. 8. n. 2.

Pañtum de re certa aut certa
pecunie quantitate aduoca-
to præstanda in euentum vi-
ctoria non valere probatur,
cap. 8. num. 3. intelligitur.

Ord. Regia lib. 1. tit. 48. §.
in iuxta eandem sententiā
pro eadem expenditur mēs
an Bar. in h. sumptus in fine
ff. de pactis. n. 4. & 5.

Pañtum an potius sit patri-
ae aut patrie, cap. 3. num. 1. ubi
cum distinct. traditur.

Pauperi quando pro eo iuste
litis præsumptio adest præ-
standa sunt alimenta, atque

de etiā

Rerum.

etiam lris expensa ab ad-
uersario non tamen in praxi
receptum est cap. 5. n. 6.

Peccant indices, & aduocati qui
sufficiens ad exercendum
munus suum scientiam non
habent cap. 2. n. 3.

Peccatum mortale non est vl-
tra legis taxationem recipe-
re si quod ultra recipitur
modicum est cap. 9. num. 7.
vers. sciendum.

Peccat contra iustitiam aduo-
catus legis terminum sibi
duplicari postulans in causa
minoris restitutionis ope
quando eo non indiget, cap.
10. n. 24.

Peccat grauititer & cum restitu-
tionis opere qui ultra legis
terminum a la processu si-
ne legitima causa deuenit,
cap. 10. n. 25.

Pena legis etiam si lata senten-
tia sit & ipso iure statute in
foro anima non debetur an-
te iudicis sententiam, cap. 5.
num. 38.

Periculum aliud frequens, &
damnum in susceptione ad-
dictione iniusta causa ig-
noranter, cap. 14. n. 6.

Periculum rei familiaris pati-
tur aduocatus, cap. 14. n. 5.

Periculum honoris patitur ad-
uocatus, victus in causa cu-
ius victoriam clientulo pro-
mittebat, praesertim si pluri-
morum iudicium voto vin-
citur, cap. 14. n. 4.

Postulare pro inimicis a iudice
primo compelli potest, cap. 1.
nu. 11. & 12.

Postulare pro alijs omnes possunt
qui iure prohibiti non repe-
riuntur, cap. 2. n. 1.

Postulare in iudicio contra pa-
rentes nunquam licet nec pro
patria quantum causa ex par-
te patris iusta reputetur, c.
3. num. 1.

Postulare contra propinquos
non licet cap. 3. n. 16.

Postulare non licet aduocato in
iudicio pro causa in exi-
tu iudicio iniusta tamen si
secundum ius poli iusta vi-
deatur, cap. 10. n. 5.

Potentium causa periculosiores
aduocato earum cap. 14. n. 3.

Potest aduocatus etiam post sus-
ceptum a se & capium ne-
gatum legitime interuenire
in causa ab eo discedere licet
tulo iniuro sed nec tunc par-
tem aduersam iuuare ei li-
cet, cap. 5. n. 9.

Si praesentio mortuo ante finiri

petit coram in curia etc. etc.

T

De tempore quo saltem ad
notari solentur etc. etc.

V

Postea etiam etc. etc.

etiam debet etc. etc.

De tempore quo saltem ad
notari solentur etc. etc.

De tempore quo saltem ad
notari solentur etc. etc.

Handwritten notes and scribbles at the bottom right corner.

f

2

-

2

7

Handwritten marks and characters, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The marks include a large, stylized character on the left, a small horizontal dash in the center, and a vertical character on the right. There are also smaller, less distinct marks below these.

